2017

2020.

A Szalézi Szent Ferenc Gimnázium részletes helyi tanterve

Szalézi Szent Ferenc

Gimnázium

Kazincbarcika

Jóváhagyta a Szalézi Intézmény

Fenntartó 2020. augusztus 28-án

Az 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet módosította a 110/2012. (VI.4.) Kormányrendeletet, amely alapján felmenő rendszerben új Nemzeti Alaptanterv lép életbe 2020. szeptember 1-vel. Az alábbiakban megtalálhatók a Nemzeti Alaptanterv alapján készített helyi tantervünk részletei.

I. Bevezetés:

A Nat a magyar kulturális és pedagógiai örökség gyökereiből táplálkozik, annak hagyományaira épül.
Meghatározza azokat a nevelési-oktatási alapelveket, amelyek biztosítják az iskolai nevelés-oktatás tartalmi egységét, az iskolák közötti átjárhatóságot. A köznevelés szemléleti alapjainak meghatározásával kiegészíti a gyermekek, tanulók családban megvalósuló nevelését, erősíti ezzel a hazához és a nemzet történelméhez való kötődést, a generációk közötti kapcsolatot, a közös kulturális gyökereket, az anyanyelv használatát. Így rögzíti azt a minden magyar emberben közös tudást, amely megalapozza a nemzeti identitást. A Nat elsődleges felhasználója a nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógus, valamint az intézményvezető.

I.1 Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

Az aktív tanulás a tanulónak a tanulási tevékenységekben történő részvételét hangsúlyozza. A tanulási tevékenység legfőbb célja olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását. A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítik a tanulót a tanulási eredmények által kijelölt ismeretek megszerzésében, és ezen keresztül a kompetenciák fejlesztésében. Lehetőség szerint ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket. Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.
A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési folyamatot – a tanuló szükségleteinek megfelelően – közvetett, illetve közvetlen eszközökkel segíti. A pedagógus az aktív tanulói tevékenységek megvalósítása során lehetővé teszi iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert). A pedagógus együttműködik más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulóknak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témákhoz szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.
A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a tananyag feldolgozásánál a pedagógusok figyelembe veszik a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését. A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében ez az adaptálás lehetővé teszi az egyéni haladási ütem biztosítását, valamint a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazását. Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történik.
A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata – a közös célt szem előtt tartva – a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul.
A tanulók közti különbözőségeket az iskola a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érés, valamint az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
Ennek érdekében az hogy az iskola biztosítja a tanulás egyéni lehetőségeit és a személyre szabott nevelés-okatatás során megszerezhető tanulási tapasztalatokat, enyhíti a hátrányok hatásait.

1. Magyar nyelv és irodalom tantárgycsoport

1.1. Nyelvi kultúra 7/Ny

Az alapfokú képzés második szakaszában a nevelésnek-oktatásnak többszörös feladata és célja van:
Elengedhetetlen, hogy ebben a képzési szakaszban a tanulók biztos szövegértésre tegyenek szert.
Cél a szövegértési és -alkotási készségek folyamatos továbbfejlesztése, az elméleti alapfogalmak biztos alkalmazása.
Cél a gondolkodásra tanítás – a tanulók kíváncsiságának és alkotókedvének megtartásával.
A tantárgy tanításának kiemelt célja a tanulók műveltségi szintjének folyamatos növelése, melynek révén korosztályuknak, érettségüknek megfelelő ismeretekkel rendelkeznek, s ezeket az ismereteket rendszerben látják, értelmezni tudják azokat.
Kreativitásuk olyan szintű fejlesztése, hogy az általuk tanult műfajokban, szövegtípusokban – a magyar nyelv és helyesírás szabályait tudatosan alkalmazva – képesek legyenek rövid szövegeket alkotni. Fejlődjék szókincsük, kifejezőkészségük. Az egyéni képességeikhez mérten tagolt, rendezett, áttekinthető írásképpel, egyértelmű javításokkal alkossanak megfelelő tartalmú és szerkezetű, hagyományos és digitális fogalmazásokat. Fejlődjék digitális kompetenciájuk. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk.
Cél, hogy a diákok különböző kommunikációs helyzetekben, szóban és írásban is helyesen, szabatosan ki tudják fejezni önmagukat. Az anyanyelvi ismeretek mindenekelőtt a nyelvhasználat tudatosítását és fejlesztését szolgálják, ide értve a tudatos szövegértési stratégiák kialakítását és a kommunikációs helyzethez illő megnyilatkozást, a toleráns nyelvhasználatot.
Elérendő cél az önfejlesztés igényének kialakítása a tanulókban.
Kiemelt feladat a tanulók segítése a tanulás tanulásában.
Beszédkészség szempontjából a 7–8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza.

A 7/Ny ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 7.ny évfolyam heti 2 óra, összesen 72		Fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG (szinten tartás)	AJÁNLOTT TANANYAG		
I. A kommunikáció alapjai			3
A jelek világa A kommunikáció fogalma, tényezői	Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése	természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet,	

A kommunikáció nem nyelvi jelei A kommunikációs kapcsolat A beszélgetés	A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)	kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés	
II. Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan			4
Hang és betű, az ábécé Betűrend, elválasztás Helyesírásunk alapelvei: a kiejtés elve Helyesírásunk alapelvei: a szóelemzés elve Helyesírásunk alapelvei: a hagyomány elve Helyesírásunk alapelvei: az egyszerűsítés elve	Beszédtechnika Nyelvtörők A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata	hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondatalkotás, határozóragok megfelelő használata	
III. Állandósult szókapcsolatok			3
Szólások Szóláshasonlatok Közmondások Szállóigék Köznyelvi metaforák	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókincstár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje	állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák	
IV. A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek			10
Hangképzés, fonéma A magánhangzók csoportosítása Magánhangzótörvények:	A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika	beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem,	

Hangrend Illeszkedés	Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótő és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok	egyszerű szó, összetett szó	
Mássalhangzótörvények: Részleges hasonulás Írásban jelöletlen és jelölt teljes hasonulás Összeolvadás Rövidülés Kiesés			
A szavak szerkezete: Egyszerű és összetett szavak Szótő és toldalékok A képző, a jel, a rag			
V. Hangalak és jelentés			3
Egyjelentésű szavak	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben	egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező	
Többjelentésű szavak			
Azonos alakú szavak			
Rokon értelmű szavak			
Ellentétes jelentésű és hasonló alakú szavak			
Hangutánzó, hangulatfestő szavak			
VI. Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók			20
Szóelemek, szófajok	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése Melléknevek metaforikus jelentése Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban	szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók	
Az ige fogalma			
Az igeidők			
Az igemódok			
Az ige ragozása			
A leggyakoribb igeképzők			
Az igék helyesírása			

A határozószó	A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései		
A főnév			
Személynevek és helyesírásuk			
A földrajzi nevek és helyesírásuk			
Az állatnevek, égitestek, márkanevek és helyesírásuk			
Az intézménynevek, címek, díjak és helyesírásuk			
A melléknév			
A melléknevek helyesírása			
A számnév			
A számnév helyesírása			
A névmások A személyes és birtokos névmás			
A kölcsönös és visszaható névmás			
A mutató és kérdő névmás			
A vonatkozó, határozatlan és általános névmás			
Az igenevek: A főnévi igenév A melléknévi igenév A határozói igenév			
Viszonyszók, mondatszók			
VII. Szövegalkotás a gyakorlatban			4
Felelet, szóbeli beszámoló, vázlat	Az írásbeli magnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás	elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető	
A leírás			
Az elbeszélés			
A párbeszéd			
A levél (hagyományos, elektronikus)			
A plakát, a meghívó			
A jellemzés			

VIII. Szövegértés		25
Szövegértési feladatok megoldása a Kompetenciafejlesztő füzet. Szövegértés 7-8. című munkafüzetből		

1.2. Hat évfolyamos magyar nyelv és irodalom

1.2.1 BEVEZETÉS

A hatosztályos középiskolák számára készült tanterv folyamatosságot teremt az általános iskolák 5-6. osztályával, ám a koncentrikus tananyagépítkezést felváltja a linearitás elve. Ez a szerkezet lehetővé teszi, hogy a diákok a középiskolás tananyagot hat év alatt sajátítsák el, irodalmi ismereteik megalapozottabbak legyenek, gondolataikat megtanulják árnyaltan kifejezni, szövegértési képességeik fejlődjenek és felfedezzék a szöveg másodlagos jelentéseit is. Retorikai, kommunikációelméleti, stilisztikai ismereteik révén különböző műfajokban arányos, előrehaladó szöveget alkossanak.
A tananyag hat évre való arányos elosztása az utolsó középiskolai évben lehetőséget teremt az érettségire való, témakörök szerinti ismétlésre. A hatosztályos tanterv a 7-8. osztály tananyagát beépíti a középiskolai kerettantervbe, a középiskolai kerettanterv logikáját (tematikus és kronologilus elrendezés) követve.

A tanterv két fő részre osztható. A 7–8. évfolyam tematikai egységeiben elsősorban a fejlesztési célok és követelmények a fontosak: a szövegértési és -alkotási készségek folyamatos továbbfejlesztése, az elméleti alapfogalmak biztos alkalmazása, a nyelvi-irodalmi elemzőkészség kialakítása. Ugyanakkor a tematikus megközelítés mellett megjelenik a kronologikus szemlélet is, és az ókori irodalom nagy alkotásaival is megismerkednek a diákok.A nyelvtan témakörökben a szövegértési és -alkotási készségek fejlesztése a hangsúlyosabb.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tanítása és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, erősíti az etikai és erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. A magyar irodalom tantárgy tananyaga normatív értékeket közvetít, melyek a társadalom döntő többségének értékvilágát tükrözi.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulást, valamint a vele szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét. A tanuló folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek

azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mind- ezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt jelentések felismerésére, az ezekre adott reflexiókra és saját jól strukturált szövegek alkotására.
Az anyanyelvi nevelés további feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos alkalmazása során jön létre.
A magyar nyelv és irodalom tantárgy erősíti a Kárpát-medencei magyarság nyelvi és kulturális identitását, felkelti a minőségi megnyilatkozás iránti igényt, fejleszti az etikai, erkölcsi ítélőképességet, megismertet más népek művészetével.
E feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával lehetővé teszi a diákok számára, hogy az irodalmi művekben megjelenő konfliktusokban, erkölcsi dilemmákban, élethelyzetekben saját gondjaikra, gondolati-érzelmi problémáikra ismerjenek rá. Hiszen a választott művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának igénye. A fenti célok mellett az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek a megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.
Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat. Átélhetnek, megismerhetnek, sőt, saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együttérzővé válhatnak más magatartásokkal, életformákkal, szociális helyzetekkel, gondolatmenetekkel, világlátásokkal, meggyőződésekkel. Megszerezhetik azt a műveltséget, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja.
A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás felépítésében folyamatos tevékenység az elvont gondolkodás fejlesztése. A tantárgy fogalomrendszere lehetővé teszi a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezését. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője.
A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmai hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Az irodalmi olvasmányok nyújtotta élmények fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. Fejlesztik a szociális érzékenységet, az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés, az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot teremt az empátia, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítésére. Mindezek hatékonyan támogatják a tanulók nyelvi és kulturális identitásuk alakulását, megerősödését.

1.2.2. A 7-8. ÉVFOLYAM JELLEMZÉSE A KERETTANTERV ALAPJÁN

A hatévfolyamos képzés első szakasza még kapcsolódik az általános iskolai célokhoz és elvekhez. A 7–8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.
Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.
Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, valamint érzelmi nevelésükre..

A 7–8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában a hangtan, a szólemek és a szófajok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával is találkoznak.
A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.
A 7-8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján –képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

A 7–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgyak alapóraszáma: 204 óra.
A Nemzeti alaptantervben előírt minimum 3-3 óra javasolt elosztása: 1 magyar nyelv, 2 irodalom.
A nyelvtan óraszámai úgy értendők, hogy minden témakör kiemelt feladata az írásbeli és szóbeli szövegértés és szövegalkotás folyamatos fejlesztése.

1.2.2. A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA MAGYAR NYELVBŐL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

A 7. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 7. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		Fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
I. Szövegértési, szövegalkotási készségek felmérése és fejlesztése			12
Olvasási stratégiák	A szöveg és kép összefüggése	vázlat, felelet, elbeszélés, leírás, jellemzés, kiselőadás	
A szövegfeldolgozás módjai			
Jegyzetelés			
Vázlatírási technikák			
II. Helyesírási készségek fejlesztése			10
Helyesírási alapelvek	Helyesírási szótárak és ellenőrző programok Az internetes szövegek helyesírása Eltérés a helyesírási normától, ennek stílushatása		
A szavak elválasztása és a szótagolás Az ige helyesírás A tulajdonnév, köznév, melléknév helyesírása A j-ly a szavakban A mássalhangzók hangkapcsolódási törvényszerűségei			
Egybe- és különírás szabályai			
Írásjelek, központozás, idézés, dátum			
Idegen szavak helyesírása			

III. Könyvtárhasználat			2
		könyvtár, katalógus, digitális adattárak, hagyományos és digitális szövegek	
IV. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a hangok			5
A nyelv mint jelrendszer	A jelnyelvek (pl.: a siketek jelelése) Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika	nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma	
A nyelvi szintek			
A magyar nyelv hangrendszere			
Hangkapcsolódási szabályszerűségek			
Szabadon felhasználható órák – felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra			7
Összesen			36

A 8. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 8. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		Fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
A kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése			12
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei A reklámok hatása	kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői,	
A személyközi kommunikáció			
A nem nyelvi jelek			
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói			
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre			
Médiaműfajok			
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv			

	nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem	szövegtípusai	
IV. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés – szavak, összetett szavak			17
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)	A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása A szófajváltás, a többszófajúság Torz mozaikszavak stílushatásai	a szófajok; szavak osztályozási szempontjai; egyszerű szó, összetett szó, mozaikszavak;hangalak és jelentés szerinti szócsoportok, jelentésmező	
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonyszók			
Ritkább szóalkotási módok Mozaikszók, ikerszók és szórövidülések			
Szabadon felhasználható órák – felzárkóztatásra, elmélyítésre, tehetséggondozásra			7
Összesen			36

1.1.2.2. A 7–8. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA IRODALOMBÓL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

A 7-8. évfolyam irodalomtanításának témakörei:

Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom
Műfaji alapismeretek I. – Az epika
Műfaji alapismeretek II. – A líra
Jellegzetes lírai témák
Egy magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény elemzése
A görög irodalom
A római irodalom
A Biblia mint kulturális kód
Az egyén és történelem kapcsolata mint irodalmi téma

A 20. századi történelem az irodalomban
Egy szabadon választott dráma a 20. század magyar irodalmából – ismerkedés a dráma műnemével

A Nat alapján álló törzsanyag és az azt kiegészítő tartalmak, választható, ajánlott témák, művek
A törzsanyag
A témakörökben megadott művek a Nat-ban megfogalmazott tanulási eredmények elérését biztosítják.
A törzsanyaghoz kapcsolódó, kiegészítő tartalmak
A törzsanyagon felüli ajánlott témák, művek elősegítik a pedagógus választását a helyi sajátosságoknak, az osztály érdeklődésének megfelelően.

Cél, hogy a tanulók megismerjék a magyar és a világirodalom nagy korszakait, művelődéstörténeti szakaszait, az irodalmat a történelmi-társadalmi folyamatok részeként is lássák, és ismereteiket össze tudják kötni más tantárgyak tananyagaival. Ebben a képzési szakaszban válik feladattá az irodalmi műfajok megismerése és a műfaji sajátosságok, elbeszélésmódok felismerése. Ekkor ismerkednek meg az alapvető verstani és stilisztikai jellegzetességekkel is a tanulók.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 7. OSZTÁLYBAN:

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány
Egy XX. századi magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény tanári választás alapján

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 8. OSZTÁLYBAN:

Homérosz: Íliasz vagy Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből)

Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig
Szabó Magda: Abigél
Egy XX. századi magyar dráma tanári választás alapján

MEMORITEREK 7. OSZTÁLYBAN:

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg
Kölcsey Ferenc: Huszt
Kölcsey Ferenc: Emléklapra
Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
Petőfi Sándor: Nemzeti dal
Petőfi Sándor: Szabadság szerelem
Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
József Attila: Születésnapomra (részlet)
József Attila: Mama
Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)

MEMORITEREK 8. OSZTÁLYBAN:

Homérosz: Íliasz vagy Odüsszeia (részletek)
Anakreón: Gyűlölöm azt…
Catullus: Gyűlölök és szeretek

2.1.2.2.1. A 7. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

irodalom 7. évfolyam heti 2 óra, összesen 72		fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom			9
A) Az irodalom és hatása		művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény	2
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)		
B) Szerzők, művek párbeszéde			3
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal			
Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei			3
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger		
Műnemi-műfaji rendszer			1

Műfaji alapismeretek I. - Az epika			26
A) A kisepika			18
a, mítosz		szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus, monda,	8
1. Szemelvények a magyar hitvilágból			
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)		
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról			

(részlet)			
A görög mitológia			
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótaurosz)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában		
Egyéb teremtésmítosz			
Babiloni teremtésmítosz (részlet)			
b, mese		mese	2
Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján)	Mátyás királlyá koronázása; Mesék Mátyás királyról: A kolozsvári bíró		
c, intelem			2
István király intelmei Imre herceghez (részletek)	Jókai Mór: A magyar nemzet története regényes rajzokban (részletek: Árpád, Szent László)	intelem	
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)			
d, levél			1
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)		levél	
e, novella, elbeszélés			5
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány	Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium Móricz Zsigmond: Hét krajcár Móricz Zsigmond: A fillentő Jókai Mór: A huszti beteglátogatók	novella, elbeszélés, narrátor, beszélő	
Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa			
Karinthy Frigyes: Röhög az osztály			

B) A nagyepika – a regény			8
Mikszáth Kálmán Szent Péter esernyője vagy A két koldusdiák	Mikszáth Kálmán: A beszélő köntös Irodalom és film kapcsolata Jókai Mór: A kőszívű ember fiai	regény, kisregény, történet, narrátor, beszélő	
III. Műfaji alapismeretek II. - A líra			14
a, dal		dal, epigramma, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, lírai én	
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	néhány népdal feleleventése Kossuth-nóta		
József Attila: Kertész leszek…	József Attila: Kedves Jocó		
b, epigramma			
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról		
Kölcsey Ferenc: Huszt	Kölcsey Ferenc: Emléklapra		
c, elégia			
Petőfi Sándor: Szeptember végén			
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz			
d, óda, himnusz			
Kölcsey Ferenc: Himnusz			
Vörösmarty Mihály: Szózat			
IV. Jellegzetes lírai témák			17
a, szerelmes versek		lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; megszólító vers	
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	Balassi Bálint: hogy Júliára találá Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert… Juhász Gyula: Anna örök Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú Nagy László: Az én szívem Nemes Nagy Ágnes: Félelem		
Vörösmarty Mihály: Ábránd			
Ady Endre: Őrizem a szemed			
Juhász Gyula: Milyen volt…			
b, család, iskola			
Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére		
Reményik Sándor: Templom és iskola			

József Attila: Mama	Dsida Jenő: Születésnapi köszöntő édesanyámnak Kosztolányi Dezső:Színes tintákkal álmodom		
c, egyéni sorssal való számvetésversek			
Arany János: Epilógus	Arany János: A tölgyek alatt		
József Attila: Születésnapomra			
d, hazaszeretet			
Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem			
Petőfi Sándor: Nemzeti dal			
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én…			
Radnóti Miklós: Nem tudhatom			
V. Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény			6
Jules Verne: kétévi vakáció vagy		történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás	
Tonke Drangt: Levél a királynak vagy			
Mándy Iván: Az enyedi diák vagy			
Csukás István: Vakáció a halott utcában vagy			
Tamási Áron: Ábel a rengetegben vagy			
tanári választás alapján más ifjúsági regény			
Összesen			72

2.1.2.2.2. A 8. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

irodalom 8. évfolyam heti 2 óra, összesen 72		fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
VI. A görög irodalom			15
Az epika születése		eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció,	5
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)			

		enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter;	
A görög líra, az időmértékes verselés		dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz,	5
Alkaiosz: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából		
Alkaiosz: Bordal			
Szapphó: Aphroditéhez			
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka			
Anakreón: Töredék a halálról			
Anakreón: Gyűlölöm			
A görög dráma		tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis	5
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüszisztraté		
VII. A római irodalom			6
A polgárháborúk kora		imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica	
Catullus: Gyűlölök és szeretek			
Augustus kora			
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoénak Horatius: Licinius Murenához		
Vergilius: IX. ecloga			
Horatius: Thaliarchushoz			
Ovidius: Átváltozások			
Pygmalion			
VIII. A Biblia mint kulturális kód			16
Az Ószövetség (részletek)			6

<table>
<tr><td colspan="2">Történeti könyvek</td><td rowspan="10">Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta,</td><td rowspan="10"></td></tr>
<tr><td>Mózes első könyvéből részletek:</td><td rowspan="8">Szemelvények az Ószövetségből
Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban</td></tr>
<tr><td>Teremtéstörténet</td></tr>
<tr><td>József</td></tr>
<tr><td>Mózes második könyvéből részletek:</td></tr>
<tr><td>Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat</td></tr>
<tr><td>Tanító könyvek</td></tr>
<tr><td>Zsoltárok könyve (23., 42.)</td></tr>
<tr><td></td><td>Az Ószövetség és a film
Ridley Scott: Exodus vagy
Roger Young: Mózes
(vagy más Ószövetség-feldolgozás)</td></tr>
<tr><td></td><td>Az Ószövetség és a képzőművészet
(pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Újszövetség (részletek)</td><td></td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="2">Az „örömhír”</td><td rowspan="9">kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis</td><td></td></tr>
<tr><td>Máté evangéliumából részletek:</td><td rowspan="3">Szemelvények az Újszövetségből
Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban
Karinthy: Barabbás</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Jézus Krisztus születése, megkeresztelése</td></tr>
<tr><td>Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata</td></tr>
<tr><td>Passió-történet</td><td rowspan="3">Az Újszövetség és a film
Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy
Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Jézus feltámadása</td></tr>
<tr><td>Lukács evangéliumából (részletek):</td></tr>
<tr><td>Az irgalmas szamaritánus</td><td rowspan="3">Az Újszövetség és a képzőművészet
(pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio,</td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tékozló fiú</td></tr>
<tr><td>Pál apostol Szeretethimnusza</td></tr>
</table>

	Munkácsy Mihály)		
IX. Az egyén és történelem kapcsolata mint irodalmi téma			19
Szabó Lőrinc: Tücsökzene (részletek)	Tamási Áron: Bölcső és bagoly (részlet)	iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor	
Wass Albert: Üzenet haza (részlet)			
Kós Károly:Az országépítő			
Herczeg Ferenc: Pro libertate (részlet)	Mándy Iván: Tájak, az én tájaim (részlet)		
Tamási Áron: Ábel a rengetegben (részlet)			
Nyirő József: Uz Bence (részlet)			
Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér (részlet)			
Iskolaregények a 20. században: Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig és Szabó Magda Abigél című regényének elemzése	Irodalom és színház vagy mozgókép – az említett művek film vagy színházi adaptációja Részletek Ottlik Géza Iskola a határon című művéből		
X. A 20. századi történelem az irodalomban (Trianon, világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)			9
Reményik Sándor: Mi a magyar?	Babits Mihály: Hazám Babits Mihály: Áldás a magyarra Juhász Gyula: Trianon Juhász Gyula: Testamentum Karinthy Frigyes: Levél (részlet) Márai Sándor: Napló (részlet)	békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom	
Pilinszky János: Francia fogoly (részlet)	Pilinszky János: Harbach, 1944 Anna Frank naplója		
Choli Daróczi József: Dal	Lakatos Menyhért: Még mindig siratunk		
Irodalom és mozgókép George Orwell: Állatfarm			
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)	Márai Sándor: Mennyből az angyal Tamási Lajos: Piros a vér a pesti utcán		

XI. Dráma a 20. század magyar irodalmában – ismerkedés a dráma műnemével		7
Irodalom és színház vagy mozgókép Egy tanár által szabadon választott drámai alkotás (Javaslat: Molnár Ferenc: Üvegcipő, Tamási Áron: Vitéz lélek, Tamási Áron: Ördögölő Józsiás, Örkény István: Tóték, Szabó Magda: A macskák szerdája)	dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus	
Összesen		72

1.2.3. A 9-10. ÉVFOLYAM JELLEMZÉSE A KERETTANTERV ALAPJÁN

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:
A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.

Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

1.2.3.1. A 9-10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA MAGYAR NYELVBŐL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

A 9. ÉVFOLYAM MAGYAR NYELVTAN TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 9. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		Fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
I-II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek (szószerkezetek, egyszerű és összetett mondat)			21
I. A szószerkezetek (szintagmák) alá-és mellérendelő szószerkezetek fogalma, típusai		szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma;	5
II. A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai		mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a	16

Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők		mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései	
Az összetett mondat			
Az alárendelő összetett mondatok			
A mellérendelő összetett mondatok			
A többszörösen összetett mondatok			
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás			15
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	Szövegszemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet	szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés);	
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete			
A szövegkohézió (lineáris és globális)			
A szöveg kifejtettsége			
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)			
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint		összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé; intertextualitás,	
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták	Intertextualitás: a szövegek transzformációi		
Az esszé			
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)			
Az intertextualitás			
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek			

szerepe a szöveg értelmezésében	(pl. mém)		
Összesen:			36

A 10. ÉVFOLYAM MAGYAR NYELVTAN TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 10. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		Fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
IV. Szövegértés, szövegalkotás			10
Szóbeli és írásbeli szövegértés és alkotás fejlesztése		levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, esszé	
A hivatalos és a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél írásának gyakoroltatása			
V. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stíluseszközök, szóképek, alakzatok			13
A stílus fogalma és hírértéke	Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa Stílusparódia Korstílusok, stílusirányzatok Az íráskép stilisztikai hatásai Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek	stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos	
A stílus kifejező ereje			
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus			
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)			
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)			
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés			
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett			

költői kép, allegória, szimbólum/)		alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés	
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben			
VI. Retorika, beszédfajták, beszéd felépítése			13
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	Retorika az ókorban Retorika a középkorban Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása A szójáték és a retorika Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában. Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció).	retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése	
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései			
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik			
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok			
Az érvelés módszere			
A retorikai szövegek kifejezőeszközei			
A kulturált vita szabályai			
A befolyásolás módszerei			
Összesen			36

1.2.2.3.2 A 9-10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA IRODALOMBÓL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 9. OSZTÁLYBAN:

Halotti Beszéd és Könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)

François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fösvény vagy Tartuffe

MEMORITEREK 9. OSZTÁLYBAN:

Halotti Beszéd és Könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet… (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 10. OSZTÁLYBAN:

Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Petőfi Sándor: Az apostol (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Arany János: Toldi estéje
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma

MEMORITEREK 10. OSZTÁLYBAN:

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy óceán…
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha…
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)
Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)

A 9. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

<table>
<tr><td colspan="2">irodalom
9. évfolyam heti 2 óra, összesen 72</td><td>fogalmak</td><td>óraszám</td></tr>
<tr><td>TÖRZSANYAG</td><td>AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>I. A középkor irodalma</td><td></td><td></td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="2">Egyházi irodalom</td><td rowspan="6">középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék,</td><td rowspan="6"></td></tr>
<tr><td>Epika:</td><td rowspan="5">Umberto Eco: A rózsa neve
Szent Erzsébet legendája (részlet)
Szent Margit legendája (részlet)
Szent Gellért püspök legendája (részlet)
Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről</td></tr>
<tr><td>Szent Ágoston: Vallomások (részlet)</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Halotti beszéd és könyörgés</td></tr>
<tr><td>Líra</td></tr>
</table>

Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról		szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron	
Ómagyar Mária-siralom			
Lovagi és udvari irodalom			
Epika			
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)		
	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp		
Líra			
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden		
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái		
A középkor világi irodalma			
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana		
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella		
II. A reneszánsz irodalma			18
A humanista irodalom			
Líra	Petrarca: Daloskönyv (részletek) Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez		
Petrarca: Pó, földi kérgem			
Portré: Janus Pannonius			
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete			
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról			
Epika			

<table>
<tr><td>Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella</td><td>Boccaccio: Dekameron (részletek)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése</td><td>Irodalom és film
Eric Till: Luther (részlet)</td><td rowspan="8">reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers
bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia</td><td rowspan="12"></td></tr>
<tr><td>Bibliafordítások
Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)</td><td>Reményik Sándor: A fordító
Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)</td></tr>
<tr><td>Zsoltárfordítások
Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár</td><td></td></tr>
<tr><td>Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)</td><td>Irodalom és film
Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)</td></tr>
<tr><td colspan="2">A reformáció világi irodalma</td></tr>
<tr><td>Históriás énekek</td><td rowspan="3">Szemelvények a magyar reformáció irodalmából</td></tr>
<tr><td>Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)</td></tr>
<tr><td>Széphistóriák
Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)</td></tr>
<tr><td></td><td>A regény születése
Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Líra a reformáció korában (5)</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Portré: Balassi Bálint</td><td rowspan="5">Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett</td></tr>
<tr><td>Balassi Bálint: Egy katonaének</td><td rowspan="4">További Balassi-versek
További Shakespeare-szonettek</td></tr>
<tr><td>Balassi Bálint: Borivóknak való</td></tr>
<tr><td>Balassi Bálint: Adj már csendességet…</td></tr>
<tr><td>Balassi Bálint: Hogy Júliára talála</td></tr>
</table>

William Shakespeare: LXXV. szonett			
Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában (6)		blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)		
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)		
A barokk és a rokokó irodalma			8
Epika		barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat	
Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)			
Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz			
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)			
Levél			
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)		
Tudományos élet			
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)		
A kuruc kor lírája: művek, műfajok			
Rákóczi-nóta, Őszi harmat után			
IV. Az európai felvilágosodás irodalma			20
a) Epika			
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet)		

Voltaire: Candide (részletek)	Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)	felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny,	
b) Színház- és drámatörténet			
A francia klasszicista dráma		klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr,	
Irodalom és színház Molière: A fösvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)		
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma	weimari klasszika, drámai költemény	
c) Líra			
Robert Burns: John Anderson Robert Burns: Falusi randevú	William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály		
V. A magyar felvilágosodás irodalma			14

A) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus			
Epika			
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fársángon (részletek)	Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)	vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény,	
b) Líra			
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek) Portré: Csokonai Vitéz Mihály Csokonai Vitéz Mihály: Az estve Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete Csokonai Vitéz Mihály: A feredés Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta	nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stílusszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal	
Összesen			72

A 10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

irodalom 10. évfolyam heti 3 óra, összesen 108		fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		

V. A magyar felvilágosodás irodalma			22
B) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban			
Líra			13
Portré: Berzsenyi Dániel	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Kölcsey Ferenc: Bordal Kölcsey Ferenc: Csolnakon	nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem			
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz			
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél			
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)			
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)			
Portré: Kölcsey Ferenc			
Kölcsey Ferenc: Himnusz			
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke			
b) Epika			2
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)		
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)			
c) Színház és dráma			7
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán		
	Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők		
VI. A romantika irodalma			16
Az angolszász romantika		korstílus, romantika, verses	

George Byron egy szabadon választott művéből részlet		regény, történelmi regény, felesleges ember	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe		
	Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja		
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló		
A francia romantika			
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása		
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása		
A német romantika			
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszlek Heinrich Heine: Memento		
Az orosz romantika			
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma		

A lengyel romantika			
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)		
A magyar romantika irodalma			40
A) Életművek a magyar romantika irodalmából			
a) Vörösmarty Mihály		rapszódia, drámai költemény	12
Líra	- Epika		
	Zalán futása (Első ének, részlet)		
	Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal		
Szózat			
Gondolatok a könyvtárban			
A merengőhöz			
Az emberek			
Előszó			
A vén cigány			
Drámai költemény			
Csongor és Tünde			
b) Petőfi Sándor			16
Líra		népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné Isten csodája A virágnak megtiltani nem lehet Szeget szeggel Csokonai Megy a juhász szamáron September végén Beszél a fákkal a bús őszi szél Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem		
A bánat? egy nagy óceán			
A természet vadvirága			
Fa leszek, ha…			
Reszket a bokor, mert…			
Minek nevezzelek?			
Egy gondolat bánt engemet			
A puszta, télen vagy Kis-Kunság			
A XIX. század költői			
Fekete-piros dal			

Epika	Úti levelek (részletek)		
A helység kalapácsa (részlet)			
Az apostol (részlet)			
c) Jókai Mór			10
Elbeszélések		irányregény, utópia, szigetutópia	
A tengerszem tündére	A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző		
A huszti beteglátogatók			
Regények			
Az arany ember	Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok		
B) Tudományos élet a romantika korában		nemzeti szemlélet, korszerű népiesség	2
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)		
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)		
VIII. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából			30
a) Arany János			20
Epika	Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek) A walesi bárdok Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás	ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus	
Toldi estéje			
Balladák			
Ágnes asszony			
V. László			
Vörös Rébék			
Líra	Visszatekintés		

Fiamnak	Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt		
Letészem a lantot			
Kertben			
Epilógus			
Kozmopolita költészet			
Mindvégig			
b) Mikszáth Kálmán			10
Az a fekete folt	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai	anekdota, különc, donquijoteizmus	
Bede Anna tartozása			
A bágyi csoda			
Beszterce ostroma	Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)		
Összesen			108

2.2.2.4. A 11-12. ÉVFOLYAM JELLEMZÉSE A KERETTANTERV ALAPJÁN

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában az ismétlő órák segítségével önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire.

A képzés kiemelt céljai:
a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.

Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.
Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

2.2.2.4.1.A 11-12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA MAGYAR NYELVBŐL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 11. OSZTÁLYBAN:

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia

Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK 12. OSZTÁLYBAN:

Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK 11. OSZTÁLYBAN:

Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én…
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)

MEMORITEREK 12. OSZTÁLYBAN:

József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

A 11. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan	Fogalmak	óraszám

11. évfolyam heti 1 óra, összesen 36			
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
I. Pragmatika			8
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont Kommunikáció és pragmatika	megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv	
A társalgás udvariassági formái			
A beszédaktus			
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)			
II. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok			8
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában A nyelv szerepe a memória alakításában	Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv	
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés			
A beszéd mint cselekvés			
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok			
III. Szótárhasználat			2
		értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár	
IV. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma			10
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek	Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései	nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség,	
Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma			
Nyelvünk helyzete a határon túl			
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés			

		kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek	
V. Érettségi típusú szövegértés, gyakorlati szövegalkotás			8
Összesen			36

A 12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Magyar nyelvtan 12. évfolyam heti 1 óra, összesen 32		Fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
VI. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek			8
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei	A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok, stb.) A nyelvhasonlítás korszerű formái Nyelvi változások a Neumann-galaxisban	nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet	
A magyar nyelvtörténet korszakai			
Nyelvemlékek			
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében			
Nyelvújítás			
VII. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés			14
		Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése	
VIII. Érettségi típusú szövegértés, gyakorlati szövegalkotás			10
Összesen			32

2.2.2.4.2. A 11-12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA IRODALOMBÓL ÉS A TERVEZETT ÓRASZÁMOK:

A 11. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Irodalom 11. évfolyam, heti 3 óra, összesen 108 óra		fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
A klasszikus modernség irodalma			15
A nyugat-európai irodalom		klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma,	5
	Charles Dickens: Twist Olivér		
Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)			
	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)		
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek		
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)			
B) Az orosz irodalom		tolsztojanizmus drámaiatlan dráma, lírai dráma	5
Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr		
Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)			
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy		

	Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)		
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai		szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő	5
Charles Baudelaire			
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög Kapcsolatok		
Az albatrosz			
Paul Verlaine			
Őszi chanson	Holdfény		
Költészettan			
Arthur Rimbaud			
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)		
Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában			16
Színház- és drámatörténet		emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter	10
Madách Imre: Az ember tragédiája	Mózes		
Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából		nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal	6
a) Tompa Mihály			
A gólyához	Népdal		
A madár, fiaihoz			
Gárdonyi Géza			
Az én falum (részletek)			
A láthatatlan ember (részlet)	Isten rabjai (részletek)		
Vajda János			
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös		

	Reviczky Gyula		
	Magamról		
	Schopenhauer olvasása közben		
A magyar irodalom a XX. században			
Életművek a XX. század magyar irodalmából			38
Herczeg Ferenc		Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű	5
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)		
Fekete szüret a Badacsonyon			
Színház- és drámatörténet: Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)		
Ady Endre		szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés	13
Góg és Magóg fia vagyok én…	A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse… Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz		
Héja-nász az avaron			
Harc a Nagyúrral			
Új vizeken járok			
Az ős Kaján			
A Sion-hegy alatt			
Az Úr érkezése			
Kocsi-út az éjszakában			
Emlékezés egy nyár-éjszakára			
Őrizem a szemed			
c) Babits Mihály		filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia	10
In Horatium	A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött (részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeriti házát Csak posta voltál		
A lírikus epilógja			
Esti kérdés			
Jobb és bal			
Mint különös hírmondó…			
Ősz és tavasz közt			
Jónás könyve; Jónás imája			

	Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban		
d) Kosztolányi Dezső		homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás	10
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett…, Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke		
Boldog, szomorú dal			
Őszi reggeli			
Halotti beszéd			
Hajnali részegség			
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta		
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai…; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs		
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából			16
a) Móricz Zsigmond		naturalizmus, szabad függő beszéd,	10
Tragédia	Judith és Eszter Barbárok Tündérkert (részlet)		
Úri muri			
b) Wass Albert		transzilván irodalom	6
Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!		
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)		
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói			10
Juhász Gyula		A Nyugat és nemzedékei	3

Tiszai csönd	Halotti beszéd		
Anna örök	Utolsó vacsora		
	Szerelem		
Tóth Árpád			3
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan		
Lélektől lélekig			
Isten oltó-kése			
Karinthy Frigyes		paródia, stílusparódia, műfajparódia	4
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek) Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó		
Találkozás egy fiatalemberrel			
	Szerb Antal		
	Budapesti kalauz marslakók számára Utas és holdvilág (részlet)		
IV. A modernizmus irodalma			
Avantgárd mozgalmak			2
Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz	dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet,	
Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)			
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai			3
a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)		
	Gottfried Benn: Kék óra		
	Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer		
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai			4
Franz Kafka: Az átváltozás	Franz Kafka: A per (részletek)		
Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a	Irodalom és tévésorozat:		

varázsló	Mihail Afanaszjevics Bulgakov - Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) Bulgakov: A Mester és Margarita		
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései			4
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázsi mama	Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)	abszurd dráma, kétszintes dráma	
Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus			
Összesen		108	

A 12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA:

Irodalom 12. évfolyam, heti 3 óra, összesen 96 óra		fogalmak	óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
V. A magyar irodalom a XX. században II.			
A) Életmű a XX. század magyar irodalmából II.		tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, **létértelmező vers, önmegszólító vers,** dialogizáló versbeszéd	12
József Attila			
Nem én kiáltok	Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel		
Reménytelenül			
Holt vidék			
Óda			

Flóra	Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár		
Kései sirató			
A Dunánál			
Tudod, hogy nincs bocsánat			
Nem emel föl			
(Karóval jöttél…)			
	Gyermekké tettél Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltünök hirtelen…) (Íme, hát megleltem hazámat…)		
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából			
a) Örkény István		groteszk, abszurd, egyperces	2
Egyperces novellák (részletek)			
b) Szabó Magda		családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziság	2
Az ajtó	Irodalom és film Szabó István: Az ajtó		
c) Kányádi Sándor			3
Fekete- piros	Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról		
Halottak napja Bécsben			
Sörény és koponya (részlet)			
Valaki jár a fák hegyén			
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából			
a) Metszetek: egyéni utakon			6
Krúdy Gyula			
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád		
Szabó Dezső			
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)		
Weöres Sándor			

Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99.,127.)	Psyché (részletek)		
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói			
Szabó Lőrinc			2
Semmiért Egészen	Kalibán Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)		
Mozart hallgatása közben			
Radnóti Miklós			6
Járkálj csak, halálraítélt!	Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát… Levél a hitveshez Töredék A la recherche	életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica,	
Hetedik ecloga			
Erőltetett menet			
Razglednicák			
	Márai Sándor:		
	Szindbád hazamegy (részlet)		
	Halotti beszéd		
	Ottlik Géza		
	Iskola a határon (részlet)		
	Buda (részlet)		
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból			6
Dsida Jenő			
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)		
Arany és kék szavakkal			
Reményik Sándor			
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet		
Eredj, ha tudsz (részlet)			
Áprily Lajos			
Tavasz a házsongárdi temetőben	Holló-ének		

	Kolozsvári éjjel		
Március			
	Kós Károly		
	Varjú-nemzetség (részlet)		
	Nyirő József		
	Madéfalvi veszedelem (részlet)		
	Gion Nándor		
	A károkatonák még nem jöttek vissza		
	Kovács Vilmos		
	Holnap is élünk		
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából			2
Nagy László		Fényes szellők nemzedéke	
Ki viszi át a Szerelmet	Gyöngyszoknya (részlet) Himnusz Minden időben Csodafiú szarvas Tűz		
Adjon az Isten			
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói		tárgyias irodalom	2
Pilinszky János			
Halak a hálóban	Harbach 1944 Agonia christiana Nagyvárosi ikonok		
Apokrif			
Négysoros			
	Nemes Nagy Ágnes		
	A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája		
	Mándy Iván		
	Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija		

f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból			2
Illyés Gyula: Puszták népe (részlet)	Sinka István		
	Fekete bojtár vallomásai (részlet)		
	Csoóri Sándor		
	Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsa Anyám szavai		
Metszetek a magyar posztmodern irodalomból			2
	Tandori Dezső		
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása		
	Hajnóczy Péter		
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)		
	Esterházy Péter		
	Termelési kisssregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)		
D) Színház- és drámatörténet			
Örkény István: Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!	totalitárius	3
	Németh László: A két Bolyai (részlet)		
Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	Szabó Magda: A macskák szerdája	történelmi dráma	2
	Sütő András: Advent a Hargitán		
	Csurka István: Házmestersirató		
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit		
IV. A XX. századi történelem az irodalomban			

Trianon			
Juhász Gyula: Trianon	Babits Mihály: A repülő falu		
Vérző Magyarország (Szerk.:Kosztolányi Dezső)	Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)		
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás		
Világháborúk			
Gyóni Géza: Csak egy éjszakára…	Magyar katonák dala		
	Alexis levele Alexandrához		
	Polcz Alaine: Asszony a fronton		
c) Holokauszt			
Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945		
Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép		
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság		
d) Kommunista diktatúra			
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó		2
	Faludy György: Kihallgatás		
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet)		
	Irodalom és film Michael Radford: 1984		
e) 1956			2
Nagy Gáspár	Irodalom és film		

Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Gothár Péter: Megáll az idő		
	Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld		
	Albert Camus: A magyarok vére (részlet)		
Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd			
VII. Metszetek a kortárs magyar irodalomból			10
A szaktanár által szabadon választott írók, művek			
VIII. A posztmodern és kortárs világirodalom			5
Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio		
Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek) és a szaktanár által szabadon választott írók, művek	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár		
	Julio Cortázar: Összefüggő parkok		
IX. Készüljünk az érettségire!			20
Összesen			96

2.2. 9.Ny osztály

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:

- A tanulás tanulása- tanulás módszerek kialakítása, elsajátítása. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.

- A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.

- A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.

- Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.

- A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.

- Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása. Fontos cél a digitális kompetencia fejlesztése is, az IKT-eszközök tudatos és kreatív alkalmazása.

- A korábban szerzett leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése

- Műelemzési készség kialakítása, fejlesztése, a korábban ezen a téren megszerzett ismeretek ismétlése, elmélyítése, gyakorlása – felkészülés az önálló műelemzés, kritika gondolkodás kialakítására

MAGYAR NYELV 9. NY OSZTÁLY **HETI 1 ÓRA** **ÖSSZESEN 36 ÓRA**		FOGALMAK	JAVASOLT ÓRASZÁM
A NYELVI SZINTEK	AJÁNLOTT ANYAG		
A magyar nyelv hangrendszere	Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása	nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő	36 óra
Hangkapcsolódási szabályszerűségek			
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)			
A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonyszók			
A szószerkezetek (szintagmák)			

A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai **Az egyszerű mondat:** **az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők**	A szófajváltás, a többszófajúság Rendszermondat, szövegmondat Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban	szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző;vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat;	
Az összetett mondat **Az alárendelő összetett mondatok** **A mellérendelő összetett mondatok**			
Szövegalkotási kompetencia fejlesztése **- fogalmazás lépésről lépésre** **- az érvelő szöveg – az érvelés alapjai** **- a tanév során folyamatosan jelenlévő feladat a rövidebb-hosszabb szövegek alkotása a tananyaghoz kapcsolódóan is**			
Szövegértési kompetencia fejlesztése **- a tanév során folyamatosan megvalósuló feladat** **- szövegértés lésről lépésre** **- különböző hosszúságú szövegek feldolgozása** **- feladattípusok megismerése, gyakorlása**			

MAGYAR IRODALOM 9.NY OSZTÁLY HETI 1 ÓRA ÖSSZESEN 36 ÓRA	FOGALMAK	JAVASOLT ÓRASZÁM
- Műelemzési alapismeretek – a lírai műnem **- a korábban –feltehetőleg megismert - klasszikus művek segítségével a lírai művek elemzésének gyakorlása, kortárs művek beillesztése** **- Hozzájuk kapcsolódó szövegalkotási feladatok** **A műelemző fogalmazás lépésről lépésre – a közösen elemzett, feldolgozott versről / versekről** **- Szövegértési feladatok megoldása – szövegértés lépésről lépésre (a tanév során állandó, rendszeresen visszatérő feladat)** **- javasolt művek** **József Attila: Születésnapomra – összehasonlítás a kortárs átiratokkal (Varró Dániel, Tóth Krisztina Müller Páter stb.)** **Kölcsey Ferenc: Himnusz – Vörösmarty Mihály: Szózat (összehasonlító elemzés)** **Shakespeare 75. szonett – Szabó T. Anna Hétezerötszázadik szonett** **Kipling: Ha … stb** **- a szaktanár szabad választása alapján dönthet a feldolgozásra kerülő irodalmi művekről** **- nincsenek kötelezően feldolgozandó művek**	líra dal himnusz, óda ballada	14 óra
- Az epika műneme **- A prózai szövegek elemzése** **- Klasszikus és kortárs novellák elemzése** **- A közös elemzés alapján műelemző fogalmazás készítése** **- Az olvasott, elemzett művekhez kapcsolódó szövegalkotási, szövegértési feladatok** **- A kötelező és / vagy szabadon olvasmány feldolgozása, elemzése** **- Hozzá kapcsolódó szövegalkotási, szövegértési feladatok, az elolvasást ellenőrző kérdéssor**	epika novella elbeszélés regény	14 óra

- Javasolt művek **Mikszáth Kálmán novellái** **Kortárs írók művei pl. Ottlik Géza Az utolsó mese, Szabó Borbála, Grecsó Krisztián, Tóth Krisztina, Lzűr Ervin, Szakonyi Károly stb. művei – betekintés a kortárs írók novelláiba** **- a szaktanár szabad választása alapján dönthet a feldolgozásra kerülő irodalmi művekről** **- nincsenek kötelezően feldolgozandó művek**		
A dráma műnem **Drámai művek elemzési szempontjai** **Egy drámai mű feldolgozása, elemzése** **Hozzá kapcsolódó szövegalkotási, szövegértési feladatok kidolgozása, az elolvasást ellenőrző kérdéssor kidolgozása** **Javasolt művek** **pl. Shakespeare Hamlet (filmfeldolgozás megtekintése is)** **- a szaktanár szabad választása alapján dönthet a feldolgozásra kerülő irodalmi művekről** **- nincsenek kötelezően feldolgozandó művek**	dráma tragédia komédia	4 óra
Szövegalkotási kompetencia fejlesztése, gyakorlása **- a tanév során folyamatosan jelenlévő feladat** **- rövidebb-hosszabb fogalmazások írása** **- az elemzett irodalmi művekhez kapcsolódóan szövegalkotási feladatok**		
Szövegértési kompetencia fejlesztése **- a tanév során folyamatosan jelenlévő feladat** **- szövegértés lésről lépésre**		

- különböző hosszúságú szövegek feldolgozása **- feladattípusok megismerése, gyakorlása**		

2.3. Kerettanterv magyar nyelv és irodalom 9-10. évfolyam

A középiskolai képzés első szakaszának kiemelt cél- és feladatrendszere:
A tanulás tanulása. Egy új tanulási szakaszt kezdenek el a diákok, nagyobb, bonyolultabb tananyagokkal találkoznak. Meg kell tanulniuk a lényeget kiemelni, vázlatot írni, gondolataikat írásban és szóban is pontosan és szándékaik szerint árnyaltan, adekvátan kifejezni.
A diákok szövegértésének folyamatos fejlesztése. A biztos szövegértés nemcsak a magyar nyelv és irodalom, de valamennyi tantárgy értő és eredményes tanulását segíti, feltétele a gondolkodás és a beszéd fejlesztésének is.
A szövegértés és -alkotás tanulásának feltétele a biztos anyanyelvi (grammatikai, stilisztikai) ismeret, a kommunikációelmélet alapvető fogalmainak elsajátítása, hiszen csak így tudják a tanulók felismerni az adott kommunikációs helyzetet.
Az érvelési képesség és a beszédkészség folyamatos fejlesztése.
A tanulók személyiségfejlesztésének feltétele, hogy rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel ahhoz, hogy kérdéseket tudjanak megfogalmazni, az irodalmi szereplők, konfliktusok és saját élethelyzeteik között felfedezzék a párhuzamokat, kialakuljon elvonatkoztató képességük, s igényük és képességük arra, hogy kifejezzék saját véleményüket.
Ez a két évfolyam a diákok számára a tájékozódás, saját tehetségük és érdeklődési körük felfedezésének kora, ezért elengedhetetlen, hogy sokféle ismerettel és ismerethordozóval találkozzanak.
Tudásuk megszerzésében és bővítésében a hagyományos információhordozókon kívül egyre erőteljesebb szerepet kapnak a digitális eszközök. Cél ezek észszerű, gondolkodásukat segítő, etikus használatának elsajátítása.
A képzésnek ebben a szakaszában már rendszerezett nyelvtani és irodalmi (irodalomtörténeti, -elméleti, és műfaji) ismeretek elsajátítása elvárt eredmény, hiszen a képzési szakasz második felében csak így lesznek képesek a tanulók az irodalomtörténeti ismereteiket rendszerezni, így sajátítják el a nyelvészet és az irodalomtudomány – korosztályuknak megfelelő szintű – szaknyelvét, s így tudnak az érettségi dolgozatban is elvárt szintű, nyelvezetű esszét, érvelést, műfajnak megfelelő gyakorlati szöveget alkotni.

A magyar nyelv és irodalom nem pusztán tantárgy a középiskolában, hanem kulcsszerepet tölt be a tanulók identitásának kialakításában, megismerteti velük saját kultúrájukat, nemzeti önazonosságukat, fejleszti érzékenységüket. A tanulókat segíti abban, hogy a kommunikációs célnak megfelelően fejezzék ki magukat. Fejlődjék érvelési kultúrájuk, könnyebben beilleszkedjenek környezetükbe, és ismerjék fel saját tehetségüket.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből.
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fösvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt…
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet… (részlet)

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy óceán…
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha…
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

2.3.1. A 9. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (MAGYAR NYELV):

Magyar nyelvtan 9. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		Fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció			6
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói A személyközi kommunikáció A nem nyelvi jelek A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre Médiaműfajok A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés Megszólítások, magázódás, tegeződés, a kapcsolattartás formái A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei	kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai finkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői,	

	A reklámok hatása nyelvhasználatunkra Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem	szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.	
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek			20
A nyelv mint jelrendszer A nyelvi szintek A magyar nyelv hangrendszere Hangkapcsolódási szabályszerűségek A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag) A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonyszók A szószerkezetek (szintagmák) A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők Az összetett mondat Az alárendelő összetett mondatok A mellérendelő összetett mondatok A többszörösen összetett mondatok	A jelnyelvek (pl.: a siketek jelelése) Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása A szófajváltás, a többszófajúság Rendszermondat, szövegmondat Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban	nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései	
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás			10
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	Szövegszemantika A szöveg és a szöveget kiegészítő,	szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat,	

A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)	bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé	
A szövegkohézió (lineáris és globális)			
A szöveg kifejtettsége			
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)			
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint			
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták			
Az esszé			
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)			
Az intertextualitás			
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében			

2.3.2. A 10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (MAGYAR NYELV):

Magyar nyelvtan 10. évfolyam heti 1 óra, összesen 36		fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG		
IV. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stíluseszközök, szóképek, alakzatok			36
A stílus fogalma és hírértéke	Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa Stílusparódia Korstílusok, stílusirányzatok Az íráskép stilisztikai hatásai	stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi); stílushatás; néhány gyakoribb szókép és	
A stílus kifejező ereje			
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus			
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos,			

patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)	Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek	alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés	
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)			
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés			
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)			
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben			

2.3.3. A 9. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (IRODALOM):

irodalom 9. évfolyam heti 3 óra, összesen 108		fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom			3
A) Az irodalom és hatása		művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus,	
Karinthy Frigyes: A cirkusz	Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)		
B) Szerzők, művek párbeszéde			
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal			

Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei		monológ	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger		
Műnemi-műfaji rendszer			
Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia			12
Az ősi magyar hitvilág		szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égig érő fa (részlet)		
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)			
A görög mitológia			
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótaurosz)	További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában		
Egyéb teremtésmítosz			
Babiloni teremtésmítosz (részlet)			
A görög irodalom			20
Az epika születése		eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invokáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal,	
Homérosz: Íliász vagy Odüsszeia (részletek)			
A görög líra, az időmértékes verselés			

Alkaiosz: Az állam hajója	Szemelvények az antik görög lírából	elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis	
Alkaiosz: Bordal			
Szapphó: Aphroditéhez			
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka			
Anakreón: Töredék a halálról			
Anakreón: Gyűlölöm			
A görög dráma			
Színház- és drámatörténet: Szophoklész: Antigoné	Szophoklész: Oidipusz király Arisztophanész: Lüszisztraté		
A római irodalom			8
A polgárháborúk kora		imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica	
Catullus: Gyűlölök és szeretek	Catullus: Éljünk, Lesbia		
Augustus kora			
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	Vergilius: IV. ecloga Horatius: Leuconoénak Horatius: Licinius Murenához		
Vergilius: IX. ecloga			
Horatius: Thaliarchushoz			
Ovidius: Átváltozások			
Pygmalion			
A Biblia mint kulturális kód			20
Az Ószövetség (részletek)		Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis	
Történeti könyvek			
Mózes első könyvéből részletek:	Szemelvények az Ószövetségből Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban		
Teremtéstörténet			
József			
Mózes második könyvéből részletek:			
Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat			
Tanító könyvek			
Zsoltárok könyve (23., 42.)			

	Az Ószövetség és a film Ridley Scott: Exodus vagy Roger Young: Mózes (vagy más Ószövetség-feldolgozás)		
	Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)		
Újszövetség (részletek)			
Az „örömhír”			
Máté evangéliumából részletek:	Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás		
Jézus Krisztus születése, megkeresztelése			
Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata			
Passió-történet	Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)		
Jézus feltámadása			
Lukács evangéliumából (részletek):			
Az irgalmas szamaritánus	Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)		
A tékozló fiú			
Pál apostol Szeretethimnusza			
A középkor irodalma			10
Egyházi irodalom		középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika,	
Epika:	Umberto Eco: A rózsa neve		

Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről	skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intelem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron	
Halotti beszéd és könyörgés			
Líra			
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról			
Ómagyar Mária-siralom			
Lovagi és udvari irodalom			
Epika			
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	Kálti Márk: Képes krónika (részlet)		
	Irodalom és film Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp		
Líra			
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden		
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	Irodalom és képzőművészet Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái		
A középkor világi irodalma			
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana		
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella		
A reneszánsz irodalma			25
A humanista irodalom (5)			

<table>
<tr><td>Líra</td><td rowspan="6">Petrarca: Daloskönyv (részletek)
Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz
Janus Pannonius: Búcsú Váradtól
Janus Pannonius: Mars istenhez békességért
Janus Pannonius: A saját lelkéhez</td><td rowspan="3"></td><td rowspan="3"></td></tr>
<tr><td>Petrarca: Pó, földi kérgem</td></tr>
<tr><td>Portré: Janus Pannonius</td></tr>
<tr><td>Janus Pannonius: Pannónia dicsérete</td></tr>
<tr><td>Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról</td></tr>
<tr><td>Epika</td><td></td></tr>
<tr><td>Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella</td><td>Boccaccio: Dekameron (részletek)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése (2)</td><td>Irodalom és film
Eric Till: Luther (részlet)</td><td rowspan="8">reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers
bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia</td><td rowspan="8"></td></tr>
<tr><td>Bibliafordítások
Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)</td><td>Reményik Sándor: A fordító
Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)</td></tr>
<tr><td>Zsoltárfordítások
Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár</td><td></td></tr>
<tr><td>Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)</td><td>Irodalom és film
Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)</td></tr>
<tr><td colspan="2">A reformáció világi irodalma (2)</td></tr>
<tr><td>Históriás énekek</td><td rowspan="3">Szemelvények a magyar reformáció irodalmából</td></tr>
<tr><td>Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)</td></tr>
<tr><td>Széphistóriák
Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfiról és egy tündér szűz leányról (részletek)</td></tr>
</table>

	A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)		
Líra a reformáció korában (5)			
Portré: Balassi Bálint		Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett	
Balassi Bálint: Egy katonaének	További Balassi-versek További Shakespeare-szonettek		
Balassi Bálint: Borivóknak való			
Balassi Bálint: Adj már csendességet…			
Balassi Bálint: Hogy Júliára találá			
William Shakespeare: LXXV. szonett			
Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában (6)		blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia	
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia (vagy más feldolgozás)		
	Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)		
A barokk és a rokokó irodalma			10
Epika		barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, barokk eposz, barokk körmondat, pátosz, röpirat, fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat	
Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)			
Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz			
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)			
Levél			

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)	Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)		
Tudományos élet			
Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet)	Apáczai Csere János: Az iskolák felette szükséges voltáról (részlet)		
A kuruc kor lírája: művek, műfajok			
Rákóczi-nóta, Őszi harmat után			
Színház- és drámatörténet		felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr	
A francia klasszicista dráma			
Irodalom és színház Molière: A fösvény vagy Tartuffe	Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)		

2.3.4. A 10. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (IRODALOM):

irodalom 10. évfolyam heti 3 óra, összesen 108			Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
A felvilágosodás irodalma			57
Az európai felvilágosodás 12		felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, szatíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény	
Epika			
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet)		
Voltaire: Candide (részletek)			

<table>
<tr><td></td><td>Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet)
Georg Wilhelm Friedrich Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Színház- és drámatörténet</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)</td><td>Irodalom és színház
A német későklasszicista, koraromantikus dráma
Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Líra</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Robert Burns: John Anderson</td><td rowspan="3">William Blake: A tigris
William Blake: A bárány
Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala
Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály</td><td rowspan="3">lied, dal</td><td rowspan="8"></td></tr>
<tr><td>Robert Burns: Falusi randevú</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus 17</td><td></td></tr>
<tr><td>Epika</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Csokonai Vitéz Mihály:
Dorottya vagyis a dámák diadalma a fársángon (részletek)</td><td>Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet)
Kármán József: Fanni hagyományai (részletek)
Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet)</td><td>vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stílusszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal</td></tr>
</table>

	Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)		
Líra			
Kazinczy Ferenc: Tövisek és virágok (részletek)	Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete Csokonai Vitéz Mihály: A feredés Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első oskoláról a Somogyban Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta		
Portré: Csokonai Vitéz Mihály			
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve			
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság			
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem			
Csokonai Vitéz Mihály: Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz			
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez			
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz			
Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban 22			
Líra		nemzeti himnusz, értekezés, intelem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet	
Portré: Berzsenyi Dániel			
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet) Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.) Berzsenyi Dániel: Horác Berzsenyi Dániel: Vitkovics		
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz			
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél			
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)			
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)			

Portré: Kölcsey Ferenc	Mihályhoz Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa! Kölcsey Ferenc: Bordal Kölcsey Ferenc: Csolnakon		
Kölcsey Ferenc: Himnusz			
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala			
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke			
Epika			
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	Kölcsey Ferenc: Mohács (részlet)		
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)			
Színház és dráma 6			
Katona József: Bánk bán	Irodalom és zene Erkel Ferenc: Bánk bán	nemzeti dráma, tragédia	
	Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők		
A romantika irodalma			12
Az angolszász romantika		nemzeti szemlélet, korszerű népiesség korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet			
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	Irodalom és film Richard Thorpe: Ivanhoe		
	Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény		

	adaptációja		
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló		
A francia romantika			
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása		
	Irodalom és film/zene Jean-Paul Chanois: Nyomorultak vagy Bille August: Nyomorultak vagy a regény más feldolgozása		
A német romantika			
Heinrich Heine: Loreley	Heinrich Heine: A dal szárnyára veszlek Heinrich Heine: Memento		
Az orosz romantika			
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma		
A lengyel romantika			
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)		
A magyar romantika irodalma			39
Életművek a magyar romantika irodalmából			
Vörösmarty Mihály 10		rapszódia, drámai költemény	
	Epika		
	Zalán futása (Első ének, részlet)		

Líra	Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal		
Szózat			
Gondolatok a könyvtárban			
A merengőhöz			
Az emberek			
Előszó			
A vén cigány			
Drámai költemény			
Csongor és Tünde			
Petőfi Sándor 18			
Líra		népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz	
A négyökrös szekér	Hortobágyi kocsmárosné Isten csodája A virágnak megtiltani nem lehet Szeget szeggel Csokonai Megy a juhász szamáron Szeptember végén Beszél a fákkal a bús őszi szél Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem		
A bánat? egy nagy óceán			
A természet vadvirága			
Fa leszek, ha…			
Reszket a bokor, mert…			
Minek nevezzelek?			
Egy gondolat bánt engemet			
A puszta, télen vagy Kis-Kunság			
A XIX. század költői			
Fekete-piros dal			
Epika			
A helység kalapácsa (részlet)	Úti levelek (részletek)		
Az apostol (részlet)			
Jókai Mór 10			
Elbeszélések		irányregény, utópia, szigetutópia	

A tengerszem tündére	A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző		
A huszti beteglátogatók			
Regények			
Az arany ember	Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok		
Tudományos élet a romantika korában 1			
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)		
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)		

2.4. 11-12. évfolyam

A 11-12. évfolyam a közoktatás utolsó szakasza. Ez a képzési szakasz a nevelési és oktatási célokat tekintve a legösszetettebb: nemcsak új ismereteket kell átadni, hanem a meglévő ismeretek gyakorlati felhasználását is, emellett bővíteni és fejleszteni kell a tanulók kompetenciáit. Kiemelt feladat a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. Ennek a képzési szakasznak a végén a tanulók érettségi vizsgát tesznek. Fontos cél, hogy ismereteik és képességeik birtokában önállóan fel tudjanak készülni a közép- és az emelt szintű érettségire. A 11-12. évfolyamon elvárható, hogy a tanulók képesek legyenek projekt- vagy kutatómunkában részt venni. Etikusan és kritikusan használják a hagyományos, papíralapú, illetve a világhálón található és egyéb digitális adatbázisokat. Felismerjék az adott kommunikációs helyzetet, s arra írásban és szóban is adekvátan válaszoljanak. Képesek legyenek az összetett szövegek elsődleges jelentése mögé látni, a jelentéseket értelmezni,

gondolataikat írásban és szóban is pontosan és elegánsan, illetve az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően megfogalmazni. Képessé váljanak érvekkel vagy cáfolatokkal igazolni nézeteiket, véleményüket. Sajátítsák el a mindennapi életben szükséges szövegalkotás alapvető követelményeit (műfajok, stílus, retorikai építkezés).
A tanulmányaik során szerzett ismereteik és készségeik révén ismerjék a magyar irodalomtörténet korszakait, képesek legyenek azokat az európai és világirodalmi folyamatokkal összekapcsolni. Lássák meg a magyar irodalom nagy filozófiai, társadalmi, esztétikai kérdésfelvetéseit, az egyes művekben található válaszokat ezekre a kérdésekre. Tudják értelmezni a szerzők és irodalmi alkotások időn és téren átívelő párbeszédét, a magyar irodalom jellegzetes motívumait, s ezek jelentésváltozását az irodalom történetében. Váljanak képessé az absztrakt gondolkodásra, a differenciált véleményalkotásra. Értsék az irodalom és a történelem kapcsolatát. Ezt szolgálja „A XX. századi történelem az irodalomban" című anyagrész. A témakör oktatásának célja, hogy a tanulók megismerjék a XX. századi magyar, illetve európai történelem kataklizmáit. Ennek révén szembesüljenek történelmi, erkölcsi kérdésekkel.
Ez az utolsó nevelési-oktatási szakasz, melyben lehetőség nyílik az erkölcsi és érzelmi nevelésre. A XIX-XX. századi irodalmi művek két nagy témája a nemzeti, illetve a személyes identitáskeresés. A művek kaleidoszkópszerű sokszínűsége lehetőséget teremt arra, hogy a Kárpát-medencei irodalomban felvetődő történelmi sorskérdésekkel, nemzeti és személyes erkölcsi dilemmákkal találkozzanak a tanulók. Ezekre a dilemmákra reagálva fejlődjék erkölcsi érzékenységük, érzelmi intelligenciájuk. Nemzeti és személyes identitásuk kialakulásában, szociális kompetenciáik fejlesztésében irodalmunk, nyelvünk ismerete a tanulók segítségére van.
Ennek a képzési szakasznak a feladata – a műveltségátadás, a kompetencia és érzelemfejlesztés mellett –, hogy a tanulóknak segítséget nyújtson a pályaválasztásban, felkészítse őket a továbbtanulásra.
Mindezek elérése érdekében a képzés kiemelt céljai:
a retorikai ismeretek bővítése. Ismerjék meg a diákok a retorika fogalmát, történetének nagy állomásait, az érvek, illetve a cáfolatok típusait, helyes alkalmazásukat. Ezek birtokában képesek legyenek arányos, előrehaladó szöveget alkotni, mely megfelel a műfaji és a stilisztikai követelményeknek, a magyar nyelvhelyességi – írásos szöveg esetében – a helyesírási szabályoknak.
Ismerjék meg a magyar nyelv földrajzi és társadalmi tagozódását. A Kárpát-medence tíz nyelvjárási régiójának jellegzetes nyelvhasználati (hangtani, lexikai, mondatszerkesztési) sajátosságai közül ismerjenek fel néhányat.
Ismerjék a magyar nyelv társadalmi tagozódását, jellegzetes csoportnyelveit, azok tipikus szóhasználatát, nyelvi sajátosságait.
Ismerjék a nyelvvizsgálati módszereket, a világ nagy nyelvcsaládjait. Tanulják meg a magyar nyelv eredetéről szóló tudományos hipotéziseket, illetve az ezeket igazoló bizonyítékokat. Tudják a magyar nyelvtörténet nagy korszakait, az ezekben a korokban keletkezett kiemelkedő jelentőségű nyelvemlékeinket.
Bővüljön stilisztikai tudásuk: ismerjék fel a szóképeket, alakzatokat. Képesek legyenek a tanulók ezeket értelmezni, saját nyelvhasználatukban is alkalmazni a metaforikus szövegépítést, a magyar nyelv archaikusabb elemeit, pl.: szólásokat, közmondásokat, szállóigéket.

Szövegértő- és szövegalkotó kompetenciájuk folyamatos bővítése, irodalomelméleti és -történeti tudásuk gazdagodása lehetővé teszi, hogy a tanulók összetett szövegeket értelmezzenek. Poétikai és retorikai ismereteik aktualizálásával képessé válnak egy mű értelmezésére, elemzésére vagy két mű – megadott szempontok alapján történő – összevetésére. Elvárt cél, hogy elemző gondolatmenetüket arányos esszében vagy értekezésben tudják kifejteni.
Cél, hogy a képzés ezen szakaszában a különböző művészeti ágak közös témáit, motívumkincsét, kérdésfelvetéseit is megértsék. Tudatosítsák, hogy egy-egy irodalmi alkotás adaptációja önálló művészeti alkotás. Az eredeti mű és az adaptáció összevetésével mindkét művet képesek legyenek értelmezni, az eltérő problémafelvetést érzékelni.
A XIX-XX. századi irodalom rendkívüli gazdagságából ismerjenek meg a diákok átfogó életműveket, több műnemben alkotó szerzőkről portrékat, illetve egy-egy – döntően egy műnemben alkotó – szerzőről vagy egy kiemelkedő irodalmi alkotásról metszetet kapjanak. Cél, hogy ismerjék meg a XIX-XX. század kiemelkedő jelentőségű, már lezárt életművel bíró alkotóit, a két század stílusirányzatait, irodalmi mozgalmait.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja
Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból

Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én…
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

2.4.1 A 11. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (MAGYAR NYELV):

Magyar Nyelv 11. évfolyam heti 1 óra, összesen 36 óra		fogalmak	javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK		
I. Retorika- a beszédfajták, a beszéd felépítése, az érvelés			16
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	Retorika az ókorban Retorika a középkorban Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása A szójáték és a retorika Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek	retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése	
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései			
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik			
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok			
Az érvelés módszere			

A retorikai szövegek kifejezőeszközei	alkotásában. Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció).		
A kulturált vita szabályai			
A befolyásolás módszerei			
A társalgás udvariassági formái			
A beszédaktus			
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)			
IV. Szótárhasználat		értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár	3
VI. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma			17
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek	Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései	nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek	
Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma			
Nyelvünk helyzete a határon túl			
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés			

2.4.2. A 12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (MAGYAR NYELV):

Magyar Nyelv 12. évfolyam heti 1 óra, összesen 30 óra		fogalmak	javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TÉMÁK		
II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv			8
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont Kommunikáció és pragmatika	megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv	
A társalgás udvariassági formái			
A beszédaktus			
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)			
III. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok			7
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában A nyelv szerepe a memória alakításában	Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv	
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés			
A beszéd mint cselekvés			
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok			
V. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek			8
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei	A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok, stb.)	nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet	
A magyar nyelvtörténet korszakai			
Nyelvemlékek			
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében			
Nyelvújítás			

	A nyelvhasonlítás korszerű formái Nyelvi változások a Neumann-galaxisban		
VII. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés			7

A 11. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (IRODALOM):

Irodalom 11. évfolyam, heti 3 óra, összesen 108 óra		fogalmak	javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT ALKOTÓK, MŰVEK		
A klasszikus modernség irodalma			50
A nyugat-európai irodalom 6			
	Charles Dickens: Twist Olivér	realizmus, analitikus dráma	
Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)		
	Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek		
Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)			
Az orosz irodalom 7			
Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr	klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő,	

Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)		tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma	
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina (vagy a regény más feldolgozása)		
Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér (valamelyik színházi adaptációja)		
A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai 5		szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő	
Charles Baudelaire			
A Romlás virágai – Előszó	Egy dög		
Az albatrosz	Kapcsolatok		
Paul Verlaine			
Őszi chanson	Holdfény		
Költészettan			
Arthur Rimbaud			
A magánhangzók szonettje	Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)		
Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában			
Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából		ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus	
Arany János 15			
Epika	Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek) A walesi bárdok		
Toldi estéje			
Balladák			
Ágnes asszony			

V. László	Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás		
Vörös Rébék			
Líra			
Fiamnak	Visszatekintés Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt		
Letészem a lantot			
Kertben			
Epilógus			
Kozmopolita költészet			
Mindvégig			
Mikszáth Kálmán 6	Tímár Zsófi özvegysége Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai	különc, donquijoteizmus	
Az a fekete folt			
Bede Anna tartozása			
A bágyi csoda			
Beszterce ostroma			
	Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)		
Színház- és drámatörténet 6		emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti színek, keretszínek, falanszter	
Madách Imre: Az ember tragédiája	Mózes		
Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából 5			
Tompa Mihály		nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal	
A gólyához	Népdal		
A madár, fiaihoz			
Gárdonyi Géza			
Az én falum (részletek)	Az Isten rabjai (részlet)		

A láthatatlan ember (részlet)			
Vajda János			
Húsz év múlva	A virrasztók Az üstökös		
	Reviczky Gyula		
	Magamról		
	Schopenhauer olvasása közben		
A magyar irodalom a XX. században			48
Életművek a XX. század magyar irodalmából			
Herczeg Ferenc 5		Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű	
Az élet kapuja	A hét sváb (részlet)		
Fekete szüret a Badacsonyon			
Színház- és drámatörténet: Bizánc	Irodalom és színház Kék róka (részlet)		
Ady Endre 14	A Tisza-parton Lédával a bálban Vér és arany Sem utódja, sem boldog őse… Az eltévedt lovas Elbocsátó szép üzenet Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz	szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus vagy bimetrikus verselés	
Góg és Magóg fia vagyok én…			
Héja-nász az avaron			
Harc a Nagyúrral			
Új vizeken járok			
Az ős Kaján			
A Sion-hegy alatt			
Az Úr érkezése			
Kocsi-út az éjszakában			
Emlékezés egy nyár-éjszakára			
Őrizem a szemed			
Babits Mihály 12			
In Horatium	A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött	filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia	
A lírikus epilógja			
Esti kérdés			

Jobb és bal	(részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeriti házát Csak posta voltál Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban		
Mint különös hírmondó…			
Ősz és tavasz közt			
Jónás könyve; Jónás imája			
d) Kosztolányi Dezső 8			
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett…, Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke	homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás	
Boldog, szomorú dal			
Őszi reggeli			
Halotti beszéd			
Hajnali részegség			
Édes Anna	Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta		
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	Esti Kornél kalandjai…; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs		
Portrék a XX. század magyar irodalmából			
Móricz Zsigmond 6		naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom	
Tragédia	Judith és Eszter Barbárok Tündérkert (részlet)		
Úri muri			
Wass Albert 3			

Adjátok vissza a hegyeimet!	Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!		
Üzenet haza	A funtineli boszorkány (részlet)		
Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói 10			
Juhász Gyula		A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia	
Tiszai csönd	Halotti beszéd		
Anna örök	Utolsó vacsora		
	Szerelem		
Tóth Árpád			
Esti sugárkoszorú	Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan		
Lélektől lélekig			
Isten oltó-kése			
c) Karinthy Frigyes			
Így írtok ti (részletek)	Tanár úr, kérem (részletek) Utazás a koponyám körül (részlet) Előszó		
Találkozás egy fiatalemberrel			
	Szerb Antal		
	Budapesti kalauz marslakók számára Utas és holdvilág (részlet)		

A 12. ÉVFOLYAM TANANYAG TARTALMA (IRODALOM):

irodalom 12. évfolyam heti 3 óra, összesen 90	Fogalmak	Javasolt óraszám
TÖRZSANYAG	AJÁNLOTT TANANYAG	

<table>
<tr><th colspan="2">A modernizmus irodalma</th><th></th><th>18</th></tr>
<tr><td colspan="2">Avantgárd mozgalmak 4</td><td rowspan="13">dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd; futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma, mítoszregény, posztmodern</td><td rowspan="13"></td></tr>
<tr><td>Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút</td><td rowspan="2">Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok;
Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz</td></tr>
<tr><td>Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)</td></tr>
<tr><td colspan="2">A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai 2</td></tr>
<tr><td>Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)</td><td>Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)</td></tr>
<tr><td></td><td>Gottfried Benn: Kék óra</td></tr>
<tr><td></td><td>Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer</td></tr>
<tr><td colspan="2">A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai 6</td></tr>
<tr><td>Franz Kafka: Az átváltozás</td><td>Franz Kafka: A per (részletek)</td></tr>
<tr><td>Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló</td><td>Irodalom és tévésorozat:
Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita
(Vagy másik regényfeldolgozás)
Bulgakov: A Mester és Margarita</td></tr>
<tr><td colspan="2">Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései 3</td></tr>
<tr><td>Irodalom és színház
Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázsi mama</td><td>Irodalom és film
Arthur Miller: Az ügynök halála
Volker Schlöndorff: Az ügynök halála</td></tr>
</table>

	(vagy más feldolgozás)		
Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus			
A posztmodern világirodalom 3			
Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio		
Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	Jorge Luis Borges: Bábeli könyvtár		
	Julio Cortázar: Összefüggő parkok		
A magyar irodalom a XX. században II.			
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.			
József Attila 16			16
Nem én kiáltok	Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár Gyermekké tettél	tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis, létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd	
Reménytelenül			
Holt vidék			
Óda			
Flóra			
Kései sirató			
A Dunánál			
Tudod, hogy nincs bocsánat			
Nem emel föl			
(Karóval jöttél…)			

	Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltünök hirtelen…) (Íme, hát megleltem hazámat…)		
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából			40
a) Örkény István 2		groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása, önéletrajziság	
Egyperces novellák (részletek)			
b) Szabó Magda 4			
Az ajtó			
Kányádi Sándor 4			
Fekete- piros	Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról		
Halottak napja Bécsben			
Sörény és koponya (részlet)			
Valaki jár a fák hegyén			
Metszetek a XX. század magyar irodalmából			
Metszetek: egyéni utakon 6		életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica, szerepvers, ,,Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom	
Krúdy Gyula			
Szindbád – A hídon – Negyedik út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád		
Szabó Dezső			
Feltámadás Makucskán	Az elsodort falu (részletek)		
Weöres Sándor			
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	Psyché (részletek)		
Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói 8			
Szabó Lőrinc			
Semmiért Egészen	Kalibán Dsuang Dszi álma		
Mozart hallgatása közben			

	Különbéke Tücsökzene (részletek)		
Radnóti Miklós			
Járkálj csak, halálraítélt!	Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát… Levél a hitveshez Töredék A la recherche		
Hetedik ecloga			
Erőltetett menet			
Razglednicák			
	Márai Sándor:		
	Szindbád hazamegy (részlet)		
	Halotti beszéd		
	Ottlik Géza		
	Iskola a határon (részlet)		
	Buda (részlet)		
Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból 6			
Dsida Jenő			
Nagycsütörtök	Psalmus Hungaricus (részletek)		
Arany és kék szavakkal			
Reményik Sándor			
Halotti beszéd a hulló leveleknek	Ahogy lehet		
Eredj, ha tudsz (részlet)			
Áprily Lajos			
Tavasz a házsongárdi temetőben	Holló-ének Kolozsvári éjjel		
Március			
	Kós Károly		
	Varjú-nemzetség (részlet)		

	Nyirő József		
	Madéfalvi veszedelem (részlet)		
	Gion Nándor		
	A károkatonák még nem jöttek vissza		
	Kovács Vilmos		
	Holnap is élünk		
Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából 2			
Nagy László	Gyöngyszoknya (részlet) Himnusz Minden időben Csodafiú szarvas Tűz		
Ki viszi át a Szerelmet			
Adjon az Isten			
Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói 4			
Pilinszky János			
Halak a hálóban	Harbach 1944 Agonia christiana Nagyvárosi ikonok		
Apokrif			
Négysoros			
	Nemes Nagy Ágnes		
	A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája		
	Mándy Iván		
	Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija		
Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból 4			
Illyés Gyula Puszták népe (részlet)	Sinka István		
	Fekete bojtár vallomásai		

	(részlet)		
	Csoóri Sándor		
	Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsa Anyám szavai		
	Metszetek a magyar posztmodern irodalomból		
	Tandori Dezső		
	Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása		
	Hajnóczy Péter		
	A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagolt Perzsiából (részletek)		
	Esterházy Péter		
	Termelési kisregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)		
Színház- és drámatörténet 5			5
Örkény István: Tóték	Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!	totalitárius, történelmi dráma	
	Németh László: A két Bolyai (részlet)		
Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	Szabó Magda: A macskák szerdája		
	Sütő András: Advent a Hargitán		

	Csurka István: Házmestersirató		
	Gyurkovics Tibor: Nagyvizit		
A XX. századi történelem az irodalomban 9			11
Trianon		identitás, diktatúra	
Juhász Gyula: Trianon	Babits Mihály: A repülő falu		
Vérző Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	Schöpflin Aladár: Pozsonyi diákok (részlet)		
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	Krúdy Gyula: Az utolsó garabonciás		
Világháborúk			
Gyóni Géza: Csak egy éjszakára…	Magyar katonák dala		
	Alexis levele Alexandrához		
	Polcz Alaine: Asszony a fronton		
Holokauszt			
Szép Ernő: Emberszag (részlet)	Irodalom és film Török Ferenc: 1945		
Tadeusz Borowski: Kővilág	Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép		
	Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság		
Kommunista diktatúra			
Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek)	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó		
	Faludy György: Kihallgatás		
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág		

	szigetcsoport (részlet)		
	Irodalom és film Michael Radford: 1984		
1956			
Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő		
	Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld		
	Albert Camus: A magyarok vére (részlet)		
Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd			
Metszetek a kortárs magyar irodalomból 2			
A szaktanár által szabadon választott írók, művek			

3. DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ

3.1. 7–8. ÉVFOLYAM

A tantárgy helye a Nemzeti alaptantervben

A dráma és színház tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése. A dráma és színház kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.
A tanulói tevékenységek a gondolatok és érzelmek kifejezését, ezzel együtt különböző drámai és színházi kifejezési formák megismerését, alkalmazásuk elsajátítását és értelmezését szolgálják. A dramatikus tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul az önazonosság erősítéséhez és a nemzeti, helyi vagy nemzetiségi közösségi tudat kialakításához.

A dráma és színház tevékenységformáival való – a Nemzeti alaptanterv magyar nyelv és irodalom tantárgyra vonatkozó szemléletéhez igazodó – személyes találkozás révén a művészeti ág nyelve a tanulók sajátjává válik, és mindezek eredményeként kialakul bennük a művészettel élés, az értő befogadóvá válás alapvető igénye.
A dráma és színház tevékenységei nagy szerepet játszanak a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott valamennyi kompetencia fejlesztésében.

A dráma és színház tantárgy a Szalézi Szent Ferenc Gimnázium pedagógiai programjában és helyi tantervében

A dráma és színház tantárgy a felső tagozat valamely évfolyamán heti egy órában kötelezően választandó. Tantestületünk döntése alapján a tantárgyat 7. és 8. osztályban is tanítjuk, fél-fél órában, tömbösítve, egy alkalommal 3 órát tartunk. Mindkét évfolyamon összekapcsoljuk a tantárgyat egy-egy színházi előadás megtekintésével, amit előkészítő órák előznek meg, majd utólag értékeljük a látottakat.
A dráma és a színház tantárgy értékelésénél a Nat irányelveivel összhangban az iskola választhat a fejlesztő, tanulást támogató és az összegző-minősítő eszközök használata között. Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek legyenek, már a tanulási folyamat elején ismertté váljanak. Minden tanuló önmagához, saját fejlődési útjához mérten értékelendő. A tevékenységek értékelésében meghatározó szerepet kell kapnia a tanulói önértékelésnek, a társértékelésnek és a csoportos értékelési formáknak, fejlesztve ezzel a tanuló reflektivitását és érzelmi, szociális intelligenciáját. Tantestületünk az osztályzatokkal való értékelés mellett döntött. Az a tapasztalat, hogy nehéz ugyan objektívnek lennünk, ugyanakkor a tanuló motiváltabb, ha a teljesítménye jegyre váltható.

A 7-8. évfolyamon a dráma és színház alapóraszáma 34 óra.

3.1.1. A 7. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA:

7. évfolyam heti 0,5 óra, összesen 17. Tömbösítve egy alkalom = 3 óra (kivéve az utolsó alkalmat).		óraszám
TÉMAKÖR	FOGALMAK	
Szabályjátékok, népi játékok	beszédtechnika, légzéstechnika, hangerő, hangmagasság, hangterjedelem, hangszín, hanglejtés, beszédtempó, beszédritmus, szünettartás, testtartás, gesztus, mimika, tekintet, koncentráció, lazítás, egyensúly, koordináció, térhasználat, együttműködés	3+3

Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	drámajáték, kommunikáció, interakció	3
Rögtönzés	szituációk alapelemei, szerep, szerepbe lépés, típusok ábrázolása	3
A színház kifejezőeszközei **Színházi műfajok, stílusok**	dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus	2 1
Színházi előadás megtekintése	színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok	2
Összesen		17

3.1.2 A 8. ÉVFOLYAM TANANYAG-TARTALMA:

8. évfolyam heti 0,5 óra, összesen 17. Tömbösítve egy alkalom = 3 óra (kivéve az utolsó alkalmat).		óraszám
TÉMAKÖR	FOGALMAK	
Saját történetek feldplgozása	forma és tartalom, feszültség, hatás, döntési helyzet	3+3
Műalkotások feldolgozása	fény-árnyék, hangsúlyos pontok, kontraszt, forma, méretarány, ritmus a művészetben, tempó, harmónia, diszharmónia	3
Dramaturgiai alapfogalmak	szerep, funkció, karakter, viszony, téma, történet, cselekmény, cselekményszál, esemény	3
A színház kifejezőeszközei **Színházi műfajok, stílusok**	dialógus, monológ, élő zene, hangeffekt, díszlet, jelmez, fényeffekt, báb, maszk, árnyjáték tragédia, komédia, vígjáték, bohózat, színmű, opera, táncjáték, stílus	1 2
Színházi előadás megtekintése	színjáték, színpad, színész, néző, szervezési feladatok	2
Összesen		17

4. MŰVÉSZETEK (DRÁMA ÉS SZÍNHÁZ) TANTÁRGYBÓL
4.1.1. 11. ÉVFOLYAM

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül játék, cselekvés és tapasztalat útján valósítja meg célját, amelynek középpontjában maga a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulás áll. A dramatikus tevékenységeknek nagyon sok formája ismert. A játék, a cselekvő részvétel, a problémaközpontú tematikus foglalkozások következtében

megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül, az aktív tevékenységeknek köszönhetően fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei. A dramatikus formák alkalmazásának következtében a tanulók önmagukkal és a társadalommal harmonikus kapcsolatban élő állampolgárrá válnak, az emberi kapcsolatokban, a családi életben sikeresen együttműködő emberként boldogulnak.
Fontos a megfelelő értelmezői eszköztár elsajátítása, és annak tudatos és adekvát használata is, az eligazodás képességének megteremtése a kortárs kultúrában.
A 12. évfolyamon kétféle választható kerettantervi óratábla áll a pedagógusok rendelkezésére. Az A változatban a dráma és színház tantárgy a művészeti, művészetpedagógiai nevelés területén vállal nagy szerepet a cselekvéssel, élménnyel történő tanulás felhasználásával a diákok személyiségfejlesztésében, a művészeti élmények befogadásában, az önkifejezésben, a művészettel élés igényének kialakításában stb. A B változatban a gyakorlati tevékenységek mellett hangsúlyosan megjelennek a dráma- és színháztörténet, dráma- és színházelmélet, színjátékos tevékenység területei, amelyekkel való ismerkedésben továbbra is a dramatikus formák használhatóak. Ez segíti az érettségi vizsgára való elméleti és gyakorlati felkészülést is. A tantárgy tanulása során érintett témakörök az A és B változatban nem különböznek, de az egyes témakörökre ajánlott óraszám igen. Munkaközösségünk a B változat mellett tette le voksát.
A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex, folyamatos és rendszeres képzési egységekre bontott, egész évre kiterjedő gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

A 11. évfolyamon a művészetek (dráma és színház) tantárgy alapóraszáma: 36 óra. (Heti 1 óra.)

Témakör	*Fogalmak*	*Óraszám*
Szabályjátékok	tempó és ritmus, együttműködés, egyensúly, átadás és átvétel, impulzus, hatás és ellenhatás, bizalom, önismeret, társismeret	*1*
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	drámajáték, kommunikáció, interakció, szituáció, önkifejezés, gesztus, mimika, testbeszéd	*3*
Rögtönzés	probléma, viszony, hierarchia, státusz, státuszkülönbség, figura tartása, típus és egyénítés	*3*
Saját történetek feldolgozása	döntési helyzet, elágazási pont, variáció, kontraszt, cselekmény, cselekménykszál, hatás, időkezelés, idősíkváltás, flashback, fókusz, keret, jelentés, mondandó,	*1*

	tanulság	
Műalkotások feldolgozása	konfliktus, konfliktusrendszer, ellentét, párhuzam, metafora, szimbólum, csomópont, fordulat, tükrözés	*2*
Dramaturgiai ismeretek	dráma, drámaiság, dramatizálás, dramaturgia, dramaturg; feszültség, várakozás, fokozás, késleltetés, kitérő (epizód), akadály (gát), felismerés; expozíció, bonyodalom, válság (krízis), drámai vétség (hübrisz), sorsfordulat, katasztrófa	*2*
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	jelenet, típus, egyénítés, ellentét, párhuzam, feszültség, státus, sűrítés, variáció, színpadi tér, stilizáció, konkrét és absztrahált mozgás, hatás, katarzis	*3*
Dráma- és színháztörténet	realista színjáték, abszurd, groteszk, performansz, a választott dráma- és színháztörténeti ismeretanyag szakszókincse	*8*
Dráma- és színházelmélet	a dráma műneme, a tanult drámaszerkezetek (pl. arisztotelészi dramaturgia, shakespeare-i dramaturgia, a brechti dramaturgia, az abszurd dramaturgia)	*5*
Kortárs dráma és színház	hivatásos színház, kőszínház, alternatív színház, amatőr színház, diákszínjátszás	*2*
Színjátékos tevékenység (vers- és prózamondás, jelenet, előadás)	színházi kommunikáció, pódiumszínpad, előadóművészet, megjelenítés, részleges megjelenítés, stilizáció	*3*
Sínházi előadás megtekintése	opera, balett, kortárs táncszínház, mozgásszínház, összművészet, rendező, díszlettervező, jelmeztervező, szcenikus, koreográfus, színpadmester, világosító, ügyelő, súgó, kellékes	*3*
Összes óraszám		*36*

5. MATEMATIKA

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Matematika

Heti óraszámok:	7/Ny	7. évf.	8. évf.	9/Ny	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Négy - hét évf.	3	4	4	3	4	4	4	5
Matematika spec.					6	6	6	7
Fakultáció							6	7

5.1. 7/Ny.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óraszám
7 /ny. évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok			16 óra
Halmazok, számhalmazok	Halmazokba rendezés több szempont szerint Halmazábra készítése Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre Intervallumok szemléltetése számegyenesen	kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám, véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört alaphalmaz, halmazok különbsége, intervallum	6

	Részhalmazok számának meghatározása konkrét esetekben Véges halmazok különbségének megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben		
Matematikai logika, kombinatorika gráfok	Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai és logikai játékok Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére	minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle „ha …, akkor …”, sejtés, módszeres próbálkozás, cáfolat	10
II. Számelmélet, algebra			36 óra
Számelméleti ismeretek, hatvány	Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása	prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám	9
Arányosság, százalékszámítás	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom Banki ajánlatok (ügyfélcsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós	fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei aránypár, arányos osztás	9

	díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása		
Szöveges feladatok előkészítése	Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása Helyettesítési érték számolása Egytagú kifejezések számmal való szorzása Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása Két tagból közös számtényező kiemelése Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvvel Egyismeretlenes elsőfokú egyenlőtlenség megoldása mérlegelvvel	változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv azonosság, egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz	8
Szöveges feladatok	Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása) Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése	ellenőrzés	10
III. Függvények, az analízis elemei			6 óra
A függvény fogalmának előkészítése	Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés – csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása	megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon	6

	Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása		
IV. Geometria			30 óra
Síkbeli alakzatok	Háromszögek külső szögeinek összege Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete	négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk,	12
Transzformációk, szerkesztések	Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztése Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió Dinamikus geometriai szoftver használata	szimmetria-középpont, középpontos szimmetria	10
Térgeometria	Környezetünk tárgyaiban a hasáb, alakú testek felfedezése Hasáb tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testek hálójának készítése Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással	hasáb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság	8
V. Statisztika, valószínűség			20 óra
Leíró statisztika	Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése	oszlopdiagram, kördiagram,	6

	Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása	vonaldiagram, pontdiagram	
Valószínűség számítás	Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során.	esély, gyakoriság, relatív gyakoriság	14
Összesen:			108 óra
5.2. ***7. évfolyam***			
7. évfolyam: heti 4 óra, összesen 144 óra			
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok			22 óra
Halmazok, számhalmazok	Halmazokba rendezés több szempont szerint Halmazábra készítése Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét	kiegészítő halmaz (komplementer), metszet, unió, természetes szám, egész szám, racionális szám, véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört	12

	esetekben Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre Intervallumok szemléltetése számegyenesen Részhalmazok számának meghatározása konkrét esetekben Véges halmazok különbségének megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben	alaphalmaz, halmazok különbsége, intervallum	
Matematikai logika, kombinatorika gráfok	Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai és logikai játékok Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére	minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle „ha …, akkor …”, sejtés, módszeres próbálkozás, cáfolat	10
II. Számelmélet, algebra			51 óra
Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása	prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám	13
Arányosság,	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét	fordított arányosság,	14

százalékszámítás	helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom Banki ajánlatok (ügyfélcsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása	százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei aránypár, arányos osztás	
Szöveges feladatok előkészítése	Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása Helyettesítési érték számolása Egytagú kifejezések számmal való szorzása Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása Két tagból közös számtényező kiemelése Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása mérlegelvvel Egyismeretlenes elsőfokú egyenlőtlenség megoldása mérlegelvvel	változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv azonosság, egyenlőtlenség, alaphalmaz, megoldáshalmaz	14
Szöveges feladatok	Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása) Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása	ellenőrzés	10

	Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése		
III. Függvények, az analízis elemei			14óra
A függvény fogalmának előkészítése	Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés – csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása	megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon	14
IV. Geometria			37 óra
Síkbeli alakzatok	Háromszögek külső szögeinek összege Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete	négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk,	12
Transzformációk, szerkesztések	Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztése Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió Dinamikus geometriai szoftver használata	szimmetria-középpont, középpontos szimmetria	14
Térgeometria	Környezetünk tárgyaiban a hasáb, alakú testek felfedezése Hasáb tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló	hasáb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél, testmagasság	11

	Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testek hálójának készítése Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással		
V. Statisztika, valószínűség			20 óra
Leíró statisztika	Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása	oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram	6
Valószínűség számítás	Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során.	esély, gyakoriság, relatív gyakoriság	14
Összesen:			144 óra
8. évfolyam: heti 4 óra, összesen 144			
I. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok			16 óra
1. Halmazok, számhalmazok	Halmazokba rendezés több szempont szerint Halmazábra készítése	kiegészítő halmaz (komplementer), metszet,	8

	Számok, számhalmazok, halmazműveleti eredmények szemléltetése számegyenesen Részhalmazok felismerése és ábrázolása konkrét esetekben Véges halmaz kiegészítő halmazának (komplementerének), véges halmazok metszetének és uniójának megállapítása ábrázolás segítségével konkrét esetekben Természetes számok, egész számok, racionális számok halmazának ismerete, halmazábrájuk elkészítése Véges és végtelen szakaszos tizedes törtek ismerete Példa végtelen nem szakaszos tizedes törtre.	unió, természetes szám, egész szám, racionális szám; véges, végtelen szakaszos és végtelen nem szakaszos tizedes tört,	
2. Matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Igaz és hamis állítások felismerése, önálló megfogalmazása A matematikai logika egyszerű, a korosztály számára érthető szakkifejezéseinek ismerete és használata Egyszerű stratégiai és logikai játékok Konkrét helyzethez kötött sorba rendezési problémák megoldása kör mentén is Konkrét helyzethez kötött kiválasztási problémák megoldása a sorrend figyelembevételével és anélkül Az összes eset összeszámlálása során rendszerezési sémák használata: táblázat, ágrajz, szisztematikus felsorolás. Gráfok alkalmazása konkrét szituációk szemléltetésére.	„minden”, „van olyan”, gráf, gráf csúcsa, gráf éle.	8
II. Számelmélet, algebra			59 óra
1. Számelméleti ismeretek, hatvány, négyzetgyök	Prímszámok, összetett számok kiválasztása a természetes számok közül Összetett számok prímtényezős felbontásának ismerete és alkalmazása 1000-es számkörben Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása és alkalmazása Pozitív egész számok pozitív egész kitevőjű hatványának alkalmazása: prímtényezős felbontás felírása hatványokkal, mértékegységek átváltása, számrendszerek helyi értékeinek felírása	prímszám, összetett szám, prímtényezős felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös, hatvány, hatványalap, hatványkitevő, hatványérték, négyzetszám négyzetszámok négyzetgyöke	18

	Négyzetszámok négyzetgyökének kiszámolása		
2. Arányosság, százalékszámítás	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának megrajzolása Valóságos helyzetekhez kötődő százalékszámítás: áremelés, leárazás, egyszerű kamat, keverési feladatok megoldása, levegő összetétele, páratartalom Banki ajánlatok (ügyfélcsomagok, számlavezetési, megbízási és tranzakciós díjak) összehasonlításával kapcsolatos feladatok megoldása Megtakarítási és hitelfelvételi lehetőségekkel kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása A fordított arányosság és a mérés kapcsolatának felismerése Terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységeinek ismerete és átváltása.	fordított arányosság, százalék, terület, térfogat, űrtartalom szabványmértékegységei,	11
Szöveges feladatok előkészítése	Hétköznapi problémák matematikai tartalmának formalizálása; betűk használata az ismeretlen mennyiségek jelölésére Egyszerű betűs kifejezések összeadása, kivonása Helyettesítési érték számolása Egytagú kifejezések számmal való szorzása Kéttagú betűs kifejezés számmal való szorzása Két tagból közös számtényező kiemelése Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet megoldása lebontogatással	változó, együttható, helyettesítési érték, egytagú kifejezés, kéttagú kifejezés, egynemű kifejezés; kiemelés, egyenlet, lebontogatás, mérlegelv,	18
4. Szöveges feladatok	Különböző szövegekhez megfelelő modell készítése (például szakaszos ábrázolás, visszafelé gondolkodás, táblázat, szabadkézi vázlatrajz, betűs kifejezések felírása) Matematikából, más tantárgyakból, gazdasági területekről és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel vagy egyenlettel Ellenőrzés a szövegbe való visszahelyettesítéssel Pénzügyi tudatosság területét érintő feladatok megoldása	ellenőrzés	12

	Gyakorlati problémák megoldása során előforduló mennyiségek becslése		
III. Függvények, az analízis elemei			13 óra
A függvény fogalmának előkészítése	Konkrét megfeleltetések legalább egy lehetséges szabályának megadása Egyszerű grafikonok jellemzése: növekedés-csökkenés, szélsőérték, tengelyekkel való metszéspont Konkrét halmazok elemei között megfeleltetés létrehozása Értéktáblázatok adatainak grafikus ábrázolása Az egyenes és a fordított arányosság felismerése konkrét helyzetekben Egyenes arányosság grafikonjának felismerése és megalkotása.	megfeleltetés; egyenes és fordított arányosság; grafikon	13
IV. Geometria			36 óra
Síkbeli alakzatok	Háromszögek külső szögeinek összege Négyszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: belső és külső szögek összege, konvex és konkáv közti különbség, átló fogalma A speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, téglalap, deltoid, rombusz, húrtrapéz, négyzet) felismerése és legfontosabb tulajdonságaik megállapítása ábra alapján; alkalmazásuk; halmazábra Háromszögek, speciális négyszögek kerületének, területének kiszámítása ábra alapján átdarabolással és tanult összefüggéssel; alkalmazások Pitagorasz-tétel ismerete és alkalmazása Körrel kapcsolatos fogalmak ismerete	négyszög, konvex, konkáv, átló, trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, húrtrapéz, körvonal, körlap, középpont, sugár, húr, átmérő, szelő, érintő, körcikk	8
Transzformációk, szerkesztések	Középpontos tükrözés ismerete és alkalmazása Középpontosan szimmetrikus alakzatok felismerése a természetes és az épített környezetben Alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztése Szerkesztéshez terv, előzetes ábra készítése Több adott feltételnek megfelelő ábra szerkesztése; diszkusszió Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi helyzetekben Dinamikus geometriai szoftver használata.	szimmetria-középpont, középpontos szimmetria, kicsinyítés, nagyítás	6
Térgeometria	Környezetünk tárgyaiban a hasáb, a gúla és a gömb alakú testek felfedezése Hasáb és gúla tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: határoló lapok	hasáb, gúla, gömb, alaplap, alapél, oldallap, oldalél,	22

	típusa, száma, egymáshoz viszonyított helyzete; csúcsok, élek száma; lapátló, testátló Testek építése képek, nézetek, alaprajzok, hálók alapján Testek hálójának készítése A gömb tanult testektől eltérő tulajdonságai A gömb mint a Föld modellje: hosszúsági körök, szélességi körök tulajdonságai, síkmetszetek Egyenes hasáb alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számolással	testmagasság.	
V. Statisztika, valószínűség			20 óra
Leíró statisztika	Adathalmazok, egyszerű diagramok, táblázatok adatainak elemzése Adatok táblázatba rendezése, ábrázolása diagramon Különböző típusú diagramok megfeleltetése egymásnak Adatok gyűjtése táblázatból, leolvasása hagyományos vagy digitális forrásból származó diagramról megadott szempont szerint Adatok rendszerezése, következtetések megfogalmazása Konkrét adatsor leggyakoribb adatának (módusz) megtalálása, gyakorlati alkalmazása Rendezhető adatsor középső adatának (medián) megállapítása, gyakorlati alkalmazása Konkrét adatsor esetén átlag, leggyakoribb adat (módusz), középső adat (medián) megfigyelése, összehasonlítása	oszlopdiagram, kördiagram, vonaldiagram, pontdiagram,	6
Valószínűség számítás	Valószínűségi játékok, kísérletek; az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése és ábrázolása digitálisan is Valószínűségi játékok lehetséges kimeneteleinek ismeretében stratégia követése Az esély intuitív fogalmának felhasználása a „lehetetlen”, a „biztos” és a „kisebb/nagyobb eséllyel lehetséges” kijelentések megfogalmazásánál A gyakoriság és relatív gyakoriság ismerete és alkalmazása a kísérletezés során	esély, gyakoriság, relatív gyakoriság	14

Összesen:			144 óra
9/ny. évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
Halmazok	Halmaz közös elem nélküli részhalmazokra bontása, példák ennek alkalmazására a matematikán belül, más tantárgyaknál és a mindennapi életben Halmaz megadása utasítással, elemek felsorolásával Halmazok közötti viszonyok ábrázolása, értelmezése Halmazok metszetének, uniójának, különbségének, komplementerének képzése, ábrázolása és értelmezése Két-három halmaz elemszámával kapcsolatos feladatok megoldása logikai szita segítségével	alaphalmaz, részhalmaz, üres halmaz, halmazok egyenlősége, Venn-diagram; halmazműveletek: unió, metszet, különbség, komplementer halmaz; diszjunkt halmazok, halmaz elemszáma, logikai szita	8
Számhalmazok, műveletek	Műveleti azonosságok (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás), zárójelek helyes használata Tizedes törtek átírása közönséges tört alakba és viszont Irracionális számok szemléltetése Racionális számok elhelyezkedése számegyenesen Nyílt és zárt intervallumok fogalmának ismerete és alkalmazása Számok abszolút értékének, ellentettjének és reciprokának meghatározása Számológéppel elvégzett számítások eredményének előzetes becslése és nagyságrendi ellenőrzése Valós számok adott jegyre kerekítése Valós számok gyakorlati helyzetekben történő észszerű kerekítése	racionális szám, irracionális szám, valós szám, nyílt intervallum, zárt intervallum, abszolút érték, ellentett, reciprok	4
Hatvány	Valós számok hatványozása pozitív egész kitevőre Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre A hatványozás azonosságainak megfigyelése, felfedezése A hatványozás azonosságainak bizonyítása konkrét alapszám és tetszőleges pozitív egész kitevő esetén Számok normálalakja Számolás normálalak segítségével	hatványalap, hatványkitevő, normálalak	10

Betűs kifejezések alkalmazása egyenletmegoldás, függvényábrázolás során	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel: összeadás, kivonás, szorzás, osztás, egytagú kifejezések hatványa Műveleti azonosságok ismerete és alkalmazása egyenletek megoldása során Az $(a + b)^2$, az $(a – b)^2$ és az $(a + b)(a – b)$ kifejezésekre vonatkozó nevezetes azonosságok ismerete és alkalmazása (például oszthatósági feladatokban, egyenletek megoldásában, függvények ábrázolásában) Egyszerű másodfokú polinom átalakítása teljes négyzetté kiegészítéssel Algebrai kifejezések átalakítása összevonás, szorzattá alakítás, nevezetes azonosságok alkalmazásával	összeg, tag, szorzat, tényező, egynemű kifejezés, együttható, teljes négyzet, polinom	10
Arányosság, százalékszámítás	Az egyenes és a fordított arányosság fogalmának ismerete és alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során Az egyenes és a fordított arányosság grafikonjának felismerése és elkészítése Példák az egyenes és a fordított arányosságtól különböző arányosságokra (négyzetes, gyökös) Példák egy irányban vagy ellentétes irányban változó mennyiségpárokra a mindennapi életből Százalékszámítással kapcsolatos hétköznapi helyzetekhez (például háztartási bevételekhez, kiadásokhoz, pénzügyi fogalmakhoz, gazdasági folyamatokhoz) és más tantárgyakhoz köthető feladatok megoldása	egyenes arányosság, fordított arányosság, százalékalap, százalékérték, százalékláb	10
A függvény fogalma, függvénytulajdonságok	Hétköznapi hozzárendelések megfigyelése, tulajdonságainak megfogalmazása: egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű Függvény megadása, alapvető függvénytani fogalmak ismerete Függvényértékek meghatározása és táblázatba rendezése Függvények ábrázolása táblázat alapján Függvények alkalmazása valós, hétköznapi helyzetek jellemzésére, gyakorlati problémák megoldására A grafikon alapján a függvény értelmezési tartományának, értékkészletének, minimumának, maximumának és zérushelyének megállapítása, a növekedés és fogyás leolvasása Lineáris függvény, másodfokú függvény, négyzetgyökfüggvény, fordított	egyértelmű hozzárendelés, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés, értelmezési tartomány, képhalmaz, értékkészlet, helyettesítési érték, szélsőérték, zérushely, növekedés, fogyás	16

	arányosságot leíró függvény (elemi függvények) grafikonja, tulajdonságai Elemi függvényekkel egyszerű függvénytranszformációs lépések végrehajtása: f(x) + c, f(x + c), c·f(x), |f(x)| Lineáris függvények hozzárendelési utasításának leolvasása grafikon alapján Egyszerű függvények esetén az f(x) = c alapján x meghatározása és ennek alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során Kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés megfordítása és a megfordított hozzárendelés ábrázolása		
Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek,	Elsőfokú egyenletre, egyenlőtlenségre, egyenletrendszerre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti problémába visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve Alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalmának ismerete Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet és egyenlőtlenség megoldása mérlegelvvel és grafikusan Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása behelyettesítéssel, közös együtthatók módszerével, grafikusan Elsőfokú egyenlettel, egyenlőtlenséggel megoldható szöveges feladatok megoldása (például út-idő-sebesség, közös munkavégzés, keveréses feladatok, pénzügyi és gazdasági tematikájú feladatok)	alaphalmaz, megoldáshalmaz, mérlegelv	20
Geometriai alapismeretek	Két pont, pont és egyenes, két egyenes távolságának alkalmazása a síkban Egyenesek kölcsönös helyzetének ismerete és alkalmazása Nevezetes szögpárok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcsszögek, egyállású szögek, váltószögek	pont, egyenes, sík, szögtartomány, hajlásszög, párhuzamos, merőleges, pótszögek, mellékszögek,	6

	A szakaszfelező merőleges és a szögfelező mint ponthalmazok tulajdonságainak ismerete Dinamikus geometriai szoftver alkalmazásának előkészítése, használata Alapszerkesztések végrehajtása hagyományos vagy digitális eszközzel euklideszi módon: szakaszfelező merőleges, szögfelező, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése, szög másolása	kiegészítő szögek, csúcsszögek, egyállású szögek, váltószögek, szakaszfelező merőleges, szögfelező	
Háromszögek	A háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint Az alapvető összefüggések ismerete és alkalmazása háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között Speciális háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: szabályos, egyenlő szárú, derékszögű háromszög A háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó fogalmak, tételek ismerete és alkalmazása: oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör Az oldalfelező merőlegesek és a belső szögfelezők metszéspontjára vonatkozó tétel bizonyítása A Pitagorasz-tétel és megfordításának ismerete és alkalmazása A Pitagorasz-tétel bizonyítása Háromszög területének kiszámítása	szabályos háromszög, egyenlő szárú háromszög, derékszögű háromszög, oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt kör, beírt kör	8
Négyszögek, sokszögek	Speciális négyszögek (trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) tulajdonságainak ismerete, területének kiszámítása Konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételek ismerete, bizonyítása és alkalmazása Szabályos sokszög fogalmának ismerete Szabályos sokszög területe átdarabolással	trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet, konvex sokszög, szabályos sokszög	6
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtésének tervezése Statisztikai adatok gyűjtése hagyományos és internetes forrásból Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése középértékekkel hagyományos és digitális eszközzel A kapott adatok értelmezése, értékelése, egyszerű statisztikai		10

	következtetések Oszlop- és kördiagram értelmezése, valamint készítése hagyományos és digitális eszközzel Konkrét adatsokaság ábrázolásához, statisztikai kérdés megválaszolásához a megfelelő diagramtípus kiválasztása Kördiagramból oszlopdiagram készítése és viszont Grafikus manipulációk felismerése és javítása diagramok esetén		
Összesen:			108 óra
9. évfolyam: heti 4 óra, összesen 144			
Halmazok	Halmaz közös elem nélküli részhalmazokra bontása, példák ennek alkalmazására a matematikán belül, más tantárgyaknál és a mindennapi életben Halmaz megadása utasítással, elemek felsorolásával Halmazok közötti viszonyok ábrázolása, értelmezése Halmazok metszetének, uniójának, különbségének, komplementerének képzése, ábrázolása és értelmezése Két-három halmaz elemszámával kapcsolatos feladatok megoldása logikai szita segítségével	alaphalmaz, részhalmaz, üres halmaz, halmazok egyenlősége, Venn-diagram; halmazműveletek: unió, metszet, különbség, komplementer halmaz; diszjunkt halmazok, halmaz elemszáma, logikai szita	8
Számhalmazok, műveletek	Műveleti azonosságok (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás), zárójelek helyes használata Tizedes törtek átírása közönséges tört alakba és viszont Irracionális számok szemléltetése Racionális számok elhelyezkedése számegyenesen Nyílt és zárt intervallumok fogalmának ismerete és alkalmazása Számok abszolút értékének, ellentettjének és reciprokának meghatározása Számológéppel elvégzett számítások eredményének előzetes becslése és nagyságrendi ellenőrzése Valós számok adott jegyre kerekítése	racionális szám, irracionális szám, valós szám, nyílt intervallum, zárt intervallum, abszolút érték, ellentett, reciprok	4

	Valós számok gyakorlati helyzetekben történő észszerű kerekítése		
Hatvány	Valós számok hatványozása pozitív egész kitevőre Hatványozás 0 és negatív egész kitevőre A hatványozás azonosságainak megfigyelése, felfedezése A hatványozás azonosságainak bizonyítása konkrét alapszám és tetszőleges pozitív egész kitevő esetén Számok normálalakja Számolás normálalak segítségével	hatványalap, hatványkitevő, normálalak	10
Betűs kifejezések alkalmazása egyenletmegoldás, függvényábrázolás során	Műveletek egyszerű algebrai kifejezésekkel: összeadás, kivonás, szorzás, osztás, egytagú kifejezések hatványa Műveleti azonosságok ismerete és alkalmazása egyenletek megoldása során Az $(a + b)^2$, az $(a – b)^2$ és az $(a + b)(a – b)$ kifejezésekre vonatkozó nevezetes azonosságok ismerete és alkalmazása (például oszthatósági feladatokban, egyenletek megoldásában, függvények ábrázolásában) Egyszerű másodfokú polinom átalakítása teljes négyzetté kiegészítéssel Algebrai kifejezések átalakítása összevonás, szorzattá alakítás, nevezetes azonosságok alkalmazásával	összeg, tag, szorzat, tényező, egynemű kifejezés, együttható, teljes négyzet, polinom	12
Arányosság, százalékszámítás	Az egyenes és a fordított arányosság fogalmának ismerete és alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során Az egyenes és a fordított arányosság grafikonjának felismerése és elkészítése Példák az egyenes és a fordított arányosságtól különböző arányosságokra (négyzetes, gyökös) Példák egy irányban vagy ellentétes irányban változó mennyiségpárokra a mindennapi életből Százalékszámítással kapcsolatos hétköznapi helyzetekhez (például háztartási bevételekhez, kiadásokhoz, pénzügyi fogalmakhoz, gazdasági folyamatokhoz) és más tantárgyakhoz köthető feladatok megoldása	egyenes arányosság, fordított arányosság, százalékalap, százalékérték, százalékláb	10
A függvény fogalma, függvénytulajdons	Hétköznapi hozzárendelések megfigyelése, tulajdonságainak megfogalmazása: egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű Függvény megadása, alapvető függvénytani fogalmak ismerete	egyértelmű hozzárendelés, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés, értelmezési	24

ágok	Függvényértékek meghatározása és táblázatba rendezése Függvények ábrázolása táblázat alapján Függvények alkalmazása valós, hétköznapi helyzetek jellemzésére, gyakorlati problémák megoldására A grafikon alapján a függvény értelmezési tartományának, értékkészletének, minimumának, maximumának és zérushelyének megállapítása, a növekedés és fogyás leolvasása Lineáris függvény, másodfokú függvény, négyzetgyökfüggvény, fordított arányosságot leíró függvény (elemi függvények) grafikonja, tulajdonságai Elemi függvényekkel egyszerű függvénytranszformációs lépések végrehajtása: $f(x) + c$, $f(x + c)$, $c \cdot f(x)$, $\lvert f(x) \rvert$ Lineáris függvények hozzárendelési utasításának leolvasása grafikon alapján Egyszerű függvények esetén az $f(x) = c$ alapján x meghatározása és ennek alkalmazása gyakorlati problémák megoldása során Kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés megfordítása és a megfordított hozzárendelés ábrázolása	tartomány, képhalmaz, értékkészlet, helyettesítési érték, szélsőérték, zérushely, növekedés, fogyás	
Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek	Elsőfokú egyenletre, egyenlőtlenségre, egyenletrendszerre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti problémába visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve Alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalmának ismerete Egyismeretlenes elsőfokú egyenlet és egyenlőtlenség megoldása mérlegelvvel és grafikusan Elsőfokú kétismeretlenes egyenletrendszer megoldása behelyettesítéssel,	alaphalmaz, megoldáshalmaz, mérlegelv	30

	közös együtthatók módszerével, grafikusan Elsőfokú egyenlettel, egyenlőtlenséggel, egyenletrendszerrel megoldható szöveges feladatok megoldása (például út-idő-sebesség, közös munkavégzés, keveréses feladatok, pénzügyi és gazdasági tematikájú feladatok)		
Geometriai alapismeretek	Két pont, pont és egyenes, két egyenes távolságának alkalmazása a síkban Egyenesek kölcsönös helyzetének ismerete és alkalmazása Nevezetes szögpárok tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcsszögek, egyállású szögek, váltószögek A szakaszfelező merőleges és a szögfelező mint ponthalmazok tulajdonságainak ismerete Dinamikus geometriai szoftver alkalmazásának előkészítése, használata Alapszerkesztések végrehajtása hagyományos vagy digitális eszközzel euklideszi módon: szakaszfelező merőleges, szögfelező, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése, szög másolása	pont, egyenes, sík, szögtartomány, hajlásszög, párhuzamos, merőleges, pótszögek, mellékszögek, kiegészítő szögek, csúcsszögek, egyállású szögek, váltószögek, szakaszfelező merőleges, szögfelező	8
Háromszögek	A háromszögek csoportosítása oldalak és szögek szerint Az alapvető összefüggések ismerete és alkalmazása háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között Speciális háromszögek tulajdonságainak ismerete és alkalmazása: szabályos, egyenlő szárú, derékszögű háromszög A háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó fogalmak, tételek ismerete és alkalmazása: oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör Az oldalfelező merőlegesek és a belső szögfelezők metszéspontjára vonatkozó tétel bizonyítása A Pitagorasz-tétel és megfordításának ismerete és alkalmazása A Pitagorasz-tétel bizonyítása Háromszög területének kiszámítása	szabályos háromszög, egyenlő szárú háromszög, derékszögű háromszög, oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt kör, beírt kör	8
Négyszögek, sokszögek	Speciális négyszögek (trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) tulajdonságainak ismerete, területének kiszámítása Konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre	trapéz, húrtrapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet,	6

	vonatkozó tételek ismerete, bizonyítása és alkalmazása Szabályos sokszög fogalmának ismerete Szabályos sokszög területe átdarabolással	konvex sokszög, szabályos sokszög	
A kör és részei	Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körív hosszával Annak ismerete és alkalmazása, hogy a középponti szög egyenesen arányos a hozzá tartozó körcikk területével Kör, körcikk, körgyűrű és körszelet területének és kerületének kiszámítása Annak ismerete és alkalmazása, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, és hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak A Thalész-tétel és megfordításának ismerete és alkalmazása A Thalész-tétel bizonyítása	középponti szög, körív, körcikk, körgyűrű, körszelet, érintőszakaszok	6
Transzformációk, szerkesztések	Példák ismerete geometriai hozzárendelésekre (merőleges vetítés, párhuzamos vetítés, merőleges affinitás, térkép, fényképezés) A tengelyes tükrözés, a középpontos tükrözés, a pont körüli forgatás és a párhuzamos eltolás ismerete, tulajdonságaik A vektor fogalmának kialakítása a párhuzamos eltolás segítségével Egybevágósági transzformációk egymás utáni végrehajtása Egybevágósági transzformációk végrehajtása szerkesztéssel vagy digitális eszközzel Egybevágó alakzatok, szimmetriák megfigyelése a környezetben, művészeti alkotásokban Az egybevágósági transzformációk alkalmazása feladatok megoldásában, tételek bizonyításában Háromszögek egybevágóságának alapesetei és ezek alkalmazása Négyszögek egybevágósága Egyszerű szerkesztési feladatok megoldása hagyományos vagy digitális eszközzel; diszkusszió Gyakorlati feladatok megoldása egybevágóságok segítségével (például a sík	tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás, párhuzamos eltolás, egybevágóság, forgásszög, vektor, vektorok összege, középpontos hasonlósági transzformáció, hasonlósági transzformáció, hasonlóság, a hasonlóság aránya	8

	parkettázása különféle síkidomokkal; szabásminta készítése, használata)		
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtésének tervezése Statisztikai adatok gyűjtése hagyományos és internetes forrásból Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése középértékekkel hagyományos és digitális eszközzel A kapott adatok értelmezése, értékelése, egyszerű statisztikai következtetések Oszlop- és kördiagram értelmezése, valamint készítése hagyományos és digitális eszközzel Konkrét adatsokaság ábrázolásához, statisztikai kérdés megválaszolásához a megfelelő diagramtípus kiválasztása Kördiagramból oszlopdiagram készítése és viszont Grafikus manipulációk felismerése és javítása diagramok esetén	oszlopdiagram, kördiagram, átlag, medián, módusz	10
Összesen:			144 óra
10. évfolyam: heti 4 óra, összesen 144			
Matematikai logika	A matematikai bizonyítás fogalma Állítás logikai értékének megállapítása (igaz vagy hamis) Állítás tagadásának alkalmazása egyszerű feladatokban A „nem”, az „és”, a megengedő „vagy” és a kizáró „vagy” logikai jelentésének ismerete és alkalmazása matematikai és matematikán kívüli feladatokban A „minden” és a „van olyan” típusú állítások logikai értékének megállapítása és ennek indoklása egyszerű esetekben Adott állítás megfordításának megfogalmazása „Ha…, akkor…” és „akkor és csak akkor” típusú egyszerű állítások logikai értékének megállapítása Stratégiai és logikai játékok	tétel, bizonyítás, igaz-hamis; „nem”, „és”, „vagy”, „vagy…, vagy…”, „ha…, akkor…”, „akkor és csak akkor”	6
Gráfok	Gráfok alkalmazása konkrét hétköznapi és matematikai szituációk szemléltetésére, feladatok megoldására	gráf, gráf csúcsa, gráf éle	6
Hatvány, gyök	A négyzetgyök definíciója Nemnegatív számok négyzetgyökének megadása számológép segítségével	négyzetgyök	22

	A négyzetgyökvonás azonosságai		
Másodfokú egyenletek, egyenlőtlenségek	Másodfokú egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti problémába visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve Egyenletek megoldása ekvivalens átalakításokkal Másodfokú egyenlet megoldása szorzattá alakítással, teljes négyzetté kiegészítéssel, megoldóképlettel és grafikusan Egyszerű másodfokúra visszavezethető egyenletek megoldása Másodfokú egyenlőtlenség megoldása grafikusan Másodfokú egyenlettel megoldható szöveges feladatok megoldása $\sqrt{x+c}=ax+b$	másodfokú egyenlet megoldóképlete, diszkrimináns, gyöktényezős alak, ekvivalens átalakítás	36
Transzformációk, szerkesztések	Egybevágósági transzformációk végrehajtása szerkesztéssel vagy digitális eszközzel A középpontos hasonlósági transzformáció és a hasonlósági transzformáció ismerete, tulajdonságai A hasonlóság fogalmának ismerete és alkalmazása feladatok megoldásában, tételek bizonyításában Gyakorlati feladatok megoldása hasonlóság segítségével (például alaprajz-, térképkészítés, modellezés)	tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás, párhuzamos eltolás, egybevágóság, forgásszög, vektor, vektorok összege, középpontos hasonlósági transzformáció, hasonlósági transzformáció, hasonlóság, a hasonlóság aránya	10
Geometriai alapismeretek	A szakaszfelező merőleges és a szögfelező mint ponthalmazok tulajdonságainak ismerete		14

	Dinamikus geometriai szoftver alkalmazásának előkészítése, használata Alapszerkesztések végrehajtása hagyományos vagy digitális eszközzel euklideszi módon: szakaszfelező merőleges, szögfelező, merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése, szög másolása		
Kombinatorika	Hétköznapi helyzetekhez kapcsolódó sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása rendszerezéssel Sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása matematikai problémákban Esetszétválasztás és szorzási elv alkalmazása feladatok megoldásában Összeszámlálási modellek alkalmazása feladatok megoldásában		20
Valószínűség-számítás	Valószínűségi kísérletek elvégzése, gyakorisági, relatív gyakorisági táblázatok készítése A valószínűség fogalmának bevezetése statisztikai alapon A klasszikus valószínűségi modell fogalma és alkalmazása Diszkrét valószínűség-eloszlások ábrázolása hagyományos és digitális eszközzel	valószínűségi kísérlet, esemény, elemi esemény, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség, diszkrét valószínűség-eloszlás	20
Leíró statisztika	Statisztikai adatok gyűjtésének tervezése Statisztikai adatok gyűjtése hagyományos és internetes forrásból Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése középértékekkel hagyományos és digitális eszközzel A kapott adatok értelmezése, értékelése, egyszerű statisztikai következtetések Oszlop- és kördiagram értelmezése, valamint készítése hagyományos és digitális eszközzel Konkrét adatsokaság ábrázolásához, statisztikai kérdés megválaszolásához a megfelelő diagramtípus kiválasztása Kördiagramból oszlopdiagram készítése és viszont Grafikus manipulációk felismerése és javítása diagramok esetén	oszlopdiagram, kördiagram, átlag, medián, módusz	10
Összesen:			144 óra
11. évfolyam: heti 4 óra, összesen 144			

Hatvány, gyök, exponenciális függvény, logaritmus	Az n-edik gyök fogalmának ismerete és alkalmazása Hatványozás pozitív alap és racionális kitevő esetén Hatványozás azonosságainak alkalmazása racionális kitevő esetén A hatványozás szemléletes értelmezése irracionális kitevő esetén Az exponenciális függvények ábrázolása hagyományosan és számítógéppel, a függvények tulajdonságai A logaritmus értelmezése Áttérés más alapú logaritmusra Számológép használata logaritmus értékének meghatározásához	n-edik gyök, exponenciális függvény, logaritmus	20
Exponenciális folyamatok vizsgálata	Exponenciális folyamatok vizsgálata a természetben és a társadalomban Exponenciális egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A gyakorlati (például pénzügyi, biológiai, fizikai, demográfiai, ökológiai) problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti probléma szövegébe visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve	Nincsenek új fogalmak.	16
Trigonometria	Hegyesszög szinusza, koszinusza, tangense Számítások derékszögű háromszögekben szögfüggvények segítségével gyakorlati helyzetekben Tompaszög szinusza, koszinusza, tangense Összefüggések ismerete egy adott szög különböző szögfüggvényei között: pitagoraszi összefüggés, pótszögek és mellékszögek szögfüggvényei Szögfüggvény értékének ismeretében a szög meghatározása számológép segítségével Háromszög területének kiszámítása két oldal és a közbezárt szög ismeretében	szinusz, koszinusz, tangens, szinusztétel, koszinusztétel	20

	Szinusz- és koszinusztétel ismerete és alkalmazása A szinusztétel bizonyítása Számítások négyszögekben, sokszögekben szögfüggvények segítségével A környezetben található tárgyak magasságának, pontok távolságának meghatározása mért adatokból számítva Négyszögek és szabályos sokszögek területének kiszámítása		
Koordinátageometria	A vektor, vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor fogalmak ismerete, alkalmazása A vektorok összeadása, kivonása, szorzása valós számmal, műveletek ismerete és alkalmazása Vektorok alkalmazása feladatok megoldásában Pont és vektor megadása koordinátákkal a derékszögű koordináta-rendszerben Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok ábrázolása koordináta-rendszerben Két pont távolságának, vektor abszolút értékének meghatározása koordináták alapján Vektorok összegének, különbségének, számszorosának koordinátái Szakaszfelezőpont koordinátáinak meghatározása a végpontok koordinátái alapján Egyenes egyenlete y = mx + b vagy x = c alakban Egyenes meredekségének fogalma; egyenesek merőlegességének és párhuzamosságának megállapítása a meredekségek alapján Az egyenesek egyenletének ismeretében egyenesek metszéspontjának koordinátái A kör egyenletének megadása és alkalmazása a kör sugarának és a középpont koordinátáinak ismeretében	vektor, vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor, vektorok összege, vektorok különbsége, vektor számszorosa, vektor koordinátái, alakzat egyenlete, egyenes egyenlete, kör egyenlete	20
Sorozatok	A számsorozat fogalmának ismerete Számsorozat megadása képlettel, rekurzióval Számtani és mértani sorozatok felírása, folytatása adott szabály szerint	számsorozat, tőke, kamatláb, kamat, futamidő, gyűjtőjáradék,	20

	Számtani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege Mértani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege A számtani és a mértani sorozat első n tagjának összegére vonatkozó képlet bizonyítása Számtani és mértani sorozatokra vonatkozó ismeretek alkalmazása gazdasági, természettudományi és társadalomtudományi problémák megoldásában Megtakarítási és kamatozási formák, ezek összehasonlítása Egyszerű kamat, kamatos kamat, gyűjtőjáradék és törlesztőrészlet számítása Megtakarítási, befektetési és hitelfelvételi lehetőségekkel és azok kockázati tényezőivel kapcsolatos feladatok megoldása	törlesztőrészlet	
Térgeometria	Térelemek kölcsönös helyzetének, távolságának és hajlásszögének ismerete, alkalmazása feladatmegoldásban A terület, térfogat, űrtartalom mértékegységeinek és ezek átváltási szabályainak ismerete Sűrűség mértékegységei közötti átváltás ismerete Sík- és térgeometriai feladatoknál a válasz megadása a problémának megfelelő mértékegységben A hasáb, a henger, a gúla, a kúp, a gömb, a csonkagúla, a csonkakúp (speciális testek) tulajdonságainak ismerete és alkalmazása a hétköznapi életben előforduló testekkel kapcsolatban A kocka, a téglatest, az egyenes hasáb, az egyenes körhenger, az egyenes gúla és a forgáskúp hálójának lerajzolása konkrét esetekben A mindennapi életben előforduló hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számítással Síkidomok forgatásával keletkező egyszerű, a mindennapi életben is előforduló testek felszínének és térfogatának kiszámítása A hasonló síkidomok kerületének és területének arányára vonatkozó tételek ismerete és alkalmazása A hasonló testek felszínének és térfogatának arányára vonatkozó tételek	kocka, téglatest, hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp, egyenes test, forgástest, n-oldalú szabályos gúla, tetraéder, alaplap, oldallap, alapél, oldalél, alkotó, palást, testmagasság, test hálója	48

	ismerete és alkalmazása		
Összesen:			144 óra
12. évfolyam: heti 5 óra, összesen 160 óra			
Halmazok, matematikai logika	A halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatok bemutatása példákon keresztül Logikai kifejezések megfelelő használata Egyszerű állítások indoklása, tételek bizonyítása Stratégiai és logikai játékok	logikai műveletek	8
Kombinatorika, gráfok	Matematikai és hétköznapi helyzetekhez kötődő sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása A binomiális együttható fogalmának ismerete, értékének kiszámítása Mintavétel visszatevéssel és visszatevés nélkül A gráf csúcsainak fokszámösszege és éleinek száma közötti összefüggés ismerete és alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában	faktoriális, binomiális együttható; csúcs fokszáma gráfban	10
Számelméleti ismeretek, számhalmazok épülése	Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása a prímtényezős felbontásból Összetett oszthatósági szabályok alkalmazása Számolás osztási maradékokkal (például összeg, szorzat, hatvány maradéka) Számok felírása 10-estől különböző alapú számrendszerben Az egész számok, a véges tizedes törtek, a végtelen szakaszos tizedes törtek és a racionális számok kapcsolata A számhalmazok épülésének matematikai vonatkozásai a természetes számoktól a valós számokig Végtelen nem szakaszos tizedes törtek ismerete Példák irracionális számokra Számhalmazok műveleti zártsága	természetes szám, egész szám, racionális szám, irracionális szám, valós szám, relatív prímek	10
Leíró statisztika	A reprezentatív minta fogalmának szemléletes ismerete Hétköznapi, társadalmi problémákhoz kapcsolódó statisztikai adatok tervszerű gyűjtése Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése kvartilisekkel, középértékekkel	reprezentatív minta, sodrófa (box-plot) diagram, minimum, maximum, kiugró adat, kvartilisek, terjedelem,	8

	és szóródási mutatókkal Sodrófa (box-plot) diagram készítése, alkalmazása A kapott adatok értelmezése, értékelése, statisztikai következtetések Nagy adathalmazok kezelése táblázatkezelő programmal Grafikus és szöveges statisztikai manipulációk felismerése	szórás	
Valószínűség-számítás	Példák ismerete események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre Elemi események fogalmának ismerete, alkalmazása események előállítására Példák ismerete független és nem független eseményekre A klasszikus valószínűségi modell és a Laplace-képlet ismerete, alkalmazása A geometriai valószínűség fogalmának ismerete és alkalmazása Valószínűségek meghatározása visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel esetén A várható érték ismerete és meghatározása konkrét feladatokban, játékokban Pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos valószínűségi ismeretek (például biztosítás, befektetések kockázata, árfolyamkockázat)	események összege, események szorzata, esemény komplementere, egymást kizáró események, független események, geometriai valószínűség, visszatevéses mintavétel, visszatevés nélküli mintavétel, várható érték	12
Hatvány gyök, exp, logaritmus	rendszerező ismétlés		20
Függvények	rendszerező ismétlés		10
Egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek	rendszerező ismétlés		20
Síkgeometria	rendszerező ismétlés		12
Térgeometria	rendszerező ismétlés		12
Koordináta geometria	rendszerező ismétlés		12
Trigonometria	rendszerező ismétlés		12
Sorozat	rendszerező ismétlés		14
Összesen:			160 óra

Fakultáció: 11. évfolyam: heti 6 óra, összesen 216			
Hatvány, gyök, exponenciális függvény, logaritmus	Az n-edik gyök fogalmának ismerete és alkalmazása Hatványozás pozitív alap és racionális kitevő esetén Hatványozás azonosságainak alkalmazása racionális kitevő esetén A hatványozás szemléletes értelmezése irracionális kitevő esetén Az exponenciális függvények ábrázolása hagyományosan és számítógéppel, a függvények tulajdonságai A logaritmus értelmezése Áttérés más alapú logaritmusra Számológép használata logaritmus értékének meghatározásához	n-edik gyök, exponenciális függvény, logaritmus	20
Exponenciális folyamatok vizsgálata	Exponenciális folyamatok vizsgálata a természetben és a társadalomban Exponenciális egyenletre, egyenlőtlenségre vezető matematikai vagy hétköznapi nyelven megfogalmazott szövegből a matematikai tartalmú információk kigyűjtése, rendszerezése Adott problémához megoldási stratégia, algoritmus választása, készítése A gyakorlati (például pénzügyi, biológiai, fizikai, demográfiai, ökológiai) problémának megfelelő matematikai modell választása, alkotása A kiválasztott modellben a probléma megoldása A modellben kapott megoldás értelmezése az eredeti probléma szövegébe visszahelyettesítve, ellenőrzés és válaszadás az észszerűségi szempontokat figyelembe véve	Nincsenek új fogalmak.	16
Trigonometria	Hegyesszög szinusza, koszinusza, tangense Számítások derékszögű háromszögekben szögfüggvények segítségével gyakorlati helyzetekben Tompaszög szinusza, koszinusza, tangense Összefüggések ismerete egy adott szög különböző szögfüggvényei között: pitagoraszi összefüggés, pótszögek és mellékszögek szögfüggvényei Szögfüggvény értékének ismeretében a szög meghatározása számológép segítségével Háromszög területének kiszámítása két oldal és a közbezárt szög ismeretében	szinusz, koszinusz, tangens, szinusztétel, koszinusztétel	20

	Szinusz- és koszinusztétel ismerete és alkalmazása A szinusztétel bizonyítása Számítások négyszögekben, sokszögekben szögfüggvények segítségével A környezetben található tárgyak magasságának, pontok távolságának meghatározása mért adatokból számítva Négyszögek és szabályos sokszögek területének kiszámítása		
Koordinátageometria	A vektor, vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor fogalmak ismerete, alkalmazása A vektorok összeadása, kivonása, szorzása valós számmal, műveletek ismerete és alkalmazása Vektorok alkalmazása feladatok megoldásában Pont és vektor megadása koordinátákkal a derékszögű koordináta-rendszerben Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok ábrázolása koordináta-rendszerben Két pont távolságának, vektor abszolút értékének meghatározása koordináták alapján Vektorok összegének, különbségének, számszorosának koordinátái Szakaszfelezőpont koordinátáinak meghatározása a végpontok koordinátái alapján Egyenes egyenlete y = mx + b vagy x = c alakban Egyenes meredekségének fogalma; egyenesek merőlegességének és párhuzamosságának megállapítása a meredekségek alapján Az egyenesek egyenletének ismeretében egyenesek metszéspontjának koordinátái A kör egyenletének megadása és alkalmazása a kör sugarának és a középpont koordinátáinak ismeretében	vektor, vektor abszolút értéke, nullvektor, ellentett vektor, helyvektor, vektorok összege, vektorok különbsége, vektor számszorosa, vektor koordinátái, alakzat egyenlete, egyenes egyenlete, kör egyenlete	20
Sorozatok	A számsorozat fogalmának ismerete Számsorozat megadása képlettel, rekurzióval Számtani és mértani sorozatok felírása, folytatása adott szabály szerint	számsorozat, tőke, kamatláb, kamat, futamidő, gyűjtőjáradék,	20

	Számtani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege Mértani sorozat, az n-edik tag, az első n tag összege A számtani és a mértani sorozat első n tagjának összegére vonatkozó képlet bizonyítása Számtani és mértani sorozatokra vonatkozó ismeretek alkalmazása gazdasági, természettudományi és társadalomtudományi problémák megoldásában Megtakarítási és kamatozási formák, ezek összehasonlítása Egyszerű kamat, kamatos kamat, gyűjtőjáradék és törlesztőrészlet számítása Megtakarítási, befektetési és hitelfelvételi lehetőségekkel és azok kockázati tényezőivel kapcsolatos feladatok megoldása	törlesztőrészlet	
Térgeometria	Térelemek kölcsönös helyzetének, távolságának és hajlásszögének ismerete, alkalmazása feladatmegoldásban A terület, térfogat, űrtartalom mértékegységeinek és ezek átváltási szabályainak ismerete Sűrűség mértékegységei közötti átváltás ismerete Sík- és térgeometriai feladatoknál a válasz megadása a problémának megfelelő mértékegységben A hasáb, a henger, a gúla, a kúp, a gömb, a csonkagúla, a csonkakúp (speciális testek) tulajdonságainak ismerete és alkalmazása a hétköznapi életben előforduló testekkel kapcsolatban A kocka, a téglatest, az egyenes hasáb, az egyenes körhenger, az egyenes gúla és a forgáskúp hálójának lerajzolása konkrét esetekben A mindennapi életben előforduló hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp alakú tárgyak felszínének és térfogatának meghatározása méréssel és számítással Síkidomok forgatásával keletkező egyszerű, a mindennapi életben is előforduló testek felszínének és Kerettantervek A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal,	kocka, téglatest, hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp, egyenes test, forgástest, n-oldalú szabályos gúla, tetraéder, alaplap, oldallap, alapél, oldalél, alkotó, palást, testmagasság, test hálója	48

	problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet. térfogatának kiszámítása A hasonló síkidomok kerületének és területének arányára vonatkozó tételek ismerete és alkalmazása A hasonló testek felszínének és térfogatának arányára vonatkozó tételek ismerete és alkalmazása		
Emelt szintű tananyag	Kidolgozása a követelményeknek megfelelően		72
Összesen			216 óra
12. évfolyam: heti 7 óra, összesen 224 óra			
Halmazok, matematikai logika	A halmazműveletek és a logikai műveletek közötti kapcsolatok bemutatása példákon keresztül Logikai kifejezések megfelelő használata Egyszerű állítások indoklása, tételek bizonyítása Stratégiai és logikai játékok	logikai műveletek	8
Kombinatorika, gráfok	Matematikai és hétköznapi helyzetekhez kötődő sorba rendezési és kiválasztási feladatok megoldása A binomiális együttható fogalmának ismerete, értékének kiszámítása Mintavétel visszatevéssel és visszatevés nélkül A gráf csúcsainak fokszámösszege és éleinek száma közötti összefüggés ismerete és alkalmazása gyakorlati feladatok megoldásában	faktoriális, binomiális együttható; csúcs fokszáma gráfban	10
Számelméleti ismeretek, számhalmazok épülése	Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többszörös meghatározása a prímtényezős felbontásból Összetett oszthatósági szabályok alkalmazása Számolás osztási maradékokkal (például összeg, szorzat, hatvány maradéka) Számok felírása 10-estől különböző alapú számrendszerben	természetes szám, egész szám, racionális szám, irracionális szám, valós szám, relatív prímek	10

	Az egész számok, a véges tizedes törtek, a végtelen szakaszos tizedes törtek és a racionális számok kapcsolata A számhalmazok épülésének matematikai vonatkozásai a természetes számoktól a valós számokig Végtelen nem szakaszos tizedes törtek ismerete Példák irracionális számokra Számhalmazok műveleti zártsága		
Leíró statisztika	A reprezentatív minta fogalmának szemléletes ismerete Hétköznapi, társadalmi problémákhoz kapcsolódó statisztikai adatok tervszerű gyűjtése Statisztikai adatok rendszerezése, jellemzése kvartilisekkel, középértékekkel és szóródási mutatókkal Sodrófa (box-plot) diagram készítése, alkalmazása A kapott adatok értelmezése, értékelése, statisztikai következtetések Nagy adathalmazok kezelése táblázatkezelő programmal Grafikus és szöveges statisztikai manipulációk felismerése	reprezentatív minta, sodrófa (box-plot) diagram, minimum, maximum, kiugró adat, kvartilisek, terjedelem, szórás	8
Valószínűség-számítás	Példák ismerete események összegére, szorzatára, komplementer eseményre, egymást kizáró eseményekre Elemi események fogalmának ismerete, alkalmazása események előállítására Példák ismerete független és nem független eseményekre A klasszikus valószínűségi modell és a Laplace-képlet ismerete, alkalmazása A geometriai valószínűség fogalmának ismerete és alkalmazása Valószínűségek meghatározása visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel esetén A várható érték ismerete és meghatározása konkrét feladatokban, játékokban Pénzügyi fogalmakkal kapcsolatos valószínűségi ismeretek (például biztosítás, befektetések kockázata, árfolyamkockázat)	események összege, események szorzata, esemény komplementere, egymást kizáró események, független események, geometriai valószínűség, visszatevéses mintavétel, visszatevés nélküli mintavétel, várható érték	12
Hatvány gyök, exp, logaritmus	rendszerező ismétlés		20

Függvények	rendszerező ismétlés		10
Egyenletek, egyenlőtlenségek, egyenletrendszerek	rendszerező ismétlés		20
Síkgeometria	rendszerező ismétlés		12
Térgeometria	rendszerező ismétlés		12
Koordináta geometria	rendszerező ismétlés		12
Trigonometris	rendszerező ismétlés		12
Sorozat	rendszerező ismétlés		14
Emelt szintű tananyag	Kidolgozása a követelményeknek megfelelően		64
Összesen:			224 óra

Történelem 6 évfolyamos gimnáziumi osztály helyi tanterve

7.évfolyam

A hat évfolyamos középiskola 7–8. évfolyamának tanterve tematikus szempontból két jól elkülöníthető részből áll: az első hét témakör a magyar és egyetemes történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit és fordulópontjait dolgozza fel a 19. század végétől a 21. század elejéig, míg a következő öt témakör az ókor világát, illetve a magyar és európai középkort mutatja be, előbbit az Árpád-kor végéig.
Az első részben az áttekintő jelleg, illetve a fordulópontokra fókuszált tanulási tevékenységek dominálnak. A cél, hogy a tanuló alapvető ismereteket szerezzen a korszakról, illetve változatos tanulói tevékenységek során képessé váljon a fordulópontok és legfontosabb – elsősorban politikai -- jelenségek értelmezésére, problémaközpontú megközelítésére is.
A második részben már több idő jut a részletek megismerésére. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére, illetve ezek kölcsönhatásának vizsgálatára helyeződik.
A 7–8. évfolyamos tanuló már a magasabb szintű, absztrakt fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a képszerűség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése. A tevékenységalapú tanulásnak továbbra is meghatározó szerepe van, ezért a kerettantervi beosztás időt hagy és lehetőséget teremt a műveltető történelemtanulásra, az ismeretek szélesebb körű alkalmazására, a kooperatív technikák előtérbe helyezésére, a sokoldalú kompetenciafejlesztésre.
A 7–8. évfolyamra is érvényes az a szabály, hogy a helyi tanterv alapján a tanár mélységelvű feldolgozásra jelöl ki témákat, ugyanakkor az első hét témakör ismereteinek feldolgozása a kerettantervi óraszám-ajánlás szerint csak akkor végezhető el a 7. évfolyamon, ha ezen az évfolyamon nincsenek mélységelvű feldolgozásra szánt órák.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
ismeri a 19. század végi és a 20. századi magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
fel tudja idézni a 19. század végi és 20-21. századi magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait;

tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit; képes felidézni a magyarság háborús részvételét a két világháborúban;
ismeri az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit és jelentőségét;
példákat hoz a hazaszeretet, az önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;
ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásaikat és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét; példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
ismeri hazája államszervezetét;
Óraszám:
Heti óraszám: 2 óra
Éves óraszám: 72 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	4 óra
1.	A modern kor születése	7 óra
2.	Az első világháború	10 óra

3.	Két világháború között	12 óra
4.	A második világháború és következményei	13 óra
5.	A kommunista diktatúra Magyarországon	13 óra
6.	Magyarország és a magyarok az ezredfordulón	10 óra
7.	Lábnyomaink a nagyvilágban	3 óra

TÉMAKÖR: A modern kor születése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A nemzeti eszme és a birodalmak kora	A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. A világ nagyhatalmai és ellentéteik a 20. század kezdetén. Gyarmatbirodalmak a világ térképén.	Fogalmak: nacionalizmus, liberalizmus, közös ügyek, dualizmus, Millennium, emancipáció, urbanizáció. Személyek: Bismarck, Andrássy Gyula. Kronológia: 1871 Németország egyesítése. 1867 a kiegyezés 1896 a Millennium. Topográfia: Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, India, Japán, Budapest.	A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével. A nacionalizmus legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása. A dualizmus kori Budapest lakóinak és életmódjának bemutatása. A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása. A korszak ipari és technikai
A millenniumi Magyarország	Az Osztrák-Magyar Monarchia Az ipar fejlődése - magyar feltalálók és találmányok Budapest A soknemzetiségű ország A millenniumi ünnepségek		

			fejlődésének bemutatása. A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével A millenniumi Budapest bemutatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.
Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.
Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

TÉMAKÖR: Az első világháború
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
Az első világháború, Magyarország a háborúban	A halálos lövés: a világháború kirobbanása. A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. Az állóháború. Magyarok a világháborúban.	Fogalmak: antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátország, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösterror, fehér különítményes megtorlások, Személyek: Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós. Kronológia: 1914–1918 az első	A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint. Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval. A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása. A történelmi Magyarország szétesésének

Magyarország 1918–1919-ben	A forradalmi kísérlet és Magyarország megszállása A tanácsköztársaság Az ellenforradalom.	világháború, 1920. június 4. a trianoni békediktátum. Topográfia: Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.	bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével. Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól. A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.
A trianoni békediktátum	A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. A trianoni békediktátum létrejötte Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Vita a háború okairól.

Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).

Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.

Első világháborús kiállítás megtekintése.

Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.

Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

TÉMAKÖR: Két világháború között

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

Nyugati demokráciák	Az USA alkotmányos berendezkedése Parlamentáris demokrácia Nagy-Britannia példáján A piacgazdaság működése	Fogalmak: hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog, piacgazdaság, világválság, revízió, numerus clausus, pengő. személyi kultusz, GULAG, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus, Személyek: Roosevelt, Bethlen István, Klebelsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert, Sztálin, Hitler. Kronológia: 1920–1944 a Horthy-korszak, 1933 a náci hatalomátvétel. Topográfia: Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. A piacgazdaság működésének a bemutatása A Horthy-korszak gazdasági és kulturális, eredményeinek és problémáinak felidézése. Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján. A korszak egy kiemelkedő magyar személyiségének bemutatása. A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban. A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.
A Horthy-rendszer	Horthy, a kormányzó. Antikommunizmus és revíziós törekvések. Gazdasági eredmények. Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője.		
A kommunista Szovjetunió	A kommunista ideológia Lenin és Sztálin diktatúrája. Tervgazdaság A terror és a munkatáborok.		
A nemzetiszocialista Németország	A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. A náci hatalomátvétel, Hitler diktatúrája és a terror.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.
GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

TÉMAKÖR: A második világháború és következményei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Háború földön, tengeren és levegőben.	A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. Fordulatok a háborúban: Sztálingrád, Normandia, Berlin.	Fogalmak: tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények. hidegháború, vasfüggöny szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, berlini fal, jóléti állam. Személyek: Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Hruscsov, Kennedy Kronológia: 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Hirosima, Don-kanyar, Auschwitz. Németországi Szövetségi Köztársaság, Német Demokratikus Köztársaság, Kuba	A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában. A második világháború fordulópontjainak felidézése. A holokausztnak és a háború borzalmainak bemutatása különböző források alapján. Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése. A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása. Ítélet megfogalmazása a második világháborús népirtásokról és háborús bűnökről. A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján. Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira. A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése. A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. Információk szerzése, rendszerezése és
Magyarország a világháború idején	A revíziós eredmények A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. Német megszállás. A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. A hadszíntérré vált Magyarország.		
A háború borzalmai, a holokauszt	A totális háború. Az európai és magyarországi zsidótörvények. A holokauszt Európában és Magyarországon A bombázások és városi harcok – Budapest példáján. Az atombomba		
A háború következményei	Európa felosztása Nyugat és Kelet szembenállása, a kétpólusú világ A hidegháború		

			értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításáról.
Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl.látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).
A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.
Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.
Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

TÉMAKÖR: Kommunista diktatúra Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Rákosi-diktatúra	Háborús pusztítás és szovjet megszállás. Megtorlások, deportálások, kitelepítések Magyarországon és a határon túl Magyarország szovjetizálása Államosítás, kollektivizálás, tervgazdaság Terror és személyi kultusz	Fogalmak: malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). Molotov-koktél, sortüzek, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), úttörő, termelőszövetkezet,	Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése. A tömeges deportálások, kitelepítések jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján.

<table>
<tr><td>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</td><td>Október 23., a forradalom kirobbanása.
A pesti srácok és szabadsághősök.
A forradalom lakóhelyünkön és környékén.
Szovjet tankokkal a népakarat ellen.
A forradalom jelképei.</td><td rowspan="3">gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, többpártrendszer
Személyek: Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor
Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra. 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása,
Topográfia: Recsk, Hortobágy, Corvin köz, Mosonmagyaróvár.</td><td rowspan="3">A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján.
Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről.
Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül.
Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására.
A Kádár-rendszerről szóló különböző jellegű források elemzése, értelmezése.
A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.
A rendszerváltoztatás jelentőségének bemutatása.</td></tr>
<tr><td>A kádári diktatúra</td><td>A kádári megtorlás.
A pártállam működése: az elnyomás változó formái.
A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”.
Gulyáskommunizmus és hiánygazdaság.</td></tr>
<tr><td>A rendszerváltoztatás</td><td>A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága.
A kétpólusú világ megszűnése.
A tárgyalásos rendszerváltoztatás.
Az első szabad választások</td></tr>
</table>

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Jelszavak, csasztuskák, viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.
Új iparvárosok azonosítása térképen.
Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.
Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
Térképvázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.

Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerről és a rendszerváltoztatás időszakából.
Retró-kiállítás rendezése.
TÉMAKÖR: Magyarország és a magyarok az ezredfordulón
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyarország a rendszerváltoztatás után	A demokrácia kiépítése – a többpártrendszer működése A piacgazdaság kiépítése - gazdasági válság és felzárkózás Külpolitikai irányváltás: nyugati integráció és visegrádi együttműködés.	Fogalmak: privatizáció, jogállam, integráció, Európai Unió, visegrádi együttműködés, kitelepítés, asszimiláció. Személyek: Esterházy János, Márton Áron. Kronológia: 1999 Magyarország belép a NATO-ba 2004 Magyarország belép az Európai Unióba. 2012 Magyarország Alaptörvénye. 1944–1945 magyarellenes atrocitások. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna. Brüsszel, Lengyelország, Csehország,	A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig. A magyar gazdaság fejlődésének bemutatása adatsorok, grafikonok alapján Az Európai Unió céljainak felidézése Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése. Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről. A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra. A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából.
A modern magyar állam	Az Alaptörvény A köztársasági elnök Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer. Magyarország és az Európai Unió		
Együttélés a Kárpát-medencében	Határon túli magyarlakta területek. Fordulópontok a határon túli magyarok történetében Fordulópontok a magyarországi nemzetiségek történetében A hazai cigány/roma népesség története.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
A Parlament meglátogatása
Kiselőadás készítése Antall Józsefről
Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről.
Határonn túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).
Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.
TÉMAKÖR: Lábnyomaink a nagyvilágban
JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Lábnyomaink a nagyvilágban	Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, űrkutatás). Világraszóló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. Magyar művészek a világban.	Javasolt személyek (altémánként 1-2): Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Bolyai János, Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor, Teller Ede; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.
Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpikonokról, művészekről.
Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

8. évfolyam

ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását és a középkori egyházat;
képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait és bemutatni a rendi társadalmat;
ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket; tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
értékeli az államalapítás, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait az Árpád-kor végéig.

Óraszám:
Heti óraszám: 3 óra (2+1)
Éves óraszám: 108 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	4 óra
1.	Civilizáció és államszervezet az ókorban	15 óra
2.	Vallások az ókorban	7 óra
3.	Hódító birodalmak	6 óra
4.	A középkori Európa	14 óra

5.	A magyar nép eredete és az Árpád-kor	16 óra
6.	Két mélységelvű téma	10 óra
	Állampolgári ismeretek	
	Bevezetés az állampolgári ismeretekbe	2 óra
1.	Család; a családi szocializáció jellemzői, a hagyományos családmodell	4 óra
2.	A család gazdálkodása és pénzügyei	3 óra
3.	Településünk, lakóhelyünk megismerése	6 óra
4.	Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségeink	6 óra
5.	A magyar állam alapvető intézményei, az állam szerepe a gazdaságban	5 óra
6.	Mindennapi ügyintézés; felkészülés a felnőttkori szerepekre, feladatokra	4 óra
7.	A fogyasztóvédelem alapjai	3 óra
8.	A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és szociális ellátás	3 óra

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A Közel-Kelet civilizációi	Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján. Tudomány. A pénz megjelenése.	Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósda, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légió, limes, polgárjog. Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus. Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása. Topográfia: Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nílus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.	Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. Az ókori civilizációk azonosítása térképen. Az ókori civilizációk kulturális jellemzőinek bemutatása. A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. Pannónia jelentősebb városainak azonosítása. A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása források alapján. Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása. A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. A demokrácia melletti érvek megfogalmazása. Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával. Caesar diktatúrája előzményeinek és okainak feltárása.
A görög civilizáció	A görög anyagi kultúra öröksége. A filozófia és a történetírás. A görög embereszmény. A hellenisztikus kultúra elterjedése.		
Az athéni demokrácia	Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. Kleiszthenész és Periklész. Az athéni államszervezet és működése.		
A római civilizáció	Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. A római jog néhány máig élő alapelve. A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). A latin nyelv és írás elterjedése.		
A római köztársaság	A vérségi, a vagyoni és a területi elv. A római köztársaság államszervezete és működése. Köztársaságból egyeduralom: Caesar és Augustus.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.

Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.
Római kori emlékek felkeresése.

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Politeista vallások	Politeizmus az ókori Keleten. Görög és római istenek. A hinduizmus.	Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, hinduizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat. Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus Kronológia: a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálemi templom lerombolása, 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat. Topográfia: Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem.	A különböző vallások közös elemeinek feltárása A zsidó és a keresztény vallás jellemzőinek összehasonlítása. A vallások mindennapi életre gyakorolt hatásainak azonosítása. A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása. Bibliai történetek, személyek felidézése. A kereszténység terjedésének végig követése térképen. Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján. Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
A zsidó vallás	A zsidó nép A zsidó monoteizmus. Messiás-hit a római fennhatóság korában.		
A kereszténység kezdete	Jézus tanításai. A páli fordulat. Keresztényüldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. A Szentháromság-tan.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások isteneiről, jellegzetes építményeiről.
Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
TÉMAKÖR: Hódító birodalmak
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Egy eurázsiai birodalom: a hunok	A nomád életmód, harcmodor és államszervezés. A népvándorlás. A Hun Birodalom. Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. Róma örökösei Európa térképén.	Fogalmak: <u>népvándorlás</u>, <u>hunok,</u> ortodox, <u>iszlám, Korán</u>, kalifa. Személyek: <u>Attila</u>, Justinianus, <u>Mohamed,</u> Nagy Károly, I. Ottó. Kronológia: <u>476 a Nyugatrómai Birodalom bukása</u>, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.	A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása. A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.
Az Arab Birodalom és az iszlám	Mohamed tanításai és a Korán. Az iszlám kultúra jellegzetességei. Az Arab Birodalom és az arab hódítás. Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TÉMAKÖR: A középkor
JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A parasztság világa	A hierarchikus világkép. Az uradalom. A jobbágyok kötelességei és jogai. Az önellátástól az árutermelésig. Éhínségek, járványok, felkelések.	Fogalmak: uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot, kiváltság, rend, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, pápa, érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, polgár, céh, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz. Személyek: Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György. Kronológia: 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány. Topográfia: Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld.	A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. A céhek működésének jellemzése források alapján.
A nemesi rend	A nemesség és a nemesi kiváltságok Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). A lovagi eszmény. A keresztes hadjáratok eszméje.		
Az egyházi rend	Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. Az egyházszakadás és a 11. századi reform. A szerzetesség. Az eretnekség.		
A polgárok világa	A középkori város és lakói. A város kiváltságai (magyar példák alapján). A céhek. A helyi és távolsági kereskedelem.		
A középkor kultúrája	Az egyház kulturális szerepe Oktatás, a középkori egyetemek. Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.		

	Lovagi kultúra. A reneszánsz és a reneszánsz építészet emlékei (európai és magyar példák).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar őstörténet és honfoglalás	Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei. A magyar törzsszövetség az Etelközben. A honfoglalás okai és menete. A kalandozások – a lovas-íjász harcmodor.	Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok Személyek: Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II.	A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a
Az államalapítás	Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet. Az egyházszervezés.		

A magyar állam megszilárdulása László és Kálmán idején	Szent László, az országépítő. Könyves Kálmán törvénykezési reformjai.	András, IV. Béla, Szent Margit. Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás. Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország.	felismerése. A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével. Az Árpád-kori magyar külpolitika lehetőségeinek és törekvéseinek értékelése. A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítás.
A magyar állam és társadalom a 12-13. században	A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. II. András kora: az átalakuló társadalom. Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. Az Árpádok európai kapcsolatai.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmodoráról.
A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszervezetről.
Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK 8. ÉVFOLYAM

TÉMAKÖR: Család; a családi szocializáció jellemzői; a hagyományos családmodell
JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
felismeri a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
értelmezi a családi kohézió alapelemeit, jellemzőit: együttműködés, szeretetközösség, kölcsönösség, tisztelet;

értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása
A kommunikációs készség fejlesztése
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
Az egymást követő generációk életútjának megismerése révén a történetiség saját élményű megtapasztalása
A hagyományos családmodell közösségi és társadalmi fontosságának tudatosítása, a családi szerepek megismerése
Ismeretszerzés, forrásfeldolgozás a családi szocializáció folyamatáról és jellemzőiről
Családtörténeti kutatás projekt a tanuló választása és egyéni tervezés alapján
A család fogalma és társadalmi szerepe; A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A családi szerepek; A családi szocializáció jellemzői

FOGALMAK

család, házasság, családi szerepek, gyermekvállalás

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Különböző szövegtípusok feldolgozása (naplók, ismeretterjesztő szövegek, memoárok) tartalmi elemeinek megértése, értelmezése és bemutatása a család fogalma és társadalmi szerepe témakörben
Szempontok és minta segítségével családtörténeti interjúterv összeállítása
Káté összeállítása, plakát készítése a családi szerepekről
Kérdések megfogalmazása, kérdéssor összeállítása minta alapján: családtörténeti interjúterv készítése
Családtörténeti fotómontázs, digitális tartalmak összeállítása
Valós vagy elképzelt családtörténeti interjú készítése

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
ismeri a családi háztartás összetevőit, értelmezi a család gazdálkodását meghatározó és befolyásoló tényezőket.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felismeri a családi háztartás gazdasági-pénzügyi fenntarthatóságának és a környezettudatos életvitel kialakításának társadalmi jelentőségét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása
A kommunikációs készség fejlesztése
A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
A digitális kompetencia fejlesztése
A szövegértés, szövegalkotás fejlesztése
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás támogatása
A háztartás fogalmának értelmezése
A család bevételeinek és kiadásainak csoportosítása
Információk gyűjtése és értelmezése a család megtakarítási lehetőségeiről
A tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásainak megismertetése, az ok – okozati összefüggések feltárása
A családok takarékossági lehetőségei, a környezettudatos életvitel
A családokra jellemző fogyasztási szokások
Családi költségvetés alapvető elemeinek megismerése, értelmezése, a következtetések megfogalmazása

Családi háztartás; Bevételek, kiadások; A család fogyasztási szokásai

FOGALMAK

családi háztartás, a család bevételei: jövedelmek, társadalmi juttatások, a tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyeremény, a család kiadásai: létszükségleti kiadások, jóléti (például kulturális, szabadidős és rekreációs) kiadások, rendkívüli kiadások, fogyasztás, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság¸ környezettudatosság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Családi háztartás, a család pénzügyeivel kapcsolatos dokumentumok elemzése
Egy elképzelt családi bevételeinek és kiadásainak megtervezése
Szakértői mozaik vagy más, kooperatív csoportmunkában használható értékelő, ellenőrző tevékenység segítségével egy fiktív családi költségvetés vizsgálata
Infokommunikációs eszközök segítségével információk gyűjtése és értelmezése a család megtakarítási lehetőségeiről
Érvek összegyűjtése a tudatos vásárlás családi és társadalmi hatásairól

Plakát vagy digitális eszközökkel elkészített produktum a bevételekről és a kiadásokról, a megtakarítási lehetőségekről
A környezettudatos életmód alakításának lehetőségeit, tényezőit feltáró képzelt vagy valós riport készítése
TÉMAKÖR: Településünk, lakóhelyünk megismerése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
ismeri településének, lakóhelyének kulturális, néprajzi értékeit, a település történetének alapvető eseményeit és fordulópontjait;
ismeri a saját településének, lakóhelyének alapvető jellemzőit, értelmezi a településen működő intézmények és szervezetek szerepét és működését.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
társaival együttműködve a lakóhelyével kapcsolatos javaslatokat fogalmaz meg, tervet készít a település fejlesztésének lehetőségeiről;
felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg, tervet, tervezetet készít.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
A kommunikációs készség fejlesztése
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
Az együttműködési és a szervezőkészség fejlesztése
Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
Digitális kompetencia fejlesztése
A település, lakóhely környezeti sajátosságainak, történelmének megismerése
A településen jelenlévő egyházi, vagy kulturális szervezet, sportegyesület megismerése
A település, lakóhely jellemzőinek megismerése
A település történelmi, kulturális, néprajzi értékeinek megismerése
A település, lakóhely közintézményei
A település fejlesztésének lehetőségei

A település, lakóhely alapvető jellemzői; A település történetének sajátosságai; A lakóhely kulturális értékei; A településen működő intézmények és szervezetek

FOGALMAK

intézmény, önkormányzat, polgármester, polgármesteri hivatal, jegyző, egyház, vallási közösség, szervezet, karitatív szervezet, civil szervezet, alapítvány, településfejlesztés, társadalmi felelősség, fenntarthatóság;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Beszélgetőkör a település történelmi, kulturális, néprajzi értékeiről

Településtörténeti kvíz összeállítása

Ötletbörze: a település fejlesztése, a település környezetének javítása

Plakát vagy digitális tartalom készítése a település közintézményeiről, működésükről

Önálló vagy társas együttműködés eredményeként tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről, például Lakóhelyem múltja, archív fotók felhasználásával (Lakóhelyünk múltja…); Lakóhelyem, ahogy én látom (Lakóhelyünk, ahogy mi látjuk…)

Kreatív írás: Az önálló vagy a társas tevékenység révén különböző publicisztikai műfajú szövegek alkotása a település kulturális értékeiről és/vagy mindennapi életéről, eseményeiről az iskola honlapja vagy a helyi újság, weboldal számára

Helytörténeti tabló készítése

Tematikus fotógalériák összeállítása a lakóhelyről: múltja, környezeti-természeti és kulturális értékei, jellegzetes épületei

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzetiség; a haza iránti kötelezettségek

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megfogalmazza a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

társaival megvitatja a nemzetek, nemzetállamok helyét és szerepét a globális világban;

értelmezi és társaival megbeszéli a honvédelem jelentőségét a globalizáció korában;

felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az önismeret fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése

A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
A kommunikációs készség fejlesztése
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése
Digitális kompetencia fejlesztése
Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
Nemzeti identitás, hazaszeretet kialakítása, megerősítése
A magyar kulturális örökség és hagyományok megismerése
A közösség iránti kötelességtudat és felelősségérzet kialakítása, a patriotizmus és lokálpatriotizmus értelmezése
A honvédelem szerepének, lehetőségeinek, feladatainak megismerése
Más kultúrák iránti érdeklődés kialakítása
A nemzetállamok helye, szerepe és fontossága a globális világban
Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének megismerése, elemzése
Népek, nemzetiségek megismerése Magyarországon és a Kárpát-medencében
Nemzetfogalom, nemzeti identitás, nemzetállam; Lokálpatriotizmus, hazafiság, európaiság; Nemzetiségek, nemzetiségi jogok
FOGALMAK
nemzet, nemzeti identitás, honvédelem, nemzeti kisebbség, nemzetiség, nemzetiségi jogok, Európai Unió, jogok és kötelezettségek, hazaszeretet, globalizáció, nemzetpolitika
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
Fogalommagyarázat készítése
Forráselemzés: a nemzeti öntudat és a hazaszeretet megjelenése a művészeti alkotásokban
Digitális tartalmakkal támogatott előadás készítése a magyarországi nemzetiségek vagy egy nemzetiség hagyományairól, kultúrájáról
Vita a jogok és kötelességek egyensúlyáról
Gyűjtőmunka a honvédelem feladatairól, az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségekről
Lehetőség szerint a Honvédség állományából előadó meghívása az ország védelmével kapcsolatos feladatok témakörében
Esszéírás a nemzeti identitás megerősítésének fontosságáról
Tabló készítése az Európai Unió legfontosabb intézményeiről
Előadás a nemzeti önrendelkezés szerepéről a globális környezetben, ennek megvitatása
Grafikus szervező készítése Magyarország legfontosabb kétoldalú és többoldalú kötelezettségeiről, kapcsolatrendszeréről
TÉMAKÖR: A magyar állam alapvető intézményei; az állam szerepe a gazdaságban
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
ismeri a magyar állam alapvető intézményeinek feladatkörét és működését;
értelmezi a törvényalkotás folyamatát;
azonosítja az igazságszolgáltatás intézményeit és működésük jellemzőit;
értelmezi az állam gazdasági szerepvállalásának területeit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
felismeri a jogok és kötelességek közötti egyensúly kialakításának és fenntartásának fontosságát;
beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket;
felismeri a közteherviselés társadalmi és erkölcsi jelentőségét, kiemeli az adómorál javításának fontosságát.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A kommunikációs készség fejlesztése
Digitális kompetencia fejlesztése
Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
A magyar állam alapvető intézményeinek megismerése, rendszerezése
A magyar állampolgárság feltételei
A törvényalkotás menete
Az igazságszolgáltatás intézményeinek és funkcióinak megismerése
Az igazságszolgáltatás szereplői és feladatkörük
Az állam feladatainak megismerése, gazdasági szerepének azonosítása
Az állam bevételeinek csoportosítása
A háztartások és az állam kapcsolatrendszere
A közteherviselés, az adózás társadalmi jelentősége
A magyar állam alapvető intézményei: köztársasági elnök, Országgyűlés, Kormány, Alkotmánybíróság; Az igazságszolgáltatás funkciója és jellemzői; A bíróságok és az ügyészségek; Az ügyvéd tevékenysége és szerepe; Az állam szerepe a gazdaságban

FOGALMAK

állam, államforma, állampolgárság, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvény, Kormány, Alkotmánybíróság, jogképesség, korlátozott jogképesség, intézmény, polgári per, büntetőper, bíróság, ügyészség, ügyvéd, közteherviselés, adó, adófajták, adómorál, pénzügyi tudatosság, rendvédelem, katasztrófavédelem;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Magyarország államformáiról időszalagos bemutató készítése
A törvényalkotás folyamatának bemutatása tanulói kiselőadás segítségével
Folyamatábra vagy egyéb grafikai szervező készítése és értelmezése a törvényalkotás folyamatáról
Igazságszolgáltatás részei: plakát vagy digitális tartalom készítése
Vita: a közteherviselés szerepéről, az adóelkerülés morális és gazdasági következményeiről
Szakértői mozaik: A magyar állam alapvető intézményei; Az állam szerepe a gazdaságban
Strukturált szövegalkotási feladat – az állami intézmények rendszerének vázlatos bemutatása
Egy kiválasztott intézmény egy napjáról, az ott elvégzett feladatokról elképzelt hivatalnok élménybeszámolójának készítése
Plakát vagy digitális bemutató készítése az állampolgári jogokról és kötelezettségekről.

TÉMAKÖR: Mindennapi ügyintézés, felkészülés a felnőttkori szerepekre

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit, az alapvető ellátó rendszerek funkcióját és működési sajátosságait;
megismeri és értelmezi a diákmunka alapvető jogi feltételeit, kereteit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
társaival együttműködve információkat gyűjt és értelmez a foglalkoztatás, a szakmaszerkezet változásairól;
arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése
A kommunikációs készség fejlesztése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése
Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
A mindennapi ügyintézés alapvető feladatai, a legfontosabb ügytípusok
Az elektronikus ügyintézés
A diákmunka jogi feltételeinek, speciális jellemzőinek megismerése
Foglalkozások, szakmák, hivatások szempontok csoportosítása, összehasonlítása
A munkaerőpiac alapvető feltételrendszerének megismerése
Az életpálya-tervezés kérdései
A mindennapi ügyintézés területei; Az állampolgár hivatali ügyintézése; Foglalkozások, szakmák, a szakmaszerkezet változásai
FOGALMAK
ügyfélkapu, kormányablak, kormányhivatal, járási hivatal, polgármesteri hivatal, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, körjegyzőség, diákmunka, munkaszerződés, pályaorientáció, életpálya-tervezés
JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
Tabló készítése a családokat érintő legfontosabb hivatali ügytípusokról
Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról
Vita: a diákmunka szerepe és lehetőségei
Grafikai szervező segítségével a szakmák, foglalkozások, hivatások csoportosítása
Kiselőadás, prezentáció készítése a digitalizáció és robotika szerepéről a munkaerőpiac változásaiban
Plakát készítése a pályaorientációt meghatározó tényezőkről
A szakmák, foglalkozások, mesterség és hivatás projekthez kapcsolódva beszámoló készítése egy szakmáról, szakmacsoportról
Disputa: Az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei
TÉMAKÖR: A fogyasztóvédelem alapjai
JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
fogyasztási szokásaiban érvényesíti a tudatosság szempontjait is.
FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK
A kommunikációs készség fejlesztése
A több nézőpontú, értelmező gondolkodás fejlesztése
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása
Digitális kompetencia fejlesztése

Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
A döntési képesség fejlesztése
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
A fogyasztóvédelem fogalmának értelmezése
A fogyasztóvédelem tipikus területei
A fogyasztói jogok és azok érvényesítésének lehetőségei
A fogyasztói társadalom kialakulása, sajátosságai: lehetőségek és veszélyek
A tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság, környezetvédelem kapcsolata
Szerkezeti és folyamatábra értelmezése a fogyasztói jogokról és a fogyasztói érdekek érvényesítéséről
A körültekintő vásárlást megalapozó tájékozódás fontosságának tudatosítása
-- Fogyasztóvédelem; fogyasztói jogok; tudatos fogyasztó

FOGALMAK

fogyasztóvédelem, fogyasztói jogok, fogyasztói társadalom, a fogyasztói érdekek védelme, tudatos fogyasztó, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Fogyasztóvédelemi tájékoztató plakát készítése,
Elképzelt vagy valós fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése a sajtóból vagy a világháló segítségével
Animáció vagy prezentáció készítése a tudatos fogyasztói magatartás ismérveiről
Vita: a tudatos fogyasztói magatartás és a fenntarthatóság kapcsolatáról
Folyamatábra készítése a fogyasztói társadalom kialakulásának hatásairól a természeti környezetre

TÉMAKÖR: A nagy ellátórendszerek: köznevelés, egészségügy és a szociális ellátás

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
értelmezi az alapvető ellátórendszerek funkcióját.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A csoportosítási és rendszerezési készség fejlesztése; a rendszerszemlélet alakítása
A kommunikációs készség fejlesztése

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése
Szövegértési és szövegalkotási készség fejlesztése
Digitális kompetencia fejlesztése
Az empátia erősítése
Az oktatási rendszer legfontosabb elemei, szereplői; felépítése, feladatai
Az egészségügyi ellátás színterei, feladatai, szereplői
A szociális ellátórendszer feladatai, szerepe a társadalomban
A közfeladatot ellátó személyek (pl. pedagógusok, orvosok, mentők) feladatai, kiemelt társadalmi hasznosságuk megértése
A nagy ellátórendszerek társadalmi, gazdasági hatásainak megismerése
A köznevelési, az egészségügyi és a szociális intézmények jellemzői

FOGALMAK

köznevelés, felsőoktatás, szakképzés, egészségügyi rendszer, társadalombiztosítás, szociális ellátás, családtámogatás, kórház, rendelőintézet, szakorvos, háziorvos;

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

Tájékoztató plakát készítése egy elképzelt település orvosi ellátásáról
Továbbtanulási tanácsadó kiadvány szerkesztése 8. évfolyamos tanulók részére az egyes iskolatípusokról
Szakértői mozaik: oktatási rendszer, egészségügyi rendszer, szociális ellátás
Vita: a szociális ellátás szerepéről és a társadalmi szolidaritás fontosságáról
Szempontok segítségével beszámoló készítése egy-egy ellátórendszer jellemzőiről: köznevelés, egészségügyi rendszer, szociális ellátás
Információ gyűjtése és digitális térkép készítése a település/járás vagy kerület/megye egészségügyi ellátást biztosító intézményeiről
Grafikai szervező készítése az általános iskola feladatairól, szerepéről a diákok szemszögéből
Prezentáció készítése a valamelyik ellátórendszer működéséről

9. évfolyam

A hatosztályos középiskola második két évfolyamának témakörei a magyar középkortól az első világháború végéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, kiemelkedő személyiségeinek életútját, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal.

Az egyetemes és a magyar történeti témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbára tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténeti jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.
A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, meghatározó uralkodóink tetteit;
ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

9. évfolyam

Óraszám:
Heti óraszám: 2 óra
Éves óraszám: 72 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	1 óra
1.	A középkori Magyar Királyság fénykora	13 óra
2.	A kora újkor	12 óra
3.	A török hódoltság kora Magyarországon	11 óra
4.	A felvilágosodás kora	8 óra
5.	Magyarország a 18. században	10 óra
6.	Új eszmék és az iparosodás kora	5 óra
7.	Kétmélységelvű téma	12 óra

TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora
JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Anjouk	A királyi hatalom megszilárdítása I. Károly idején. A visegrádi királytalálkozó. Az 1351-es törvények. Nagy Lajos hadjáratai.	Fogalmak: aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár,	A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes történelmi személyek cselekedeteiről,

A török fenyegetés árnyékában	Az Oszmán Birodalom. Török hódítás a Balkánon. Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. Hunyadi János, a politikus és hadvezér. Hunyadi János törökellenes harcai.	végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika. Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. Kronológia: 1301 az Árpád-ház kihalása,1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása. Topográfia: Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.	döntéseiről. A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése. Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre. Mátyás hatalom-gyakorlásának jellemzése. A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő kulturális alkotások azonosítása.
Hunyadi Mátyás	Mátyás útja a trónig. A központosított királyi hatalom. Jövedelmek és kiadások. Birodalomépítő tervek. Aktív védelem a török ellen.		
A magyar középkor kulturális hagyatéka	Honfoglalás kori leletek. A Szent Korona. Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.

A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)

Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.

Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.

A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.
TÉMAKÖR: A kora újkor
JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A földrajzi felfedezések	A portugál és spanyol felfedezések. A korai gyarmatosítás és következményei. A világkereskedelem kialakulása. Az abszolutizmus.	Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk. Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos. Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat,	A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről. Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése. A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. Vallás és politika összefonódásának felismerése. Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti
A korai kapitalizmus	Az árforradalom. A manufaktúrák. Bankok és tőzsdék. Az európai munkamegosztás és következményei		
Reformáció Európában és Magyarországon	A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). Luther és Kálvin fellépése. A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. A reformáció eredményei Magyarországon		
„Hitviták tüzében”	Vallási konfliktusok Európában. Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. A magyar protestáns és katolikus		

	iskolák. A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.	1648 a vesztfáliai békék. Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.	párhuzam felismerése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az ország három részre szakadása	A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. Az ország három részre szakadása. A hódoltság.	Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság. Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő. Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai	A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos
A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban	A várháborúk és az új végvárrendszer. A rendi berendezkedés. Rendi és abszolutista törekvések. Konfliktusok a rendek és az uralkodó között.		
Az Erdélyi Fejedelemség aranykora	Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága A fejedelem és a rendi nemzetek. Bethlen Gábor fejedelemsége.		

A török kiűzése és a török kor mérlege	Magyarország az európai munkamegosztásban. Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. A török kiűzése.	béke. Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.	kulturális alkotások azonosítása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A felvilágosodás	Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe. A felvilágosodás államelméletei. A szabad verseny elmélete.	Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség.	A középkor és a felvilágosodás világképének összehasonlítása. A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák

Államszervezetek a felvilágosodás jegyében	A brit alkotmányos monarchia működése. Az amerikai elnöki köztársaság működése. A történelmi és a kartális alkotmány.	Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon. Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.	értelmezése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása. A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
A francia forradalom és hatása	A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. A jakobinus diktatúra. Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világképének bemutatásához.
Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A Rákóczi-szabadságharc	Magyarország a Habsburg Birodalomban. A szabadságharc okai és céljai. A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai. A szatmári béke kompromisszuma.	Fogalmak: kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, betelepítés, belső vándorlás, bevándorlás, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet. Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József. Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása. Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.	A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével. A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.
Magyarország újranépesülése és újranépesítése	A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. A többnyelvű és többvallású ország. Gazdaság és életmód.		
A felvilágosult abszolutizmus reformjai	A Pragmatica Sanctio. A felvilágosult abszolutizmus céljai. Mária Terézia: együttműködés és reform. II. József reformpolitikája és kudarca.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatban.

A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus	Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	Fogalmak: liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform, ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés. Személyek: James Watt, Thomas Edison, Henry Ford. Kronológia: 1769 gőzgép Topográfia: Manchester, New York.	A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése. Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása. A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.
Az ipari forradalom hullámai	Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. A közlekedés forradalma. A második hullám: elektronika és vegyipar. A gyár és a futószalag. Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.

Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.
Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

10. évfolyam

ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményt tud formálni a kiegyezésről;
fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;
Óraszám:
Heti óraszám: 2 óra
Éves óraszám: 72 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	1 óra
1.	A reformkor	10 óra
2.	A forradalom és szabadságharc	8 óra
3.	A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	6 óra
4.	A dualizmus kori Magyarország	15 óra

5.	Modern birodalmak, ősi kultúrák	8 óra
6.	A nagy háború	14 óra
7.	Két mélységelvű téma	10 óra

TÉMAKÖR: A reformkor
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A politikai élet színterei	A Habsburg Birodalom és Magyarország. A rendi országgyűlés és a megyerendszer. A reformkori Pest-Buda. A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.	Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u>, <u>jobbágyfelszabadítás</u>, örökváltság. Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölcsey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>, <u>Kossuth Lajos</u>, Ganz Ábrahám. Kronológia: <u>1830–1848 a reformkor</u>, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről. Topográfia: Pest-Buda.	A jobbágykérdés és megoldási javaslatainak értelmezése szövegek és adatok alapján. A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelvváltása, Lőw Lipót) A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. Széchenyi és Kossuth társadalmi hátterének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.
A reformkor fő kérdései	A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás. A polgári alkotmányosság kérdése. Széchenyi és Kossuth programja és vitája.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.

Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.
TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom céljai és eredményei	Az európai forradalmi hullám és március 15. Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. A Batthyány-kormány tevékenysége.	Fogalmak: márciusi ifjak, sajtószabadság, cenzúra, áprilisi törvények, népképviseleti országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség, honvédség, Függetlenségi nyilatkozat. Személyek: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau. Kronológia: 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi	A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása.

A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői	Harc a dinasztiával és a vele szövetkező nemzetiségekkel. A tavaszi hadjárat. A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. A szabadságharc leverése és a megtorlás.	törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése. Topográfia: Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.	A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
Vita a szabadságharc vereségének okairól.
Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

TÉMAKÖR: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A szocializmus és a munkásmozgalom	Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. A Kommunista kiáltvány. Szakszervezetek és munkáspártok. Szociáldemokrácia és kommunizmus. Kereszténységszocializmus.	Fogalmak: szegregáció, polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, szocializmus, szociáldemokrácia, kommunizmus, kereszténységszocializmus, proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció. Személyek: Abraham Lincoln, Otto von Bismarck, Karl Marx. Kronológia: 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése. Topográfia: Olaszország, Amerikai Egyesült Államok, Németország, Japán.	A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása. A kommunista, a szociáldemokrata és a kereszténységszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.
A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)	A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra). Alkotmányosság és választójog. Jogegyenlőség és emancipációs törekvések. A polgári állam kiépítése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiről és társadalmi hatásairól.

Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.

Vita a szocialista eszmékről, és hatásukról a korabeli közéletre.

Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

TÉMAKÖR: A dualizmus kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A kiegyezés és a dualizmus rendszere	A kiegyezés és okai. A közös ügyek rendszere. A magyar államszervezet. A pártrendszer, a választójog és a véderőviták.	Fogalmak: emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentri, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia, MÁV. Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd. Kronológia: 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium. Topográfia: Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume.	A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából. A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése. A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével. A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban. A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.
A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete	A politikai nemzet koncepciója. A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. Asszimiláció és anyanyelvhasználat. Autonómiatörekvések és irredenta mozgalmak. Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon, hagyományos mesterségek.		
Az ipari forradalom Magyarországon	A gazdasági kiegyezés. A vasútépítés, folyószabályozás. Állami gazdaságpolitika. Mezőgazdaság és élelmiszeripar. Modernizálódó ipar.		
Társadalom és életmód a dualizmus korában	Demográfiai robbanás és urbanizáció. Kivándorlás Európából és Magyarországról. A földkérdés és a vidék. A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros. Oktatás és kultúra. Életmód és szórakozás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
A Nemzeti Sírkert felkeresése (a 19. század szereplőihez kapcsolódó sírok, mauzóleumok közös megtekintése).
A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.
Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.
Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.
Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.
TÉMAKÖR: Modern birodalmak, ősi kultúrák
JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az imperializmus	A gyarmatosítás okai és céljai. Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok.	Fogalmak: gyarmatosítás, berlini kongresszus, nagy fal, hinduizmus, buddhizmus, kasztrendszer. Személyek: Kronológia: 1878 berlini kongresszusTopográfia: Brit Birodalom, Kína	A gyarmatosítás gazdasági következményeinek bemutatása ábrák, térképek, adatok elemzésével. A gyarmati terjeszkedést, bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. A nagyhatalmi együttműködés és konfliktusok értelmezése források segítségével. Az európai felsőbbrendűségtudat okainak és következményeinek feltárása képi és szöveges források alapján. A hinduizmus és a buddhizmus tanításainak értelmezése szöveges források alapján. Az indiai és a kínai civilizáció társadalomformáló hatásainak felismerése.
India	Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai. A vallásilag és politikailag széttagolt India. A brit gyarmati uralom.		
Kína	A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. A kínai expanzió és bezárkózás. Kína félgyarmati sorban.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A 19. században elterjedt „gyarmati” termékek gyűjtése, származási területük, szállítási útvonaluk megállapítása.
Szerepjáték: nagyhatalmi gyarmati konferencia szervezése, az egyes államok diplomatáinak szerepében, a gyarmati érdekek megfogalmazása és képviselete, a konfliktusrendezés módjainak körüljárása.
Ábrasorozat készítése a nagyhatalmi konfliktusokról és a szövetségi rendszerek formálódásáról.
Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertetők, prezentációk készítése.Dél- és kelet-ázsiai témájú közgyűjtemény meglátogatása (pl. Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, Néprajzi Múzeum Ázsia- gyűjtemény).
Párhuzamos kronológia készítése Európa, India és Kína történetéből: a virágkorok és válságok, valamint a kapcsolatok jelölése.
A földrajzból tanult természetföldrajzi jellemzők (pl. domborzat, éghajlat, fekvés) azonosítása, és gazdasági, társadalmi, politikai hatásaik azonosítása.

TÉMAKÖR: A nagy háború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az első világháború	Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok. A világháború kitörése. A hadviselő felek és a frontok. Oroszország és a központi hatalmak összeomlása.	Fogalmak: villámháború, front, állóháború, hátország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság. Személyek: II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly. Kronológia: 1914. június 28. a szarajevói merénylet, 1914–	Az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken. Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban. A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli

Az első világháború jellemzői és hatása	Az állóháború és az anyagcsata. A hadigazdaság és a háborús propaganda. A hagyományos világrend felbomlása. A nők helyzetének megváltozása.	1918 az első világháború. Topográfia: Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia,	beszámolók, emlékiratok, naplók alapján. A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében. A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.
Magyarország a világháborúban	Magyar frontok, nagy csaták. Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. Magyar hősök a világháborúban. A hátország. A magyar hadifoglyok sorsa.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, "Új világ született" c. kiállítás).
A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

11. évfolyam

A tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.
Az utolsó két év témakörei az első világháború végétől napjainkig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget. A hat

évfolyamos kerettanterv által biztosított bővebb időkeretben lehetőség nyílik a képzési szakasz végén a tanultak meghatározott szempontokból történő szintetizálására. Ezt szolgálják a 12. évfolyam végén szereplő hosszmetszeti témakörök.
Az utolsó két év az érettségire való felkészülés időszaka. A különböző témakörök, összefüggések, jelenségek összefoglaló áttekintése külön időkeretet igényel – ez a kerettanterv ajánlása szerint 22 óra –, amit a helyi tantervek a vizsgakövetelmények figyelembevételével szabályozhatnak.
A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)
TÖRTÉNELMI ISMERETEK
A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;
képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;

Óraszám:
Heti óraszám: 4óra
Éves óraszám: 144 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám

	Bevezetés	4 óra
1.	Az átalakulás évei	15 óra
2.	A két világháború között	15 óra
3.	A Horthy-korszak	20 óra
4.	A második világháború	20 óra
5.	A két világrendszer szembenállása	10 óra
6.	Háborútól forradalomig	15 óra
7.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc	10 óra
8.	A kádári diktatúra	15 óra
9.	A kétpólusú világ és felbomlása	10 óra
10.	Két mélységelvű téma	10 óra

TÉMAKÖR: Az átalakulás évei
JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása	A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom). Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban. Az újraszülető Lengyelország. Az olasz fasizmus.	Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népirtás, egypártrendszer, fasizmus, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösterror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, "vörös térkép," kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda. Személyek: Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert. Kronológia: 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.	Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján. Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével. A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése. A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján. Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen. A trianoni békediktátum okainak feltárása. A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében. A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szövege és képi források, ábrák és adatsorok
Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése	A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása. A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca. Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése.		
A tanácsköztársaság és az ellenforradalom	A kommunista hatalomátvétel. A proletárdiktatúra és a vörösterror. Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. Az ellenforradalom győzelme.		
A Párizs környéki békék	A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. Jóvátétel, hadsereg-korlátozás, határváltozások. A szétszabdalt közép-európai régió.		

A trianoni békediktátum	A magyar ügy a békekonferencián. A magyar delegáció érvei. Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. Az önrendelkezési elv megsértése A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron. A kisantant.	Topográfia: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Erdély, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország.	segítségével. A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.

Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösterror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).

Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).

Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.

A várpalotai Trianon Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A két világháború között

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista Szovjetunió	A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. A tervgazdaság Államosítás és a kollektivizálás. A terror eszközei és áldozatai.	Fogalmak: egypártrendszer, totális állam, személyi kultusz, koncepciós per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, tervgazdaság, általános választójog, többpártrendszer, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss.	A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével. A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása. A nemzetiszocialista Németország

A Nyugat és a gazdasági világválság	A demokrácia működése A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. A munkanélküliség. Állami beavatkozás a gazdaságba.	Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler, Franklin D.Roosevelt. Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia. Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.	működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével. A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
A nemzetiszocialista Németország	A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. A totális állam kiépítése. A terror eszközei. Terjeszkedés a háború előtt: Ausztria és Csehszlovákia.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapjairól.
Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
A korszak történelmi folyamatait reprezentáló statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Talpra állás Trianon után	A király nélküli alkotmányos királyság. Bethlen István miniszterelnöksége: a korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában. A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években. A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei.	Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i államesze, magyar népi mozgalom, nyilasok. Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kuno, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert. Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.	A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése. A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján. A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján. Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján. A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése. A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján.
A 1930-as évek Magyarországa	A válság és hatása. A belpolitika irányváltásai. A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei.		
Ideológia, kultúra, társadalom	Az ellenforradalmi gondolat: keresztény-nemzeti eszme és konzervativizmus. A politikai antiszemitizmus. Életmód, szabadidő, sport. Társadalmi rétegződés és érintkezési formák. A földkérdés. Tudomány és művészet a két világháború között.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).

Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.

A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.
Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.
TÉMAKÖR: A második világháború
JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. Nyugat-Európa lerohanása. Német támadás a Szovjetunió ellen. Japán támadás az Egyesült Államok ellen.	Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot. Személyek: Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veesenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztehlo Gábor, Richter Gedeon.	A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján. A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken. A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján. A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján. A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján. A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-
A szövetségesek győzelme	A keleti és a nyugati front. A csendes-óceáni hadszíntér, az atombomba. Európa felosztása		
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	A területi revízió lépései. A fegyveres semlegesség. A Szovjetunió elleni háború. A Don-kanyar. A német megszállás és következményei.		

A holokauszt	Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. Koncentrációs és megsemmisítő táborok. Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság megsemmisítésére Európában. A magyarországi zsidótörvények. A magyar holokauszt. Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa	Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6. atomtámadás Hirosima ellen. Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).	A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése. A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. A nyilas terror áttekintése források alapján. A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével. A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján. Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
A második világháború jellemzői	A villámháború és következményei. A világháború fegyverei Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. Az ellenállás formái. A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per.		
Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra	A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. Megszabadulás és szovjet megszállás. Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás, felvidéki jogfosztás).		

		kanyar, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva, Csúrog.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitörésében játszott szerepének megvitatása.
Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
Emigrációba kényszerült híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása.
Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.
Játék- vagy dokumentumfilmek megtekintése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról (pl. Örök tél, Népirtás Pozsonyligetfalun).

TÉMAKÖR: A két világrendszer szembenállása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

<table>
<tr><th>Témák</th><th>Altémák</th><th>Fogalmak és adatok/Lexikák</th><th>Fejlesztési feladatok</th></tr>
<tr><td>A kétpólusú világ kialakulása</td><td>Az ENSZ megalapítása.
A párizsi béke.
Kitelepítések és lakosságcserék a háború után.
A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása.
A két világrend jellemzői.
A két Németország.</td><td rowspan="3">Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal.

Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.
Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.

Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán.</td><td rowspan="3">A második világháború után kialakult világrend áttekintése.
A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése.
A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása.
Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása.
A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.
A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása.
A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján.
A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása.
Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).</td></tr>
<tr><td>A hidegháború</td><td>A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, űrprogram, propaganda.
A szembenállás és enyhülés hullámai.
Hidegháborús konfliktusok (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam, Afganisztán).</td></tr>
<tr><td>A gyarmatok felszabadulása</td><td>India függetlenné válása.
Kommunista fordulat Kínában.
A gyarmatbirodalmak felbomlása.
Izrael megalapítása.</td></tr>
</table>

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam).

Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.
A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.
TÉMAKÖR: Háborútól forradalomig
JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átmenet évei Magyarországon	A háború utáni újrakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés. A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróságok, köztársaság. A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947. Bűnbakká tett németek és magyarok: a németek kitelepítése, szlovák-magyar lakosságcsere	Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, B-listázás, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat. Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit. Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista	Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása. A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása. A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva. Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével. A határon túli magyarok
A szovjetizálás Magyarországon	Az egypárti diktatúra kiépítése. Államosítás és kollektivizálás. Koncepciós perek, egyházüldözés. A keleti blokk.		
A Rákosi-diktatúra	Az erőltetett iparosítás. A pártállam. A terror - az ÁVH működése. A diktatúra hatása a mindennapi életre.		

Deportálások békeidőben	A deportálások és üldözések okai. Magyarországi kitelepítések és munkatáborok. A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok.	alkotmány. Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy, Jarek, Duna-delta.	megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
Egy kiemelkedő koncepciós per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
Kommunista propagandaplakátok gyűjtése és értelmezése.
A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.
Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

TÉMAKÖR: Az 1956-os forradalom és szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A forradalom	A forradalom okai és közvetlen előzményei. A forradalom céljai. Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás).	Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortüzek. Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrátz Gergely, Kádár János. Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás. Topográfia: Kossuth tér, Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.	Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjai-nak bemutatása. 1956 szimbólumainak értelmezése. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. A forradalom és szabadságharc értékelése.
A nemzet szabadságharca	Szabadságharc a fővárosban és vidéken. A fegyveres ellenállás hősei. Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Korabeli dokumentumok elemzése.

A forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.

Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.

A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A kádári diktatúra

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
A pártállami diktatúra és működése	A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. A pártállam és szervezetei. Az erőszakos téeszesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Hamis társadalmi béke – a kádári alku. Az elnyomás változó formái. Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek.	Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”. Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.	A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. A „kádári alku” fogalmának értelmezése. Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. A téeszesítés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával. A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
Gazdaság, társadalom, életmód	A tervgazdaság és a KGST. A gazdasági reform és a második gazdaság. A „gulyáskommunizmus” – az életszínvonal politika. Népesedési folyamatok. Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.
Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a Kádár-korszakról.
A Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.
TÉMAKÖR: A kétpólusú világ és felbomlása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Nyugat a 20. század második felében	A nyugati demokráciák. A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam – a szociális piacgazdaság. Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra – az új tömegkultúra kialakulása.	Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás. Személyek: Nicolae Ceauşescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmuth Kohl. Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.	A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése. A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban. A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján. A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése. A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása. A délszláv háború okainak feltárása. A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.
A szocializmus válsága és megrendülése	Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. A kis hidegháború. A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban.		
A kétpólusú világ megszűnése	Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. A Szovjetunió felbomlása. A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.
1968-as gondolatokat megjelenítő könnyűzenei számok meghallgatása és a szöveg mondanivalójának értelmezése.
A korszakot megjelenítő játékfilmek megtekintése és elemzése.

12.évfolyam

bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét;

Óraszám:
Heti óraszám: 5 óra
Éves óraszám: 155 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	2 óra
1.	A rendszerváltoztatás folyamata	10 óra

2.	A világ a 21. században	10 óra
3.	Magyarország a 21. században	10 óra
4.	A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	15 óra
5.	Népesedés és társadalom	10 óra
6.	Mérlegen a magyar történelem	10 óra
7.	Ismétlés, felkészülés az érettségire	47 óra
8.	Két mélységelvű téma	10 óra
	Állampolgári ismeretek	
1.	A család, a családi szocializáció	3 óra
2.	A család gazdálkodása és pénzügyei	2 óra
3.	Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás	5 óra
4.	Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem	4 óra
5.	A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása	4 óra
6.	A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése	3 óra
7.	Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem	4 óra

8.	Bankrendszer, hitelfelvétel	3 óra
9.	Vállalkozás és vállalat	3 óra

TÉMAKÖR: A rendszerváltoztatás folyamata
JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A Kádár-rendszer végnapjai	Az adósságválság kialakulása és következményei. Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. Az ellenzék megszerveződése Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás. A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás. Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor. Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.	A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése. A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
A rendszerváltoztatás	Az új pártok – különböző ideológiák. Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. Az Antall-kormány megalakulása. A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás).		
A piacgazdaság kiépülése	A privatizáció – vesztesek és nyertesek. A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. A külkereskedelem átalakulása. Gazdasági szerkezetváltás. A társadalom átalakulása.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.
Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.

TÉMAKÖR: A világ a 21. században
JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átalakuló világ	A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína.	Fogalmak: modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus , terrorizmus, globalizáció.	A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése. A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében). Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
Válsággócok, helyi konfliktusok	Válsággócok, helyi konfliktusok és terrorizmus. Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak a Közel-Keleten. Az iszlamizmus térhódítása. A kereszténység helyzete a globalizálódó világban.		
A globális világ	Demográfiai változások, népmozgások. Globális járványok Óriásvállalatok a globális térben. Globalizáció és kultúra. A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.

A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.
Az egyes válsággócok problémáinak áttekintése csoportmunka vagy tanulói kiselőadás segítségével.
Aktuális hírek gyűjtése és elemzése a különböző helyi konfliktusokról (pl. Közel-Kelet, posztszovjet térség, Kelet-Ázsia).
TÉMAKÖR: Magyarország a 21. században
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A demokrácia működése Magyarországon	Az Alaptörvény. A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. A választási rendszer.	Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény. Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők).	Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján. A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése. Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében. Eltérő álláspontok bemutatása az Európai
A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői	A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. Magyarország a NATO-ban. Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek.		

Magyarország és az Európai Unió	Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés. Az Európai Unió főbb szervei és működésük. Magyarország csatlakozásának folyamata. Az együttműködés eredményei és nehézségei. Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?	Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése. Topográfia: Brüsszel.	Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.

Szerkezeti ábra készítése a végrehajtó és bírói hatalmi ágról.

Folyamatábra készítése az országgyűlési választásokról.

Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

TÉMAKÖR: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A határon túli magyarok	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbség helyzetére. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Az asszimilációs politika megnyilvánulásai – erőszakos és adminisztratív intézkedések. Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. Anyanyelvű oktatás és kultúra. A kisebbségi lét a mindennapokban. Magyarok a nagyvilágban – a	Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,. Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László. Kronológia: 1944–1945	A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig. A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.

	szórványmagyarság.	magyarellenes atrocitások, 1990 fekete március. Topográfia: Marosvásárhely, Székelyföld.	Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században. Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában. Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. A magyarországi nemzetiségek 20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a nemzetiségek helyzetére. A cigányok/romák 20–21. századi története. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. Anyanyelvű oktatás és kultúra.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.

Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.

A cigányság helyzetével kapcsolatos szociológiai elemzések, aktuális hírek elemzése, értékelése a tanultak fényében.

TÉMAKÖR: Népesedés és társadalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
A hagyományos/ agrártársadalmak	Letelepedés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. Önellátás, árutermelés, kereskedelem. A népességnövekedés korlátai. A hagyományos társadalom (hierarchia és család).	Fogalmak: háziasítás, nagy pestisjárvány	A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján).

A modern/ipari társadalmak	Az ipari forradalmak hatásai: népességrobbanás és városiasodás. Népességnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. A migráció. A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).- A női szerepek változásának áttekintése a történelem során.		A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között. Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: Mérlegen a magyar történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/ Lexikák	Fejlesztési feladatok
Régiónk Közép-Európa	Kontinentális helyzet. Civilizációs érintkezési zóna. Nemzeti sokszínűség. Birodalmi függés. A második világháború hadszíntere. Szovjet megszállás.		A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása. A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig. Példák gyűjtése a közép-európai régió jellemzőinek megnyilvánulásaira. A közép-európai államok egymásra utaltságának

A magyar megmaradás kérdései	Szuverenitás: birodalmi függés és függetlenségi törekvések. Demográfia: természetes szaporodás és fogyás, várható élettartam, migráció, asszimiláció. A nemzeti kultúra mint megtartó erő.		felismerése. A magyar állam szuverenitása változásainak felidézése a történelem során. Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján. A magyar népesedés áttekintése a középkortól napjainkig. A kultúra szerepének azonosítása a nemzeti összetartozás fenntartásában (pl. török kor, határon túli magyarság). A kultúra szerepének felismerése a nemzeti identitás fenntartásában (reformkor, szovjet megszállás, a globális tömegkultúra).

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Folyamatábra készítése a kontinentális helyzet / nemzeti sokszínűség / birodalmi függés következményeiről.
Összehasonlító elemzés készítése, megadott szempontok alapján egyes közép-európai államok sorsáról, történelmének alakulásáról.
A Magyar Királyság európai hatalom középkori sikeressége okainak megvitatása.
Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében.
A demográfiai helyzet következményeinek megvitatása Magyarország történetének egyes korszakaiban.
Példák gyűjtése a magyar történelemből a kultúra nemzetet összetartó erejére (pl. három részre szakadt ország, határon túli magyarság).

Állampolgári ismeretek

TÉMAKÖR: A család, a családi szocializáció
ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Értelmezi a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét;
Felismeri, hogy a családtagok milyen szerepet töltenek be a szocializáció folyamatában.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
Társaival megbeszéli a párválasztás, a családtervezés fontos szakaszait, szempontjait és a gyermekvállalás demográfiai jelentőségét: tájékozódás, minták, orientáló példák, átgondolt tervezés, felelősség.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása A kommunikációs készség fejlesztése A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése Az érvelés készségének fejlesztése A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése		
A családi szocializáció folyamata és jellemzői A családtervezés szempontjai és szakaszai A gyermekvállalás demográfiai, társadalmi jelentőségének tudatosítása A házasság intézménye, a hagyományos családmodell, a családi szerepek A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A család társadalmi funkciói Biológiai és társadalmi reprodukció, családi háztartás; Párkapcsolatok, házasság,	család, családi szocializáció, családi életciklus, családtervezés, gyermekvállalás, házasság, demográfia;	Vita: a család fogalma és társadalmi funkciói Szövegalkotás: a családi szocializáció jellemzői és szakaszai Plakátkészítés a családi szerepekről Prezentáció készítése a gyermekvállalás fontosságáról, társadalmi és demográfiai jelentőségéről Forráselemzés és gyűjtőmunka segítségével grafikai szervező készítése a családmodell átalakulásáról és annak következményeiről a 20-21. században

családtervezés; Szerepek a családban; Családi szocializáció		

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei
ÓRASZÁM: 2 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Társaival megtervezi egy fiktív család költségvetését;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemléletmód és gondolkodás fejlesztése		
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A családi költségvetés felépítése	családi háztartás, családi költségvetés, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság,	Szakértői mozaik: Családi háztartás, a család pénzügyei Egy fiktív család költségvetésének

	megtakarítás, hitel, GYES, GYED;	megtervezése
A családi gazdálkodás; pénzügyi tervezés: bevételek, kiadások		Kérdések és feltevések megfogalmazása egy téma előzetes áttekintése alapján: a családi háztartás, a család pénzügyei
A megtakarítás szerepe és jelentősége, lehetőségei		
A fenntarthatóság és a fogyasztási szokások kölcsönhatása		Szövegalkotás: a család környezettudatos életvitelét befolyásoló tényezők bemutatása szabadon választott műfajban Vita: a fenntarthatóság szerepe a pénzügyi tervezésben Önálló kutatás eredményeinek felhasználásával prezentáció készítése a megtakarítás, az előtakarékosság lehetőségeiről

TÉMAKÖR: Szabadság és felelősség, jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás
ÓRASZÁM: 5 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Felismeri az alapvető emberi jogok egyetemes és társadalmi jelentőségét;
Érti a társadalmi normák és az egyéni cselekedetek, akaratok, célok egyeztetésének, összehangolásának követelményét;
Felismeri és értelmezi az igazságosság, az esélyegyenlőség biztosításának jelentőségét és követelményeit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a választójog feltételeit és a választások alapelveit;
Kiemeli a közteherviselés nemzetgazdasági, társadalmi és morális jelentőségét;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
Önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg;

Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	állam, államforma, politikai rendszer, alapjog(ok), emberi jog, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, polgári szabadságjog, a jövő nemzedékek jogai, norma, normakövető magatartás, állampolgári felelősség, állampolgári kötelesség, közteherviselés, adómorál, választójog, állampolgári részvétel, választási rendszer, országgyűlési választás, önkormányzati választás, európai parlamenti választás, népszavazás, politikai párt, képviselő, közjog, magánjog, jogforrás, jogforrási hierarchia, jogérvényesülés, bűncselekmény , szankció, büntetőjog, ügyész, bíró, ügyvéd, természetes személy, jogi személy, jogképesség, közokirat, magánokirat, közjegyző; polgári peres eljárás, felperes, alperes;	Szituációs gyakorlat: az igazságszolgáltatás működésnek bemutatása egy fiktív eljáráson keresztül Önálló kutatómunka: az országgyűlési választás rendszerének alakulása 1867 és 2014 között, vagy népszavazások Magyarországon 1990-2018 között Tudósítás vagy riport készítése egy fiktív vagy valós országgyűlési vitanapról források, a média-megjelenések segítségével Prezentáció vagy digitális médiatartalom készítése a jövő nemzedék jogairól Szövegalkotás: Magyarország Alaptörvényének szerepe Grafikai szervező segítségével a magyar jogrendszer felépítésének bemutatása Vita: a közteherviselés szerepe az állam működésében, hogyan javítható az adómorál Plakátkészítés az állampolgári jogokról és kötelezettségekről
A érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A demokratikus elköteleződés kialakítása, erősítése		
A társadalmi normák fontosságának megismerése		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az alapvető emberi jogok, állampolgári jogok, polgári szabadságjogok		
Magyarország Alaptörvényének fontosabb részei: Alapvetés, Állam, Szabadság és felelősség		
Az állampolgári jogok és kötelességek		
Az országgyűlési, a helyhatósági és az európai parlamenti képviselő választás; a népszavazás intézménye		
A választójog és feltételei		

A jövő nemzedékek jogai		
Az igazságszolgáltatás rendszerének felépítése, a büntetőjog, polgári jog, közjog, magánjog fogalma		
A közteherviselés; a magyarországi adórendszer alapelemei		

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Felismeri a világ magyarsága mint nemzeti közösség összetartozásának jelentőségét;
Véleményt alkot a nemzetek és a globalizáció összefüggéseiről;
Felismeri és értékeli a helyi, regionális és országos közgyűjtemények nemzeti kulturális örökség megőrzésében betöltött szerepét.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Társaival megbeszéli a nemzeti érzület sajátosságait és a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáit;
Társaival megbeszéli a honvédelem, mint nemzeti ügy jelentőségét;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét;
Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése	nemzet, nemzettudat, nemzeti identitás, lokálpatriotizmus, hazaszeretet, honvédelem, honvédség, különleges működési rend, nemzetállam;	Forrásfeldolgozás: 19. és 20. századi szemelvények a hazaszeretetről, a nemzeti identitás fontosságáról Szövegalkotás: kapcsolat a szülőföldhöz, a lokálpatriotizmus szerepe a tanulók életében Tanulói előadás a nemzetállamok és az Európai Unió kapcsolatrendszeréről
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás		

fejlesztése		Vita: a globalizáció hatása a közösségekre, a nemzetekre és a környezetre Grafikai szervező segítségével Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének bemutatása Lapszemle készítése egy kiválasztott nemzeti ünnep eseményeiről és sajátosságairól Prezentáció készítése a határon túli magyar közösségekről, az őket érő kihívásokról Szöveges vagy audiovizuális riport készítése a Magyar Honvédségről Digitális eszközhasználattal tematikus összeállítások szerkesztése egy határon túli magyar közösségről
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A nemzettudat alkotóelemeinek értelmezése		
A nemzeti érzés sajátosságai, a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáiA lokálpatriotizmus és a hazaszeretet közötti kapcsolódás		
A honvédelmi kötelezettség teljesítésének békeidőben és a különleges működési rend idején		
A Magyar Honvédség szerepe, feladatai; a katonai szolgálat lehetőségei		
A nemzetállamok szerepe, feladatai a globális világban és az Európai Unióban		
Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszereA határon túli magyar közösségek kihívásai, Magyarország feladatai az anyaországon kívül élő magyarság identitásának megőrzésében		
A nemzettudat alkotóelemei; A nemzeti érzület: a nemzeti szimbólumok, a közös nyelv, a kollektív történeti emlékezet, a közös kultúra releváns elemei; A világ magyarsága és a nemzeti közösség; A honvédelem kérdései a 21. században; A nemzetek,		

nemzetállamok szerepe a globális világban és az Európai Unióban		
A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése		

TÉMAKÖR: A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása
ÓRASZÁM: 5 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a törvényalkotás folyamatát;Aazonosítja az állam gazdasági szerepvállalásának elemeit;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	állam, intézmény, politikai rendszer, hatalmi ágak, jogforrási hierarchia, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvényalkotás, törvény, országgyűlési határozat, képviselő, mentelmi jog, országgyűlési bizottság(ok), házszabály, parlamenti frakciók, interpelláció, Kormány, miniszterelnök, miniszter, államtitkár; miniszterelnöki, kormány- és miniszteri rendelet, Alkotmánybíróság, alkotmánybírósági határozat, Állami Számvevőszék, Kúria, Országos Bírói Hivatal, ügyészség, legfőbb ügyész, főügyészségek, fellebbviteli főügyészségek, járási és járási szintű ügyészségek, az alapvető jogok biztosa, gazdaságpolitika, államháztartás,	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése az állam felépítéséről, a hatalmi ágak legfontosabb intézményeiről Vita: az állami szerepvállalásról a gazdasági életben Költségvetés tervezése a főbb állami feladatokhoz, vagy egy-egy kiválasztott feladat költségeinek részletes kidolgozása, bemutatása és megvédése Szerepjáték: a törvényalkotói munka, egy képzelt jogszabály megalkotása, érvek és ellenérvek gyűjtése Prezentáció készítése egy kiválasztott ellátórendszer működéséről, feladatairól Szövegalkotási feladat: egy-egy minisztérium
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A hatalmi ágak		
A magyar állam intézményrendszere		
A kormány és szervei		
Az Országgyűlés felépítése és működése; az országgyűlési képviselők feladatai, jogállása		
A törvényalkotás folyamata		

Az igazságszolgáltatás rendszere, felépítése, szereplői és szerepe a demokratikus államrendben	költségvetés, költségvetési egyensúly, adórendszer, adók, járulékok, illetékek, közteherviselés, adómorál, korrupció és integritás, hatóság, hatáskör, illetékesség;	felépítésének és feladatainak bemutatása források segítségével Mozaik, szakértői mozaik: az állam szociális funkciói, oktatási, egészségügyi feladatai vagy a rendvédelmi szervek feladatai Képzelt riport egy országgyűlési ülésről vagy kormányülésről Önálló kutatás alapján plakát vagy ábra készítése egy kiválasztott államigazgatási szerv vagy hivatal felépítéséről, feladatairól
Az állam gazdasági feladatai		
A központi költségvetés alapvető felépítése és szerepe		
A nagy ellátórendszerek és az állami alapfeladatok		
A magyar állam intézményrendszere; az igazságszolgáltatás rendszere, szervezetei; A gazdaság körforgása; A gazdaságpolitika; Az állam gazdasági feladatai; Az állami költségvetés		

TÉMAKÖR: A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
jártasságot szerez a jog területének mindennapi életben való alkalmazásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit;

Tájékozott a munkavállalás szabályozásáról;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	hivatal, intézmény, szervezet, ügyfélkapu, kormányablak, körjegyzőség, járási hivatal, polgármesteri hivatal, polgármester, jegyző, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, képviselőtestület, munkaerőpiac, munkáltató,	Az e-ügyintézés felületének megismerése, az egyes ügytípusok csoportosítása önálló kutatómunka keretében Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		

A problémamegoldó szemléletmód fejlesztése	munkavállaló, munkavállalás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, kollektív szerződés, adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön-, biztosítási, tartási és életjáradéki szerződés;	Grafikai szervező segítségével az egyes ügytípusok és az azokban hatáskörrel rendelkező hivatalok csoportosítása Szakértői mozaik: Munkaszerződés, kollektív szerződés, érdekképviselet, érdekegyeztetés Szövegalkotás: önéletrajz, motivációs levél; Állásinterjú Szituációs játék vagy helyzetgyakorlat egy fiktív állásinterjún való megjelenésről, szereplésről Prezentáció készítése internetes források alapján a munkaerőpiaci előrejelzésekről Vita: az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei, a munkaerőpiacra gyakorolt hatásai
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A mindennapi ügyintézés alapintézményeinek megismerése		
A hivatalai ügyintézés lehetőségei, az e-ügyintézés		
A munkáltatók és a munkavállalók alapvető jogai és kötelességei		
A munkaszerződés alapvető szabályai, a kollektív szerződés szerepe		
Az önéletrajz és a motivációs levél felépítése, legfontosabb tartalmi és formai elemeinek megismerése		
Az állásinterjúra történő felkészülés szempontjai		
A szerződések néhány fő típusai: adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön- és biztosítási szerződés		
Az állam, a munkaadók és a munkavállalók közötti érdekegyeztetés szintjei, fórumai		
Az automatizáció, digitalizáció hatása a munkaerőpiacra		

TÉMAKÖR: Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem
ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Életvitelébe beépülnek a tudatos fogyasztás elemei, érvényesíti a fogyasztóvédelmi szempontokat;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	Fogyasztóvédelem, tudatos fogyasztó, a fogyasztó jogai, a fogyasztói érdekek védelme, békéltető testület, web áruház, garancia, szavatosság, jótállás, természetvédelem, épített környezet, klímavédelem, ökológiai lábnyom;	
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		Szövegalkotás: saját tapasztalatok és információgyűjtés alapján tájékoztató/GYIK készítése az internetes vásárlással kapcsolatos tudnivalókról Vázlatírás vagy egyéb grafikai szervező készítése a fogyasztóvédelem szerepéről Vita: A tudatos fogyasztó jellemzői, a különféle fogyasztói magatartásformák hatása a természeti környezetre, az emberiség ökológiai lábnyomára Plakát készítése a szavatosság, a garancia és a jótállás alapvető szabályairól, amelyekre kell odafigyelnie a vásárlónak Médiahasználat (könyvtár, internet, sajtó): fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése és esetmegbeszélés keretében történő feldolgozása Forráselemzés és forrásfeldolgozás keretében a biológiai diverzitást veszélyeztető tényezők, a legsúlyosabb környezetvédelmi kockázatok összegyűjtése és ábrázolása prezentáció
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A döntési képesség fejlesztése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A fogyasztóvédelem fogalma és lehetséges területei		
A fogyasztóvédelem gazdasági, társadalmi szerepe, feladatai		
A fogyasztói érdekek, a kapcsolódó állampolgári jogok megismerése		
A szavatossággal és a garanciával kapcsolatos jogok és feltételrendszer alapjainak megismerése		
Az internetes vásárlás előnyei és kockázatai		
A tudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó, fogyasztói magatartás szemléletének		

kialakítása		formájában
A környezetvédelem legfontosabb helyi, országos és globális kérdéseinek megismerése, feltárása		
Az épített és természeti környezetünk védelme iránti elköteleződés kialakítása, erősítése		

TÉMAKÖR: Bankrendszer, hitelfelvétel
JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg;
Társaival megbeszéli a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjait, illetve feltételeit;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	Bank, kétszintű bankrendszer, jegybank, Magyar Nemzeti Bank, kereskedelmi bank, pénzügyi intézmények, hitel, hitelszerződés, a hitelek típusai, kamat, hitelfedezeti mutató, jövedelemarányos törlesztő részlet, jelzáloghitel, kezesség, hitelbiztosítás, teljes hiteldíjmutató (THM), futamidő, követeléskezelés, hitelközvetítő, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	Szövegalkotási feladat: a magyar bankrendszer működése, felépítése Vita: a tudatos és megalapozott hitel felvétele / miért van szükség a hitelre? Plakát készítése a hitel kockázatairól Véleményvonal segítségével a hitelkockázatok közös mérlegelése Beszélgetőkör a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjairól és feltételeiről
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A monetáris politika fogalmának és alapvető jellemzőinek megismerése		
A Magyar Nemzeti Bank működése, feladatai		
A kereskedelmi bankok jellemzőinek,		

tevékenységének megismerése		
A pénzügyi intézetek típusai		
A hitelfelvétel módozatai, feltételei és kockázatai		
A hitelszerződés tartalmi elemei, a körültekintő hitelfelvétel feltételei		
A bank alapvető tevékenysége; Kétszintű bankrendszer: központi bank és kereskedelmi bankok; A Magyar Nemzeti Bank; A pénzügyi intézmények; Hitelfelvétel		

TÉMAKÖR: Vállalkozás és vállalat

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Értelmezi a vállalkozás indítását befolyásoló tényezőket;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	jogi személy, vállalkozás, egyéni vállalkozó, gazdasági társaság, betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.), részvénytársaság (rt.), zártkörű (zrt.) és nyilvános (nyrt.) részvénytársaság, startup, a vállalkozások mikro- és makro környezete; vállalkozói kompetenciák, üzleti terv, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése a vállalkozások fajtáiról, a vállalatok típusairól Információgyűjtést követően egy vállalkozás üzleti tervének vizsgálata Vita: a kis- és középvállalkozások szerepe, gazdasági, társadalmi fontossága Szövegalkotás: vállalkozási ötletek, egy tetszőleges vállalkozás tervének bemutatása
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemlélet fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		

A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A vállalkozás fogalmának értelmezése		
A vállalkozási formák, cégtípusok megismerése		
Az egyes cégtípusok, vállalati formák szerepe a gazdaságban		
Az üzleti terv fogalma, célja		
A vállakozás mikro- és makrokörnyezeti tényezői		
A vállalkozás működési köre és környezete; A vállalkozások típusai; Vállalkozási terv; A vállalatok fajtái		

Történelem

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.
A tantervi szabályozás elvárása, hogy a magyar történelmet általában folytonosságában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és így erősödhet benne a hazaszeretet érzése.
A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái:
A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.
A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.
Kommunikációs kompetenciák:
A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek közötti magabiztos eligazodást.
Digitális kompetenciák:
A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák:
A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényeget, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és értelmezések mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák:
A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.
A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái:
A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák:
A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység.

A helyi tanterv témakörönként határozza meg az óraszámokat. A kerettantervi ajánláson felül évente 6-10 órát tervezhet a tananyag mélységelvű feldolgozására.
A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.
A Témakörönként megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó Témákat, a konkrétabb tartalmakat feltüntető Altémákat, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó Fogalmak és adatok/Lexikák címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett Fejlesztési feladatok teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.
A táblázat alatt témakörönként felsorolt Javasolt tevékenységek nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát.
Állampolgári ismeretek

8. és 12. évfolyam

A középiskolai képzés záró szakaszában az állampolgári ismeretek tantárgy tanulásával, az életkori sajátosságok figyelembevételével, a tanuló – építve az általános iskolában a tantárgy keretében már kialakított attitűdre, megszerzett tudásra, képességekre és készségekre – elsajátítja az alapvető állampolgári ismereteket, valamint azokat a kompetenciákat és eljárásokat, amelyek a társadalmi részvételéhez, a haza iránti kötelességeinek teljesítéséhez és mindennapi boldogulásához szükségesek.
A 12. évfolyamon a kiemelt – mindegyik témakörben szereplő – fejlesztési feladatok a tanuló képességeinek, készségeinek és személyiségének továbbfejlesztését szolgálják: a kommunikációs kultúra részeként a véleménynyilvánítás lehetőségeinek biztosításával, az érvelési technikák gyakorlásával, a vitakultúra fejlesztésével, a digitális lehetőségek használatával, a rendszerszemlélet és a mérlegelő gondolkodás kialakításával, erősítésével.
A tanuló felismeri a család mint a társadalom alapvető intézményének jelentőségét és szerepét, megfogalmazza a párválasztás és a felelős családtervezés szempontjait, a gyermekvállalás fontosságát és demográfiai jelentőségét, valamint kiemeli a családi szocializációnak az életutat befolyásoló funkcióját.
A tanuló értelmezi a nemzeti identitás alkotóelemeit, megfogalmazza a hazafiság kifejezésének lehetőségeit, személyiségébe beépülnek a hazaszeretet és a patriotizmus emocionális összetevői. Kiemeli a világ magyarsága mint nemzeti közösség kohéziós szerepét. Tájékozódik a határon túl és a diaszpórában élő magyarság életviszonyairól: információkat gyűjt és rendszerez közösségeikről, fontosabb szervezeteikről, felismeri törekvéseiket, átérzi örömeiket és gondjaikat. Véleményt alkot a nemzetek, nemzetállamok fontosságáról, a globalizáció hatásairól. Megismeri Magyarország fontosabb állami intézményeit, értelmezi a demokratikus jogállam felépítését és működését, az országgyűlési és a helyhatósági választások alapelveit. Tudatosul benne, hogy a haza védelme nemcsak a fegyveres erők, hanem a nemzet minden tagjának közös feladata, amely a magyar állampolgárok hazafias elkötelezettségén és kötelességtudatán kell, hogy alapuljon.
A tanuló alapvető jogi ismereteket szerez, ezek révén elsajátítja a mindennapi élethez szükséges jártasságokat is: elsajátítja a hivatali ügyintézéshez, a munkavállaláshoz, a szerződések kötéséhez kapcsolódó alapvető ismereteket, készségeket. Egyértelművé válik számára a társadalmi normák követése és az egyén felelősségvállalása közötti összefüggés, erősödik benne a normatudat.
A tanuló tudatosan készül későbbi munkavállalói szerepére, életpályájára, ezért megismeri a munka világát érintő alapvető jogi szabályozást, illetve tájékozódik a munkaerőpiac helyzetéről, a sikeres munkaerőpiaci részvétel feltételeiről. A munkavállalásra vonatkozó ismeretek megszerzése elősegíti a felnőttkori szerepekre történő felkészülését.
Támpontokat kap saját pénzügyei racionális, gyakorlatorientált intézéséhez, a család költségvetésének megtervezéséhez, megismeri a körültekintő és megalapozott hitelfelvétel feltételeit. Életvitelébe beépül a fogyasztóvédelem, a környezeti, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság szemlélete és gyakorlata. Ismereteket szerez az állam gazdasági szerepvállalásának formáiról, szerepéről, a monetáris politika

lényegéről és a vállalkozások működésének sajátosságairól. Mindez hozzájárul felelős állampolgári létének és a változásokhoz alkalmazkodó, a problémahelyzetekre eredményes válaszokat kereső innovatív, vállalkozói szemléletének megalapozásához.
A demokratikus attitűd megalapozását, illetve fejlődését szolgálja, hogy a tanuló bekapcsolódik a tematikus vitákba, ezáltal fejlődik az értelmező, mérlegelő gondolkodási készsége, erősödik a problémamegoldó szemlélete. A tanuló véleménynyilvánításához, érveléséhez, a vitahelyzetekben történő megszólalásaihoz a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználat és viselkedés társul. A vitakultúra fejlesztésének alapját mások álláspontjának, véleményének azonosítása, megértése és az érvekre épülő vélemény megfogalmazása képezi, ellenérvek ütköztetésére, továbbá közös gondolkodásra sarkall.
A tanulás változatos módszereinek és formáinak alkalmazása a tanulási folyamat hatékonyabbá válását eredményezi. A tantárgy elősegíti az együttműködés közösségi élményének megélését, a másik ember véleményének megértését, az empátia erősödését, és a társadalmi kérdések közös megbeszélését is. A tanuló az információk gyűjtéséhez, beszámolói elkészítéséhez használja az infokommunikációs eszközöket.
Az állampolgári ismeretek tanulása a 12. évfolyamon is kapcsolódik a történelem tantárgyhoz: a közös értelmező és tartalmi kulcsfogalmak révén, a személyes és közösségi döntések okainak és következményeinek vizsgálatával, az egyén és közösség viszonyának elemzésével, a morális dilemmák számbavételével. A két tantárgy tanulása szoros – több esetben komplementer – együttműködést is feltételez, például a diktatórikus és a demokratikus rendszerek sajátosságainak elkülönítése, az emberi jogok megfogalmazásának és elfogadásának, a demokráciamodellek történetiségének nyomon követése, a magyarországi rendszerváltozás eredményeként kiépülő jogállami berendezkedés és intézményrendszer vizsgálata terén. Mindkét tantárgy tanulása során erősödik a tanuló nemzeti öntudata, erősödnek az őt a hazájához fűző érzelmi szálak. Az állampolgári ismeretek tanulásakor építhetünk a földrajz tantárgy keretében elsajátított környezeti, gazdasági és pénzügyi ismeretekre: a 12. évfolyam fejlesztési feladatainak egy része a pénzügyi tudatosság megalapozását és a fenntarthatóság környezeti, gazdasági-társadalmi fontosságának kiemelését, valamint a környezet védelme iránti felelősségtudat kialakítását szolgálja.
A 12. évfolyamon összegző-minősítő értékelés (ötfokozatú skálán értelmezett érdemjeggyel) javasolt az ismeretek elsajátításának ellenőrzése, mérése, az ismeretek alkalmazásához kapcsolódó tudás mértékének megítélése során. A szöveges, tanulást támogató, értékelés elsősorban a társakkal végzett tevékenységekkel, a kooperációval, a beszámolók, prezentációk készítésével, portfólió összeállításával kapcsolatos. Az önértékelés, a társak értékelése és a csoportos megbeszélés biztosítja a segítő, támogató és fejlesztő jelleget.

Óraszámok összesített

	7/NY	7. évf.	8. évf.		9/NY	9. évf.		10. évf.		11.évf.			12.évf.			
			köt.	állp.		köt.	emelt	köt.	emelt	köt.	szab. t.	emelt	köt.	szab.t.	állp.	emelt
Történelem négy évfolyamos						2	0	2	0	3	1	0	3	1	1	0
					0	2		2		4			5			

Történelem hatévfolyamos			2	1		2	0	2	0	3	1	0	3	1	1	0
	0	2	3			2		2		4			5			
Történelem specifikáció						2	2	2	2	3	1	2	3	1	1	2
						4		4		6			7			

Történelem helyi tanterv 9-12. évfolyam
Négy évfolyamos gimnázium

9. évfolyam

A középiskola első két évfolyamának témakörei az ókortól a 19. század közepéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére helyeződik.
Az egyetemes és a magyar történeti témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbára tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténeti jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.
A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)
TÖRTÉNELMI ISMERETEK
A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;

bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását, a középkori egyházat, valamint a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát és kulturális hatásait; érvel a vallási türelem, illetve a vallásszabadság mellett;
képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait, és bemutatni a rendi társadalmat;
ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket, tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
értékeli az államalapítás, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit;

A 9. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma

Hetióraszám: 2 óra
Éves óraszám: 72 óra.

Témakör	Javasolt óraszám
Civilizáció és államszervezet az ókorban	13
Vallások az ókorban	5
Hódító birodalmak	6
A középkori Európa	10
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	15
A középkori Magyar Királyság fénykora	15
Rendszerező órák	8
Összesen:	72

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban
ÓRASZÁM: 13 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Közel-Kelet	Az állam működése az	Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis,	Az állam szerepének bemutatása

civilizációi	Óbabiloni Birodalom példáján. Tudomány. A pénz megjelenése.	hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósda, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légió, limes, polgárjog. Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus. Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása. Topográfia: Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nílus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.	Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. Az ókori civilizációk azonosítása térképen. Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása. A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. Pannónia jelentősebb városainak azonosítása. A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása. Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása. A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. A demokrácia melletti érvek megfogalmazása. Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával. Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása.
A görög civilizáció	A görög anyagi kultúra öröksége. A filozófia és a történetírás. A görög embereszmény. A hellenisztikus kultúra elterjedése.		
Az athéni demokrácia	Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. Kleiszthenész és Periklész. Az athéni államszervezet és működése.		
A római civilizáció	Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. A római jog néhány máig élő alapelve. A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). A latin nyelv és írás		

	elterjedése.		
A római köztársaság	A vérségi, a vagyoni és a területi elv. A római köztársaság államszervezete és működése. Köztársaságból egyeduralom: Caesar és Augustus.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban
ÓRASZÁM: 5óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Politeizmus és monoteizmus	A politeizmus az ókori Keleten. Görög és római istenek. A zsidó monoteizmus.	Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra,, Messiás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat. Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné,	A zsidó és a keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása. A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása. A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása. Bibliai történetek, személyek felidézése. A kereszténység terjedésének
A kereszténység kezdete	Jézus tanításai. A páli fordulat. Keresztény-üldözések,		

	a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. A Szentháromság-tan.	Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus Kronológia: a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat. Topográfia: Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem.	végigkövetése térképen. Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján. Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások jellegzetes építményeiről.
Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TÉMAKÖR: Hódító birodalmak
ÓRASZÁM: 6 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

Egy eurázsiai birodalom: a hunok	A nomád életmód, harcmodor és államszervezés. A népvándorlás. A Hun Birodalom. Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. Róma örökösei Európa térképén.	Fogalmak: <u>népvándorlás</u>, <u>hunok,</u> ortodox, <u>iszlám, Korán</u>, kalifa. Személyek: <u>Attila</u>, Justinianus, <u>Mohamed,</u> Nagy Károly, I. Ottó. Kronológia: <u>476 a Nyugatrómai Birodalom bukása</u>, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.	A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása. A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.
Az Arab Birodalom és az iszlám	Mohamed tanításai és a Korán. Az iszlám kultúra jellegzetességei. Az Arab Birodalom és az arab hódítás. Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.
A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról

TÉMAKÖR: A középkori Európa
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A parasztság világa	A hierarchikus világkép. Az uradalom. A jobbágyok kötelességei és jogai. Az önellátástól az árutermelésig. Éhínségek, járványok, felkelések.	Fogalmak: uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot, kiváltság, rend, pápa, érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, polgár, céh. Személyek: Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György. Kronológia: 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány. Topográfia: Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld.	A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. A céhek működésének jellemzése források alapján.
Az egyházi rend	Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. Az egyházszakadás és a 11. századi reform. A szerzetesség. Az eretnekség. Kultúra és oktatás, a középkori egyetemek. Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.		
A nemesi rend	Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). Lovagi eszmény és lovagi kultúra. A keresztes hadjáratok eszméje.		

A polgárok világa	A középkori város és lakói. A város kiváltságai (magyar példák alapján). A céhek. A helyi és távolsági kereskedelem. A reneszánsz építészet		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor
ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar őstörténet és honfoglalás	Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei. A magyar törzsszövetség az Etelközben. A honfoglalás okai és menete. A kalandozások – a lovas-íjász harcmodor.	Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok Személyek: Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit. Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás. Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország.	A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.
Az államalapítás	Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet. Az egyházszervezés.		
A magyar állam megszilárdulás a az Árpád-korban	Szent László, az országépítő. Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. II. András kora: az átalakuló társadalom. Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla.		

	Az Árpádok európai kapcsolatai.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmodoráról IKT eszközök segítségével.
A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszervezetről.
Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora
ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Anjouk	A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején. A visegrádi királytalálkozó. Az 1351-es törvények. Nagy Lajos hadjáratai.	Fogalmak: aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika. Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I.	A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről. A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése. Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.
A török fenyegetés	Az Oszmán		

árnyékában	Birodalom. Török hódítás a Balkánon. Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. Hunyadi János, a politikus és hadvezér. Hunyadi János törökellenes harcai.	(Hunyadi) Mátyás. Kronológia: 1301 az Árpád-ház kihalása,1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása. Topográfia: Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.	Mátyás hatalom-gyakorlásának jellemzése. A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
Hunyadi Mátyás	Mátyás útja a trónig. A központosított királyi hatalom. Jövedelmek és kiadások. Birodalomépítő tervek. Aktív védelem a török ellen.		
A magyar középkor kulturális hagyatéka	Honfoglalás kori leletek. A Szent Korona. Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. Magyar geszták,		

	krónikák és szentek legendái.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.
Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.

10. évfolyam

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

A 10. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma:
Heti óraszám: 2 óra
Éves óraszám: 72 óra

A kora újkor	12
A török hódoltság kora Magyarországon	10
A felvilágosodás kora	7
Magyarország a 18. században	10
Új eszmék és az iparosodás kora	6
A reformkor	10
A forradalom és szabadságharc	10
Rendszerező órák	7
Összesen:	72

TÉMAKÖR: A kora újkor
ÓRASZÁM: 12 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A földrajzi felfedezések	A portugál és spanyol felfedezések. A korai gyarmatosítás és következményei. A világkereskedelem kialakulása. Az abszolutizmus.	Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk. Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.	A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről. Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése. A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. A reformáció egyes irányzatai terjedésének
A korai kapitalizmus	Az árforradalom. A manufaktúrák. Bankok és tőzsdék. Az európai munkamegosztás és következményei		
Reformáció	A reformáció		

Európában és Magyarországon	előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). Luther és Kálvin fellépése. A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. A reformáció eredményei Magyarországon	Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék. Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.	nyomon követése térképen. Vallás és politika összefonódásának felismerése. Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.
„Hitviták tüzében”	Vallási konfliktusok Európában. Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. A magyar protestáns és katolikus iskolák. A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.

Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).
TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az ország három részre szakadása	A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. Az ország három részre szakadása. A várháborúk és az új végvárrendszer.	Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság. Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő. Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai béke. Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.	A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
A két magyar állam	A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok. Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora.		
A török kiűzése és a török kor mérlege	Magyarország az európai munkamegosztásban. Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása.		

	A török kiűzése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora
ÓRASZÁM: 7 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A felvilágosodás	Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe. A felvilágosodás államelméletei. A szabad verseny elmélete.	Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség. Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton,	A középkor és a felvilágosodás világképének összehasonlítása. A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában
A brit	A parlamentáris		

alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	rendszer: parlament és kormány. Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök.	Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon. Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.	megjelenő felvilágosult elvek azonosítása. A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
A francia forradalom és hatása	A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. A jakobinus diktatúra. Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világképének bemutatásához.
Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Rákóczi-szabadságharc	Magyarország a Habsburg Birodalomban. A szabadságharc okai és céljai. A szabadságharc politikai és katonai	Fogalmak: kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet. Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.	A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése

	fordulópontjai. A szatmári béke kompromisszuma.	Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása. Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.	tematikus térképek segítségével. A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.
Magyarország újranépesülése és újranépesítése	A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. A többnyelvű és többvallású ország. Gazdaság és életmód.		
A felvilágosult abszolutizmus reformjai	A Pragmatica Sanctio. A felvilágosult abszolutizmus céljai. Mária Terézia: együttműködés és reform. II. József reformpolitikája és kudarca.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatban.
A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora

ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus	Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	Fogalmak: liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform, ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció. Személyek: James Watt, Thomas Edison, Henry Ford. Topográfia: Manchester, New York.	A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.
Az ipari forradalom hullámai	Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. A közlekedés forradalma. A második hullám: elektronika és vegyipar. A gyár és a futószalag. Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A reformkor
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A politikai élet színterei	A Habsburg Birodalom és Magyarország. A rendi országgyűlés és a megyerendszer. A reformkori Pest-Buda. A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.	Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u>, <u>jobbágyfelszabadítás</u>, örökváltság. Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölcsey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>, <u>Kossuth Lajos</u>, Ganz Ábrahám. Kronológia: <u>1830–1848 a reformkor</u>, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről. Topográfia: Pest-Buda.	A jobbágykérdés és megoldási javaslatainak értelmezése szövegek és adatok alapján. A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelvváltása, Lőv Lipót) A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. Széchenyi és Kossuth társadalmi hátterének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.
A reformkor fő kérdései	A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás. A polgári alkotmányosság kérdése. Széchenyi és Kossuth programja és vitája.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.

Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.
TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

A forradalom céljai és eredményei	Az európai forradalmi hullám és március 15. Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. A Batthyány-kormány tevékenysége.	Fogalmak: márciusi ifjak, sajtószabadság, cenzúra, áprilisi törvények, népképviseleti országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség, honvédség, Függetlenségi nyilatkozat. Személyek: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau. Kronológia: 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése. Topográfia: Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.	A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.

A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői	Harc a dinasztiával és a vele szövetkező nemzetiségekkel. A tavaszi hadjárat. A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. A szabadságharc leverése és a megtorlás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
Vita a szabadságharc vereségének okairól.
Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

11. ÉVFOLYAM

Az utolsó két év témakörei a 19. század közepétől a 21. század elejéig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget.
A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményt tud formálni a kiegyezésről;
fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;
képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;
képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;

A 11. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszáma:
Heti óraszám: 4 óra
Éves óraszám: 144 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Javasolt óraszám
A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	12
A dualizmus kori Magyarország	22
A nagy háború	20
Az átalakulás évei	20
A két világháború között	18
A Horthy-korszak	18
A második világháború	20
Rendszerező órák	14
Összesen:	144

TÉMAKÖR: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése
ÓRASZÁM: 12 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A szocializmus és a munkásmozgalom	Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. A Kommunista kiáltvány. Szakszervezetek és munkáspártok. Szociáldemokrácia és	Fogalmak: polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, szocializmus, szociáldemokrácia, kommunizmus, kereszténynszocializmus, proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció. Személyek: Abraham Lincoln, Otto von	A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása. A kommunista, a szociáldemokrata és a kereszténynszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.

	kommunizmus. Keresztényszocializmus.	Bismarck, Karl Marx. Kronológia: 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése. Topográfia: Németország, Japán.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiről és társadalmi hatásairól.
Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
Vita a szocialista eszmékről, és hatásukról a korabeli közéletre.
Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.
TÉMAKÖR: A dualizmus kora
ÓRASZÁM: 22 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kiegyezés és a dualizmus rendszere	A kiegyezés és okai. A közös ügyek rendszere. A magyar államszervezet. A pártrendszer, a választójog és a véderőviták.	Fogalmak: emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentri, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia. Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán,	A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából. A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése. A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével.
A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete	A politikai nemzet koncepciója. A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. Asszimiláció és anyanyelvhasználat.		

	Autonómiatörekvések és irredenta mozgalmak. Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon.	Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd. Kronológia: 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium. Topográfia: Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume.	A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.
Az ipari forradalom Magyarországon	A gazdasági kiegyezés. A vasútépítés. Állami gazdaságpolitika. Mezőgazdaság és élelmiszeripar. Modernizálódó ipar.		
Társadalom és életmód a dualizmus korában	Demográfiai robbanás és urbanizáció. Kivándorlás Európából és Magyarországról. A földkérdés és a vidék. A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros. Oktatás és kultúra. Életmód és szórakozás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
A Nemzeti Sírkert felkeresése (a 19. század szereplőihez kapcsolódó sírok, mauzóleumok közös megtekintése).
A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.

Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.
Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.
TÉMAKÖR: A nagy háború
ÓRASZÁM: 20 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az első világháború előzményei	A gyarmatosítás okai és céljai. Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok. Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok.	Fogalmak: villámháború, front, állóháború, hátország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság. Személyek: II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly. Kronológia: 1914. június 28. a szarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború. Topográfia: Brit Birodalom, Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország.	A gyarmati terjeszkedést, valamint az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken. Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban. A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján. A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében.
Az első világháború	A világháború kitörése. A hadviselő felek és a frontok. Oroszország és a központi hatalmak összeomlása.		
Az első világháború jellemzői és hatása	Az állóháború és az anyagcsata. A hadigazdaság és a háborús propaganda. A hagyományos világrend felbomlása. A nők helyzetének megváltozása.		
Magyarország	Magyar frontok, nagy csaták.		

a világháborúban	Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. Magyar hősök a világháborúban. A hátország. A magyar hadifoglyok sorsa.		A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, "Új világ született" c. kiállítás).
A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

TÉMAKÖR: Az átalakulás évei

ÓRASZÁM:20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása	A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom). Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban. Az újraszülető Lengyelország. Az olasz fasizmus.	Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népirtás, egypártrendszer, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösterror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, "vörös térkép," kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda.	Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján. Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével. A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése. A magyarországi proletárdiktatúra
Az Osztrák-Magyar	A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása.		

Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése	A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca. Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése.	Személyek: Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert. Kronológia: 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum. Topográfia: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország.	működésének elemzése források alapján. Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen. A trianoni békediktátum okainak feltárása. A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében. A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével. A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása. A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.
A tanácsköztársaság és az ellenforradalom	A kommunista hatalomátvétel. A proletárdiktatúra és a vörösterror. Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. Az ellenforradalom győzelme.		
A Párizs környéki békék	A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. Jóvátétel, hadsereg-korlátozás, határváltozások. A szétszabdalt közép-európai régió.		
A trianoni békediktátum	A magyar ügy a békekonferencián. A magyar delegáció érvei. Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. Az önrendelkezési elv megsértése A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. Az ellenállás példái: székely		

	hadosztály, Balassagyarmat, Sopron.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.

Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösterror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).

Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).

Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.

TÉMAKÖR: A két világháború között

ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista Szovjetunió	A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. A tervgazdaság és a kollektivizálás. A terror eszközei és áldozatai.	Fogalmak: totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepciós per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss. Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler. Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia. Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.	A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével. A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása. A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével. A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
A Nyugat és a gazdasági világválság	A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. A munkanélküliség. Állami beavatkozás a gazdaságba.		
A nemzetiszocialista Németország	A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. A totális állam		

	kiépítése. A terror eszközei. Terjeszkedés a háború előtt.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapjairól.
Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
Statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Talpra állás Trianon után	A király nélküli alkotmányos királyság. A korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában. A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években.	Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i államesze, magyar népi mozgalom, nyilasok. Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kuno, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert. Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az	A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése. A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján. A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján. Szöveges források olvasása és értelmezése a

	A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei.	első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.	Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.
A 1930-as évek Magyarországa	A válság és hatása. A belpolitika irányváltásai. Életmód és társadalom. A földkérdés. Tudomány és művészet a két világháború között. A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

TÉMAKÖR: A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ

ÓRASZÁM: 20 ÓRA

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalm	Közép-Európa felosztása (Molotov-	Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális	A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és

ak sikerei	Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. Nyugat-Európa lerohanása. Német támadás a Szovjetunió ellen. Japán támadás az Egyesült Államok ellen.	háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot. Személyek: Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veesenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztehlo Gábor, Richter Gedeon. Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6.	értelmezése térkép alapján. A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken. A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján. A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján. A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma). A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése. A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. A nyilas terror áttekintése források alapján. A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével.
A szövetségesek győzelme	A keleti és a nyugati front. A csendes-óceáni hadszíntér.		
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	A területi revízió lépései. A fegyveres semlegesség. A Szovjetunió elleni háború. A Don-kanyar. A német megszállás és következményei.		
A holokauszt	Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. Koncentrációs és megsemmisítő táborok. Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság		

	megsemmisítésére Európában. A magyarországi zsidótörvények. A magyar holokauszt. Felelősség és embermentés.	atomtámadás Hirosima ellen. Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva.	A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján. Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
A második világháború jellemzői	A villámháború és következményei. Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. Az ellenállás formái. A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per.		
Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra	A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. Megszabadulás és szovjet megszállás. Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai		

	deportálás, felvidéki jogfosztás).		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitörésében játszott szerepének megvitatása.
Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
Híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása, akik származásuk vagy politikai nézeteik miatt emigrációba kényszerültek.
Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.

12. évfolyam

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;
bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;

ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét.

12. évfolyamon a történelem és állampolgári ismeretek tantárgy alapóraszáma

Heti óraszám: 5 óra
Éves óraszám: 155 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

A két világrendszer szembenállása	8
Háborútól forradalomig	10
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	8
A kádári diktatúra	8
A kétpólusú világ és felbomlása	10
A rendszerváltoztatás folyamata	10
A világ a 21. században	6
Magyarország a 21. században	10
A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21.században	6
Állampolgári ismeretek	31
Ismétlés, felkészülés az érettségire	30
Rendszerező órák	18
Összesen:	155

Állampolgári ismeretek
A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
A család, a családi szocializáció	3

A család gazdálkodása és pénzügyei	2
Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás	5
Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem	4
A magyar állam intézményei; az állam gazdaságiszerepvállalása	5
A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése	4
Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem	3
Bankrendszer, hitelfelvétel	3
Vállalkozás és vállalat	2
Összesen:	31

TÉMAKÖR: A két világrendszer szembenállása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kétpólusú világ kialakulása	Az ENSZ megalapítása. A párizsi béke. Kitelepítések és lakosságcserék a háború után. A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása. A két világrend jellemzői. A két Németország.	Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal. Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung. Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista	A második világháború után kialakult világrend áttekintése. A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése. A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása. Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása. A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.
A hidegháború	A szuperhatalmak versengése:		

	fegyverkezés, űrprogram, propaganda. A szembenállás és enyhülés hullámai. Hidegháborús konfliktusok (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam, Afganisztán).	fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása. Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán.	
A gyarmatok felszabadulása	India függetlenné válása. Kommunista fordulat Kínában. A gyarmatbirodalmak felbomlása. Izrael megalapítása.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam).
Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.

TÉMAKÖR: Háborútól forradalomig

ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átmenet évei Magyarországon	A háború utáni újrakezdés: a kommunisták	Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, államosítás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, Magyar	Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása. A korlátozott magyar parlamentarizmus és

	térnyerése és az újjáépítés. A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróságok, köztársaság. A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947.	Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat. Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit. Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány. Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.	az egypárti diktatúra összehasonlítása. A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva. Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.
A szovjetizálás Magyarországon	Az egypárti diktatúra kiépítése. Államosítás és kollektivizálás. Koncepciós perek, egyházüldözés. A keleti blokk.		
A Rákosi-diktatúra	Az erőltetett iparosítás. A pártállam. A terror. A diktatúra hatása a mindennapi életre.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.

Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
Egy kiemelkedő koncepciós per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről

TÉMAKÖR: Az 1956-os forradalom és szabadságharc
ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom	A forradalom okai és közvetlen előzményei. A forradalom céljai. Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás).	Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortüzek. Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrátz Gergely, Kádár János. Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás. Topográfia: Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.	Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjai-nak bemutatása. 1956 szimbólumainak értelmezése. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. A forradalom és szabadságharc értékelése.
A nemzet szabadságharca	Szabadságharc a fővárosban és vidéken. A fegyveres ellenállás hősei.		

	Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Korabeli dokumentumok elemzése.
A forradalommal és szabadságharccal kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A kádári diktatúra

ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
A pártállami diktatúra és működése	A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. A pártállam és szervezetei. Az erőszakos téeszesítés – a mezőgazdaság	Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”. Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958	A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. A „kádári alku” fogalmának értelmezése. Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. A téeszesítés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával. A gazdaság, társadalom és életmód főbb

	szocialista átszervezése. Hamis társadalmi béke – a kádári alku. Az elnyomás változó formái.	Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.	jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
Gazdaság, társadalom, életmód	A tervgazdaság és a KGST. A gazdasági reform és a második gazdaság. A „gulyáskommunizmus”. Népesedési folyamatok. Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.

TÉMAKÖR: A kétpólusú világ és felbomlása
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Nyugat a 20.	A Nyugat gazdasági	Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.	A fogyasztói társadalom és a jóléti állam

század második felében	eredményei és a jóléti állam. Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra.	Személyek: Nicolae Ceauşescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmuth Kohl. Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.	jellemzőinek és problémáinak felidézése. A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban. A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján. A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése. A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása. A délszláv háború okainak feltárása. A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.
A szocializmus válsága és megrendülése	Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. A kis hidegháború. A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban.		
A kétpólusú világ megszűnése	Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. A Szovjetunió felbomlása. A kommunista		

	diktatúrák bukása Közép-Európában. Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.

Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.

TÉMAKÖR: A rendszerváltoztatás folyamata

ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Kádár-rendszer végnapjai	Az adósságválság kialakulása és következményei. Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. Az ellenzék megszerveződése Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás. A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás. Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor. Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–	A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése. A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
A rendszerváltoztat	Az új pártok – különböző ideológiák.		

ás	Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. Az Antall-kormány megalakulása. A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás).	1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.	
A piacgazdaság kiépülése	A privatizáció – vesztesek és nyertesek. A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. A külkereskedelem átalakulása. Gazdasági szerkezetváltás.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.

TÉMAKÖR: A világ a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átalakuló világ	A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína. Óriásvállalatok a globális térben.	Fogalmak: modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus , terrorizmus, globalizáció.	A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése. A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében). Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
A globális világ	Demográfiai változások, népmozgások. Az iszlamizmus térhódítása. A kereszténység helyzete a globalizálódó világban. Válsággócok, helyi konfliktusok és		

	terrorizmus. Globalizáció és kultúra. A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:
Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.

TÉMAKÖR: Magyarország a 21. században
JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A demokrácia működése Magyarországon	Az Alaptörvény. A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. A választási rendszer.	Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény. Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők). Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a	Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján. A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése. Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió
A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői	A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. Magyarország a		

	NATO-ban. Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek.	maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése. Topográfia: Brüsszel.	működésének ismeretében. Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.
Magyarország és az Európai Unió	Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés. Az Európai Unió főbb szervei és működésük. Magyarország csatlakozásának folyamata. Az együttműködés eredményei és nehézségei. Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

TÉMAKÖR: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században
ÓRASZÁM: 10 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A határon túli magyarok	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a	Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős	A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése

	magyar kisebbség helyzetére. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Az asszimilációs politika megnyilvánulásai. Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. Anyanyelvű oktatás és kultúra. Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarság.	állampolgárság, diszkrimináció,. Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László. Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások, 1990 fekete március. Topográfia: Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld.	Trianontól napjainkig. A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.
A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a nemzetiségek helyzetére. A cigányok/romák 20–21. századi története. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. Anyanyelvű oktatás és kultúra.		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.

Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.

Állampolgári ismeretek

TÉMAKÖR: A család, a családi szocializáció
ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Értelmezi a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét;
Felismeri, hogy a családtagok milyen szerepet töltenek be a szocializáció folyamatában.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
Társaival megbeszéli a párválasztás, a családtervezés fontos szakaszait, szempontjait és a gyermekvállalás demográfiai jelentőségét: tájékozódás, minták, orientáló példák, átgondolt tervezés, felelősség.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása A kommunikációs készség fejlesztése A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése Az érvelés készségének fejlesztése A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése		
A családi szocializáció folyamata és jellemzői A családtervezés szempontjai és szakaszai	család, családi szocializáció, családi életciklus, családtervezés, gyermekvállalás,	Vita: a család fogalma és társadalmi funkciói Szövegalkotás: a családi szocializáció

A gyermekvállalás demográfiai, társadalmi jelentőségének tudatosítása A házasság intézménye, a hagyományos családmodell, a családi szerepek A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A család társadalmi funkciói Biológiai és társadalmi reprodukció, családi háztartás; Párkapcsolatok, házasság, családtervezés; Szerepek a családban; Családi szocializáció	házasság, demográfia;	jellemzői és szakaszai Plakátkészítés a családi szerepekről Prezentáció készítése a gyermekvállalás fontosságáról, társadalmi és demográfiai jelentőségéről Forráselemzés és gyűjtőmunka segítségével grafikai szervező készítése a családmodell átalakulásáról és annak következményeiről a 20-21. században

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei
ÓRASZÁM: 2 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Társaival megtervezi egy fiktív család költségvetését;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemléletmód és gondolkodás fejlesztése		

A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A családi költségvetés felépítése	családi háztartás, családi költségvetés, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság, megtakarítás, hitel, GYES, GYED;	Szakértői mozaik: Családi háztartás, a család pénzügyei Egy fiktív család költségvetésének megtervezése
A családi gazdálkodás; pénzügyi tervezés: bevételek, kiadások		Kérdések és feltevések megfogalmazása egy téma előzetes áttekintése alapján: a családi háztartás, a család pénzügyei
A megtakarítás szerepe és jelentősége, lehetőségei		
A fenntarthatóság és a fogyasztási szokások kölcsönhatása		Szövegalkotás: a család környezettudatos életvitelét befolyásoló tényezők bemutatása szabadon választott műfajban Vita: a fenntarthatóság szerepe a pénzügyi tervezésben Önálló kutatás eredményeinek felhasználásával prezentáció készítése a megtakarítás, az előtakarékosság lehetőségeiről

TÉMAKÖR: Szabadság és felelősség, jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás
ÓRASZÁM: 5 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Felismeri az alapvető emberi jogok egyetemes és társadalmi jelentőségét;

Érti a társadalmi normák és az egyéni cselekedetek, akaratok, célok egyeztetésének, összehangolásának követelményét;
Felismeri és értelmezi az igazságosság, az esélyegyenlőség biztosításának jelentőségét és követelményeit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a választójog feltételeit és a választások alapelveit;
Kiemeli a közteherviselés nemzetgazdasági, társadalmi és morális jelentőségét;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
Önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg;
Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	állam, államforma, politikai rendszer, alapjog(ok), emberi jog, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, polgári szabadságjog, a jövő nemzedékek jogai, norma, normakövető magatartás, állampolgári felelősség, állampolgári kötelesség, közteherviselés, adómorál, választójog, állampolgári részvétel, választási rendszer, országgyűlési választás, önkormányzati választás, európai parlamenti választás, népszavazás, politikai párt, képviselő, közjog, magánjog, jogforrás, jogforrási hierarchia, jogérvényesülés, bűncselekmény , szankció, büntetőjog, ügyész, bíró, ügyvéd, természetes személy, jogi személy, jogképesség, közokirat, magánokirat, közjegyző; polgári peres eljárás,	Szituációs gyakorlat: az igazságszolgáltatás működésnek bemutatása egy fiktív eljáráson keresztül Önálló kutatómunka: az országgyűlési választás rendszerének alakulása 1867 és 2014 között, vagy népszavazások Magyarországon 1990-2018 között Tudósítás vagy riport készítése egy fiktív vagy valós országgyűlési vitanapról források, a média-megjelenések segítségével Prezentáció vagy digitális médiatartalom készítése a jövő nemzedék jogairól Szövegalkotás: Magyarország Alaptörvényének szerepe Grafikai szervező segítségével a magyar jogrendszer felépítésének bemutatása Vita: a közteherviselés szerepe az állam
Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A demokratikus elköteleződés kialakítása, erősítése		
A társadalmi normák fontosságának megismerése		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az alapvető emberi jogok, állampolgári jogok,		

polgári szabadságjogok	felperes, alperes;	működésében, hogyan javítható az adómorál Plakátkészítés az állampolgári jogokról és kötelezettségekről
Magyarország Alaptörvényének fontosabb részei: Alapvetés, Állam, Szabadság és felelősség		
Az állampolgári jogok és kötelességek		
Az országgyűlési, a helyhatósági és az európai parlamenti képviselő választás; a népszavazás intézménye		
A választójog és feltételei		
A jövő nemzedékek jogai		
Az igazságszolgáltatás rendszerének felépítése, a büntetőjog, polgári jog, közjog, magánjog fogalma		
A közteherviselés; a magyarországi adórendszer alapelemei		

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Felismeri a világ magyarsága mint nemzeti közösség összetartozásának jelentőségét;

Véleményt alkot a nemzetek és a globalizáció összefüggéseiről;

Felismeri és értékeli a helyi, regionális és országos közgyűjtemények nemzeti kulturális örökség megőrzésében betöltött szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Társaival megbeszéli a nemzeti érzület sajátosságait és a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáit;

Társaival megbeszéli a honvédelem, mint nemzeti ügy jelentőségét;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét;

Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalma	Javasolt tevékenységek
A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése	nemzet, nemzettudat, nemzeti identitás, lokálpatriotizmus, hazaszeretet, honvédelem, honvédség, különleges működési rend, nemzetállam;	Forrásfeldolgozás: 19. és 20. századi szemelvények a hazaszeretetről, a nemzeti identitás fontosságáról Szövegalkotás: kapcsolat a szülőföldhöz, a lokálpatriotizmus szerepe a tanulók életében Tanulói előadás a nemzetállamok és az Európai Unió kapcsolatrendszeréről Vita: a globalizáció hatása a közösségekre, a nemzetekre és a környezetre Grafikai szervező segítségével Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének bemutatása Lapszemle készítése egy kiválasztott nemzeti ünnep eseményeiről és sajátosságairól Prezentáció készítése a határon túli magyar közösségekről, az őket érő kihívásokról Szöveges vagy audiovizuális riport készítése a Magyar Honvédségről Digitális eszközhasználattal tematikus összeállítások szerkesztése egy határon túli magyar közösségről
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A nemzettudat alkotóelemeinek értelmezése		
A nemzeti érzés sajátosságai, a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáiA lokálpatriotizmus és a hazaszeretet közötti kapcsolódás		
A honvédelmi kötelezettség teljesítésének békeidőben és a különleges működési rend idején		
A Magyar Honvédség szerepe, feladatai; a katonai szolgálat lehetőségei		
A nemzetállamok szerepe, feladatai a globális világban és az Európai Unióban		
Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszereA határon túli magyar		

közösségek kihívásai, Magyarország feladatai az anyaországon kívül élő magyarság identitásának megőrzésében		
A nemzettudat alkotóelemei; A nemzeti érzület: a nemzeti szimbólumok, a közös nyelv, a kollektív történeti emlékezet, a közös kultúra releváns elemei; A világ magyarsága és a nemzeti közösség; A honvédelem kérdései a 21. században; A nemzetek, nemzetállamok szerepe a globális világban és az Európai Unióban		
A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése		

TÉMAKÖR: A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása
ÓRASZÁM: 5 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a törvényalkotás folyamatát;Aazonosítja az állam gazdasági szerepvállalásának elemeit;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	állam, intézmény, politikai rendszer, hatalmi ágak, jogforrási hierarchia, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvényalkotás, törvény, országgyűlési határozat, képviselő, mentelmi jog, országgyűlési bizottság(ok), házszabály, parlamenti frakciók, interpelláció, Kormány,	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése az állam felépítéséről, a hatalmi ágak legfontosabb intézményeiről Vita: az állami szerepvállalásról a gazdasági életben Költségvetés tervezése a főbb állami
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		

A kommunikációs készség fejlesztése	miniszterelnök, miniszter, államtitkár; miniszterelnöki, kormány- és miniszteri rendelet, Alkotmánybíróság, alkotmánybírósági határozat, Állami Számvevőszék, Kúria, Országos Bírói Hivatal, ügyészség, legfőbb ügyész, főügyészségek, fellebbviteli főügyészségek, járási és járási szintű ügyészségek, az alapvető jogok biztosa, gazdaságpolitika, államháztartás, költségvetés, költségvetési egyensúly, adórendszer, adók, járulékok, illetékek, közteherviselés, adómorál, korrupció és integritás, hatóság, hatáskör, illetékesség;	feladatokhoz, vagy egy-egy kiválasztott feladat költségeinek részletes kidolgozása, bemutatása és megvédése Szerepjáték: a törvényalkotói munka, egy képzelt jogszabály megalkotása, érvek és ellenérvek gyűjtése Prezentáció készítése egy kiválasztott ellátórendszer működéséről, feladatairól Szövegalkotási feladat: egy-egy minisztérium felépítésének és feladatainak bemutatása források segítségével Mozaik, szakértői mozaik: az állam szociális funkciói, oktatási, egészségügyi feladatai vagy a rendvédelmi szervek feladatai Képzelt riport egy országgyűlési ülésről vagy kormányülésről Önálló kutatás alapján plakát vagy ábra készítése egy kiválasztott államigazgatási szerv vagy hivatal felépítéséről, feladatairól
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A hatalmi ágak		
A magyar állam intézményrendszere		
A kormány és szervei		
Az Országgyűlés felépítése és működése; az országgyűlési képviselők feladatai, jogállása		
A törvényalkotás folyamata		
Az igazságszolgáltatás rendszere, felépítése, szereplői és szerepe a demokratikus államrendben		
Az állam gazdasági feladatai		
A központi költségvetés alapvető felépítése és szerepe		
A nagy ellátórendszerek és az állami alapfeladatok		
A magyar állam intézményrendszere; az igazságszolgáltatás rendszere, szervezetei; A gazdaság körforgása; A gazdaságpolitika; Az állam gazdasági feladatai; Az állami költségvetés		

TÉMAKÖR: A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
jártasságot szerez a jog területének mindennapi életben való alkalmazásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit;

Tájékozott a munkavállalás szabályozásáról;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	hivatal, intézmény, szervezet, ügyfélkapu, kormányablak, körjegyzőség, járási hivatal, polgármesteri hivatal, polgármester, jegyző, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, képviselőtestület, munkaerőpiac, munkáltató, munkavállaló, munkavállalás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, kollektív szerződés, adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön-, biztosítási, tartási és életjáradéki szerződés;	Az e-ügyintézés felületének megismerése, az egyes ügytípusok csoportosítása önálló kutatómunka keretében Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról Grafikai szervező segítségével az egyes ügytípusok és az azokban hatáskörrel rendelkező hivatalok csoportosítása Szakértői mozaik: Munkaszerződés, kollektív szerződés, érdekképviselet, érdekegyeztetés Szövegalkotás: önéletrajz, motivációs levél; Állásinterjú Szituációs játék vagy helyzetgyakorlat egy fiktív állásinterjún való megjelenésről, szereplésről Prezentáció készítése internetes források alapján a munkaerőpiaci előrejelzésekről Vita: az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei, a munkaerőpiacra gyakorolt hatásai
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemléletmód fejlesztése		
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A mindennapi ügyintézés alapintézményeinek megismerése		
A hivatalai ügyintézés lehetőségei, az e-ügyintézés		
A munkáltatók és a munkavállalók alapvető jogai és kötelességei		
A munkaszerződés alapvető szabályai, a kollektív szerződés szerepe		
Az önéletrajz és a motivációs levél felépítése, legfontosabb tartalmi és formai elemeinek megismerése		
Az állásinterjúra történő felkészülés szempontjai		

A szerződések néhány fő típusai: adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön- és biztosítási szerződés		
Az állam, a munkaadók és a munkavállalók közötti érdekegyeztetés szintjei, fórumai		
Az automatizáció, digitalizáció hatása a munkaerőpiacra		

TÉMAKÖR: Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Életvitelébe beépülnek a tudatos fogyasztás elemei, érvényesíti a fogyasztóvédelmi szempontokat;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	Fogyasztóvédelem, tudatos fogyasztó, a fogyasztó jogai, a fogyasztói érdekek védelme, békéltető testület, web áruház, garancia, szavatosság, jótállás, természetvédelem, épített környezet, klímavédelem, ökológiai lábnyom;	
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		Szövegalkotás: saját tapasztalatok és információgyűjtés alapján tájékoztató/GYIK készítése az internetes vásárlással kapcsolatos tudnivalókról Vázlatírás vagy egyéb grafikai szervező készítése a fogyasztóvédelem szerepéről Vita: A tudatos fogyasztó jellemzői, a különféle fogyasztói magatartásformák hatása a természeti környezetre, az emberiség ökológiai lábnyomára Plakát készítése a szavatosság, a garancia és a jótállás alapvető szabályairól, amelyekre kell
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A döntési képesség fejlesztése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A fogyasztóvédelem fogalma és lehetséges területei		
A fogyasztóvédelem gazdasági, társadalmi		

szerepe, feladatai		odafigyelnie a vásárlónak Médiahasználat (könyvtár, internet, sajtó): fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése és esetmegbeszélés keretében történő feldolgozása Forráselemzés és forrásfeldolgozás keretében a biológiai diverzitást veszélyeztető tényezők, a legsúlyosabb környezetvédelmi kockázatok összegyűjtése és ábrázolása prezentáció formájában
A fogyasztói érdekek, a kapcsolódó állampolgári jogok megismerése		
A szavatossággal és a garanciával kapcsolatos jogok és feltételrendszer alapjainak megismerése		
Az internetes vásárlás előnyei és kockázatai		
A tudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó, fogyasztói magatartás szemléletének kialakítása		
A környezetvédelem legfontosabb helyi, országos és globális kérdéseinek megismerése, feltárása		
Az épített és természeti környezetünk védelme iránti elköteleződés kialakítása, erősítése		

TÉMAKÖR: Bankrendszer, hitelfelvétel

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg;

Társaival megbeszéli a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjait, illetve feltételeit;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	Bank, kétszintű bankrendszer, jegybank, Magyar Nemzeti Bank, kereskedelmi bank, pénzügyi intézmények, hitel, hitelszerződés, a hitelek típusai, kamat, hitelfedezeti mutató,	Szövegalkotási feladat: a magyar bankrendszer működése, felépítése Vita: a tudatos és megalapozott hitel felvétele / miért van szükség a hitelre?
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a		

rendszerszemlélet alakítása	jövedelemarányos törlesztő részlet, jelzáloghitel, kezesség, hitelbiztosítás, teljes hiteldíjmutató (THM), futamidő, követeléskezelés, hitelközvetítő, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	Plakát készítése a hitel kockázatairól Véleményvonal segítségével a hitelkockázatok közös mérlegelése Beszélgetőkör a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjairól és feltételeiről
A társas együttműködés fejlesztése		
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A monetáris politika fogalmának és alapvető jellemzőinek megismerése		
A Magyar Nemzeti Bank működése, feladatai		
A kereskedelmi bankok jellemzőinek, tevékenységének megismerése		
A pénzügyi intézetek típusai		
A hitelfelvétel módozatai, feltételei és kockázatai		
A hitelszerződés tartalmi elemei, a körültekintő hitelfelvétel feltételei		
A bank alapvető tevékenysége; Kétszintű bankrendszer: központi bank és kereskedelmi bankok; A Magyar Nemzeti Bank; A pénzügyi intézmények; Hitelfelvétel		

TÉMAKÖR: Vállalkozás és vállalat
JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Értelmezi a vállalkozás indítását befolyásoló tényezőket;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	jogi személy, vállalkozás, egyéni vállalkozó,	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése

A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése	gazdasági társaság, betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.), részvénytársaság (rt.), zártkörű (zrt.) és nyilvános (nyrt.) részvénytársaság, startup, a vállalkozások mikro- és makro környezete; vállalkozói kompetenciák, üzleti terv, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	a vállalkozások fajtáiról, a vállalatok típusairól Információgyűjtést követően egy vállalkozás üzleti tervének vizsgálata Vita: a kis- és középvállalkozások szerepe, gazdasági, társadalmi fontossága Szövegalkotás: vállalkozási ötletek, egy tetszőleges vállalkozás tervének bemutatása
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemlélet fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A vállalkozás fogalmának értelmezése		
A vállalkozási formák, cégtípusok megismerése		
Az egyes cégtípusok, vállalati formák szerepe a gazdaságban		
Az üzleti terv fogalma, célja		
A vállakozás mikro- és makrokörnyezeti tényezői		
A vállalkozás működési köre és környezete; A vállalkozások típusai; Vállalkozási terv; A vállalatok fajtái		

Történelem specifikációs osztály helyi tanterve

9-12. évfolyam

9. évfolyam

A középiskola első két évfolyamának témakörei az ókortól a 19. század közepéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére helyeződik.

Az egyetemes és a magyar történeti témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbára tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténeti jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.

A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;

felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;

bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását, a középkori egyházat, valamint a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát és kulturális hatásait; érvel a vallási türelem, illetve a vallásszabadság mellett;

képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait, és bemutatni a rendi társadalmat;

ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket, tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;

értékeli az államalapítás, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;

felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit.

Óraszám:

Heti óraszám: 4 óra

Éves óraszám: 144 óra

Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Bevezetés	5 óra
I.	Civilizáció és államszervezet az ókorban	28 óra
II.	Vallások az ókorban	11 óra
III.	Hódító birodalmak	13 óra
IV.	A középkori Európa	21 óra
V.	A magyar nép eredete és az Árpád-kor	30 óra
VI.	A középkori Magyar Királyság fénykora	27 óra
	Összefoglalás, rendszerezés	9 óra

TÉMAKÖR: Bevezetés
JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A történelem forrásai	A források fogalma, csoportosításuk. Forrásokat gyűjtő és őrző intézmények. A források kritikája.	Fogalmak: kronológia, címertan, zászlótan, jelvénytan, koronázási jelképek, forrás, forráskritika, múzeum, levéltár, oklevél, címerpajzs, időszámítás, naptár, régió	Forrástípusok felismerése, információgyűjtés és azok rendszerezése. a forráskritika fontossága, különböző források elemzése kapcsán a szerzői szándék felismerése Megismert történelmi események időrendbe állítása.
A történelem	Kronológia.		

segédtudományai	Történeti földrajz. Heraldika. Vexillológia. Inszigniológia.		A történelmi tér változásainak leolvasása térképekről.

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 28 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Közel-Kelet civilizációi	Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján. Tudomány. A pénz megjelenése.	Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia, Akropolisz, filozófia, jósda, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, démosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légió, limes, polgárjog. Személyek: Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus. Kronológia: Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem	Az állam szerepének bemutatása Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. Az ókori civilizációk azonosítása térképen. Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása. A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. Pannónia jelentősebb városainak azonosítása. A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása. Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása. A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. A demokrácia melletti érvek
A görög civilizáció	A görög anyagi kultúra öröksége. A filozófia és a történetírás. A görög embereszmény. A hellenisztikus kultúra elterjedése.		
Az athéni demokrácia	Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. Kleiszthenész és Periklész. Az athéni államszervezet és		

	működése.	lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása. Topográfia: Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nílus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.	megfogalmazása. Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával. Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása.
A római civilizáció	Római városépítészet, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. A római jog néhány máig élő alapelve. A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). A latin nyelv és írás elterjedése.		
A római köztársaság	A vérségi, a vagyoni és a területi elv. A római köztársaság államszervezete és működése. Köztársaságból egyeduralom: Caesar és Augustus.		

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Politeizmus és monoteizmus	A politeizmus az ókori Keleten. Görög és római istenek. A zsidó	Fogalmak: politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra,, Messiás, keresztény vallás, keresztség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat.	A zsidó és a keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása. A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása. A zsidó-keresztény hagyományok európai

	monoteizmus.		kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása.
A kereszténysé g kezdete	Jézus tanításai. A páli fordulat. Keresztény-üldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. A Szentháromság-tan.	Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus Kronológia: a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat. Topográfia: Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem.	Bibliai történetek, személyek felidézése. A kereszténység terjedésének végigkövetése térképen. Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján. Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TÉMAKÖR: Hódító birodalmak
JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Egy eurázsiai birodalom: a hunok	A nomád életmód, harcmodor és államszervezés. A népvándorlás. A Hun Birodalom. Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. Róma örökösei Európa térképén.	Fogalmak: népvándorlás, hunok, ortodox, iszlám, Korán, kalifa. Személyek: Attila, Justinianus, Mohamed, Nagy Károly, I. Ottó. Kronológia: 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata. Topográfia: Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank	A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása. A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.
Az Arab	Mohamed tanításai és a		

Birodalom és az iszlám	Korán. Az iszlám kultúra jellegzetességei. Az Arab Birodalom és az arab hódítás. Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.	Birodalom, Német-római Császárság.	

TÉMAKÖR: A középkori Európa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A parasztság világa	A hierarchikus világkép. Az uradalom. A jobbágyok kötelességei és jogai. Az önellátástól az árutermelésig. Éhínségek, járványok, felkelések.	Fogalmak: uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot, kiváltság, rend, pápa, érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend, ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus, szent, kódex, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz, lovag, nemes, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, polgár, céh. Személyek: Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György. Kronológia: 476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.	A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása.
Az egyházi rend	Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. Az egyházszakadás és a 11. századi reform. A szerzetesség. Az eretnekség.		

	Kultúra és oktatás, a középkori egyetemek. Román és gótikus építészet – európai és magyar példák.	Topográfia: Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld.	A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. A céhek működésének jellemzése források alapján.
A nemesi rend	Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). Lovagi eszmény és lovagi kultúra. A keresztes hadjáratok eszméje.		
A polgárok világa	A középkori város és lakói. A város kiváltságai (magyar példák alapján). A céhek. A helyi és távolsági kereskedelem. A reneszánsz építészet (európai és magyar példák).		

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Magyar őstörténet és	Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet,	Fogalmak: finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás	A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek

honfoglalás	a néprajz és a genetika eredményei. A magyar törzsszövetség az Etelközben. A honfoglalás okai és menete. A kalandozások – a lovas-íjász harcmodor.	elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok Személyek: Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit. Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás. Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország.	megállapítása. A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.
Az államalapítás	Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet. Az egyházszervezés.		
A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban	Szent László, az országépítő. Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. II. András kora: az átalakuló társadalom. Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. Az Árpádok európai kapcsolatai.		

TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora
JAVASOLT ÓRASZÁM: 27 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az Anjouk	A királyi hatalom újbóli megszilárdítása I. Károly idején. A visegrádi királytalálkozó. Az 1351-es törvények. Nagy Lajos hadjáratai.	Fogalmak: aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika. Személyek: I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás. Kronológia: 1301 az Árpád-ház kihalása,1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása. Topográfia: Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly,	A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről. A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése. Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre. Mátyás hatalom-gyakorlásának jellemzése. A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
A török fenyegetés árnyékában	Az Oszmán Birodalom. Török hódítás a Balkánon. Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. Hunyadi János, a politikus és hadvezér. Hunyadi János törökellenes harcai.		

Hunyadi Mátyás	Mátyás útja a trónig. A központosított királyi hatalom. Jövedelmek és kiadások. Birodalomépítő tervek. Aktív védelem a török ellen.	Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.	
A magyar középkor kulturális hagyatéka	Honfoglalás kori leletek. A Szent Korona. Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. Magyar geszták, krónikák és szentek legendái.		

10. évfolyam

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;

be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;

összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.
Óraszám:
Heti óraszám: 4 óra
Éves óraszám: 144 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Év eleji ismétlés, bevezetés	4 óra
I.	A kora újkor	25 óra
II.	A török hódoltság kora Magyarországon	21 óra
III.	A felvilágosodás kora	15 óra
IV.	Magyarország a 18. században	22 óra
V.	Új eszmék és az iparosodás kora	11 óra
VI.	A reformkor	21 óra
VII.	A forradalom és szabadságharc	17 óra
	Összefoglalás, rendszerezés	8 óra

TÉMAKÖR: A kora újkor
JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A földrajzi felfedezések	A portugál és spanyol felfedezések. A korai gyarmatosítás és következményei. A világkereskedelem kialakulása. Az abszolutizmus.	Fogalmak: gyarmat, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, manufaktúra, tőke, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, unitárius, vallási türelem, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuiták, barokk. Személyek: Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos. Kronológia: 1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék. Topográfia: Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.	A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről. Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése. A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. Vallás és politika összefonódásának felismerése. Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.
A korai kapitalizmus	Az árforradalom. A manufaktúrák. Bankok és tőzsdék. Az európai munkamegosztás és következményei		
Reformáció Európában és Magyarországon	A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). Luther és Kálvin fellépése. A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése.		

	A reformáció eredményei Magyarországon		
„Hitviták tüzében”	Vallási konfliktusok Európában. Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. A magyar protestáns és katolikus iskolák. A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon.		

TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az ország három részre szakadása	A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. Az ország három részre szakadása. A várháborúk és az új végvárrendszer.	Fogalmak: rendi országgyűlés, hajdúszabadság. Személyek: I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő. Kronológia: 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda	A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások
A két magyar állam	A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi		

	és abszolutista törekvések, konfliktusok. Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora.	visszafoglalása, 1699 karlócai béke. Topográfia: Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs.	azonosítása.
A török kiűzése és a török kor mérlege	Magyarország az európai munkamegosztásban. Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. A török kiűzése.		

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora
JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A felvilágosodás	Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világképe. A felvilágosodás államelméletei. A szabad verseny elmélete.	Fogalmak: felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása, népfelség, társadalmi szerződés, szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség. Személyek: Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau,	A középkor és a felvilágosodás világképének összehasonlítása. A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása.
A brit	A parlamentáris		

alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	rendszer: parlament és kormány. Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök.	Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon. Kronológia: 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata. Topográfia: Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo.	A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
A francia forradalom és hatása	A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. A jakobinus diktatúra. Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja.		

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Rákóczi-szabadságharc	Magyarország a Habsburg Birodalomban. A szabadságharc okai és céljai. A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai.	Fogalmak: kuruc, labanc, szabadságharc, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet. Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.	A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével.

	A szatmári béke kompromisszuma.	Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása. Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.	A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.
Magyarország újranépesülése és újranépesítése	A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. A többnyelvű és többvallású ország. Gazdaság és életmód.		
A felvilágosult abszolutizmus reformjai	A Pragmatica Sanctio. A felvilágosult abszolutizmus céljai. Mária Terézia: együttműködés és reform. II. József reformpolitikája és kudarca.		

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus	Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	Fogalmak: liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform, ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció. Személyek: James Watt, Thomas Edison, Henry Ford.	A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. Egy ipari nagyváros életkörülmé-nyeinek jellemzése. Az ipari forradalmak ökológiai következmé-

Az ipari forradalom hullámai	Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. A közlekedés forradalma. A második hullám: elektronika és vegyipar. A gyár és a futószalag. Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.	Topográfia: Manchester, New York.	nyeinek azonosítása. A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.

TÉMAKÖR: A reformkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A politikai élet színterei	A Habsburg Birodalom és Magyarország. A rendi országgyűlés és a megyerendszer. A reformkori Pest-Buda. A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra.	Fogalmak: alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u>, <u>jobbágyfelszabadítás</u>, örökváltság. Személyek: József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölcsey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>, <u>Kossuth Lajos</u>, Ganz Ábrahám. Kronológia: <u>1830–1848 a reformkor</u>, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről. Topográfia: Pest-Buda.	A jobbágykérdés és megoldási javaslatainak értelmezése szövegek és adatok alapján. A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelvváltása, Lőv Lipót) A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. Széchenyi és Kossuth társadalmi hátterének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. A reformkor legfőbb kulturális
A reformkor fő kérdései	A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás. A polgári		

	alkotmányosság kérdése. Széchenyi és Kossuth programja és vitája.		eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.

TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom céljai és eredményei	Az európai forradalmi hullám és március 15. Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. A Batthyány-kormány tevékenysége.	Fogalmak: márciusi ifjak, sajtószabadság, cenzúra, áprilisi törvények, népképviseleti országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség, honvédség, Függetlenségi nyilatkozat. Személyek: Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Ferenc József, Julius Haynau. Kronológia: 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése. Topográfia: Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.	A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben.
A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői	Harc a dinasztiával és a vele szövetkező nemzetiségekkel. A tavaszi hadjárat. A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére.		

	A szabadságharc leverése és a megtorlás.		

11. évfolyam

A tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.
Az utolsó két év az érettségire való felkészülés időszaka. A különböző témakörök, összefüggések, jelenségek összefoglaló áttekintése külön időkeretet igényel – ez a kerettanterv ajánlása szerint 22 óra –, amit a helyi tantervek a vizsgakövetelmények figyelembevételével szabályozhatnak.
Az utolsó két év témakörei a 19. század közepétől a 21. század elejéig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget.
A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)
TÖRTÉNELMI ISMERETEK
A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményt tud formálni a kiegyezésről;
fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;
képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;

tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;
képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását.
Óraszám:
Heti óraszám: 6óra
Éves óraszám: 216 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Év eleji ismétlés, bevezetés	4 óra
I.	A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	13 óra
II.	A dualizmus kori Magyarország	35 óra
III.	A nagy háború	29 óra
IV.	Az átalakulás évei	29 óra
V.	A két világháború között	19 óra
VI.	A Horthy-korszak	27 óra
VII.	A második világháború	37 óra

VIII.	A két világrendszer szembenállása	15 óra
	Összefoglalás, rendszerezés	8 óra

TÉMAKÖR: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése
JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A szocializmus és a munkásmozgalom	Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. A Kommunista kiáltvány. Szakszervezetek és munkáspártok. Szociáldemokrácia és kommunizmus. Kereszténységszocializmus.	Fogalmak: polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, szocializmus, szociáldemokrácia, kommunizmus, kereszténységszocializmus, proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció. Személyek: Abraham Lincoln, Otto von Bismarck, Karl Marx. Kronológia: 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése. Topográfia: Németország, Japán.	A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása. A kommunista, a szociáldemokrata és a kereszténységszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.
A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)	A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra). Alkotmányosság és választójog. Jogegyenlőség és emancipációs törekvések. A polgári állam kiépítése.		

TÉMAKÖR: A dualizmus kora
JAVASOLT ÓRASZÁM: 35 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kiegyezés és a dualizmus rendszere	A kiegyezés és okai. A közös ügyek rendszere. A magyar államszervezet. A pártrendszer, a választójog és a véderőviták.	Fogalmak: emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentri, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia. Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd. Kronológia: 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium. Topográfia: Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume.	A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából. A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése. A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével. A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.
A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete	A politikai nemzet koncepciója. A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. Asszimiláció és anyanyelvhasználat. Autonómiatörekvések és irredenta mozgalmak. Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon.		
Az ipari forradalom Magyarországon	A gazdasági kiegyezés. A vasútépítés. Állami gazdaságpolitika. Mezőgazdaság és élelmiszeripar.		

	Modernizálódó ipar.		
Társadalom és életmód a dualizmus korában	Demográfiai robbanás és urbanizáció. Kivándorlás Európából és Magyarországról. A földkérdés és a vidék. A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros. Oktatás és kultúra. Életmód és szórakozás.		

TÉMAKÖR: A nagy háború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 29 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az első világháború előzményei	A gyarmatosítás okai és céljai. Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok. Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok.	Fogalmak: villámháború, front, állóháború, hátország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság. Személyek: II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly. Kronológia: 1914. június 28. a szarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború. Topográfia: Brit Birodalom, Szarajevó, Doberdó, Románia, Szerbia, Olaszország.	A gyarmati terjeszkedést, valamint az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken. Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban. A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján. A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és
Az első világháború	A világháború kitörése. A hadviselő felek és a frontok. Oroszország és a központi hatalmak összeomlása.		

Az első világháború jellemzői és hatása	Az állóháború és az anyagcsata. A hadigazdaság és a háborús propaganda. A hagyományos világrend felbomlása. A nők helyzetének megváltozása.		lehetőségeinek tükrében. A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.
Magyarország a világháborúban	Magyar frontok, nagy csaták. Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. Magyar hősök a világháborúban. A hátország. A magyar hadifoglyok sorsa.		

TÉMAKÖR: Az átalakulás évei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 29 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása	A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom). Forradalom és kommunista	Fogalmak: bolsevik, szovjet, örmény népirtás, egypártrendszer, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösterror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, “vörös térkép,” kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem,	Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján. Magyarország megszállásának áttekintése

	hatalomátvétel Oroszországban. Az újraszülető Lengyelország. Az olasz fasizmus.	revízió, Rongyos Gárda. Személyek: Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert. Kronológia: 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum. Topográfia: Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország.	térképek, szöveges források segítségével. A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése. A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján. Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen. A trianoni békediktátum okainak feltárása. A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében. A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével. A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása. A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.
Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése	A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása. A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca. Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése.		
A tanácsköztársaság és az ellenforradalom	A kommunista hatalomátvétel. A proletárdiktatúra és a vörösterror. Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. Az ellenforradalom győzelme.		
A Párizs környéki békék	A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. Jóvátétel, hadsereg-korlátozás,		

	határváltozások. A szétszabdalt közép-európai régió.		
A trianoni békediktátum	A magyar ügy a békekonferencián. A magyar delegáció érvei. Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. Az önrendelkezési elv megsértése A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron.		

TÉMAKÖR: A két világháború között

JAVASOLT ÓRASZÁM: 19 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kommunista Szovjetunió	A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. A tervgazdaság és a kollektivizálás.	Fogalmak: totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepciós per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasizmus, nemzetiszocializmus,	A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével. A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása.

	A terror eszközei és áldozatai.	fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss. Személyek: Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler. Kronológia: 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia. Topográfia: Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.	A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével. A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
A Nyugat és a gazdasági világválság	A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. A munkanélküliség. Állami beavatkozás a gazdaságba.		
A nemzetiszocialista Németország	A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. A totális állam kiépítése. A terror eszközei. Terjeszkedés a háború előtt.		

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak
JAVASOLT ÓRASZÁM: 27 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Talpra állás Trianon után	A király nélküli alkotmányos királyság. A korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában. A gazdaság	Fogalmak: kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok. Személyek: Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kuno, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert.	A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése. A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek

	szerkezetváltása az 1920-as években. A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei.	Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.	áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján. A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján. Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.
A 1930-as évek Magyarországa	A válság és hatása. A belpolitika irányváltásai. Életmód és társadalom. A földkérdés. Tudomány és művészet a két világháború között. A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei.		

TÉMAKÖR: A második világháború
JAVASOLT ÓRASZÁM: 37 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. Nyugat-Európa lerohanása. Német támadás a Szovjetunió ellen.	Fogalmak: Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot. Személyek: Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László,	A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján. A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken. A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján. A magyar területi revízió

	Japán támadás az Egyesült Államok ellen.	Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veesenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztehlo Gábor, Richter Gedeon. Kronológia: 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6. atomtámadás Hirosima ellen. Topográfia: Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec Podolszk Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva.	megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján. A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma). A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése. A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. A nyilas terror áttekintése források alapján. A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével. A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján. Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
A szövetségesek győzelme	A keleti és a nyugati front. A csendes-óceáni hadszíntér.		
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	A területi revízió lépései. A fegyveres semlegesség. A Szovjetunió elleni háború. A Don-kanyar. A német megszállás és következményei.		
A holokauszt	Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. Koncentrációs és megsemmisítő táborok. Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság megsemmisítésére Európában. A magyarországi zsidótörvények.		

	A magyar holokauszt. Felelősség és embermentés.		
A második világháború jellemzői	A villámháború és következményei. Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. Az ellenállás formái. A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per.		
Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra	A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. Megszabadulás és szovjet megszállás. Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás, felvidéki jogfosztás).		

TÉMAKÖR: A két világrendszer szembenállása
JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A kétpólusú világ kialakulása	Az ENSZ megalapítása. A párizsi béke. Kitelepítések és lakosságcserék a háború után. A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása. A két világrend jellemzői. A két Németország.	Fogalmak: Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal. Személyek: Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung. Kronológia: 1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása. Topográfia: Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK), Német Demokratikus Köztársaság (NDK), Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba, Afganisztán.	A második világháború után kialakult világrend áttekintése. A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése. A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása. Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása. A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.
A hidegháború	A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, űrprogram, propaganda. A szembenállás és enyhülés hullámai. Hidegháborús konfliktusok (Korea, Szuez, Kuba, Vietnam, Afganisztán).		
A gyarmatok felszabadulása	India függetlenné válása.		

	Kommunista fordulat Kínában. A gyarmatbirodalmak felbomlása. Izrael megalapítása.		

12. évfolyam

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)
TÖRTÉNELMI ISMERETEK
A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:
bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét napjainkig;
ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét.

Óraszám:
Heti óraszám: 7 óra
Éves óraszám: 217 óra
Ajánlás az éves óraszám felosztására

	Témakör	Óraszám
	Év eleji ismétlés, bevezetés	4 óra

I.	Háborútól forradalomig	21 óra
II.	Az 1956-os forradalom és szabadságharc	8 óra
III.	A kádári diktatúra	21 óra
IV.	A kétpólusú világ és felbomlása	17 óra
V.	A rendszerváltoztatás folyamata	21 óra
VI.	A világ a 21. században	11 óra
VII.	Magyarország a 21. században	21 óra
VIII.	A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	13 óra
IX.	Állampolgári ismeretek	31óra
X.	Ismétlés, felkészülés az érettségire	43 óra
	Összefoglalás, rendszerezés	10 óra

TÉMAKÖR: Háborútól forradalomig
JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átmenet évei Magyarországon	A háború utáni újrakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés. A történelmi	Fogalmak: népbíróság, háborús bűnös, földosztás, <u>államosítás,</u> forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, <u>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</u>, tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.	Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása. A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása. A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét

	berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróságok, köztársaság. A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947.	Személyek: Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit. Kronológia: 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány. Topográfia: Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.	példákkal alátámasztva. Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.
A szovjetizálás Magyarországon	Az egypárti diktatúra kiépítése. Államosítás és kollektivizálás. Koncepciós perek, egyházüldözés. A keleti blokk.		
A Rákosi-diktatúra	Az erőltetett iparosítás. A pártállam. A terror. A diktatúra hatása a mindennapi életre.		

TÉMAKÖR: Az 1956-os forradalom és szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A forradalom	A forradalom okai és közvetlen előzményei.	Fogalmak: MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortüzek.	Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb

	A forradalom céljai. Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás).	Személyek: Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrátz Gergely, Kádár János. Kronológia: 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás. Topográfia: Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján.	fordulópontjai-nak bemutatása. 1956 szimbólumainak értelmezése. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. A forradalom és szabadságharc értékelése.
A nemzet szabadságharca	Szabadságharc a fővárosban és vidéken. A fegyveres ellenállás hősei. Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése.		

TÉMAKÖR: A kádári diktatúra

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
A pártállami diktatúra és működése	A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. A pártállam és	Fogalmak: Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet,	A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. A „kádári alku” fogalmának értelmezése.

	szervezetei. Az erőszakos téeszesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése. Hamis társadalmi béke – a kádári alku. Az elnyomás változó formái.	háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”. Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.	Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. A téeszesítés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával. A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
Gazdaság, társadalom, életmód	A tervgazdaság és a KGST. A gazdasági reform és a második gazdaság. A „gulyáskommunizmus”. Népesedési folyamatok. Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság.		

TÉMAKÖR: A kétpólusú világ és felbomlása
JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra
ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Nyugat a 20. század második felében	A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam. Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra.	Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás. Személyek: Nicolae Ceauşescu, Mihail Sz. Gorbacsov, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmuth Kohl. Kronológia: 1975 a helsinki értekezlet,	A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése. A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban. A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján. A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető

A szocializmus válsága és megrendülése	Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. A kis hidegháború. A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban.	1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború. Topográfia: Szlovákia, Ukrajna.	okok felidézése. A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása. A délszláv háború okainak feltárása. A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.
A kétpólusú világ megszűnése	Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. A Szovjetunió felbomlása. A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború.		

TÉMAKÖR: A rendszerváltoztatás folyamata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A Kádár-rendszer végnapjai	Az adósságválság kialakulása és következményei.	Fogalmak: adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar	A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. A magyarországi rendszerváltoztatás főbb

	Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. Az ellenzék megszerveződése Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás. A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás. Személyek: Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor. Kronológia: 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.	állomásainak felidézése. A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
A rendszerváltoztatás	Az új pártok – különböző ideológiák. Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. Az Antall-kormány megalakulása. A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás).		
A piacgazdaság kiépülése	A privatizáció – vesztesek és nyertesek. A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. A külkereskedelem		

	átalakulása. Gazdasági szerkezetváltás.		

TÉMAKÖR: A világ a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az átalakuló világ	A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína. Óriásvállalatok a globális térben.	Fogalmak: modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus , terrorizmus, globalizáció.	A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése. A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében). Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
A globális világ	Demográfiai változások, népmozgások. Az iszlamizmus térhódítása. A kereszténység helyzete a globalizálódó világban. Válsággócok, helyi		

	konfliktusok és terrorizmus. Globalizáció és kultúra. A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség.		

TÉMAKÖR: Magyarország a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 21 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A demokrácia működése Magyarországon	Az Alaptörvény. A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. A választási rendszer.	Fogalmak: közvetett és közvetlen demokrácia, integráció, euró, Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény. Személyek: Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők). Kronológia: 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése. Topográfia: Brüsszel.	Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján. A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése. Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében. Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.
A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői	A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. Magyarország a NATO-ban. Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek.		
Magyarország és az Európai Unió	Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés.		

	Az Európai Unió főbb szervei és működésük. Magyarország csatlakozásának folyamata. Az együttműködés eredményei és nehézségei. Nemzetek Európája vagy föderatív Európa?		

TÉMAKÖR: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A határon túli magyarok	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbség helyzetére. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Az asszimilációs politika megnyilvánulásai. Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. Anyanyelvű oktatás és kultúra. Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarság.	Fogalmak: kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,. Személyek: Esterházy János, Márton Áron, Tőkés László. Kronológia: 1944–1945 magyarellenes atrocitások, 1990 fekete március. Topográfia: Csúrog, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld.	A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig. A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban.
A magyarországi	A politikai rendszerek változásai és hatásaik a		

nemzetiségek, a magyarországi cigányság	nemzetiségek helyzetére. A cigányok/romák 20–21. századi története. Demográfiai jellemzők és folyamatok. Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. Anyanyelvű oktatás és kultúra.		

A 12. évfolyamon az állampolgári ismeretek tantárgy óraszáma és tananyaga beépül a történelem tantárgy tananyagába és óraszámába.
Az állampolgári ismeretek tantárgy témaköreinek áttekintő táblázata:

Témakör neve	Óraszám
A család, a családi szocializáció	3
A család gazdálkodása és pénzügyei	2
Szabadság és felelősség; jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás	5
Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem	4
A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása	4
A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése	3
Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem	3
Bankrendszer, hitelfelvétel	2
Vállalkozás és vállalat	2
Rendszerezés	3
Összes óraszám:	31

Állampolgári ismeretek

TÉMAKÖR: A család, a családi szocializáció
ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Értelmezi a családi szocializációnak az ember életútját befolyásoló jelentőségét;
Felismeri, hogy a családtagok milyen szerepet töltenek be a szocializáció folyamatában.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Értelmezi a család mint a társadalom alapvető intézményének szerepét és jellemzőit;
Társaival megbeszéli a párválasztás, a családtervezés fontos szakaszait, szempontjait és a gyermekvállalás demográfiai jelentőségét: tájékozódás, minták, orientáló példák, átgondolt tervezés, felelősség.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
Az önismeret, önértékelés és a reális énkép alakítása A kommunikációs készség fejlesztése A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése Az érvelés készségének fejlesztése A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése A generációk közötti kapcsolat, a nemzedékek közötti párbeszéd erősítése		
A családi szocializáció folyamata és jellemzői A családtervezés szempontjai és szakaszai	család, családi szocializáció, családi életciklus, családtervezés, gyermekvállalás,	Vita: a család fogalma és társadalmi funkciói Szövegalkotás: a családi szocializáció

A gyermekvállalás demográfiai, társadalmi jelentőségének tudatosítása A házasság intézménye, a hagyományos családmodell, a családi szerepek A család: szeretetközösség, együttműködés, kölcsönösség, tisztelet; A család társadalmi funkciói Biológiai és társadalmi reprodukció, családi háztartás; Párkapcsolatok, házasság, családtervezés; Szerepek a családban; Családi szocializáció	házasság, demográfia;	jellemzői és szakaszai Plakátkészítés a családi szerepekről Prezentáció készítése a gyermekvállalás fontosságáról, társadalmi és demográfiai jelentőségéről Forráselemzés és gyűjtőmunka segítségével grafikai szervező készítése a családmodell átalakulásáról és annak következményeiről a 20-21. században

TÉMAKÖR: A család gazdálkodása és pénzügyei
ÓRASZÁM: 2 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Társaival megtervezi egy fiktív család költségvetését;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemléletmód és gondolkodás fejlesztése		

A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A családi költségvetés felépítése	családi háztartás, családi költségvetés, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság, megtakarítás, hitel, GYES, GYED;	Szakértői mozaik: Családi háztartás, a család pénzügyei Egy fiktív család költségvetésének megtervezése
A családi gazdálkodás; pénzügyi tervezés: bevételek, kiadások		Kérdések és feltevések megfogalmazása egy téma előzetes áttekintése alapján: a családi háztartás, a család pénzügyei
A megtakarítás szerepe és jelentősége, lehetőségei		
A fenntarthatóság és a fogyasztási szokások kölcsönhatása		Szövegalkotás: a család környezettudatos életvitelét befolyásoló tényezők bemutatása szabadon választott műfajban Vita: a fenntarthatóság szerepe a pénzügyi tervezésben Önálló kutatás eredményeinek felhasználásával prezentáció készítése a megtakarítás, az előtakarékosság lehetőségeiről

TÉMAKÖR: Szabadság és felelősség, jogok és kötelezettségek, a társadalmi felelősségvállalás

ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Felismeri az alapvető emberi jogok egyetemes és társadalmi jelentőségét;

Érti a társadalmi normák és az egyéni cselekedetek, akaratok, célok egyeztetésének, összehangolásának követelményét;

Felismeri és értelmezi az igazságosság, az esélyegyenlőség biztosításának jelentőségét és követelményeit.
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a választójog feltételeit és a választások alapelveit;
Kiemeli a közteherviselés nemzetgazdasági, társadalmi és morális jelentőségét;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;
Önállóan vagy társaival együttműködve javaslatokat fogalmaz meg;
Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	állam, államforma, politikai rendszer, alapjog(ok), emberi jog, alkotmány, Magyarország Alaptörvénye, polgári szabadságjog, a jövő nemzedékek jogai, norma, normakövető magatartás, állampolgári felelősség, állampolgári kötelesség, közteherviselés, adómorál, választójog, állampolgári részvétel, választási rendszer, országgyűlési választás, önkormányzati választás, európai parlamenti választás, népszavazás, politikai párt, képviselő, közjog, magánjog, jogforrás, jogforrási hierarchia, jogérvényesülés, bűncselekmény , szankció, büntetőjog, ügyész, bíró, ügyvéd, természetes személy, jogi személy, jogképesség, közokirat, magánokirat, közjegyző; polgári peres eljárás, felperes, alperes;	Szituációs gyakorlat: az igazságszolgáltatás működésnek bemutatása egy fiktív eljáráson keresztül Önálló kutatómunka: az országgyűlési választás rendszerének alakulása 1867 és 2014 között, vagy népszavazások Magyarországon 1990-2018 között Tudósítás vagy riport készítése egy fiktív vagy valós országgyűlési vitanapról források, a média-megjelenések segítségével Prezentáció vagy digitális médiatartalom készítése a jövő nemzedék jogairól Szövegalkotás: Magyarország Alaptörvényének szerepe Grafikai szervező segítségével a magyar jogrendszer felépítésének bemutatása Vita: a közteherviselés szerepe az állam működésében, hogyan javítható az adómorál
Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A demokratikus elköteleződés kialakítása, erősítése		
A társadalmi normák fontosságának megismerése		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az alapvető emberi jogok, állampolgári jogok, polgári szabadságjogok		

Magyarország Alaptörvényének fontosabb részei: Alapvetés, Állam, Szabadság és felelősség		Plakátkészítés az állampolgári jogokról és kötelezettségekről
Az állampolgári jogok és kötelességek		
Az országgyűlési, a helyhatósági és az európai parlamenti képviselő választás; a népszavazás intézménye		
A választójog és feltételei		
A jövő nemzedékek jogai		
Az igazságszolgáltatás rendszerének felépítése, a büntetőjog, polgári jog, közjog, magánjog fogalma		
A közteherviselés; a magyarországi adórendszer alapelemei		

TÉMAKÖR: Nemzet, nemzettudat; lokálpatriotizmus, hazafiság, honvédelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

Felismeri a világ magyarsága mint nemzeti közösség összetartozásának jelentőségét;

Véleményt alkot a nemzetek és a globalizáció összefüggéseiről;

Felismeri és értékeli a helyi, regionális és országos közgyűjtemények nemzeti kulturális örökség megőrzésében betöltött szerepét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Társaival megbeszéli a nemzeti érzület sajátosságait és a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáit;

Társaival megbeszéli a honvédelem, mint nemzeti ügy jelentőségét;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

Felismeri a véleménynyilvánítás, érvelés, a párbeszéd és a vita társadalmi hasznosságát;

Tiszteletben tartja a másik ember értékvilágát, gondolatait és véleményét;

Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése	nemzet, nemzettudat, nemzeti identitás, lokálpatriotizmus, hazaszeretet, honvédelem, honvédség, különleges működési rend, nemzetállam;	Forrásfeldolgozás: 19. és 20. századi szemelvények a hazaszeretetről, a nemzeti identitás fontosságáról Szövegalkotás: kapcsolat a szülőföldhöz, a lokálpatriotizmus szerepe a tanulók életében Tanulói előadás a nemzetállamok és az Európai Unió kapcsolatrendszeréről Vita: a globalizáció hatása a közösségekre, a nemzetekre és a környezetre Grafikai szervező segítségével Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszerének bemutatása Lapszemle készítése egy kiválasztott nemzeti ünnep eseményeiről és sajátosságairól Prezentáció készítése a határon túli magyar közösségekről, az őket érő kihívásokról Szöveges vagy audiovizuális riport készítése a Magyar Honvédségről Digitális eszközhasználattal tematikus összeállítások szerkesztése egy határon túli magyar közösségről
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az érvelési készség és a vitakultúra fejlesztése		
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A nemzettudat alkotóelemeinek értelmezése		
A nemzeti érzés sajátosságai, a hazafiság lehetséges megnyilvánulási formáiA lokálpatriotizmus és a hazaszeretet közötti kapcsolódás		
A honvédelmi kötelezettség teljesítésének békeidőben és a különleges működési rend idején		
A Magyar Honvédség szerepe, feladatai; a katonai szolgálat lehetőségei		
A nemzetállamok szerepe, feladatai a globális világban és az Európai Unióban		
Magyarország és az Európai Unió kapcsolatrendszereA határon túli magyar közösségek kihívásai, Magyarország feladatai		

az anyaországon kívül élő magyarság identitásának megőrzésében		
A nemzettudat alkotóelemei; A nemzeti érzület: a nemzeti szimbólumok, a közös nyelv, a kollektív történeti emlékezet, a közös kultúra releváns elemei; A világ magyarsága és a nemzeti közösség; A honvédelem kérdései a 21. században; A nemzetek, nemzetállamok szerepe a globális világban és az Európai Unióban		
A nemzethez tartozás emocionális kötődésének kialakítása, megerősítése		

TÉMAKÖR: A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása
ÓRASZÁM: 5 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Bemutatja Magyarország Alaptörvényének legfontosabb részeit: Alapvetés; Az állam; Szabadság és felelősség;
Értelmezi a törvényalkotás folyamatát;Aazonosítja az állam gazdasági szerepvállalásának elemeit;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;
Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	állam, intézmény, politikai rendszer, hatalmi ágak, jogforrási hierarchia, köztársasági elnök, Országgyűlés, törvényalkotás, törvény, országgyűlési határozat, képviselő, mentelmi jog, országgyűlési bizottság(ok), házszabály, parlamenti frakciók, interpelláció, Kormány, miniszterelnök, miniszter, államtitkár;	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése az állam felépítéséről, a hatalmi ágak legfontosabb intézményeiről Vita: az állami szerepvállalásról a gazdasági életben Költségvetés tervezése a főbb állami feladatokhoz, vagy egy-egy kiválasztott
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
A kommunikációs készség fejlesztése		

Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése	miniszterelnöki, kormány- és miniszteri rendelet, Alkotmánybíróság, alkotmánybírósági határozat, Állami Számvevőszék, Kúria, Országos Bírói Hivatal, ügyészség, legfőbb ügyész, főügyészségek, fellebbviteli főügyészségek, járási és járási szintű ügyészségek, az alapvető jogok biztosa, gazdaságpolitika, államháztartás, költségvetés, költségvetési egyensúly, adórendszer, adók, járulékok, illetékek, közteherviselés, adómorál, korrupció és integritás, hatóság, hatáskör, illetékesség;	feladat költségeinek részletes kidolgozása, bemutatása és megvédése Szerepjáték: a törvényalkotói munka, egy képzelt jogszabály megalkotása, érvek és ellenérvek gyűjtése Prezentáció készítése egy kiválasztott ellátórendszer működéséről, feladatairól Szövegalkotási feladat: egy-egy minisztérium felépítésének és feladatainak bemutatása források segítségével Mozaik, szakértői mozaik: az állam szociális funkciói, oktatási, egészségügyi feladatai vagy a rendvédelmi szervek feladatai Képzelt riport egy országgyűlési ülésről vagy kormányülésről Önálló kutatás alapján plakát vagy ábra készítése egy kiválasztott államigazgatási szerv vagy hivatal felépítéséről, feladatairól
A hatalmi ágak		
A magyar állam intézményrendszere		
A kormány és szervei		
Az Országgyűlés felépítése és működése; az országgyűlési képviselők feladatai, jogállása		
A törvényalkotás folyamata		
Az igazságszolgáltatás rendszere, felépítése, szereplői és szerepe a demokratikus államrendben		
Az állam gazdasági feladatai		
A központi költségvetés alapvető felépítése és szerepe		
A nagy ellátórendszerek és az állami alapfeladatok		
A magyar állam intézményrendszere; az igazságszolgáltatás rendszere, szervezetei; A gazdaság körforgása; A gazdaságpolitika; Az állam gazdasági feladatai; Az állami költségvetés		

TÉMAKÖR: A mindennapi ügyintézés területei és megszervezése

Javasolt óraszám: 4 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
jártasságot szerez a jog területének mindennapi életben való alkalmazásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Azonosítja a mindennapi ügyintézés alapintézményeit;

Tájékozott a munkavállalás szabályozásáról;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalma	Javasolt tevékenységek
A kommunikációs készség fejlesztése	hivatal, intézmény, szervezet, ügyfélkapu, kormányablak, körjegyzőség, járási hivatal, polgármesteri hivatal, polgármester, jegyző, települési, fővárosi és kerületi önkormányzat, képviselőtestület, munkaerőpiac, munkáltató, munkavállaló, munkavállalás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, kollektív szerződés, adásvételi, ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön-, biztosítási, tartási és életjáradéki szerződés;	Az e-ügyintézés felületének megismerése, az egyes ügytípusok csoportosítása önálló kutatómunka keretében Helyzetgyakorlat vagy szituációs játék a mindennapi ügyintézés egy-egy eljárásáról Grafikai szervező segítségével az egyes ügytípusok és az azokban hatáskörrel rendelkező hivatalok csoportosítása Szakértői mozaik: Munkaszerződés, kollektív szerződés, érdekképviselet, érdekegyeztetés Szövegalkotás: önéletrajz, motivációs levél; Állásinterjú Szituációs játék vagy helyzetgyakorlat egy fiktív állásinterjún való megjelenésről, szereplésről Prezentáció készítése internetes források alapján a munkaerőpiaci előrejelzésekről Vita: az automatizáció, a digitalizáció és a robotizáció gazdasági és társadalmi következményei, a munkaerőpiacra gyakorolt hatásai
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése		
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		
A problémamegoldó szemléletmód fejlesztése		
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A társas együttműködés fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A mindennapi ügyintézés alapintézményeinek megismerése		
A hivatalai ügyintézés lehetőségei, az e-ügyintézés		
A munkáltatók és a munkavállalók alapvető jogai és kötelességei		
A munkaszerződés alapvető szabályai, a kollektív szerződés szerepe		
Az önéletrajz és a motivációs levél felépítése, legfontosabb tartalmi és formai elemeinek megismerése		
Az állásinterjúra történő felkészülés szempontjai		
A szerződések néhány fő típusai: adásvételi,		

ajándékozási, megbízási, vállalkozási szerződés, kölcsön- és biztosítási szerződés		
Az állam, a munkaadók és a munkavállalók közötti érdekegyeztetés szintjei, fórumai		
Az automatizáció, digitalizáció hatása a munkaerőpiacra		

TÉMAKÖR: Fogyasztóvédelem, környezet- és természetvédelem

ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Életvitelébe beépülnek a tudatos fogyasztás elemei, érvényesíti a fogyasztóvédelmi szempontokat;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse;

Beszámolója elkészítéséhez önállóan vagy segítséggel használja az infokommunikációs eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	Fogyasztóvédelem, tudatos fogyasztó, a fogyasztó jogai, a fogyasztói érdekek védelme, békéltető testület, web áruház, garancia, szavatosság, jótállás, természetvédelem, épített környezet, klímavédelem, ökológiai lábnyom;	
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése		Szövegalkotás: saját tapasztalatok és információgyűjtés alapján tájékoztató/GYIK készítése az internetes vásárlással kapcsolatos tudnivalókról Vázlatírás vagy egyéb grafikai szervező készítése a fogyasztóvédelem szerepéről Vita: A tudatos fogyasztó jellemzői, a különféle fogyasztói magatartásformák hatása a természeti környezetre, az emberiség ökológiai lábnyomára Plakát készítése a szavatosság, a garancia és a jótállás alapvető szabályairól, amelyekre kell odafigyelnie a vásárlónak
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása		
A döntési képesség fejlesztése		
A társas együttműködés fejlesztése		
A digitális kompetencia fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A fogyasztóvédelem fogalma és lehetséges területei		
A fogyasztóvédelem gazdasági, társadalmi szerepe, feladatai		

A fogyasztói érdekek, a kapcsolódó állampolgári jogok megismerése		Médiahasználat (könyvtár, internet, sajtó): fogyasztóvédelmi esetek gyűjtése és esetmegbeszélés keretében történő feldolgozása Forráselemzés és forrásfeldolgozás keretében a biológiai diverzitást veszélyeztető tényezők, a legsúlyosabb környezetvédelmi kockázatok összegyűjtése és ábrázolása prezentáció formájában
A szavatossággal és a garanciával kapcsolatos jogok és feltételrendszer alapjainak megismerése		
Az internetes vásárlás előnyei és kockázatai		
A tudatos, a fenntarthatóságot szem előtt tartó, fogyasztói magatartás szemléletének kialakítása		
A környezetvédelem legfontosabb helyi, országos és globális kérdéseinek megismerése, feltárása		
Az épített és természeti környezetünk védelme iránti elköteleződés kialakítása, erősítése		

TÉMAKÖR: Bankrendszer, hitelfelvétel
JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra
TANULÁSI EREDMÉNYEK
A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
Saját pénzügyi döntéseit körültekintően, megalapozottan hozza meg;
Társaival megbeszéli a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjait, illetve feltételeit;
Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése	Bank, kétszintű bankrendszer, jegybank, Magyar Nemzeti Bank, kereskedelmi bank, pénzügyi intézmények, hitel, hitelszerződés, a hitelek típusai, kamat, hitelfedezeti mutató,	Szövegalkotási feladat: a magyar bankrendszer működése, felépítése Vita: a tudatos és megalapozott hitel felvétele / miért van szükség a hitelre?
A döntési képesség fejlesztése		
A rendszerezési képesség fejlesztése, a		

rendszerszemlélet alakítása	jövedelemarányos törlesztő részlet, jelzáloghitel, kezesség, hitelbiztosítás, teljes hiteldíjmutató (THM), futamidő, követeléskezelés, hitelközvetítő, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	Plakát készítése a hitel kockázatairól Véleményvonal segítségével a hitelkockázatok közös mérlegelése Beszélgetőkör a megalapozott, körültekintő hitelfelvétel szempontjairól és feltételeiről
A társas együttműködés fejlesztése		
A kommunikációs készség fejlesztése		
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése		
A monetáris politika fogalmának és alapvető jellemzőinek megismerése		
A Magyar Nemzeti Bank működése, feladatai		
A kereskedelmi bankok jellemzőinek, tevékenységének megismerése		
A pénzügyi intézetek típusai		
A hitelfelvétel módozatai, feltételei és kockázatai		
A hitelszerződés tartalmi elemei, a körültekintő hitelfelvétel feltételei		
A bank alapvető tevékenysége; Kétszintű bankrendszer: központi bank és kereskedelmi bankok; A Magyar Nemzeti Bank; A pénzügyi intézmények; Hitelfelvétel		

TÉMAKÖR: Vállalkozás és vállalat

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

Értelmezi a vállalkozás indítását befolyásoló tényezőket;

Arra törekszik, hogy feladatai egy részét a társas tanulás révén teljesítse.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMA	JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK
A kommunikációs készség fejlesztése	jogi személy, vállalkozás, egyéni vállalkozó,	Vázlat vagy egyéb grafikai szervező készítése

TÉMAKÖR NEVE	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	JAVASOLT ÓRASZÁM
11. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
A véleményalkotás és a véleménynyilvánítás fejlesztése	gazdasági társaság, betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.), részvénytársaság (rt.), zártkörű (zrt.) és nyilvános (nyrt.) részvénytársaság, startup, a vállalkozások mikro- és makro környezete; vállalkozói kompetenciák, üzleti terv, pénzügyi tervezés, pénzügyi tudatosság, gazdasági-pénzügyi fenntarthatóság;	a vállalkozások fajtáiról, a vállalatok típusairól Információgyűjtést követően egy vállalkozás üzleti tervének vizsgálata Vita: a kis- és középvállalkozások szerepe, gazdasági, társadalmi fontossága Szövegalkotás: vállalkozási ötletek, egy tetszőleges vállalkozás tervének bemutatása	
A több nézőpontú, mérlegelő gondolkodás fejlesztése			
A problémamegoldó szemlélet fejlesztése			
A rendszerezési képesség fejlesztése, a rendszerszemlélet alakítása			
Az élményalapú, tapasztalati tanulás elősegítése			
A társas együttműködés fejlesztése			
A digitális kompetencia fejlesztése			
A vállalkozás fogalmának értelmezése			
A vállalkozási formák, cégtípusok megismerése			
Az egyes cégtípusok, vállalati formák szerepe a gazdaságban			
Az üzleti terv fogalma, célja			
A vállakozás mikro- és makrokörnyezeti tényezői			
A vállalkozás működési köre és környezete; A vállalkozások típusai; Vállalkozási terv; A vállalatok fajtái			

.

Természettudomány

A természet megismerése	-Elektronikus portfólió 1. részének elkészítése (Rudabánya: Rudapithecus látogatóközpont) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az ember önmagáról és a természeti környezetről szerzett tudásának eredete, a tudomány, a művészet és a vallás megismerésben játszott szerepének értékelése. - A tudomány és a hit kérdései néhány tudós írásaiban. - A természeti környezetbe való beilleszkedéshez szükséges tudás történeti kezdetei, az őskori kultúrák, természeti népek természettel kapcsolatos hitvilága, tapasztalati tudása. - A természetfilozófia, a természettudományos gondolkodás előképeinek megjelenése az ókorban (görög, arab, kínai gondolkodók, világmagyarázatok). - A természet megfigyelése, a kísérletezés megjelenése, a középkor néhány	Természetfilozófia, természettudomány, tudománytörténet, természettudományos probléma, tudományos megfigyelés, kísérlet, modell, modellváltás, kritérium, hipotézis, stratégia, tudományos elméletek.	8

	jelentős tudósának és történeti mérföldkövének (pl. Galilei, Kepler, Kopernikusz, alkimisták stb.) megismerése, értékelése. - A természettudományos diszciplínák kialakulására vezető okok feltárása, a fizika, a kémia, a biológia és a természetföldrajz vizsgálati területeinek és sajátos kutatási módszereinek összehasonlítása. - A tudományos probléma általános kritériumainak megértése, a természettudományos megismerés tényekre alapozottságának értékelése. - A hipotézisalkotás és annak megfigyelések, mérési adatok, kísérletezés útján történő bizonyítása vagy cáfolata, a következtetés és elméletalkotás módszereinek példák alapján történő elemzése, egységben való értelmezése. - A tudományos igazságnak az elméletek, modellek fejlődésén, egymást váltásán alapuló értelmezése.		
Nyersanyagok, energiaforrások. Vegyszerek a háztartásban	- Elektronikus portfólió 2. részének elkészítése (Rudabánya: bányászat) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése.	Nyersanyag, másodlagos nyersanyag, érc, megújuló és fosszilis energiahordozó, biomassza, újrahasznosítás, hatékonyság, körfolyamat, energiagazdálkodás, hulladékgazdálkodás, környezetvédelem, ecetsav, citromsav, szintetikus mosószerek, konyhasó, szalicilsav, borkősav, hypo, klórmész.	8

	- Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - A rendszerszintű gondolkodás fejlesztése az igények és a Föld természeti erőforrásai adta lehetőségek mennyiségi, minőségi és térbeli kapcsolatrendszerének, változásának elemzésével. - A természetben és a gazdasági életben megfigyelhető lineáris és körfolyamatok összehasonlítása, a fenntarthatósággal kapcsolatos összefüggések elemzése. - Az energia- és nyersanyagszektornak a természeti lehetőségek és a társadalmi, politikai, gazdasági környezet között ütközőzónaként való értelmezése. - A fosszilis energiahordozók típusai (kőszén, uránérc, hagyományos és nem hagyományos szénhidrogének), példák és térbeli előfordulásuk, kitermelési lehetőségek és korlátok áttekintése, környezeti problémák elemzése. - A fosszilis és megújuló energiahordozók és a klímaváltozás kapcsolatrendszerének megértésén alapuló környezeti szemléletformálás. - A megújuló (alternatív) energiaforrások típusai, felhasználási lehetőségei, a biomassza alapú energiatermelés elemzése. - Ipari nyersanyagok: ércek és nemércek, kitermelésük és felhasználásuk környezeti problémái és azok kezelése. - A 21. századi technológiák kulcsfontosságú alapanyagai, a járműgyártás, a félvezetőipar nyersanyagszükséglete, környezeti hatása. - A másodlagos nyersanyagok használatával összefüggő szemlélet fejlesztése, az újrahasznosítás lehetőségeinek áttekintése, a körfolyamatok jelentőségének és feltételeinek felismerése. - Kémia a háztartásban (savak, lúgok).		
Változó éghajlat	- Elektronikus portfólió 3. részének elkészítése (BorsodChem Zrt. környezetvédelem) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése:	Antropogén éghajlatváltozás, természetes éghajlatváltozás, poláris cellák, légkörzés, tengeráramlás, üvegházhatás,	8

	- Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése az éghajlatváltozás (természetes és antropogén) okainak értelmezése kapcsán. - Összefüggések értelmezése, a környezettudatos szemlélet fejlesztése az éghajlatváltozás és az üvegházhatású gázok kibocsátásának összefüggése kapcsán. Információk keresése a múltban lezajlott klímaváltozásokról, ezek lehetséges okainak, a történelem alakulására gyakorolt hatásának elemzése. - A múltbeli és a jelenlegi éghajlatváltozás különböző földrajzi övekben mutatkozó jeleinek azonosítása. - Az időjárás és az éghajlatváltozás előrejelzési módszereinek összehasonlítása, a valószínűségi gondolkodás fejlesztése, a nemzetközi tudományos összefogás szerepének értékelése. - Az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági következményeinek (pl. energiafelhasználás, élelmiszer-termelés, vízhasználat, biodiverzitás,	üvegházhatású gázok, kis jégkorszak, klímamodell, éghajlat módosító hatások, számítógépes klímamodellek, ipari hó (ok, következmény).	

	turizmus, közlekedés, migráció, gazdasági károk) magyarázata. - Az éghajlatváltozás Kárpát-medencében várható következményeinek elemzése. - Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz – az egyén és a közösségek lehetőségei, az éghajlatváltozás megállítására irányuló nemzetközi összefogás szükségességének felismerése. - A Föld globális hőszállítási rendszerei, szélrendszerek, tengeri áramlatok kialakulásának magyarázata, a Föld éghajlatának és időjárásának alakulásában játszott szerepük értékelése . - Az éghajlatváltozás életközösségekre gyakorolt hatásának elemzése, a természetes életközösségekben lejátszódó alkalmazkodási folyamatok példáinak megbeszélése. - A térségünkben a klímaváltozás miatt terjedőben lévő fertőző betegségek főbb jellemzői (fertőzési források, átviteli módok, egyéni és közösségi védelem). - Mérséklés vagy alkalmazkodás: tudományos, társadalmi, gazdasági és kulturális válaszok keresése, elemzése.		
Környezet és egészség 1.	- Elektronikus portfólió 4. részének elkészítése (OLM automata mérőállomás, BorsodChem Zrt. környezetvédelem és ÉRV) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése.	Természetvédelem, környezetvédelem. szmog, szmogriadó, légszennyező anyagok, vízszennyező anyagok, víztisztítás, talajszennyező anyagok vízminőség, talajminőség, levegőminőség, alkalmazkodás.	10

	- Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az egészséges környezet fenntarthatósági kritériumként való értelmezése. - A lakóhelyiségek levegőminőségét befolyásoló hatások, gyakoribb légszennyező anyagok, forrásaik, következményeik és egészségügyi hatásaik megismerése. A települési lakóövezetek levegőminőségi tényezői, a légszennyező anyagoknak való hosszú távú kitettség egészségkárosító hatásainak felismerése. - A vizek minőségére vonatkozó állapotjelzők, vizsgálati adatok elemzése, a vízminőség életközösségekre gyakorolt hatásának elemzése, következtetések megfogalmazása. Az ivóvíz meghatározó forrásai (felszín alatti vizek, felszíni vizek), az ivóvíz minőségét veszélyeztető emberi tevékenységek. A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás. - A talaj mint a környezet fő szűrő és detoxikáló rendszere, a talaj szerepe a felszín alatti vizek (ivóvíz) védelmében. - A talajminőség szerepe a tiszta és egészséges élelmiszer-termelésben, a talajminőséget veszélyeztető antropogén folyamatok. - A környezet- és természetvédelem feladatainak, tevékenységének konkrét példák alapján való elemzése.		
Környezet és egészség 2.	Elektronikus portfólió 5. részének elkészítése (Kazincbarcika Rendőrkapitányság: ifjúságvédelem, Kazincbarcikai Kórház, Drogambulancia, védőnő) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel.	Mentálhigiéné, szűrővizsgálatok, élelmiszerbiztonság, betegség, egészség, életvitel, megelőzés, mentálhigiéné, rákbetegség, hajlam, örökölhetőség,	8

	- Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az egészségmegőrzést, a betegségek megelőzését, az utódgenerációk védelmét szolgáló életvitel (epigenetikai hatás) jellemzőinek azonosítása (táplálkozás, mozgás, mentálhigiéné). - A szív- és érrendszeri betegségek életmóddal, környezeti minőséggel összefüggő kockázati tényezőinek feltárása, a megelőzés lehetőségeinek megbeszélése. - A rákbetegségek megelőzési lehetőségeinek felismerése, a betegség kialakulásában szerepet játszó környezeti tényezők azonosítása. - A betegségekre való hajlam és a környezet és életvitel közötti összefüggés vizsgálata. - Az élelmiszerbiztonság fogalmának értelmezése, tényezőinek és felelősségeinek azonosítása, jelentőségének értékelése. - Az élelmiszerek minőségmegőrzését befolyásoló tényezők azonosítása, a tárolás és tartósítás eljárásainak megismerése. Élelmiszerek összetevői. - Az alkohol és a dohányzás káros hatásainak összegyűjtése, a szokásokra	életvitel.	

	vonatkozó hazai és nemzetközi adatok elemzése. Egyéb függőségek (drog, szerencsejáték, internet, játék, étel, szex, vásárlás, munka).		
Az ember környezetformáló tevékenysége	Elektronikus portfólió 6. részének elkészítése (Kazincbarcika Városi Önkormányzat: településfejlesztés, településrendezés Északerdő Zrt: erdőgazdálkodás, környezet átalakítás, rekultiváció) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az emberi tevékenység természeti környezetre gyakorolt hatásának elemzése. - A környezeti károk helyreállítási lehetőségeinek elemzése, a rekultiváció fogalmának megismerése helyi, hazai és nemzetközi példákon keresztül. - A letelepedéssel járó környezeti hatások, a földművelés területfoglalása, a települések környezetbe illeszkedésének elemzése.	Globális problémák, éghajlatváltozás, energiaválság, környezetszennyezés, környezeti problémák, földművelési technológiák, természeti katasztrófák talajművelés, öntözéses gazdálkodás, élelmiszer-termelés, hulladékok problémája, településfejlődés, településfejlesztés, településrendezés, kármentesítés, rekultiváció, fenntarthatóság, úthálózat, folyami és tengerhajózás, légi közlekedés.	10

	- A természetes életközösségeket felváltó, azokkal kapcsolatban álló mezőgazdasági és erdőművelési módok elterjedésének hatáselemzése, a rendszerszintű gondolkodás fejlesztése a természeti és társadalmi tényezők kapcsolatrendszerének értelmezésével. - Az emberi közösségeken belüli és azok közötti, valamint a földrajzi felfedezéseknek utat nyitó közlekedési módok és eszközök (szárazföldi, vízi és légi közlekedés) történeti áttekintése, környezeti hatásuk elemzése. - A globális népesség alakulásának, az eltartó képesség növekedésének hátterében álló okok és az ebből eredő környezeti következmények áttekintése. - A természeti katasztrófák kialakulásának, felerősödésének, gyakoriságának társadalmi-gazdasági okai (túlnépesedés, mezőgazdaság, élelmiszer-termelés, ipar, szolgáltatások, lakosság), az összefüggések értelmezése. - A 21. századi fogyasztói társadalom kialakulása, a Föld környezeti rendszereire, állapotára gyakorolt komplex hatások azonosítása. - A mérlegelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése a gazdasági, környezetvédelmi és fenntarthatósági érdekek és érvek mentén.		
Az élővilág sokszínűsége	- Elektronikus portfólió 7. részének elkészítése (Város környéki erdők, rétek, vízpartok élővilága, esetleg Aggteleki Nemzeti Park, Bükki Nemzeti Park) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel. - Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása.	Biom, bioszféra, biodiverzitás, biotikus és abiotikus környezeti tényezők, mikroklíma, helyi flóra és fauna.	12

	- A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - Az éghajlati jellemzők és a biomok növény- és állatvilága közötti összefüggések vizsgálata néhány tipikus szárazföldi életközösségben (pl. sarkvidék, tundra, tajga, szavanna, sivatag, esőerdő, lomberdő). - A tengerek élővilágának jellemzése, tipikus élőhelyek, érdekes fajok, populációk közötti kapcsolatok bemutatása. - A lakóhely/iskola környezetét jellemző abiotikus tényezők és az ott előforduló élővilág megfigyelése, kapcsolatuk sokoldalú elemzése. - A városi környezet sajátos élőhelyeinek azonosítása, néhány városlakó állatfaj megfigyelése, a kertes övezetek és közparkok néhány jellegzetes növénycsoportjának, állatfajának felismerése. - A közelmúltban és a jelenben végbemenő, az emberi tevékenységgel közvetlen vagy közvetett módon kapcsolatba hozható biodiverzitás csökkenés lehetséges okainak és várható következményeinek feltárása, a negatív hatások csökkentésének, illetve az alkalmazkodás lehetőségeinek keresése, példáinak bemutatása. - Idegenhonos fajok gyakoribbá váló megjelenésének, az invazív jellegű terjedés okainak vizsgálata.		
Jövőképek	- Elektronikus portfólió 8. részének elkészítése (BorsodChem Zrt: termékéletút , Zöld Völgy: hulladékgazdálkodás) - Aktivitás és interaktivitás fejlesztése. - Digitális kompetenciák fejlesztése: - Információkeresés digitális eszközzel.	Számítógépes modell, szimuláció, előrejelzés, éghajlatváltozás, ökológiai lábnyom (hulladéklábnyom, vízlábnyom, saját ökológiai	8

	- Internetes források használatának fejlesztése. - A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása. - Az általtudományos információk felismerésének támogatása. - Alkotás digitális eszközzel. - A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során. - Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása. - A logikus gondolkodás készségének fejlesztése. - Az érvelési készség fejlesztése. - A véleményformálás támogatása. - Vitakészség fejlesztése. - A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése. - A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése. - Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása. - A prezentációs készség fejlesztése. - A biológiailag nem lebomló anyagok (kőolajalapú polimer műanyagok) problémáját érintő megoldási lehetőségek áttekintése (lebomló műanyagok, génszerkesztett mikrobiális technológiák). - Helyi hulladékkezelés. - A Föld globális népességének várható alakulása, a növekedés hajtóerői, korlátjai és következményei. - A számítógépes klímamodellek összetevőinek folyamatos bővülése, a szimulációk valószínűségi előrejelzései különféle társadalmi és gazdasági forgatókönyvek esetén. - Az éghajlatváltozással átalakuló Föld (pl. jégmentes Északi-sarkvidék, tartós hőség és vízhiány) várható gazdasági, társadalmi és biztonsági kérdéseinek elemzése. - Elektronikus portfólió befejező részének elkészítése (Összegzés, tapasztalat, következtetések levonása, „környyezettudatos jellemfejlődés”, a tanulók természettudományos szemléletének változása.	lábnyom), urbanizáció.	

Összesen:		(A NAT 2020 szerint 68 óra)	72 óra

„A komplex természettudomány, integrált természettudományos program, a mindennapokban megjelenő természettudományos kérdések és problémák mentén, a tanulói aktivitásra, interaktivitásra épülő, továbbá a projektmunkát előtérbe helyező tantárgy. Nem a lexikális ismeretek, azaz a tartalom mennyisége áll az oktatás középpontjában, hanem a tanulás során alkalmazott módszerek sokfélesége, a tanulók csoportos munkájának, illetve egymás közti vitájának támogatása, a projektfeladatok végzéséhez nyújtott támogatás.
A 11. évfolyamon lehetőség szerint mind nagyobb mértékben be kell építeni a korszerű infokommunikációs technológiákat a tanulás-tanítás folyamatába. A digitális információs térben való tájékozódás, a virtuális csoportokban történő tanulás, az iskolán kívüli tudásépítésre való nevelés e nélkül nehezen megvalósítható. Ebben a környezetben a tanulás eredménye egy olyan produktum (elektronikus portfólió), amely tükrözi a tanév során elvégzett, a leírt tudástartalomra vonatkoztatott tevékenységet és elemzi az elért eredményeket.” (Kerettanterv 2020.)

Kerettantervek

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Kémia

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Javasolt óraszám
7. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
A kísérleti megfigyeléstől a modellalkotásig	Megfigyelési és manuális készség fejlesztése Kísérletek értelmezése és biztonságos megvalósítása A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása Hipotézisalkotás alapvető szinten A hipotézis kísérleti megerősítése vagy cáfolata A tudományos gondolkodás kialakulásának támogatása Alkotás digitális eszközzel Információkeresés digitális eszközzel Az anyagi halmazok modellezése A részecskeszint és a makroszint megkülönböztetése Elválasztási műveletek	modell, kísérlet, tapasztalat, magyarázat, balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, anyagi halmaz, gáz, folyadék, szilárd halmazállapot, halmazállapot-változások, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás, fagyás, szublimáció, endoterm és exoterm változások, vegyszer, egyszerű mérési módszerek, tömeg, térfogat, sűrűség, elválasztási eljárások, kísérleti eszközök, desztilláció	12
Az anyagi halmazok	Az érvelési készség fejlesztése Egyszerűbb következtetések kialakításának támogatása A kémiailag tiszta anyagok: elemek és vegyületek összetétele és tulajdonságai példákkal	kémiailag tiszta anyag, kémiai elem, fém, nemfém, vegyület, szervetlen vegyület, szerves vegyület, keverék, fizikai	12

	A keverékek Az oldatok és összetételük Az oldódás Egyszerű kolloidok	tulajdonság, fizikai változás, oldat, oldott anyag, oldószer, oldódás, oldhatóság, tömegszázalék, térfogatszázalék, telítetlen oldat, telített oldat, fiziológiás sóoldat, rendszer, valódi oldat, kolloid oldat, komponens, levegő, ötvözetek	
Az atomok szerkezete	Vitakészség fejlesztése A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása Internetes források használatának fejlesztése Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása Az analógiás gondolkodás fejlesztése Alkotás digitális eszközzel Az atom felépítése és fontosabb jellemzői Az atomok periódusos rendszere és az anyagmennyiség	elemi részecske, proton, elektron, neutron, kémiai részecske, atom, izotópok, vegyértékelektronok, anyagmennyiség, Avogadro-szám, relatív atomtömeg, moláris tömeg, atommag, elektronburok, rendszám, periódusos rendszer, nemesgázszerkezet, vegyjel, alkálifémek, alkáliföldfémek, földfémek, halogének, nemesgázok	12
Összesen:			36 óra
8. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Az anyagok szerkezete és tulajdonságai	Vitakészség fejlesztése A társakkal való együttműködés képességének fejlesztése A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása Internetes források használatának fejlesztése Számítógépes bemutató készítésének gyakorlása Az analógiás gondolkodás fejlesztése	kémiai részecske, kémiai kötés, elsőrendű kémiai kötés, másodrendű kémiai kötés, molekula, elemmolekula, vegyületmolekula, ion, képlet, elektronvonzó képesség,	17

	Alkotás digitális eszközzel A kovalens kötés és a molekulák A molekulák felépítése és fontosabb jellemzői Az atomrácsos kristályok Az ion képződése és fontosabb jellemzői, csoportosítás töltés alapján Az ionok, az ionkötés és az ionvegyületek A fémes kötés és a fémek Az anyagok halmazszerkezete és fizikai tulajdonságai	kötéspolaritás, szerkezeti képlet, kristályrács	
Kémiai reakciók	A biztonságos eszköz- és vegyszerhasználat elsajátítása A csoportmunkában való részvétel készségének fejlesztése Az analógiás gondolkodás fejlesztése Alkotás digitális eszközzel A kémiai információk keresése és értelmezése A korábbi ismeretek alkalmazása az új információk feldolgozása során A fizikai és a kémiai változások megkülönböztetése A reakciók egyenletének leírása szavakkal, a folyamat értelmezése A reakciók egyenletének leírása képletekkel, az egyenlet értelmezése A reakciók energiaviszonyai A kémiai változások típusai Savak, bázisok, sav-bázis reakciók A kémhatás és a pH A redoxireakciók A köznapi életben jelentős kémiai reakciók	kémiai reakció, reakcióegyenlet, katalizátor, csapadék, gázfejlődés, exoterm reakció, endoterm reakció, egyesülés, bomlás, égés, gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció, redoxireakció, sav, bázis, Brønsted-féle sav-bázis elmélet, amfoter vegyület, só, savas kémhatás, semleges kémhatás, lúgos kémhatás, közömbösítés, pH-érték, indikátor, korrózió, rozsda	17
Kémia a természetben	Az értékelési és érvelési készség fejlesztése A prezentációs készség fejlesztése Különböző, egyszerű médiatartalmak létrehozása A véleményformálás támogatása A levegő, a víz, a kőzetburok és az élővilág anyagai A levegő szennyező forrásai és következményei A természetes vizek összetétele, szennyezői, víztisztítás, ivóvízgyártás	üvegházhatás, globális klímaváltozás, ózonpajzs, ózonlyuk, savas eső, szmog, édes víz, sós víz, ásványvíz, ásvány, trágya, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, szelektív	17

	A hulladékok, a hulladékkezelés, az újrahasznosítás A fosszilis energiahordozók	hulladékgyűjtés, szerves vegyület, fosszilis tüzelőanyag, természetes szenek, megújuló energiaforrások	
Kémia a mindennapokban	A logikus gondolkodás készségének fejlesztése A megbízható internetes információk keresésének és megosztásának támogatása Az áltudományos információk felismerésének támogatása Élelmiszerek összetevői Káros szenvedélyek A vízkeménység Mosószerek, tisztítószerek Fertőtlenítőszerek Építőanyagok A kőolaj A legismertebb fémek	gyógyszer, dohánytermék, drog, alkohol, tápanyag, élelmiszer-adalék, táplálékkiegészítő, mesterséges édesítőszerek, tartósítószerek, E-számok, kemény víz, vízlágyítás, vízkőoldás, mosószer, szappan, fertőtlenítőszer, érc, műanyag, festékanyagok, növényvédő szerek, műtrágya, mikro- és makrotápanyagok, mesterséges szenek	21
Összesen:			72 óra
Összes óraszám 7-8. évfolyamon			108 óra

Fizika

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óraszám
7. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			

Bevezetés a fizikába	A fizika tudománya által vizsgálható jelenségek felismerése, a tudományos megismerés ismérvei A testek mérhető tulajdonságai: a hosszúság, térfogat, tömeg jele, mértékegységei és mérőeszközei, a mértékegységek átváltása Az alapvető fizikai mennyiségek jellemző értékeinek tapasztalati becslése Az eltelt idő és a hőmérséklet jele, mértékegységei. A Celsius-skála A távolság, a térfogat, az eltelt idő, a tömeg, a hőmérséklet közvetlen mérése a rendelkezésre állóeszközökkel (beleértve a mobiltelefon óráját vagy a digitális konyhai mérleget, más konyhai mérőeszközt) A mérés pontosságának becslése ismételt mérések, illetve az eszköz jellemző adatainak ismeretében. A mérési eredmények összehasonlítása Azonos anyagból készült különböző tömegű testek tömegének és térfogatának kapcsolata. Az anyagra jellemző sűrűség megállapítása Sűrűségadatok használata a tömeg vagy térfogat kiszámolására Sűrűségmérés a tömeg mérésével és a szabályos test térfogatának számolásával, illetve a nem szabályos test térfogatának mérése kiszorított víz térfogata alapján A fizika szakterületei, néhány újabb eredmény egyszerű bemutatása, egy állítás tudományos megalapozottságának elemző vizsgálata	mérés, hosszúság, térfogat, tömeg, sűrűség, idő, hőmérséklet, a mérés pontossága, a mért adatok átlaga, becslés, tudományos eredmény	8
Mozgás közlekedés és sportolás közben	– A hely megadása, a környezetben tapasztalható mozgások megfigyelése, csoportosítása a pálya és a helyváltoztatás gyorsasága alapján A sebesség nagysága, iránya, mértékegysége A közel állandó sebességű mozgások (mozgólépcső, autó, korcsolya) megfigyelése, kialakulásuk körülményei, Newton első törvénye A megtett út, az utazásból hátralévő idő kiszámolása a sebesség nagyságának segítségével Az elejtett test mozgásának vizsgálata. A nehézségi erő és a nehézségi gyorsulás. Newton 2. törvénye A gépkocsi sebességmérője által mutatott értékek értelmezése: állandó és változó nagyságú sebesség, az átlagsebesség és pillanatnyi sebesség	hely, pálya, elmozdulás, út, átlagsebesség, kölcsönhatás, gyorsulás, nehézségi gyorsulás, erő, Newton első és második törvénye	10

	jelentése Egyszerű számítások az egyenes pályán, állandó sebességgel haladó gépjármű mozgásával kapcsolatban: Az elmozdulás, megtett út és a megérkezéshez szükséges idő kiszámolása A közel állandó sebességű, egyenes vonalú mozgások (buborék a Mikola-csőben, mozgólépcső, csúszás jégen) megfigyelése, kialakulásának magyarázata A gyorsuló és kanyarodó autó sebesség változását okozó külső hatás (súrlódás, súrlódási erő) azonosítása A sebességváltozást okozó erő nagyságának és a tömeg szerepének megfigyelése fékezés során Az önvezérelt autó működési elve A légzsák és a biztonsági öv működésének fizikai magyarázata		
Lendület és egyensúly	A lendület kiszámítása, a lendület megmaradásának vizsgálata néhány hétköznapi helyzetben Felismeri, hogy a lendületnek nem csak nagysága, hanem iránya is van A rakéta mozgásának kísérleti vizsgálata (léggömb-rakéta), fizikai magyarázata. Newton 3. törvénye Körmozgások és lengések (például a hinta lengései) megfigyelése, a periódusidő mérése. A periódusidőt befolyásoló tényezők azonosítása A környezetünkben megfigyelhető nyugvó testek egyensúlyának vizsgálata. Annak magyarázata, hogy miért nem esik le, miért nem fordul el a test, az erő forgató hatásának felismerése Rugalmas és rugalmatlan alakváltozások megfigyelése, a kétféle viselkedés összehasonlítása, az erő alakváltoztató hatásának felismerése Szemléletes kép kialakítása a szilárd anyagok belső szerkezetéről	lendület, a lendület megmaradása, periódusidő, fordulatszám, egyensúly, amplitúdó rezgésszám, rugalmas alakváltozás, Newton harmadik törvénye	10
Az energia	– A háztartásban használt energiahordozók megismerése: elektromos áram, földgáz, szén, fa – Az energiahordozók jellemzése, csoportosítása: fosszilis energia, zöldenergia	energiafogyasztás, teljesítmény, energiahordozók, zöldenergia, fosszilis energia, energiabiztonság,	8

	– Az energia árának becslése néhány fűtési-melegítési módszer (például gázkonvektor, elektromos vízmelegítő) esetében a háztartás számláinak segítségével – A rugalmas energia mozgási energiává alakulásának A teljesítmény használata az energiafogyasztás meghatározására – A lakásban található legnagyobb fogyasztók kiválasztása, jellemző adataik (teljesítmény, energiafogyasztás) áttekintése – (rugós eszközzel kilőtt golyó), a helyzeti energia mozgási energiává alakulásának (zuhanó test) megfigyelése. A mozgási energia belső energiává alakulásának (összedörzsölt tenyér) megfigyelése – Az erőművekben bekövetkező energiaátalakulások vizsgálata, az energia megmaradása – A szélerőmű, napelemek, napkollektor működésének értelmezése – Néhány energiatakarékossági lehetőség gyakorlatban való közvetlen megfigyelése, működési elve: termosztátos fűtőeszköz, hőszigetelés – A táplálkozási problémák fizikai hátterének megismerése: az energiafogyasztás és bevitel egyensúlyának vizsgálata az élelmiszerek energiatartalmát megadó adatok segítségével – A munkavégzés és a munka, a munka kiszámolása egyszerű esetben	energiatakarékosság, energiamegmaradás, rugalmas energia, helyzeti energia, mozgási energia, belső energia	
Összesen:			36 óra
8. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Víz, levegő a háztartásban és a környezetünkben	A hőtágulás jelenségének megfigyelése, értelmezése A jég olvadásának és a víz fagyásának kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet időbeli változásának megfigyelése. Az olvadáspont A környezetben lezajló termikus kölcsönhatások felismerése, összegyűjtése A leves, a tea melegítésének megfigyelése. A melegítés gyorsaságát meghatározó fizikai körülmények kísérleti vizsgálata, egyszerű magyarázata A víz forrásának kísérleti megfigyelése, a hőmérséklet mérése: forráspont, vízgőz A halmazállapotok és halmazállapot-változások értelmezése az anyagot	légnemű, folyékony, szilárd, fagyás, olvadás, párolgás, lecsapódás, forrás; kapilláris csövek, nyomás, hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, úszás, lebegés, sűrűségfeltétel, termikus kölcsönhatás, melegítés, felvett és leadott hő, nyomáskülönbség	14

	alkotó részecskék (apró golyók) egyszerű modelljének felhasználásával A téli fagy romboló erejének fizikai magyarázata, a fagyás megfigyelése jégkocka készítés során A víz tapasztalati tulajdonságainak kísérleti vizsgálata és értelmezése: összenyomhatatlanság, sűrűség, folyékonyság A nyomás jele, mértékegysége. Alkalmazása a felületre ható erő kiszámolására A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a mélységtől való függés és az iránytól való függetlenség felismerése. A hidrosztatikai nyomás kiszámolása Az acélból készült hajók úszásának fizikai magyarázata, a sűrűségfeltétellel és Arkhimédész-törvényének segítségével A testek úszásának és elmerülésének kísérleti vizsgálata, a tapasztaltak fizikai magyarázata a hidrosztatikai nyomás és a felhajtó erő segítségével Kapilláris jelenségek megfigyelése a háztartásban (felmosás, szivacs) Szilárd anyagok melegítésének kísérleti megfigyelése, a tapasztalt hőtágulás, hővezetés kvalitatív fizikai magyarázata Ismeri a hőtágulás jelenségét, jellemző nagyságrendjét A levegő fizikai tulajdonságai: nyomás, hőmérséklet, páratartalom A szél, az eső, a harmat, a dér, a hó, a jégeső és a felhők kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata		
Elektromosság a háztartásban	Az elektromos állapot kialakulásának megfigyelése kísérletezés közben, magyarázata a töltött részecskék és atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, proton, atommag) segítségével A kétféle elektromos állapot közti kölcsönhatás megfigyelése, anyagok osztályozása vezető és szigetelő tulajdonságuk szerint A villámok kialakulásának egyszerű fizikai magyarázata Szemléletes kép alkotása az elektromos – egyen és váltakozó – áramról. Egyen és váltakozó-áramú eszközök azonosítása a környezetünkben A feszültség és áramerősség jele, mértékegysége, feltüntetése az elektromos eszközökön	atom, elektromos állapot, elektromos áram, feszültség, áramerősség, ellenállás, Ohm törvénye, áramforrás, fogyasztó, Joule-hő, áramütés, elektromos energia, teljesítmény, dipólus, transzformátor	16

	Ohm törvényének vizsgálata méréssel, egyszerű áramkörben, ellenálláshuzallal Az áramerősség várható értékének meghatározása az ellenállás ismeretében. A technikai alkalmazásokban gyakori szigetelő és vezető anyagok ellenállásának mérése. Az ellenállás Az egyszerű áramkör részei: áramforrás, kapcsoló, fogyasztók, vezeték Egyszerű (elágazás nélküli), és elágazást tartalmazó áramkörök A legfontosabb áramköri jelek. Egyszerű (elágazás nélküli), és elágazást tartalmazó áramkörök áramköri rajzának elkészítése, illetve áramköri rajz alapján az áramkör összeállítása Elemek és akkumulátorok jellemző adatainak összehasonlítása Az emberre veszélyes feszültség és áramerősség értékek. Az áramütés hatása A Joule-hő meghatározása. A vasaló, a hajszárító, a vízmelegítő működési elve: a fűtőszál kialakítása és szerepe Áramütés-veszélyes helyzetek a lakásban: A rövidzár, a biztosíték és a földelés szerepe az elektromos eszközök biztonságos használata során Az iránytű használatának fizikai alapja Jedlik Ányos munkássága, az elektromos motor. A transzformátor működésének megfigyelése		
Világítás, fény, optikai eszközök	A fény egyenes vonalú terjedésének megfigyelése, kísérleti vizsgálata, demonstrálása párhuzamos nyaláb vagy kis teljesítményű (az egészségre veszélytelen) lézer segítségével A síktükörben látható tükörkép kialakulásának magyarázata a fény szabályos visszaverődésével, a fénysugár útjának megrajzolásával A háztartásban használt fényforrások és azok tulajdonságainak (a fény színe, a fényerősség, a kibocsátott fény térbeli eloszlása, az energiahatékonyság, ár, élettartam) megismerése, a működésükhöz szükséges áramforrás kiválasztása	fényforrás, szabályos visszaverődés, tükör, fénytörés, gyűjtő és szórólencse, fókusztávolság, fókuszpont	14

	A fénytörés jelenségének megfigyelése A gyűjtőlencse optikai tulajdonságainak kísérleti vizsgálata. A nagyító képalkotásának fizikai magyarázata. A fókusztávolság és a dioptria, mint a lencse egyik fontos jellemzője A látás folyamatának fizikai magyarázata. Jellegzetes lencsehibák: rövidlátás, távollátás, ezek korrekciója szemüveggel, kontaktlencsével, lézeres beavatkozással. A szem egészségvédelme Megfigyelések nagyítóval vagy mikroszkóppal illetve távcsővel vagy látcsővel (Galilei-távcső) Karácsonyfadísz, visszapillantótükör (domború tükör) és borotválkozó tükör, fényes kanál (homorú tükör) képalkotásának megfigyelése A távcső és mikroszkóp részeinek vizsgálata, működésének fizikai magyarázata		
Hullámok	Rugalmas kötélen, rugón kialakított állóhullámok megfigyelése, jellemzése A vízhullámok kísérleti vizsgálata, a mozgás leírása A haladó hullámok kialakulásának elvi magyarázata. Az amplitúdó, a frekvencia, a hullámhossz A levegőben terjedő lökéshullám megfigyelése egyszerű kísérleti eszközökkel. A terjedési sebesség becslése A hang tulajdonságainak (hangmagasság, hangerő) fizikai magyarázata Egyes hangszerek hangképzésének elve, a hangszerek megfigyelése működés közben A hallás mechanizmusának fizikai lényege, a hallást károsító tényezők ismerete A fény hullámtermészetének ismerete A színek észlelésének magyarázata, a kiegészítő színek Összetett fehér fény színekre bontása prizmával Kísérleti vizsgálata és magyarázata annak, miért függ a tárgyak színe a megvilágító fény színétől	állóhullám, hullámhossz, frekvencia, hullám terjedési sebessége, hangmagasság, hangerő, szivárvány színei, kiegészítő színek	10

	A felhők, az ég, a növényzet, a tenger, a folyók színének egyszerű magyarázata		
Környezetünk globális problémái	A Föld légkörének réteges szerkezete, a rétegek fizikai jellemzőinek tanulmányozása táblázat vagy grafikon segítségével. Az ózonpajzs elvékonyodásának hatása, a Földet ért ultraibolya sugárzás erősödése, az ózonpajzs védelmében hozott intézkedések Az éghajlatváltozás okai és következményei. Az éghajlat változására utaló fizikai mennyiségek értékeinek vizsgálata A tengerszint emelkedésének fizikai okai A tüzelőanyagok elégetésének szerepe az üvegházhatás kialakulásában Az emberi tevékenység természetre gyakorolt hatása: az ökológiai lábnyom. Az ökológiai lábnyom csökkentésének lehetőségei. A fényszennyezés megfigyelése A zajszennyezés fogalma Innovatív technológiák a környezet és az ember védelmében: porszűrők működési elve, hangszigetelés, energiatakarékos eszközök használata, a levegőben található szennyezők távolról történő mérése alapján elrendelt forgalomkorlátozás	éghajlatváltozás, üvegházhatás, ökológiai lábnyom, környezettudatosság, fényszennyezés, zajszennyezés	6
Égi jelenségek megfigyelése és magyarázata	A Nap fizikai jellemzői. A Nap energiájának forrása A Föld Nap körüli mozgásának, a Hold Föld körüli mozgásának fizikai jellemzői Anyaggyűjtés arról, hogyan változtatták meg Kopernikusz és Kepler felismerései a korábbi világképet A Nap járásának megfigyelése egy bot árnyékának segítségével, az égtájak meghatározása A Hold megfigyelése, felszíni formáinak magyarázata: meteorok Anyaggyűjtés arról, hogyan figyelte meg Galilei a Holdat és hogyan értelmezték a látottakat A Hold fázisainak megfigyelése, fizikai magyarázata a Nap, Föld, Hold	napközéppontú világkép, földtípusú bolygó, óriásbolygó, holdfázis, fogyatkozások, csillag, galaxis, fekete lyuk, fényév	12

	helyzete alapján Föld típusú bolygók és óriásbolygók, a bolygók jellegzetességeinek egyszerű fizikai magyarázata A csillagok sajátosságai, megkülönböztetésük a bolygóktól, látszólagos mozgásuk fizikai értelmezése, a legfontosabb csillagképek megfigyelése Ismerkedés az égbolt egyéb égi objektumaival: a Tejútrendszer, galaxisok, fekete lyukak. Az objektumok legfontosabb fizikai jellemzőinek feltérképezése. Az űrkutatás aktuális céljai, legfontosabb irányai: az űrszondák, a nemzetközi űrállomás, az űrtávcsövek, a műholdak tevékenységének bemutatása A világűr kutatásának kérdései: élet a Világegyetemben, a Világegyetem keletkezése és fejlődése		
Összesen:			72 óra
Összes óraszám 7-8. évfolyamon		(102 a NAT 2020 szerint)	108 óra
9. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Egyszerű mozgások	A környezetben megfigyelt mozgások (közlekedés, sportolás) jellemzése az út és az elmozdulás mennyiségek valamint a hely és a pálya fogalmának használatával Egyszerű számítások az egyenes pályán, állandó sebességgel haladó gépjármű mozgásával kapcsolatban: Az elmozdulás, megtett út és a megérkezéshez szükséges idő kiszámolása A környezetben megfigyelt mozgásoknál az elmozdulás, megtett út és a megérkezéshez szükséges idő kiszámolása, mozgás átlagsebességének meghatározása, több szakaszból álló mozgásnál is. Különböző szakaszokból álló mozgás út-idő, sebesség-idő grafikonjának értelmezése, egyszerűbb számolások a grafikon alapján. Az elejtett test mozgásának megfigyelése, kísérleti vizsgálata. A sebesség változásának jellemzése a gyorsulás fogalmának segítségével, a gyorsulás értelmezése a testre ható nehézségi erő vizsgálatával	Mozgás, sebesség, gyorsulás, erő, elmozdulás, kezdősebesség	12

	Adatgyűjtés Eötvös Lorándról és az Eötvös-ingáról Az elejtett test esési idejének mérése és számolása, a becsapódási sebesség kiszámítása A csúszó test mozgásának megfigyelése, kísérleti vizsgálata, értelmezése a rá ható erők segítségével Az állandó gyorsulással elinduló autó mozgásának leírása és magyarázata Csúszó test, állandó gyorsulással induló autó mozgásának leírása, a mozgás grafikonjának elemzése, az út számolása a grafikon alatti terület alapján is Az elmozdulás, a sebesség és a gyorsulás használata egyenes mentén zajló mozgások leírására Függőlegesen felhajított test mozgásának vizsgálata.		
A közlekedés és sportolás fizikája	Rugalmatlan ütközések megfigyelése, a közös sebesség számítása egyszerű esetekben a lendület megmaradásának segítségével. A gyűrődési zóna szerepe ütközéskor Labdák rugalmasságának vizsgálata a visszapattanás magasságának megfigyelésével A lendület szerepe fékezés és gyorsítás során. A fékút és a fékezési idő Az autó gyorsulásának, illetve a fékezés folyamatának magyarázata az autóra ható erők és Newton törvényei segítségével. Az autók gyorsulásának magyarázata Newton 3. törvényének segítségével A súrlódási erők, az erőket befolyásoló tényezők A súlyerő, súlyváltozásunk guggolás és felugrás közben A hajók (vitorlás, illetve hajócsavaros) és tengeralattjárók működésének fizikai magyarázata, az áramvonalas test fontossága a vízben való haladás során A közegellenállási (légellenállási) erő, az azt befolyásoló tényezők A repülőgépek fizikája, a szárnyra ható felhajtó erő magyarázata, az áramvonalas forma fontossága	a lendület megmaradása, a dinamika alaptörvénye, súrlódási erő, közegellenállás, hidrosztatikai nyomás, felhajtó erő, súlyerő	12
Ismétlődő mozgások	Egyszerű körmozgás létrehozása, megfigyelése, kialakulásának értelmezése a centripetális erő és gyorsulás fogalmának segítségével	körmozgás, centripetális erő, centripetális gyorsulás,	12

	A kanyarodás fizikája, a kicsúszás megfigyelése (kanyarodó autó, motor, korcsolya) és okainak (súrlódási erő) vizsgálata A periódusidő mérése, a fordulatszám és a kerületi sebesség meghatározása, a centripetális gyorsulás nagyságának kiszámolása A mindennapokban gyakori körmozgások (például: ruha a centrifugában, a kerékpár szelepe, a Föld felszínének pontjai) fizikai hátterének elemzése Súlynövekedés illetve csökkenés magyarázata pl. hullámvasutazás, bukkanón való áthaladás közben Különböző lengések felismerése a környezetben: hintázó gyerekek, artisták a trapézon A környezetben lezajló csillapodó rezgések és lengések megfigyelése, jellemzése az amplitúdó, a frekvencia, illetve a csillapodás mértéke szempontjából A rugóhoz kapcsolt test rezgésének megfigyelése, kvalitatív leírása, a kitérés-idő és a sebesség-idő függvény elemzése.	periódusidő, frekvencia, rezgés, csillapodás, a rugó által kifejtett erő	
Az energia	A munkavégzés meghatározása az erő-elmozdulás grafikon görbe alatti területének segítségével A teljesítmény, mint a munkavégzés sebessége Adatgyűjtés az emberiség energiafelhasználásáról A testek emelését és gyorsítását kísérő energiaváltozások vizsgálata: a helyzeti és mozgási energia A szabadon eső test becsapódási sebességének meghatározása a munkatétel és az energiamegmaradás törvényének felhasználásával Az elhajított kő, lejtőn csúszó test mozgásának energetikai elemzése, test becsapódási sebességének meghatározása Az energia megmaradása a súrlódás és közegellenállás hiányában és jelenlétében, a belső energia A rugóhoz, gumiszalaghoz kapcsolt test mozgásának energetikai elemzése: a rugalmas energia Energiaátalakulások a háztartásban, a környezetben, az emberi	munka, energia, helyzeti, mozgási, rugalmas energia, súrlódás, belső energia	10

	szervezetben és az erőművekben (hőerőmű, szélerőmű, vízi erőmű, atomerőmű, napkollektor), a hatásfok Az energia szállításának lehetőségei A Nap, mint a Föld energiakészletének elsődleges forrása. Megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése, megnevezése, az energiatermelés és a környezet állapotának kapcsolata Az energiaforrásaink kihasználásának lehetőségei a jövőben.		
A melegítés és hűtés következményei	A lineáris és térfogati hőtágulás jelenségének megismerése, megfigyelése a környezetben Az anyagok hőmérsékletének mérése, a hőmérséklet kiegyenlítődésének kísérleti vizsgálata és értelmezése Anyagok melegítésének és hűtésének megfigyelése például konyhai tevékenység során: a folyamat gyorsaságának vizsgálata, a fajhő és a felület nagyságnak szerepe Az égéshő és fűtőérték fogalma, a lassú és gyors égés felismerése a mindennapokban Halmazállapotváltozások (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás, a forrás és szublimáció) megfigyelése például konyhai tevékenység során. A fázisátmenetek vizsgálata a hőmérséklet változásának szempontjából A halmazállapot-változások értelmezése és energetikai leírása, egyszerű számítások a mindennapi gyakorlatból, az olvadáshő a párolgáshő és a forráshő fogalma A kuktafazék működésének fizikai magyarázata Gázok térfogata és nyomása közti összefüggés, ezt szemléltető egyszerű kísérletek (pl. Cartesius-búvár) Gázok hőtágulásának és hőmérsékletnövekedésre bekövetkező nyomásnövekedésének vizsgálata egyszerű kísérletekkel (izobár és izokor állapotváltozás) Gázok tágulási munkája	hőmérséklet, fajhő, párolgáshő, olvadáshő, forráshő, időbeli egyirányúság a természetben, halmazállapotváltozás, melegítés, hűtés, fűtőérték, izoterm, izobár és izokor állapotváltozás	14

	A dugattyú mozgásának értelmezése a hőtan első főtételének segítségével A megfordítható és nem megfordítható folyamatok közötti különbség felismerése		
VI. Víz és levegő a környezetünkben	A légnyomás kísérleti kimutatása, a légritkított tér néhány gyakorlati alkalmazása A légnyomás és az időjárás kapcsolata Az abszolút és relatív páratartalom. A relatív páratartalom és a hőmérséklet kapcsolata, páraképződés a természetben: harmatképződés, dér, zúzmara A halmazállapot-változások és a csapadékképződés kapcsolata, a csapadékképződési folyamatok fizikai háttere Páraképződés a lakásban, ennek következményei. Fűtési rendszerek a lakásban A hőterjedés gyakorlati példákon keresztül (hővezetés, hőáramlás, hősugárzás) A hőszigetelés lehetőségei a lakásban. A hőszigetelő ablak működésének fizikai magyarázata A víz rendhagyó hőtágulása, ennek következményei a természetben. Jégképződés a tavakon, jéghegyek Egyszerű számítások végzése a levegő állapothatározóinak megváltozásával kapcsolatban	Időjárás, éghajlat, relatív páratartalom, hővezetés, hőáramlás, hősugárzás	12
Összesen:			72 óra
10. évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
Gépek	A libikóka és a mérleg egyensúlyának kísérleti vizsgálata és értelmezése Szerszámkulcsok és fogók működésének magyarázata az erőkar segítségével Az állócsiga, a mozgócsiga, és a csigasor gyakorlati példákon keresztül Gépek összehasonlítása a teljesítmény és hatásfok adatok alapján A kerékpár felépítésének és működésének fizikai magyarázata Egy jelentős gép és a kapcsolódó technológia fizikai lényegének ismertetése,	forgatónyomaték, forgatónyomatékok egyensúlya, erőkar, teljesítmény, hatásfok	9

	történelmet és társadalmat átalakító hatásának bemutatása (Ilyen lehet: hajítógép, szövőgép, mechanikus számológép, belső égésű motor) Anyaggyűjtés James Wattról és gőzgépéről Beszélgetés a robotokról: elterjedésük, jövőbeli szerepük, mesterséges intelligencia, gépi tanulás, önvezérelt működés		
II.Szikrák, villámok	Az elektromos állapot kialakulásának magyarázata az atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, atommag) segítségével A két fajta elektromos állapot, az elektromos vonzás és taszítás, az elektromos árnyékolás, a csúcshatás, az elektromos megosztás és a földelés megfigyelése kísérletezés közben, a tapasztaltak magyarázata Coulomb törvénye, az elektromosan töltött testek között fellépő erő meghatározása Az elektromos mező szemléltetése (pl. búzadarás kísérlettel), ez alapján a mező erővonalakkal történő érzékeltetése Elektromos szikrák keltése, megfigyelése (pl. megosztó géppel vagy szalaggenerátorral), ennek segítségével a villámok kialakulásának alapvető magyarázata A tanultak alkalmazása a villámok elleni védekezésben, illetve a villámcsapás-veszélyes helyzetekben való helyes magatartás kialakításában A kondenzátor, mint elektromos töltések és elektromos energia tárolására szolgáló eszköz. A kondenzátorok kapacitása	elektromos állapot, elektromos töltés, elektromos mező, atom, elektron, Coulomb-törvény, elektromos árnyékolás, csúcshatás, földelés, kondenzátor	10
Elektromosság a környezetünkben	Az elektromos áram fogalmának kialakítása egyszerű kísérletekkel (például víz elektromos vezetésének változása, konyhasó vagy sav hatására), az áramerősség mérése A legfontosabb egyenáramú áramforrások (galvánelem, gépkocsi-mobiltelefon-akkumulátorok, napelemek), adatainak összegyűjtése és értelmezése, feszültségük mérése Ohm törvényének vizsgálata ellenálláshuzallal. Az ellenállás, mint fizikai mennyiség, és mint áramköri elem bevezetése Grafitbél vagy ellenálláshuzal ellenállását befolyásoló tényezőinek vizsgálata	elektromos áram, áramerősség, feszültség, ellenállás, Ohm-törvénye, soros és a párhuzamos kapcsolás, biztosíték, földvezeték	14

	(hossz, keresztmetszet, anyagi minőség) Egyszerű számítások elvégzése Ohm törvényének felhasználásával: a feszültség, az áramerősség és az ellenállás meghatározására Egyszerű, fényforrást és termisztort tartalmazó áramkör vizsgálata, az ellenállás hőmérsékletfüggésének felismerése A soros és a párhuzamos kapcsolások legfontosabb jellemzőinek megismerése kísérleti vizsgálatok alapján. Az eredő ellenállás. Egyszerűbb, maximum 3-4 fogyasztót tartalmazó vegyes kapcsolások áttekintése, kapcsolási rajzuk értelmezése A legfontosabb hőhatáson alapuló háztartási eszközök jellemzőinek összegyűjtése A villanyszámla értelmezése, a háztartási áramfogyasztás költségeinek kiszámolása, a kWh és a joule kapcsolata Az elektromos áramütés élettani hatása, érintésvédelmi, balesetvédelmi ismeretek Lakás villamos hálózata és biztonsági berendezései (a biztosíték, az áram-védőkapcsoló és a földvezeték feladata) Az EKG, EEG felvételek kapcsán az emberi idegvezetés egyes diagnosztikai alkalmazásainak bemutatása		
Generátorok és motorok	Elektromágnes készítése egyszerű eszközökkel (pl. vasszegre tekert szigetelt drót), az előállított mágneses mező vizsgálata pl. iránytűvel) Az elektromotor működési elvének megértése egyszerű modell vagy animáció tanulmányozása révén Az elektromágneses indukció alapeseteinek (mozgási, nyugalmi) megismerése, ez alapján egyszerű generátor modell készítése vagy tanulmányozása Az önindukció, mint speciális indukciós jelenség. Szerepe a nagy feszültségek előállításában. Adatgyűjtés Michael Faraday életéről, a felfedezések jelentőségének megvitatása	mágneses mező, mágneses indukcióvonalak, elektromágnes, elektromágneses indukció, generátor, elektromotor, transzformátor	12

	A váltakozó áram keletkezése, és főbb jellemzői A transzformátor működésének megfigyelése és magyarázata, az elektromos energia szállításában betöltött szerepének megismerése A környezetünkben illetve technika eszközökben található transzformátorok felismerése Generátorok és motorok működésének megfigyelése, fizikai magyarázata		
A hullámok szerepe a kommunikációban	A környezetben előforduló mechanikai haladó hullámok megfigyelése, a terjedési mechanizmusának megértése A megfigyelt mechanikai hullámok jellemzése a megfelelő fizikai mennyiségekkel (terjedési sebesség, hullámhossz, amplitúdó, a csillapodás jellege) Az állóhullámok kialakulásának megfigyelése Hangszerek és egyszerű hangkeltő eszközök megfigyelése, a keletkező hanghullámok jellemzése Környezetünk hangterhelése, javaslatok a zajszennyezés csökkentésére Az elektromágneses hullámok kialakulása és terjedése, a hullámokat jellemző fizikai mennyiségek A hullámhossz, a terjedési sebesség és a frekvencia kapcsolata A különböző frekvenciájú elektromágneses hullámok alkalmazásainak megfigyelése és fizikai magyarázata mindennapi eszközeink használata során: tolatóradar, mikrohullámú sütő, infrakamera, röntgengép, anyagvizsgálat A képek és hangok továbbításának alapelvei (rádió, televízió), a mobiltelefon működése: wifi, bluetooth Interferencia képek létrehozása lézerrel, lefényképezése, egyszerű magyarázata Az interferencia, mint a hullámtermészet egyértelmű bizonyítéka Anyaggyűjtés a hologramokról, Gábor Dénesről, a talált információk megosztása, megbeszélése Tudományos vita a mobiltelefon használatának lehetséges ártalmairól	hanghullám, elektromágneses hullám, a hullám hullámhossza, terjedési sebessége, frekvenciája, lézer, holográfia	14

VI. Képek és látás	A síktükörben látott kép megfigyelése, jellemzése, kialakulásának magyarázata Tükrök használata optikai eszközökben: reflektor, kozmetikai tükör, tükrök a közlekedésben A fény törésének megfigyelése és értelmezése a törésmutató segítségével. A fehér fény felbontása, a kialakult színkép magyarázata A fény fókuszálásának és a kézi nagyító képalkotásának kísérleti vizsgálata A látás magyarázata, a szem felépítésének fizikája. A szemüveg szerepe a látás javításában Néhány további optikai eszköz kipróbálása, a működés lényegi, kvalitatív magyarázata: optikai szál, borotválkozó tükör (homorú gömbtükör), visszapillantó tükör (domború gömbtükör), vetítő lencse; Lencsék és tükrök fókusztávolságát meghatározó tényezők vizsgálata, a leképzési törvény Kepler- és Galilei-féle távcsövek és a mikroszkóp modelljének bemutatása gyűjtő és szórólencsékkel, az elkészített modell nagyításának vizsgálata Galilei távcsővel végzett megfigyelései Néhány kiválasztott esetben (például naplemente, kék égbolt, színkeverés) a természetben látott színek kialakulásának magyarázata, a szivárvány színei, a kiegészítő színek	fényvisszaverődés; fénytörés; teljes visszaverődés; fókuszpont; fókusz-, tárgy-, és képtávolság; valódi és látszólagos kép	12
VII. Az atomok és a fény	A fotocella és a fénymérő működésének magyarázata a fényelektromos jelenség segítségével Digitális fényképek készítése különböző távolságban elhelyezett tárgyakról, a fényképezőgép beállításainak értelmezése, a képrögzítés elve Elektronmikroszkóppal és fénymikroszkóppal készült képek összevetése. Az elektronmikroszkóp nagyobb felbontásának és működésének értelmezése az elektron hullámtermészetével A részecske-hullám tulajdonságok számbavétele és rendszerezése, elektronnál, illetve fotonnál A vonalas színkép kialakulásának magyarázata az atomok által elnyelt illetve	fényelektromos jelenség; foton; atom; elektron; atommag; kettős természet	11

	kibocsátott fény frekvenciájának segítségével A legfontosabb atommodellek (Thomson, Rutherford, Bohr, kvantumfizikai) fizikai lényegének ismerete, az atom körüli elektronok energiájának kvantáltsága Rutherford szórási kísérletének szimulációja, anyaggyűjtés Rutherford és Bohr életével kapcsolatban Jelenleg használt fényforrásaink számbavétele, működésük fizikai lényege (LED, izzó, fénycső, halogén izzó)		
VIII.Környezetünk épségének megőrzése	Az ózonpajzs szerepe a Földet ért ultraibolya sugárzással kapcsolatban, az ózonpajzs védelmében tett intézkedések és azok sikere, az aktuális adatok megkeresésének elemzésével Az üvegházhatás fizikai magyarázata Az energiatermelés alternatívái, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentési lehetősége A periódusos rendszer alapján fontosabb elemek magösszetételének, kötési energiájának és stabilitásának tanulmányozása A maghasadás és magfúzió lényegének megértése magyarázó ábrák és animációk segítségével Az atomerőművek, a hőerőművek és megújuló energiatermelés előnyeinek és hátrányainak előzetes adatgyűjtést követő összevetése Adatgyűjtés Wigner Jenő, Teller Ede és Szilárd Leó munkásságával kapcsolatban Az alfa-, béta- és gamma-sugárzások tulajdonságai, élettani hatásaik, az egyes sugárfajták elleni védekezés lehetőségei Anyaggyűjtés a rádiumról és a Curie-család életéről A bomlási sorok tanulmányozása, a radon szerepének megismerése Tudományos vita a környezetbe került, vagy orvosi kezelés során alkalmazott radioaktív izotópok veszélyességéről	atommag, nukleon, izotóp, nukleáris kölcsönhatás, maghasadás, magfúzió, alfa-, béta-, és gamma-sugárzás; felezési idő, aktivitás, ózonpajzs, üvegházhatás	12
IX. A Világegyetem	A rakéták működési elve, a kozmikus sebességek jelentése	általános tömegvonzás,	14

megismerése	A súlytalanság jelensége, kialakulásának körülményei, a súly és a tömeg közötti különbség Kepler-törvényei, a bolygók és üstökösök mozgásának fizikai magyarázata, az általános tömegvonzás törvénye Az általános tömegvonzás értelmezése a gravitációs mező segítségével A Naprendszer jellemzői, példák a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó jellemző fizikai környezetre, ezek kialakulásának magyarázata Az exobolygók, adatainak áttekintése, összehasonlításuk A holdfogyatkozás és a napfogyatkozás fizikai magyarázata A legfontosabb ismeretek az űrrepülőgépekről, a Holdra szállásról és a tervezett Mars utazásról Néhány, a mindennapokban elterjedt és először az űrkutatásban használt technológia, eszköz ismertetése A gravitáció szerepe a Világmindenségben A csillagok és a Nap működése és változásai: fekete lyuk, neutroncsillag, szupernóva A galaxisok, galaxishalmazok. A Tejútrendszer legfontosabb jellemzői. Távolságok az univerzumban Az ősrobbanás elmélet kvalitatív leírása, a táguló univerzum Az ősrobbanás elméletének születése, tudományos megalapozottsága, a tudományosság kritériumai Tudományos vita a Földön kívüli élet kutatásáról, annak gyakorlati és filozófiai lehetőségeiről, az emberiség előtt álló kihívásokról	ellipszis pálya, súlytalanság, súly, Kepler törvényei, bolygók, üstökösök, csillag, galaxis, galaxishalmaz, ősrobbanás, táguló univerzum, fekete lyuk, fényév	
Összesen:			108 óra
Összes óraszám 9-10. évfolyamon		(170 a NAT 2020 szerint)	180 óra
11. évfolyam fakultáció: heti 2 óra, összesen 72			
Mechanika	Haladó mozgás fajtái, jellemzői, dinamikai feltételük Forgómozgás és körmozgás jellemzői, dinamikai feltételük Testek tehetetlensége, tömege. Inerciarendszer, sűrűség Lendület, lendületmegmaradás. Az erő fogalma és mérése	Vonatkoztatási rendszer, mozgás pályája, út, elmozdulás. Skalár-,vektormennyiség,	30

	Különféle erőhatások és erőtörvényeik. A dinamika alapegyenlete. Folyadékok és gázok mechanikája A gravitációs mező jellemzése. Bolygók mozgása Forgatónyomaték, merev testek egyensúlya. Emelő típusú egyszerű gépek Energia, energiaváltozások. Mechanikai energiák és megmaradási tételük. Munka,teljesítmény, hatásfok	átlagsebesség, pillanatnyi sebesség. Nehézségi gyorsulás, egyenletes kör- és forgómozgás jellemzői, változó forgómozgás,(kerületi sebesség, periódusidő, fordulatszám, szögsebesség. centripetális gyorsulás, szöggyorsulás) Tehetetlenség törvénye, inerciarendszer,tömeg-energia ekvivalencia egyenlet, sűrűség Rugalmas, rugalmatlan ütközés tökéletesen rugalmatlan ütközés. Lendület, zárt rendszer, lendületmegmaradás törvénye. Erő fogalma, Newton törvények. Lineáris erőtörvény. Súrlódási erő, közegellenállás, nehézségi erő,tehetetlenségi erők, kényszererők. Folyadékmodell, hidrosztatikai nyomás, Pascal-törvény. Levegő súlya, nyomása, Torricelli-kísérlet, Arkhimédész törvénye, úszás, lebegés. Bernoulli-törvény, aerodinamikai felhajtóerő, hidrodinamikai felhajtóerő,	

		belső súrlódás, viszkozitás. Kohézió, adhézió, nedvesítő, nem nedvesítő folyadék, hajszálcsövesség, felületi feszültség, felületi energia.Energiaminimum-elv, geocentrikus világkép, heliocentrikus világkép, Kepler I., II. és III. törvénye Kiterjedt testek: merev test, deformálható testek. Pontszerű test egyensúlya. Forgatónyomaték Tömegközéppont, merev test egyensúlyának általános feltétele, egyensúlyi helyzetek. Emelő, egykarú emelő, kétkarú emelő, csiga, mozgócsiga, hengerkerék. Konzervatív erőtér, gravitációs erőtér, emelési munka, helyzeti energia, mozgási, rugalmas, forgási energia, munkatétel, mechanikai energiamegmaradás törvénye Munka, munkafajták. Teljesítmény, átlag- és pillanatnyi teljesítmény, hatásfok.	

II.Hőtan	Testek hőtágulása, a gázok állapotváltozásai Az anyag atomos felépítése. Ideális gázok részecskemodellje Hőtan I. és II. főtétele, halmazállapotváltozások, gázok cseppfolyósítása	Hőmérsékleti skálák, lineáris, térfogati hőtágulás, ideális gáz, izobár, izoterm, izochor állapotváltozás, egyesített gáztörvény,Brown-mozgás, Avogadro törvénye, Boltzmann állandó, az I. főtétel, a térfogati munka, elsőfajú örökmozgó, a II. főtétel, reverzibilis és irreverzibilis folyamatok, hőerőgépek, olvadáspont, olvadáshő, fagyáspont párolgáshő, forráspont, forráshő, Tágulási munka az egyes esetekben	24
III.Elektrosztatika	Elektromos töltés, mező. Pontszerű töltés elektromos mezője. Vezetők elektrosztatikus mezőben. A kondenzátor. Egyszerű áramkör jellemzése, fogyasztók és áramforrások kapcsolása egyenáramú körben. Áramvezetés típusai.	Elektrosztatikus vonzó- és taszító erő, töltés egysége, ponttöltés, elemi töltés, megosztás, Coulomb-tv-e, elektromos mező, elektromos térerősség, homogén mező, elektromos ponttöltés mezője. A szuperpozíció elve, erővonalak, elektromos fluxus. Elektromos megosztás Térerősség és potenciál a vezető belsejében Elektromos árnyékolás,	18

		Kapacitás Kondenzátor Elektromos áram, áramerősség Az áram iránya Áramkör, Feszültség- és áramerősség-mérő Fajlagos ellenállás Az áram munkája, teljesítménye Névleges feszültség, teljesítmény Eredő ellenállás Sorosan és párhuzamosan kapcsolt ellenállások, Ohm törvénye teljes áramkörre Elektromos áram fémekben, folyadékokban, gázokban, vákuumban, félvezetőkben	
Összesen:			72 óra
12. évfolyam fakultáció: heti 2 óra, összesen 64			
Hullámtan	A mechanikai rezgések vizsgálata, jellemzői, dinamikai feltétele Mechanikai hullámok, a hang jellemzői	mechanikai rezgés, hullám fogalma, fajtái, amplitúdó, frekvencia, kitérés, fonálinga, hullámjelenségek, Doppler-effektus	8
Elektromágnesség	Az időben állandó mágneses mező Az elektromágneses indukció Váltakozó feszültség, váltakozó áram Elektromágneses rezgések és hullámok	elektromos tér, mágneses tér, indukció, rezgőkör, elektromágneses rezgés, EM-rezonancia, elektromágneses hullámok, teljes	14

		elektromágneses színkép, információátvitel rádióhullámokkal	
Fénytan	A fény hullámtermészete Geometriai optika, leképezés Fényjelenségek és törvényei	fényhullámok terjedése vákuumban és anyagi közegekben, síktükör, gömbtükrök, homorú ill. domború lencsék képalkotása, szem képalkotása, fókusztávolság, tárgytávolság, képtávolság, leképezési törvény, hullámhossz, polarizátor, analizátor, törés prizmán, optikai rács, spektroszkópia, színkeverés	8
Modern fizika, csillagászat	A modern fizika születése A sugárzások és az elektron felfedezése. Atommodellek Az elektron hullámtermészete. A kvantummechanikai atommodell Az atommagok belső szerkezete, kötési energiája. A nukleonok kölcsönhatásai A radioaktív sugárzások keletkezése és hatásai. Gyakorlati alkalmazások A magerő felszabadítása. Az atomerőművek villamosenergia termelése Csillagászat és kozmikus fizika, csillagok keletkezése Világegyetem szerkezete, Naprendszer	Fotocella, foton tömege, lendülete, vöröseltolódás, erős kölcsönhatás, atommodellek, alfa-, béta-, gamma sugárzás, aktivitás, felezési idő, bomlási törvény, elnyelt dózis, dózisegyenérték, természetes háttérsugárzás, mesterséges radioaktivitás, kormeghatározás, antirészecskék, pármegsemmisülés, párkeltés hasadás, izotópdúsítás, szabályozott és szabályozatlan láncreakció, fúziós periódusok,	20

		fehértörpe, neutroncsillag, feketelyuk, galaxisok, Tejútrendszer, kvazárok, Nap, bolygók, holdak, ősrobbanás	
V. Összefoglalás, rendszerezés			12
Összesen:			64 óra

Biológia

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Javasolt óraszám
7. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Bevezetés a biológiába	A biológia tudománytörténeti előzményeinek áttekintése, a főbb fejlődési mérföldkövek azonosítása, értékelése A biológiai ismeretek gyarapodásának a technológiai és gazdasági fejlődéssel való összefüggésének felismerése, az emberi életmódra gyakorolt hatásának értékelése A biológia kutatási céljainak megismerése, a tudományterületekre való tagolódás okainak és jellegének felismerése A biológia főbb tudományterületeinek megkülönböztetése, néhány fontosabb eredmény és vizsgálati módszer összekapcsolása A természettudományosan vizsgálható probléma jellemzőinek felismerése A megfigyelések és kísérletek szerepének megértése, a kérdésfeltevés, hipotézisalkotás és tesztelés jelentőségének értékelése A kísérleti változók elvi ismerete, gyakorlatban való azonosításuk, egyszerűbb esetekben való beállításuk	tudománytörténet, élettudományok, tudományterület, tudományos probléma, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó, bizonyítás és cáfolat, modell, rendszer és környezet, szerveződési szint, tudományos közlemény, tudományos ismeretterjesztés	6
Az élet	A mikroorganizmusok és a földi élet kialakulása közötti kapcsolat felismerése,	fénymikroszkóp,	12

legegyszerűbb formái	a földi anyagforgalmi ciklusokban játszott szerepük konkrét példákon való értelmezése A fény- és elektronmikroszkópok működési elvének megismerése, az általuk vizsgálható mérettartományok azonosítása A transzmissziós és a sztereo fénymikroszkópok használati készségének fejlesztése Az energia biológiai szerepének megértése, fény- és kémiai típusainak megkülönböztetése A növényi és az állati sejttípusok felépítésének összehasonlítása Anyagcseretípusok megkülönböztetése az energia- és a szénforrás alapján	elektronmikroszkóp, sejt, sejtalkotó, baktérium, életkritérium, életjelenség, anyagcsere, szénforrás, energiaforrás, fotoszintézis, légzés, biológiai információ, egysejtű, telep, szövet	
Az élővilág fejlődése	Az evolúciós idődimenziók felmérése, adatok ábrázolása az evolúciókutatás és -bizonyítás módszereinek áttekintése példák alapján az élőlények sokféleségének megfigyelése, a természetes szelekció, valamint a semleges folyamatok jelentőségének felismerése Az élővilág fejlődését befolyásoló tényezők elemzése, az alkalmazkodással összefüggő változások azonosítása néhány példán keresztül Az állatvilág fejlődése és az emberi evolúció közötti kapcsolat felismerése Az emberi evolúció főbb lépéseinek (agytérfogat, testtartás, tűz- és eszközhasználat, viselkedés, kommunikáció) azonosítása Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet közötti kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése	evolúció, közvetett és közvetlen bizonyítékok, kormeghatározás, természetes kiválasztódás, alkalmazkodás, rátermettség, fajok kialakulása, emberi evolúció, ősemberek, nagyrasszok, Homo sapiens	10
Az élővilág országai	Az élőlények sokféleségében való eligazodás szükségességének felismerése A fejlődéstörténeti rendszerezés főbb módszereinek azonosítása, a hierarchia és a leszármazási rokonság elvének megértése A gombák, a növények és az állatok külön országba sorolása melletti érvek megfogalmazása, fontosabb rendszertani csoportjaik alaktani és szervezettani jellemzése a fontosabb növény- és állatcsoportok néhány jellemző fajának és rendszertani helyének bemutatása	fejlődéstörténeti rendszer, rendszertani kategóriák, ország, törzs, osztály, nem(zetség), faj, kettős nevezéktan, gombák, virágtalan növények, virágos növények, férgek, ízeltlábúak, puhatestűek, halak, kétéltűek,	18

	Kirándulások, természetben végzett megfigyelések során élőlénycsoportok, fajok azonosítása határozókönyvek és mobilapplikációk segítségével	hüllők, madarak, emlősök	
Bolygónk élővilága	Rendszerelemzési képesség megalapozása, a felépítés és működés, valamint a rendszer és környezet közötti kapcsolatok biológiai vizsgálatokkal összefüggő jelentőségének megértése A biom fogalom értelmezése, bolygónk hideg, mérsékelt és forró égövi biomjainak azonosítása tematikus térképen A biomok éghajlati és egyéb abiotikus tényezőinek elemzése adatok, infografikák alapján a biomok kontinensenkénti jellegzetes növény- és állatfajainak, életközösségeinek tanulmányozása, bemutatása Az élőlények testfelépítése, életmódja, életciklusa és az élőhely ökológiai feltételei közötti kapcsolat elemzése, az alkalmazkodás lehetőségeinek magyarázása A magashegységekben kialakuló függőleges zonalitás okainak megértése, néhány jellegzetes életközösség, faj azonosítása Óceánok, tengerek és édesvízi életközösségek néhány jellegzetes élőlényének megismerése Táplálkozási láncok és hálózatok összeállítása a biomok élőlényeiből A fajok elterjedését, annak változását befolyásoló tényezők konkrét példák alapján történő elemzése A globális éghajlatváltozás biomokra gyakorolt jelenlegi és várható hatásának vizsgálata	rendszer és környezet, abiotikus tényező, tápláléklánc, táplálékhálózat, elterjedési terület; hideg, mérsékelt, forró éghajlati öv; függőleges zonalitás, globális éghajlatváltozás, biom, vízi életközösségek, fito- és zooplankton	10
Életközössé-gek vizsgálata	Az élettelen (abiotikus) környezeti tényezők és az élőlények közötti kölcsönhatások azonosítása; környezeti igény és tűrőképesség vizsgálata, adatsorok, infografikák elemzése A levegő, a víz és a talaj minőségi jellemzőinek vizsgálata terepen és laboratóriumban, főbb típusainak megkülönböztetése, természetes összetevők és szennyezők azonosítása, mérési adatok értelmezése Az emberi tevékenység életközösségekre kifejtett hatásának vizsgálata	életközösség, élőhely, környezeti igény, tűrőképesség, tág- és szűktűrésű fajok, indikátorszervezet, populációs kölcsönhatás, évszakos és napi változási ciklus, aszpektus,	16

	példák, esettanulmányok és terepi megfigyelések alapján, a degradációs jelenségek nyomon követése Az élőhely fogalmának ismerete, jellemzőinek és típusainak vizsgálatokban történő azonosítása, az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás módjainak és példáinak elemzése Az életközösségek rendszerként való értelmezése, a kölcsönhatások és hálózatok vizsgálatokban történő felismerése, ciklikus (aszpektus) és előrehaladó (szukcesszió) változási folyamatok azonosítása Az indikátorszervezetek jelentőségének megértése, felismerésük és alkalmazásuk a konkrét vizsgálatokban A biológiai sokféleség beszűkülését előidéző okok és a lehetséges veszélyek felismerése, az ellenük megtehető intézkedések példáinak elemzése A globális emberi populáció növekedése, a települések és a gazdálkodás átalakulása életközösségekre gyakorolt hatásának esettanulmányok, filmek alapján történő vizsgálata Az emberi túlfogyasztás és a Föld véges erőforrásai közötti ellentmondás felismerése, a fenntarthatóság problémájának több szempontú elemzése Ökológiai lábnyom számítása, ennek alapján következtetések levonása Az egyén, a család és kisebb közösségek lehetőségeinek felismerése a fenntarthatóság érdekében Az ökológiai gazdálkodás, a génmegőrzés biológiai alapjainak megteremtését és megőrzését szolgáló eljárások elvi ismerete, példákon alapuló bemutatása Az bioszféra jövőjére adott előrejelzések, éghajlatváltozási adatok, infografikák értékelése, a megelőzés, hatáscsökkentés és alkalmazkodás módjainak biológiai szempontú áttekintése	szukcesszió, degradáció, fenntartható fejlődés, génmegőrzés	
Összesen:			72 óra
8. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
Az emberi szervezet I. Testkép, testalkat,	Az emberi test evolúciós eredetének áttekintése, a fejlődési mérföldkövek azonosítása Az élővilágra jellemző szimmetriaformák példák alapján való értelmezése, a	bilaterális szimmetria, testtájak, kültakaró, bőr, csont, vázrendszer, koponyacsontok,	5

mozgás-képesség	sugaras és a bilaterális szimmetria megkülönböztetése Tájékozódás az emberi testen, a testtájak és szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen Az emberi kültakaró szövettani rétegeinek azonosítása ábrákon, az egyes rétegek, szervek funkciójának ismertetése A gerincoszlop tájékainak és részeinek megnevezése, a végtagok és függesztőöveik, a mellkas és a koponya csontjainak megmutatása csontvázon vagy képeken és saját testen A mozgásszervrendszerre jellemző főbb kötő-, támasztó- és izomszövetcsoportok vizsgálata, a szerkezet és működés kapcsolatának értelmezése A végtagok hajlító- és feszítőizmai elhelyezkedésének megmutatása, az arc izmainak összefüggésbe hozása a mimika és az artikuláció képességével Sportok mozgásformáit bemutató filmek, saját fotók és videók elemzése a tanult anatómiai és biomechanikai elvek alapján	gerincoszlop, csigolyák, bordák, a végtagok alapfelépítése, függesztőövek, izom, izomrendszer, hajlító- és feszítőizmok, mimikai izmok	
Az emberi szervezet II. Anyagforgalom	A belső szervek elhelyezkedésének anatómiai irányok használatával történő bemutatása maketten vagy ábrán és a saját testen A táplálkozási szervrendszer főbb részeinek, a tápcsatornaszakaszok funkcióinak, a szakaszok szövettani és szervi felépítésének és működésének értelmezése, az emésztés és felszívódás folyamatának megértése A tápanyagok élettani szerepének megértése, az energiatartalom és -összetétel adatainak értelmezése A légzőszervrendszer szövettani és szervi felépítésének, a légcsere- és a gázcserefolyamatok helyének és funkcióinak azonosítása, biológiai hátterének megértése A szervezet folyadéktereinek és a keringési szervrendszer szerveinek azonosítása, biológiai funkciójának a felépítés és működés alapján való megértése A vérkép, a vér összetételének jellemzése, a főbb alakos elemek és vérplazma	tápcsatorna; elő-, közép-, utóbél; fogtípusok, tápanyag, nyál, gyomornedv, hasnyál, bélnedv, emésztőenzim, felszívódás, máj, hasnyálmirigy, felső és alsó légutak, tüdő, légcsere és gázcsere, hörgő, léghólyag, szív, kamra, pitvar, billentyű, szívciklus, értípusok, véralvadás, vérkép, homeosztázis, kiválasztás, vese, vesetestecske, só- és vízháztartás, vizelet	7

	funkcióinak azonosítása, a véralvadási folyamat kiváltó okainak és jelentőségének felismerése A kiválasztó szervrendszer főbb feladatainak, szerveinek azonosítása, működési elvének megértése		
Az emberi szervezet III. Érzékelés, szabályozás	A szervezet szabályozott belső állapota jelentőségének értékelése, a homeosztázis fogalmának értelmezése Az idegrendszer feladatának, működési módjának megértése, a központi és környéki idegrendszer, a gerincvelő és az agyvelő felépítésének vázlatos ismerete, a szomatikus és a vegetatív szabályozási módok megkülönböztetése Az érzékelési képességek (látás, hallás, kémiai és mechanikai érzékelés) és az ezeknek megfelelő érzékszervek felépítésének és működésének megértése A hormonrendszer feladatának, működési módjának megértése, a főbb hormontermelő szervek azonosítása, a termelt hormonok hatásainak bemutatása Az immunrendszer és a keringési szervrendszer, a szervezet folyadékterei és a vér összetevői közötti kapcsolat felismerése a védekezésben szerepet játszó fontosabb sejttípusok és kémiai anyagok azonosítása, a veleszületett és szerzett immunitás megkülönböztetése A védőoltások működési módjának megértése, az egyéni és a közösségi egészség megőrzésében játszott szerepük értékelése	homeosztázis, központi és környéki idegrendszer, gerincvelő, érző- és mozgatópálya, reflex, belső elválasztású mirigy, hormon és receptor, agyalapi mirigy, oxitocin, ADH, elülső lebeny hormonjai, pajzsmirigy, tiroxin, mellékvese, adrenalin, szteroid hormonok, nemi mirigyek és hormonjaik, női nemi ciklus, ösztrogén, tesztoszteron, neuroendokrin rendszer, immunrendszer, antigén, antitest, veleszületett és szerzett immunitás, védőoltás	8
Szaporodás, öröklődés, életmód	A női és a férfi nemi szervrendszer külső és belső felépítésének elemzése képek, ábrák alapján, a női és férfi másodlagos nemi jellegek kialakulásának bemutatása A testi és a nemi kromoszómák megkülönböztetése, a nem meghatározásában játszott szerepük ismerete A másodlagos nemi jellegek kialakulását bemutató ábrák, animációk tanulmányozása, a fejlődési folyamat időbeli jellegzetességeinek és egyéni eltéréseinek megbeszélése Az ivarsejtek képződési helyének azonosítása, a tulajdonságok átörökítésében	női és férfi ivarszervek, elsődleges és másodlagos nemi jellegek, hímivarsejt és petesejt, megtermékenyítés, gén, domináns és recesszív tulajdonság, kromoszóma, minőségi és mennyiségi tulajdonság, öröklésmenet, genetikai betegség,	6

	és a változékonyság biztosításában játszott szerepük magyarázása A megtermékenyítés biológiai feltételeinek ismerete A fogamzástól a születésig tartó magzati fejlődés főbb jellemzőinek és feltételeinek ismerete A gén és az allél fogalmának alapszintű értelmezése, szerepük felismerése Az utódnemzedékek tulajdonságait kialakító genetikai folyamatok egyszerű öröklésmenetek példáján történő elemzése Annak felismerése, hogy az ember öröklött hajlamainak kifejeződését a környezet is befolyásolja, ezért a tudatosabb életmóddal magunk is tehetünk egészségünkért A felelős szexuális magatartás jellemzőinek ismerete, a szexualitás egyéni életviteli és párkapcsolati jelentőségének értékelése	megtermékenyítés, embrió, magzati fejlődés	
Egészség-megőrzés, elsősegély	A szív- és érrendszeri betegségek kockázati tényezőinek azonosítása, megelőzési lehetőségeinek megvitatása Az életkor, az életmód és a táplálkozás közötti összefüggések felismerése, az egészséges és kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető elveinek ismerete A rendszeres testmozgás és az egészség megőrzése közötti biológiai összefüggések ismerete, a mozgásszegény életmód okozta egészségügyi kockázatok felismerése A kórokozó, a fertőzés, a járvány és a higiénia fogalmai közötti összefüggések feltárása, a megelőzés érdekében megtehető lépések biológiai alapjainak értelmezése A higiénia és a fertőző betegségek megelőzése közötti összefüggés felismerése, a rendszeres és helyes tisztálkodással kapcsolatos elvek és módszerek elsajátítása A helytelen antibiotikum-használat és az ellenálló baktériumok kialakulása közötti összefüggés felismerése, az AB rezisztencia veszélyeinek értékelése A daganatos betegségek környezeti és életmódbeli kockázati tényezőinek áttekintése, a megelőzés lehetőségeinek és a személyre szabott terápia jelentőségének felismerése	fertőzés, járvány, fertőtlenítés, sterilizálás, stressz, rákkeltő anyag/hatás, személyi higiénia, élelmiszer-összetétel és -minőség, lelki egészség, függőség, szűrővizsgálat, labor- és képalkotó diagnosztikai eljárások, elsősegélynyújtás, segélyhívás	10

	Az orvosi szűrővizsgálatok és diagnosztikai eljárások céljainak azonosítása, a lehetőségek ismerete, az alapvető módszerek áttekintése Az elsősegélynyújtás lépéseinek elvi ismerete, szimulációkkal történő gyakorlása		
Összesen:			36 óra
Összes óraszám 7-8. évfolyamon		(102 a NAT 2020 szerint)	108 óra
9. évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
A biológia tudománya	A biológia tudománytörténete és a mai kutatások világképünkre, mindennapi életünkre gyakorolt hatásának felismerése, példákkal való bemutatása A tudományos vizsgálatok menetének ismerete (problémaazonosítás, kérdésfeltevés, kísérlettervezés és -kivitelezés, adatrögzítés és -elemzés, következtetés), lépéseinek vizsgálatokban való alkalmazása, ezek alapján kísérletek elemzése A biológiai vizsgálatok során alkalmazható, egyszerűbb laboratóriumi és terepmunkára alkalmas eszközök ismerete, vizsgálatok esetében a megfelelő kiválasztása és használata A fény- és elektronmikroszkópok működési elvének összehasonlítása, típusainak a vizsgálati célokkal való kapcsolatba hozása A tudományos gondolkodás műveleteinek alkalmazásában való jártasság, adott probléma esetén a célravezető módszer kiválasztása és alkalmazása Megfigyelések, mérési és statisztikai adatok megfelelő rögzítése, rendezése és feldolgozása, az ebből levonható következtetések és további kutatási kérdések megfogalmazása Az ismeretszerzésben és a problémamegoldásban a másokkal való együttműködés fontosságának felismerése, a közös munkában való aktív szerepvállalás Tényekre alapozott, koherens érvelés, véleményalkotás és mások meghallgatásának képessége A modern biológia kulcsterületeinek, technológiai alkalmazásainak ismerete, bioetikai, társadalmi-gazdasági kérdésekben véleményalkotási és	tudományos probléma, kutatási kérdés, hipotézis, kísérlet, kísérleti változó (független, függő, rögzített), fénymikroszkóp, elektronmikroszkóp, valószínűség, hálózatelmélet, rendszerbiológia, molekuláris biológia, biotechnológia, bioetika, bioinformatika, bionika	4

	vitaképesség A népszerűsítő és a tudományos igényű információs forrásokról való tájékozottság, az álhírek, áltudományos közlések felismerése, velük szemben biológiai ismeretekre alapozott mérlegelő érvelés		
Az élet eredete és feltételei	Az élő állapot értelmezése életkritériumok és életjelenségek alapján Az élet keletkezését modellező kísérlet mérlegelő értelmezése Az élő rendszerek energetikai és információs működésének az élet fogalmával való összekapcsolása A nukleinsavak és a fehérjék az élet kialakulásában játszott szerepének mérlegelő értelmezése, a korai életformák és életközösségek áttekintése, az ősi környezet és megváltozásának bemutatása Az ősbaktériumok különleges élőhelyeken való életképességének példákkal való igazolása Alapfokú tájékozottság a Naprendszeren belüli és azon kívüli életet vizsgáló kutatás céljáról, feltételezéseiről, alkalmazott eszközeiről és eddigi eredményeiről	őslégkör, ősóceán, RNS-világ, (univerzális) genetikai kód, prokarióta (baktérium) sejt, anaerob anyagcsere, foto- és kemoautotrófia, heterotrófia, cianobaktérium, biogeokémiai ciklus, UV-sugárzás és ózonpajzs, kozmikus sugárzás és földmágnesség, ősbaktérium, földön kívüli életlehetőségek	6
Az élővilág egysége, a felépítés és működés alapelvei	A szerveződési szintek egymásba épülése elvének felismerése a tanulók által ismert, felidézett társadalmi, gazdasági, technológiai vagy természeti rendszerek példái alapján Az energiafajták és átalakítási módok áttekintése példák alapján, a fény, a kémiai és a biológiai energia összefüggésbe hozása Az információról meglévő tanulói tudás felszínre hozása, a sokféleséggel és a rendezettséggel való kapcsolat felismerése mindennapi példák és természeti jelenségek értelmezése alapján A szervetlen és a szerves anyagok közötti kapcsolat tudománytörténeti, technológiai és biológiai szempontú értelmezése, az élet szénalapúsága Az optimális enzimműködés kísérletes bemutatása, az enzimműködés és az anyagcserezavarok kapcsolatának példákkal való bemutatása Biogén elemek kimutatása, következtetések levonása A víznek az élet szempontjából kitüntetett szerepe melletti érvelés	rendszer, szerveződési szint, egymásba épülés, biológiai energia, ATP, biogén elem, makromolekulák, biológiai információ, aminosav, fehérje, fehérjeszerkezet, bázis, nukleotid, nukleinsav, DNS, RNS, enzimek, vírus, sokféleség és információ, vezérlés és szabályozás	6

	A makromolekulák és monomerjeik felépítése és funkciója közötti kapcsolatok sokoldalú elemzése A szabályozottság elvének elmélyítése mindennapi életből vett technológiai példák alapján, a szabályozott állandó állapot jelentőségének felismerése A vírusok felépítése, szaporodása és a megbetegedések közötti összefüggések felismerése egy konkrét betegség (pl. influenza) kapcsán, a betegségek megelőzési és gyógyítási lehetőségeinek számbavétele, tévképzetek eloszlatása		
A sejt és a genom szerveződése és működése	A prokarióta és eukarióta sejttípusok összehasonlítása, a felépítés, működés és alkalmazkodás főbb összefüggéseinek bemutatása Az eukarióta sejttípusok kialakulását magyarázó elmélet bizonyítékainak ismertetése A fénymikroszkóp működési elvének ismerete, a nagyítás és a felbontóképesség értelmezése, a mikroszkóp beállítása, mikrofotó készítése A főbb sejtalkotók mikroszkópos képének tanulmányozása, felépítésük egyszerű lerajzolása és működésük bemutatása, a működések összekapcsolása a szervezetszintű folyamatokkal A génműködés alapelveinek megértése: aktív és nem aktív régiók, gének bekapcsolása, kikapcsolása, módosítása A gének működésének megértése: gének bekapcsolása, kikapcsolása, módosítása (környezeti, epigenetikai tényezők, génterápia, irányított génmódosítás) Az őssejt és a differenciált sejt összehasonlítása génaktivitás alapján, őssejt és daganatsejt közötti különbség felismerése A sejtciklus biológiai szerepének, szakaszainak és szabályozásának megértése, a daganatelnyomó és DNS-javító fehérjék létezése, a programozott sejthalál szerepének felismerése A sejtosztódás egyes típusainak értelmezése, biológiai szerepének összekapcsolása az emberi sejtek, szervek működésével (őssejtek, differenciált sejt, sebgyógyulás, ivarsejtképzés)	baktérium, prokarióta sejt, eukarióta sejt, sejtalkotók, fénymikroszkóp, elektronmikroszkóp, gén, allél, kromoszóma, fehérjeszintézis, sejtciklus, sejtosztódás, mitózis, meiózis, jelforgalom, biológiai hálózat, daganatképződés, rákbetegségek, GMO	8

	A sejten belüli és a sejtek közötti jelforgalmi hálózatok biológiai jelentőségének felismerése egy-egy egyszerűbb példa alapján A rákbetegségek kialakulása és a sejtciklus zavarai közötti összefüggés felismerése, annak megértése, hogy mit tesz a sejt és a szervezet a daganatok kialakulásának megelőzéséért		
A sejt és a magasabb szerveződési szintek kapcsolata	Növényi preparátumok készítése, állati vagy emberi eredetű kész metszetek fénymikroszkópos vizsgálata, rajzok, fotók készítése és rendszerezése A növényi szövetek alaptípusainak megkülönböztetése, a sejttani jellemzők és a szövettípus biológiai funkciója közötti összefüggés érvekkel való bizonyítása A zárvatermő növények szerveinek ismerete, a gyökér, a szár, a levél és a virág jellegzetes szöveti felépítésének azonosítása A különféle emberi (állati) szövetek sejttípusainak kialakulására vezető differenciálódási folyamat elvi értelmezése, egy konkrét példán (pl. vérsejtek képzése) való bemutatása Az emberi szövetek alaptípusainak (hám-, kötő- és támasztó-, izom-, ideg-) jellemzése a felépítés és működés kapcsolatba hozásával, néhány fontosabb altípus elkülönítése A fotoszintézis és a sejtlégzés összehasonlítása, biológiai szerepük érvekkel való igazolása, a folyamatok alapegyenleteinek ismerete, fő szakaszaik elkülönítése Az erjesztés és a sejtlégzés megkülönböztetése, az erjesztés biológiai előfordulásának és technológiai alkalmazásának ismerete, példákkal való igazolása Folyamatábrák elemzése és készítése a fotoszintézis és a (sejt)légzés fő szakaszairól, a folyamatok vizualizálása és értelmezése Kísérletek tervezése, elvégzése a fotoszintézis és a (sejt)légzés vizsgálatára, kutatási kérdések megfogalmazása, változók beállítása, adatok rögzítése és elemzése, következtetések levonása Az életközösségek anyag- és energiaforgalmának megértése, a szénkörforgás diagramon való ábrázolása, a sejtszintű folyamatokkal való kapcsolatba	osztódó és állandósult (növényi) szövetek, embrionális fejlődés, hám-, kötő- és támasztó-, izom-, idegszövet, autotróf, heterotróf, kemotróf, fototróf, aerob, anaerob, biológiai energia és ATP, fotoszintézis, erjedés, sejtlégzés, aerob és anaerob folyamat, szénkörforgás	12

	hozása		
A változékonyság molekuláris alapjai	A DNS bázissorrendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg közötti összefüggés példákkal való bemutatása A mutációk és a betegségek (anyagcserezavarok, daganatos betegségek) összefüggéseinek felismerése, konkrét példa elemzése A szerzett tulajdonságok örökölhetősége, epigenetikai hatások értelmezése: az életmóddal (táplálkozás, mozgás, dohányzás) és más környezeti hatásokkal (pl. stressz) módosítható genetikai információ A DNS-bázissorrend megállapítása jelentőségének felismerése, a DNS-chip, a genetikai ujjlenyomat módszerének bemutatása, a gyakorlati alkalmazások példáinak áttekintése és értékelése A géntechnológiák céljának és eljárásainak megismerése, a rekombináns DNS, a génszerkesztés, a klónozás biológiai alapjainak és gyakorlati felhasználásának bemutatása A géntechnológia orvostudományban, gyógyszeriparban, növénytermesztésben, állattenyésztésben, élelmiszeriparban való alkalmazásának példákkal történő bemutatása A bioinformatika céljának, alkalmazási lehetőségeinek és jövőbeli jelentőségének megértése (pl. evolúciós leszármazási kapcsolatok, egyes betegségek és gének összefüggése, jelátviteli hálózatok) A bioetika kialakulására vezető okok és a főbb alkalmazási területek áttekintése, a bioetika alapelvein alapuló érvelés (pl. a genetikai kutatások, állatkísérletek, transzplantáció, biorobotika)	mutáció, mutagén, epigenetikai hatás, rekombináció, restrikciós enzim, géntechnológia, klónozás, génszerkesztés (CRISPR), génmódosítás, géndiagnosztika, PCR technika, bioinformatika, bioetika	10
Egyedszintű öröklődés	Mendel kutatási módszerének (kísérletek, hipotézisek felállítása, statisztikai megközelítés) elemzése, az eredmények és a levont következtetések kapcsolatba hozása A gének, a DNS és a kromoszómák (testi és ivari) kapcsolatának megértése, a gének és a tulajdonságok kapcsolatának sokoldalú elemzése A mendeli öröklődés kiterjesztése: példák és magyarázatok a Mendel-	gén, allél, genom, fenom, genotípus, fenotípus, domináns, recesszív, öröklésmenet, Mendel-szabályok, családfa, nemhez kapcsolt öröklődés,	12

	szabályoktól való eltérésekre A környezet fenotípusra gyakorolt hatásának megértése, példákkal való igazolása A genom és a fenom kapcsolatának megértése (hogyan, hányféleképpen jöhet létre a fenotípus) A fenotípus-elemzésben rejlő lehetőségek feltérképezése (miért és hogyan idéz elő elváltozásokat a genetikai és a környezeti tényezők egymásra hatása) A genetikai betegségek főbb típusainak, öröklődési és statisztikus jellemzőinek vizsgálata, a genetikai betegségeket bemutató családfák elemzése Az egyénre szabott gyógyítási lehetőségek céljának, jelenlegi alkalmazásainak és jövőbeli lehetőségeinek megismerése, értékelése	(monogénes, poligénes) genetikai betegség, kariotípus, bioinformatika, személyre szabott gyógyítás	
A biológiai evolúció	A természetes változatosság példáinak bemutatása a DNS-szinttől az egyedszintű különbségekig A genotípus és a fenotípus kapcsolata bonyolultságának megértése A fajok viszonylagos genetikai állandóságának magyarázása animációk segítségével Példák bemutatása a fajok genetikai változatosságának eredetére Darwin evolúciós elméletét alátámasztó fontosabb érvek ismerete (pl. elterjedési területek, csökevényes szervek, homológiák) Az evolúciós változások egyszerű modelljében a változatosság eredetének (mutáció, rekombináció) és terjedésének (szelekció, sodródás, génáramlás) felismerése példák alapján, a folyamatok adaptív, nem adaptív jellegének ismertetése Példák bemutatása makroevolúciós (faji szint feletti) változásokra: evolúciós újdonságok, kihalások, adaptív radiáció Annak megértése, hogy az evolúció általános rendezőelv a természettudományokban Internetes források alapján annak bemutatása, hogy a szelekció egysége nemcsak gén lehet, hanem gének közössége (egyed), egyedek közössége	evolúció, mikroevolúció, makroevolúció, mutáció, (stabilizáló, szétválasztó, irányító) szelekció, természetes és mesterséges szelekció, adaptív evolúció, konvergens/divergens evolúció, analóg/homológ szerv, génáramlás, sodródás, fajkeletkezés, földrajzi/szaporodási izoláció, törzsfa	12

	(populáció), populációk csoportja (metapopuláció), életközösségek (ökoszisztéma) is Az evolúció lehetséges mechanizmusainak (pl. mutáció – szelekció és együttműködés – szelekció) bemutatása, a vitatott kérdések elemzése esettanulmányok alapján (pl. kihalási hullámok, emergencia, hiányzó láncszemek problémája) Egyszerű biológiai adatbázisok, bioinformatikai programok használata származástani kapcsolatok elemzéséhez, törzsfa készítéséhez Példák bemutatása internetes források segítségével: hogyan befolyásolta az ember eddig is az evolúciót (mesterséges szelekció, fajtanemesítés, géntechnológia), ezek előnyeinek és esetleges hátrányainak értékelése		
Az élőhelyek jellemzői, a populációk közötti kapcsolatok	Élőhelyek fény-, hőmérsékleti, vízellátási és talajminőségi viszonyainak vizsgálata A levegő kémiai, fizikai jellemzőinek vizsgálata, az élőlényekre gyakorolt hatásuk elemzése A talaj kémiai és fizikai tulajdonságainak, minőségi jellemzőinek ismerete, főbb talajtípusok összehasonlítása Az édesvízi és tengeri élőhelyek vízminőségét befolyásoló tényezők elemzése példákon keresztül Populációk kölcsönhatásait meghatározó viszonyok elemzése, főbb típusok azonosítása és felismerése konkrét példák alapján A biológiai óra és a környezeti ciklusok (napi, éves) közötti összefüggés megértése, az aszpektus értelmezése Az életközösségek hosszabb távú, nem ciklikus időbeli változásának vizsgálata, a szukcesszió folyamatának értelmezése Az ökológiai stabilitás feltételeinek és jellemzőinek vizsgálata, veszélyeztető tényezők azonosítása	életközösség (ökoszisztéma), élőhely, mikroklíma, talajminőség, talajtípusok, vízminőség, bioindikáció, monitoring vizsgálat, biológiai óra, aszpektus, aerob és anaerob környezet, szukcesszió, szimbiózis, antibiózis, kommenzalizmus, versengés (kompetíció), Gauze-elv, parazitizmus, zsákmányszerzés, gradáció, ökológiai stabilitás, Gaia-elmélet	10
Az élőhelyi környezethez való alkalmazkodás	A testfelépítés, az élettani működés és a viselkedés környezeti alkalmazkodásban játszott szerepének vizsgálata, konkrét példák elemzése A környezeti tűrőképesség általános értelmezése, típusok azonosítása példák	alkalmazkodóképesség, ökológiai nis, bennszülött (endemikus) faj, idegenhonos	6

	alapján Az állatvilágban megfigyelhető környezeti alkalmazkodás vizsgálata állatkerti megfigyelések, természetfilmek elemzése alapján Az élőlények bioszférában történő elterjedését befolyásoló tényezők elemzése A globális éghajlatváltozás és az élőlények ehhez való alkalmazkodási képessége, stratégiái közötti összefüggés vizsgálata Idegenhonos, invazív fajok azonosítása, életközösségekre gyakorolt hatásuk értékelése Esettanulmányok elemzése és készítése, helyszíni megfigyelések elvégzése, adatgyűjtés és elemzés	faj, invazív faj, tűrőképesség, szűk és tág tűrésű faj	
Az életközösségek biológiai sokfélesége	A biológiai sokféleség, a biodiverzitás fogalmi értelmezése A természetes életközösségek stabilitása és diverzitása közötti összefüggés elemzése A fajok kihalása és keletkezése által az életközösségek összetételére, dinamikájára gyakorolt hatás vizsgálata Az élőhelyek és védett fajok megőrzése biológiai jelentőségének értékelése, az ezt támogató egyéni és társadalmi cselekvési lehetőségek áttekintése, sikeres példák gyűjtése	fajgazdagság, biológiai sokféleség, biodiverzitás, védett faj, fajmegőrző program, ökológiai egyensúly	6
Az emberi tevékenység hatása a bioszférára	A természeti rendszereket érintő, globális szintű folyamatok áttekintése, problémák azonosítása Az élő rendszerekre gyakorolt, emberi tevékenységgel összefüggő hatások adatok alapján való azonosítása, a lehetséges következmények felismerése A növénytermesztés és állattenyésztés, az erdő- és vadgazdálkodás, a vízgazdálkodás, a halászat és haltenyésztés történeti és jelenkori technológiáinak áttekintése, környezeti hatásainak elemzése A bányászat, az ipari tevékenység, a közlekedés által az élővilágra gyakorolt hatások elemzése, történeti áttekintése A gazdaság működési módja, a törvényi szabályozás és a piaci hatások környezeti erőforrásokkal való összefüggésének elemző elemzése, alternatív	globális probléma, bioszféra, technoszféra, antropogén hatás, élőhely-degradáció és -védelem, ökológiai gazdálkodás, biogazdálkodás, környezeti erőforrás (externália), alternatív közgazdaságtan	8

	modellek értékelése A természet védelme érdekében tett vagy a jövőben tehető egyéni, közösségi és társadalmi cselekvési lehetőségek áttekintése		
A fenntartható életvitel, technológia és gazdálkodás	A fenntarthatóság fogalmának komplex értelmezése, a természeti, technológiai és gazdasági folyamatok közötti összefüggések feltárása A fenntarthatósággal összefüggő egyéni, közösségi, nemzeti és globális szintű felelősségek és cselekvési lehetőségek elemzése, megfogalmazása A Föld globális szintű környezeti folyamatai, pl. az éghajlatváltozás vizsgálatára szolgáló módszerek („big data”, számítógépes modellezés) megismerése, az előrejelzések megbízhatóságának értékelése A környezet- és természetvédelem törvényi szabályozásának, a nemzetközi egyezmények jelentőségének példákkal való bizonyítása Az ökológiai fenntarthatósággal összefüggő civil kezdeményezések és szervezetek tevékenységének megismerése, lehetőség szerinti segítése Fenntarthatósággal kapcsolatos tematikus programokban való aktív részvétel	fenntarthatóság, klímamodellek, big data, számítógépes szimuláció és előrejelzés, jövőmodellek és forgatókönyvek (szcenáriók), klímacsúcs, ökológiai lábnyom, természetvédő szervezet	8
Összesen:		(NAT 2020 szerint 102 óra)	108 óra
10. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
A Föld és a Kárpát-medence értékei	A Föld kozmikus környezetének, bolygónk adottságainak a földi élet lehetőségével és fennmaradásával való összefüggésbe hozása A szárazföldi élővilág jelentős életközösségeinek és védett fajainak tanulmányozása leírások, filmek alapján (pl. Amazonas vidéke, afrikai esőerdők és szavannák, magashegységek, füves puszták stb.) A Föld óceáni és tengeri életközösségeinek tanulmányozása, néhány kiemelt jelentőségű példa elemzése, védendő értékeik bemutatása (pl. korallszirtek) A Kárpát-medence földtani és éghajlati adottságainak és az itt folyó gazdálkodás kölcsönhatásainak elemzése, történeti áttekintése A Kárpát-medence és az eurázsiai, afrikai élővilág közötti kapcsolat megértése (növények elterjedése, madárvándorlások) A Kárpát-medence jellegzetes életközösségeinek megismerése, egy-egy endemikus, illetve reliktum faj bemutatása, jelentőségük értékelése	globális átlaghőmérséklet, ózonpajzs, üvegházhatás, mágneses védőpajzs, ártéri erdő, löszgyep, homoki gyep, endemikus fajok, reliktum fajok, szikesek, sziklagyepek, nádasok, láprét, hegyi kaszálórét, középhegységi fás társulások, ártéri erdők, folyóvizeink és tavaink jellegzetes állatfajai, nemzeti parkok védett életközösségei, a Kárpátok határon túli	8

	Néhány hazai nemzeti park jellegzetes természeti adottságainak, életközösségeinek vizsgálata, jellemző növény- és állatfajainak bemutatása Természetfotók, filmek készítése hazai környezetben, azok szemlélése és megbeszélése egyénileg és csoportosan	élővilága	
Az ember szervezete és egészsége I. Testkép, testalkat, mozgás-képesség	Az emberi test kialakulásához vezető evolúciós fejlődés főbb lépéseinek áttekintése példák alapján, a bilaterális szimmetria, a szelvényezettség, a gerinces testalkat megjelenésének bemutatása Az emberszabású majmok, az előemberek, az ősemberek és a mai ember anatómiai jellemzőinek összehasonlítása, a fejlődési folyamat értelmezése Az emberi szervek helymeghatározása a test anatómiai síkjai, tengelyei és irányai szerint A bőr három fő rétegének megismerése és a rétegek funkcióinak mélyebb elemzése, egészségtani vonatkozások Az ember helyváltoztató mozgását lehetővé tevő belső váz és az erre felépülő vázizomzat együttes működésének értelmezése modellek, animációk, képek alapján Az emberi csontváz, a test három fő táján (fej, törzs, végtagok) elhelyezkedő csontok, a végtagok főbb izmainak megismerése, az anatómiai és élettani kapcsolatok elemzése, egészségtani vonatkozások A csontok, izmok együttműködésének biomechanikai értelmezése, modellezése Az izomműködés többszintű (molekuláris, szövettani, szervtani) értelmezése	bilaterális szimmetria, szelvényezettség, ősszájú, újszájú, külső váz, belső váz, gerinces, főemlős, emberszabású majmok, előemberek, ősemberek, mai ember (Homo sapiens), bőr, fejváz, törzsváz, végtagváz, hajlító- és feszítőizom, ízület, emelő elv, biomechanika, aktin-miozin, izomrost	9
Az ember szervezete és egészsége II. Anyagforgalmi szervrendszerek	Az emberi tápcsatorna szakaszainak és azok felépítésének elemzése, a fontosabb élettani funkciók vizsgálata és összehasonlítása Az emberi táplálkozás mennyiségi és minőségi kritériumainak elemzése, az egészséges táplálkozás alapelveinek megismerése, az alkalmazás képességének fejlesztése Az emberi légzőszervrendszer felépítésének és működésének vizsgálata A légúti fertőzések típusainak és tüneteinek ismerete, a légszennyező anyagok egészségkárosító hatásainak elemzése	tápcsatorna; elő-, közép-, utóbél; tápanyag, emésztés és felszívódás, légutak, léghólyag, légcsere, gázcsere, légzőmozgások, légszennyezés, vér, keringési rendszer, szív/szívciklus, kis- és nagyvérkör, artéria, véna,	13

	Az emberi keringési rendszer felépítése és működésének vizsgálata, gyakoribb betegségeinek elemzése Az emberi kiválasztó szervrendszer felépítése és szerepe a szervezet homeosztázisában, a húgyúti fertőzések tüneteinek ismerete, a művesekezelés elvének és alkalmazási módjának megismerése	magas vérnyomás betegség, infarktus, agyvérzés, kiválasztás, vese, vesetestecske	
Az ember szervezete és egészsége III. Információ-forgalom, szabályozás	A bőr, a szem és a fül felépítése és érzékelő működésének vizsgálata, a leggyakoribb érzékszervi megbetegedések okainak és megelőzési lehetőségeinek áttekintése Reflextípusok megkülönböztetése, elvégzett reflexvizsgálatok értelmezése A hormonrendszer szabályozó szerepének értelmezése, az agyalapi mirigy, a mellékvese, a hasnyálmirigy és a pajzsmirigy által termelt hormonok hatásainak elemzése Az ember központi és környéki idegrendszerének megismerése konkrét példákon keresztül (pl. mozgás, vérnyomás, légzés, alvás-ébrenlét szabályozása) Az emberi érzékelés érzékszervi és feldolgozó folyamatai, a látás, hallás és egyensúlyozás, az íz- és szagérzékelés, a tapintás érzékszerveinek felépítése és működése Az emberi immunrendszer felépítésének és működésének elemzése animációk alapján, a fertőzés, a gyulladás, az allergia biológiai hátterének értelmezése, a betegségek kialakulásának megelőzésére, csökkentésére irányuló egyéni cselekvési lehetőségek számbavétele	mechanikai és hőérzékelés, reflex, látás, szemhibák és -betegségek; hallás, külső, középső, belső fül; egyensúlyozás, hormon, receptor, agyalapi mirigy, hasnyálmirigy, mellékvese, pajzsmirigy, központi és környéki idegrendszer, immunrendszer, immunválasz, kórokozó, antigén, antitest, védőoltás (passzív és aktív immunizálás), gyulladás, allergia, bőrflóra, fertőzés, járvány, közösségi (nyáj-) immunitás	15
Az emberi nemek és a szaporodás biológiai alapjai	Az emberi nemek kromoszómák (X, Y) általi meghatározottságának ismerete A nemi jellegek és működések hormonok általi szabályozottságának megértése, a főbb hormonok és hatásaik azonosítása Az elsődleges és másodlagos nemi jelleg fogalmi értelmezése, biológiai szempontú leírása A női és a férfi szaporodási szervrendszer szerveinek (külső és belső nemi szervek) megismerése, a felépítés és a működés összekapcsolása A menstruációs ciklus hormonális szabályozásának értelmezése	nemi kromoszómák, nemi jellegek, ivari őssejtek, here, hímivarsejt, tesztoszteron, petefészek, petesejt, peteérés, méh, menstruáció, zigóta, embrió, magzatburok, magzat, fogamzás és fogamzásgátlás, családtervezés, FSH, LH,	7

	Az emberi szexualitás, a nemi kapcsolatok biológiai alapjainak megismerése, a szexualitás egyéni boldogsággal, párkapcsolatokkal összefüggő funkcióinak megbeszélése A biztonságos nemi élet fontosságának felismerése, a nemi betegségek megelőzési módjainak megismerése, a nemi higiénia gyakorlati szempontjainak áttekintése A mechanikai és hormonális fogamzásgátlás mechanizmusainak értelmezése és elemzése A fogamzás feltételeinek, folyamatának megismerése, a terhesség kezdeti jeleinek megbeszélése, a terhességi vizsgálatok biológiai hátterének értelmezése A terhességi szűrővizsgálatok formáinak megismerése és összehasonlítása A várandósság alatti élettani, hormonális változások értelmezése és elemzése Az embrionális és a magzati fejlődés biológiai történéseinek elemzése, a folyamatok anatómiai és időbeli elhelyezése A szülés szakaszai, a folyamat során végbemenő élettani változások, működések elemzése A születés utáni egyedfejlődés főbb szakaszainak vázlatos áttekintése, a jellegzetes élettani és pszichikai változások azonosítása A gyermekek megfelelő testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító családi és társadalmi hatások megbeszélése A gyermekgondozás társadalmi szinten kialakult segítő szolgálatainak és egyéb formáinak áttekintése, a gyermekorvosi és a védőnői hálózat működésének megismerése A veleszületett rendellenességek biológiai hátterének értelmezése, a gyakoribb formák bemutatása, az ezzel kapcsolatos genetikai és magzati vizsgálati lehetőségek áttekintése	progeszteron, ösztrogén, HCG, veleszületett rendellenességek, magzati szűrővizsgálatok	
A lelki egyensúly és a testi állapot összefüggése	Az emberi viselkedés biológiai gyökereinek és emberi sajátosságainak elemzése az állatok viselkedésével történő összehasonlítás és az evolúciós megközelítés alapján	öröklött és tanult viselkedési elemek, agresszió, altruizmus, stressz, gondolkodás,	9

	A stresszhatás mértékétől és időtartamától függő élettani, viselkedésbeli változások (vészreakció, szimpatikus túlsúly) felismerése és megkülönböztetése, a legális stresszoldás melletti érvelés A gondolkodás folyamatát meghatározó tényezők bemutatása egy konkrét esetre (probléma megoldására) alkalmazva A mentális egészséget is figyelembe vevő (saját, családtag, barát) egészségmegőrző program megtervezése, bemutatása, mobiltelefonos applikációk felhasználása A drogok és más függőségek okozta hatások jeleinek és mechanizmusainak értelmezése Az idegsejt ingerelhetőségének magyarázása, fő funkcióinak értelmezése (információfelvétel, -feldolgozás, -továbbítás, -átadás), kapcsolata a tanulási és emlékezési folyamatokkal Az idegsejtek hálózatokba szerveződésének megértése, a magasabb rendű működésekben játszott szerepük értékelése Esettanulmányok, mobiltelefonos applikációk, képek alapján annak megértése, hogy a halántéklebenynek a memória kialakításában, a homloklebenynek (neokortex) a kognitív funkciókban van kiemelkedő szerepe A tanulás biológiai funkcióinak bemutatása, az eltérő tanulási képesség lehetséges okainak és formáinak feltérképezése, a következmények megvitatása A függőségek összekapcsolása biológiai tényezőkkel (genetikai hajlamok, egyes agyterületek szinapszisainak megváltozása), a függőségekből eredő kockázatok, következmények felismerése esettanulmányok alapján	agykéreg, szinapszis, idegsejthálózat, mentálhigiéné, motiváció, tanulás, emlékezés, érzelmek, kognitív és érzelmi intelligencia, drog, pszichotróp szer, függőség	
Az egészségügyi rendszer ismerete, elsősegély-nyújtás	Az orvosi diagnosztika, a legfontosabb laboratóriumi vizsgálatok céljának, indokoltságának, egyes módszereinek és gyógyítással kapcsolatos jelentőségének értékelése Egyes orvosi képalkotó eljárások céljának, alkalmazásuk indokoltságának megértése (példákon keresztül), szükségességüknek az előnyök és kockázatok	laborvizsgálat, lelet, vérnyomás mérése, UH, röntgen, CT, MR, sugárbetegségek, betegjogok, népbetegség, fertőzés,	11

	mérlegelésén alapuló elfogadása A különféle sugárzások okozta megbetegedések okainak elemzése, kialakulásuk csökkentésének megismerése Konkrét példák, esettanulmányok és filmek alapján a különféle típusú orvosi ellátások (házi, szakorvosi, kórházi) céljának, egymással való összefüggésének megértése A betegjogi képviselet lehetőségének, elérhetőségének ismerete, az igénybevétellel kapcsolatos tájékozottság megszerzése A gyakoribb fertőző betegségek tüneteinek felismerése, az orvoshoz fordulás szükségességének felismerése, alapszintű járványügyi ismeretek megszerzése, a népességre kiterjedő védőoltások jelentőségének értékelése Preventív szemléletű, a 21. századi technológiákra alapozott egészségműveltség és tudatosság kialakítása, az önmegfigyelés, az otthoni mérések (testsúly, vérnyomás, vércukor) és mobiltelefonos applikációkon alapuló monitorozás lehetőségének megismerése A gyakoribb népbetegségek életmóddal összefüggő kockázati tényezőinek ismeretén alapuló életvitel kialakítása Az elsősegélynyújtás és életmentés elemi szabályainak gyakorlatban történő kivitelezése szimulációk során, telefonos applikációk alkalmazása, a mentőhívás lépéseinek és alapszabályainak megismerése, gyakorlása A klinikai halál és a biológiai halál fogalmának értelmezése, annak megértése, hogy a halál nem pillanatnyi esemény, hanem folyamat, mely visszafordítható, ha az elsősegélynyújtó haladéktalanul és szakszerűen megkezdi az újraélesztést A berendezés nélküli alapfokú újraélesztési eljárások megismerése és gyakorlati alkalmazása, a félautomata defibrillátor működési mechanizmusának megismerése és alkalmazásának gyakorlati elsajátítása A vérzések leggyakoribb okainak és a vérzéscsillapítás módjainak megismerése, alkalmazásuk képességének megszerzése, sebtípusok megismerése, és a fertőtlenítés, sebellátás szabályainak gyakorlati	járvány, újraélesztés, stabil oldalfekvés, defibrillátor, ájulás, sokkos állapot, vérzéstípusok, fertőtlenítés, csonttöréstípusok, ficam, égési sérülések fokozatai, mérgezések típusai	

	elsajátítása Csonttörések típusainak, valamint a nyílt és zárt törések ellátásának megismerése, ficam, rándulás ellátási szabályainak megismerése Égési sérülési fokozatok megismerése, összehasonlítása, az égési sérülések alapvető ellátási teendőinek megismerése Áramütést szenvedett egyén ellátásakor szükséges alapvető teendők megismerése Mérgezési tünetek megismerése és az ellátás lépéseinek gyakorlati alkalmazása Eszméletvesztést szenvedett egyén ellátási módjának megismerése		
Összesen:			72 óra

Kerettantervek

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Földrajz

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óraszám
7. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Tájékozódás a földrajzi térben	A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek használatával, elemzésével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése A terepi tájékozódási, valamint a térképalapú távolság- és helymeghatározási feladatok megoldása kapcsán a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése Hagyományos és digitális térképen történő távolság- és helymeghatározás segítségével a térbeli tájékozódás és a logikai gondolkodás fejlesztése	Földrajzi fokhálózat, keresőhálózat, fő- és mellékvilágtájak, méretarány, aránymérték, szintvonal.	6

	Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Gyakorlati feladatok megoldása (pl. távolság- és helymeghatározás, utazástervezés) terepen, valamint nyomtatott és digitális térképek és online felületek segítségével Különböző típusú és tartalmú térképek tudatos használata a tanuláshoz A földrajzi térben való tájékozódást segítő hagyományos és egyes digitális eszközök ismerete A különböző léptékű, típusú és tartalmú térképek, műholdképek, légifelvételek sajátosságainak felismerése, a mindennapi életben való felhasználásuk lehetőségeinek ismerete Különböző időpontban készült űr- vagy légifelvételek és térképek párhuzamos használatával földrajzi megfigyelések elvégzése, problémák megoldása A térkép fogalma és jelrendszere A hagyományos és digitális térképek fajtái Távérzékelés és földrajzi alkalmazásai (műholdképek, légifelvételek) A földrajzi helymeghatározás módszerei		
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza	A tanuló szűkebb lakókörnyezetének társadalmi és gazdasági problémáinak felismerésével és ezekre vonatkozó megoldási javaslatok elkészítésével a döntési képesség, valamint a szociális és vállalkozói kompetenciák fejlesztése Az adott terület komplex földrajzi elemzése során a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése A lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatok felismerése, valamint feldolgozása eredményeként a fenntartható fejlődés és környezettudatosság fejlesztése A lakókörnyezet környezeti problémáinak bemutatása Véleményalkotás a lakóhely jelenét, illetve annak jövőbeli fejlődését segítő és nehezítő természet- és társadalomföldrajzi folyamatokról	kulturális érték, természeti érték	8

	Nyitottság a lakóhellyel és annak környezetével kapcsolatos információk megismerése iránt, információk gyűjtése írott és elektronikus forrásokból, azok értelmezése és rendszerezése A földrajzi tudás alkalmazása a mindennapi életben a következmények tudatában meghozott környezettudatos döntésekben A szűkebb lakókörnyezet (település és környezete) földrajzi helyzetének, természeti és kulturális értékeinek bemutatása A lakókörnyezet földrajzi jellemzőiből fakadó előnyeinek és hátrányainak mérlegelése, a lakókörnyezet környezettudatos és fenntartható fejlesztése		
Magyarország földrajza	Hazánk és a Kárpát-medence tájainak és régióinak feldolgozása során a térszemlélet, valamint a hagyományos és digitális térképhasználat fejlesztése Egy-egy kis- és középtáj vagy település komplex módon, több szempontú megközelítéssel történő vizsgálata során a problémamegoldó, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése A Magyarországgal kapcsolatos földrajzi ismeretek feldolgozása során az önálló és hiteles információszerzés, valamint a felelős véleményalkotás fejlesztése Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak, valamint környezeti jellemzőinek Kárpát-medencei kitekintésben történő értelmezésével a Magyarországhoz és a magyarsághoz való kötődés elmélyítése Véleményalkotás, logikus érvelés és vitában való részvétel képességének fejlesztése földrajzi témájú szövegekben bemutatott hazai természeti, környezeti és társadalmi jelenségekhez, folyamatokhoz, információkhoz kapcsolódóan A szociális és vállalkozói kompetencia fejlesztése Magyarországgal kapcsolatos feladatok társakkal együttműködésben való megoldása, tudásmegosztás során A kommunikációs és esztétikai kompetenciák fejlesztése Magyarország	Erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség. <u>Topográfia</u>: Nagytájak: Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja Egyéb földrajzi helyszínek:	27

	témakörben önállóan készített prezentáció bemutatásával Következtetés a Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának okaira, várható következményeire, térbeli jellemzőire Kárpát-medencei kitekintésben Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, környezeti jellemzői Magyarország természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőiből fakadó előnyei és hátrányai a fenntartható fejlődés jegyében Egy kistáj, középtáj vagy település komplex és problémaközpontú vizsgálata Magyarország nemzetközi gazdasági szerepének igazolása példák alapján Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzőinek értékelő megközelítése és megoldási-fejlesztési javaslatok Magyarország idegenforgalmi adottságai és a fenntarthatóság jegyében történő jövőbeli fejlesztése A Magyarország területén előforduló környezeti és természeti veszélyek vizsgálata, továbbá a társadalmi-gazdasági jellemzők értékelő megközelítéssel történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése	Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység; Vízrajz: Balaton, Bodrog,	

		Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala; Magyarország nemzeti parkjai, világörökségi helyszínei, régiói, megyéi, megyeszékhelyei	
A Kárpát-medence térsége	A térszemlélet fejlesztése Magyarország területének a Kárpát-medence egészében való földrajzi értelmezésével A felelős, tényeken alapuló véleményalkotás képességének támogatása a Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásának példáján Az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek felismerésével A szociális kompetencia fejlesztése a Kárpát-medence népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek és korlátok felismerésével A Kárpát-medence és környezete természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásainak rendszerezése, értékelése Az egyes nagytájak, illetve régiók természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőinek felismerése és összehasonlítása A Kárpát-medence térségében előforduló környezeti és természeti veszélyek kialakulásához vezető okok, összefüggések és következmények értelmezése A Kárpát-medence idegenforgalmi adottságainak, az idegenforgalom jelentőségének értékelése A Kárpát-medence térségében meglévő területi fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek feltárása	Autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás. <u>Topográfia</u>: Tájak, történelmi és néprajzi tájnevek: Bécsi-medence, Burgenland (Őrvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence,	10

	A medence mint társadalmi-gazdasági egység Medencejelleg és következményei a Kárpát-medencében A Kárpát-medence térségének nagytájai Természeti erőforrások, táji és kulturális értékek a Kárpát-medence térségében	Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó; Városok: Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár	
Európa földrajza	Európa főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a térszemlélet fejlesztése A problémamegoldó gondolkodás, valamint a rendszerben és összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése az Európát jellemző nemzetközi szintű munkamegosztás és fejlettségbeli különbségek okainak és következményeinek, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatainak elemzése során Egyes országok, nemzetiségek szokásainak, kultúrájának megismerése által a szociális kompetenciák fejlesztése Európa térségeinek természeti-környezeti, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőinek és folyamatainak komplex, problémacentrikus látásmóddal történő feldolgozása során a fenntartható fejlődés és környezettudatosság szemléletének fejlesztése A témába vágó aktualitásokra, híradásokban közölt regionális földrajzi információkra történő reflektálással a felelős önálló véleményformálás fejlesztése Európa főbb országainak, országcsoportjainak, meghatározó jelentőségű társadalmi-gazdasági folyamatainak megnevezése Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzőinek ismertetése,	Agglomeráció, deltatorkolat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás. <u>Topográfia</u>: A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa; Egyéb földrajzi helyszínek: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek,	21

	világgazdasági szerepének igazolása példákkal Tipikus európai tájak, települések, térségek jellemzése, komplex és problémacentrikus vizsgálata Az Európai Unió és Európa jövője a fenntartható fejlődés jegyében Európa sokszínű kulturális öröksége és jövője	Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv; Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga Európa országai, jelentős	

		gazdasági és kulturális központjai	
Összesen:		(64 a NAT 2020 szerint)	72 óra
8. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
Az Európán kívüli kontinensek földrajza	A kontinensek főbb országainak, országcsoportjainak, jellemző tájainak és térségeinek megismerésével és elemzésével a világtér-szemlélet fejlesztése A földrajzi tényezők életmódot, gazdálkodást meghatározó szerepének bemutatása A gazdasági fejlettség területi különbségeinek, annak okainak, illetve társadalmi és környezeti következményeinek feltárása Összefüggések felismerése példákon keresztül a társadalmi-gazdasági jellemzők és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok kapcsolataiban Tájékozódás az ábrázolt térben, a térbeli viszonyok felismerése térkép segítségével A regionális társadalmi-gazdasági és környezeti problémák világméretűvé válásának igazolása példák alapján Az országok közötti különböző típusú együttműködések (környezeti, gazdasági stb.) szükségességének igazolása példák alapján Tipikus tájak, települések, térségek több szempont szerinti logikus bemutatása A problémamegoldó és az értékelő gondolkodás fejlesztése Afrika, Ázsia és Amerika társadalmi jellemzőinek, ellentmondásainak példáján Az analógiás gondolkodás fejlesztése a tipikus tájak elemzésének példáján A sokféleségben rejlő azonosságok és különbségek összehasonlítási képességének fejlesztése Afrika, Ázsia, Amerika társadalmi és gazdasági jellemzői példáján A személyes és társas kompetenciák fejlesztése a különböző tanulási stratégiák alkalmazásával	Éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népességtömörülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatérség, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túllegeltetés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtérség). <u>Topográfia</u>:	18

	A véleményalkotás és vitakészség fejlesztése a kontinensek kulturális sokszínűségének jellemzői alapján A környezettudatosság fejlesztése az elsivatagosodás, a világtengert veszélyeztető folyamatok, az árvizek, a trópusi esőerdők irtásának és egyéb környezetszennyező tevékenységek példáján Afrika társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi jellemzők és problémák (elsivatagosodás, éhínség, aszály); Afrika társadalmi és gazdasági fejlődésének problémái, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; afrikai példák a természeti tényezők és a gazdasági, társadalmi viszonyok közötti kapcsolatokra Ausztrália és Óceánia természeti, társadalmi és gazdasági jellemzői és problémái A sarkvidékek és a világtenger jellemzői és problémái, a sarkvidékeket és a világtengert veszélyeztető folyamatok Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének természeti és társadalmi-gazdasági tényezői, jellemzői és problémái, élet az óriásvárosokban; az Amerikai Egyesült Államok gazdasági fejlődése és világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra a mindennapokban; Latin-Amerika társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok Ázsia társadalmi és gazdasági életét meghatározó természetföldrajzi folyamatok és természeti veszélyek (árvizek, földrengések, tájfunok, tengerszint emelkedése); Ázsia társadalmi és gazdasági fejlődésének jellemzői és problémái, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; kulturális sokszínűség Ázsiában; Japán, illetve a világgazdaság kelet- és délkelet-ázsiai szereplőinek társadalmi és gazdasági fejlődése, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok, élet és gazdálkodás a tipikus tájakon; Kína társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái (népesedési problémák, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok; India társadalmi és gazdasági fejlődésének folyamatai és problémái	Afrika Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsáró-csoport), Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv) Vízrajz: Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nílus, Szuezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó Amerika A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget (Labrador), Mexikói-	

	(népesedési problémák, kétarcúság), a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok	fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC Ausztrália és Óceánia Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea Országok: Ausztrália, Új-Zéland Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington Ázsia A földrész meghatározó egységei, jelentős földrajzi	

		helyszínek: Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzsi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Perzsa (Arab)-öböl), Sárga-folyó, Tigris Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia Városok: Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel	

		Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi	
A földrajzi övezetesség rendszere	A földrajzi övezetesség (vízszintes, függőleges) elrendeződésének megismerésével a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése Az egyes övezetek, övek főbb természeti jellemzőinek megismerésével és rendszerezésével az összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése Környezettudatosság fejlesztése az egyes övezeteket, öveket érintő környezeti problémák megismertetésével A vízszintes és függőleges övezetesség összefüggéseinek bemutatásával a természettudományos szemlélet fejlesztése A kontinensekről, tipikus tájakról tanult regionális földrajzi ismeretek és a földrajzi övezetesség során tanult ismeretek szintézise Az összefüggésekben történő földrajzi gondolkodás fejlesztése a földrajzi helyzet, a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti kölcsönhatás bemutatásával Az időjárás és az éghajlat kapcsolatának értelmezése Az egyedi földrajzi jellemzők alapján az egyes földrajzi övezetek, övek tipikus tájainak felismerése A földrajzi övezetesség rendszerének kialakulása A forró, a mérsékelt és a hideg övezet törvényszerűségei és jellemzői A függőleges övezetesség kialakulásának összefüggései	Éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, függőleges övezetesség, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj.	10
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa	Adatok gyűjtése és értelmezése, különféle szemléletes formában történő megjelenítése a pénz és a munka világához kapcsolódóan A felelős döntéshozatal, a következményekért vállalt felelősség az életkori sajátosságoknak megfelelő pénzügyi döntések meghozatalában. A pénzügyi, gazdasági tények és az egyéni vélemények közötti különbség felismerése A hitelfelvétel és a fejlődés, illetve az eladósodás kapcsolatának megértése; a döntést és az értelmes kockázatvállalást befolyásoló érvek megfogalmazása egy esetleges hitelfelvétellel kapcsolatban	Családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék.	8

	Foglalkoztatási adatok értelmezése és elemzése, következtetések levonása; mindennapi életből vett példák alapján annak felismerése, hogy a munka világa folyamatosan változik A fogyasztóvédelem szerepének, az egyszerű bolti vásárlással összefüggő fogyasztói jogok fontosságának felismerése mindennapi élethelyzetekben Az energiahatékony, energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével, a tanuló saját életében is alkalmazható egyszerű költségvetés készítésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Pénzügyi költségtervek készítése, egyszerű pénzügyhöz kapcsolódó logikai és számítási feladatok megoldása során a matematikai eszköztudás alkalmazása A globalizációval, a munkavállalással, a személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák, illetve különböző forrásokból gyűjtött pénzügyi adatok feldolgozása során a véleményalkotás és vitakészség fejlesztése Az élethelyzetekből vett példák, helyzetgyakorlatok során a döntési képesség fejlesztése; a tényeken alapuló véleményformálás képességének támogatása A helyi, regionális és a Föld egészére jellemző folyamatok közötti hasonlóságok, összefüggések felismerése A piacgazdaság működésének alapvető földrajzi vonatkozásai A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepe, valutaváltás Hitelfelvétel, a kockázatvállalás és a fejlődés, illetve az eladósodás összefüggései A globalizáció és a mindennapi élet kapcsolata, a globalizáció és a globális problémák kialakulásának összefüggései A fenntarthatóságot szem előtt tartó fogyasztói magatartás jellemzői A munka világának résztvevői és jellemzőik		
Összesen:		(38 a NAT 2020 szerint)	36 óra

Összes óraszám 7-8. évfolyamon	(102 a NAT 2020 szerint)	108 óra

9. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	A különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek összehasonlításával, valamint a segítségükkel történő környezeti változások megfigyelésével és elemzésével az analizáló és szintetizáló, valamint a problémaközpontú gondolkodás fejlesztése A témakörhöz kapcsolódó online, szabad felhasználású szoftverek órai, frontális vagy csoportmunka keretek között és önálló munkában történő alkalmazásával a digitális kompetencia és a szociális készségek fejlesztése A földrajzi térben való tájékozódás fejlesztése a különböző léptékű és típusú térképek és műholdfelvételek alkalmazásával A műholdfelvételek, a GPS online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése A csillagászati és időszámítási feladatok elvégzésével a matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése A Világegyetem és a Naprendszer jellemzőinek ismeretével és összehasonlításával a rendszerben és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése A naptevékenység és a Föld mozgásainak részletes ismerete révén az analizáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése A csillagászattal kapcsolatos újdonságok (cikkek, hírek) önálló feldolgozása kapcsán az értékelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése A Föld helye a Naprendszerben, a Föld mozgásai és ennek földrajzi következményei A Naprendszer bolygótípusainak általános jellemzése, összehasonlítása a Föld egyedi jellemvonásainak kiemelésével A naptevékenység földi hatásai, a napenergia hasznosítási lehetőségei Mesterséges égitestek (műholdak) szerepe a mindennapi életben	Naprendszer, Világegyetem, Tejútrendszer, csillag, Föld-típusú bolygó (kőzetbolygó), Jupiter-típusú bolygó (gázbolygó), holdfázisok, nap- és holdfogyatkozás, naptevékenység, napenergia, helymeghatározás, helyi idő, zónaidő, időzóna.	8

	Időbeli léptékek a földrajzban: földtörténeti idő, az évi és napi időszámítás		
A kőzetburok	A földtani folyamatok, kockázatok és veszélyek ismeretével a problémamegoldó, analizáló és szintetizáló gondolkodás fejlesztése A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásainak és alkalmazási módjainak ismeretével a földrajzi térszemlélet, a rendszerben való gondolkodás és a környezettudatos, fenntarthatóságra törekvő magatartás fejlesztése A lemeztektonika folyamatát bemutató ábrák, modellek és animációk elemzésével az ábraelemző képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése A földrengések folyamatát (okai, következményei, kármegelőzési lehetőségek) bemutató forrásszövegek feldolgozásával a szövegértési és -elemző képesség, valamint a mérlegelő gondolkodás és véleményalkotás fejlesztése A Föld felépítésének törvényszerűségei Lemeztektonika és az azt kísérő folyamatok (földrengések, vulkanizmus, hegységképződés), összefüggéseik A földtani folyamatok mindennapi vonatkozásai és alkalmazkodási stratégiák (geotermikus energia hasznosítása, földtani kockázatok és veszélyek) Alapvető ásványok és kőzetek felismerése, egyszerű vizsgálata és gazdasági hasznosításaik, a bányászott nyersanyagok 21. századi hasznosítási trendjei	Geoszféra, geotermikus energia, kőzetlemez, lemeztektonika, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, magma, láva, vulkáni utóműködés, földkéreg, földköpeny, földmag, kőzetburok, mélytengeri árok, óceánközépi hátság, gyűrődés, vetődés, hegységrendszer, cunami, ásvány, magmás, üledékes, átalakult kőzet, ásványi nyersanyag, érc, homok, lösz, mészkő, bazalt, gránit, homokkő, kvarc, kalcit, kősó, lignit, kőszén, kőolaj, földgáz, bauxit. <u>Topográfia</u>: Afrikai-lemez, Antarktiszi-lemez, Ausztrál–Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer;	14

		Etna, Mount St. Helens, Popocatépetl, Vezúv	
A légkör	Az időjárás és az éghajlat közti különbségek és jellemzőik ismeretével a logikai és a rendszerben való gondolkodás fejlesztése Az időjárás témaköréhez kapcsolódó műholdfelvételek online alkalmazása kapcsán a digitális kompetencia fejlesztése A légkör témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésének, adott szempontok szerinti megfigyelésének és értelmezésének fejlesztése Az éghajlatváltozás globális és lokális okainak, következményeinek, mérséklési és alkalmazási stratégiáinak ismeretével a rendszerben való gondolkodás, az egyéni és közösségi felelősségvállalás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint a felelős döntéshozatal fejlesztése Az éghajlatváltozással (okai, következményei, mérséklési stratégiák) kapcsolatos, hagyományos és online forrásszövegek elemzése és szóbeli értékelése kapcsán a szövegértési, kommunikációs és digitális kompetencia fejlesztése A légkör szerkezete, fizikai és kémiai jellemzői A levegő felmelegedése és az azt befolyásoló tényezők Légköri folyamatok és jelenségek (felhő- és csapadékképződés, légköri képződmények: ciklon, anticiklon, trópusi ciklonok, időjárási frontok) A légköri folyamatok mint megújuló energiaforrások Időjárási szélsőségek felismerése (pl.: tornádó, jégeső, aszály) Időjárási jelenségek értelmezése (pl.: időjárás-jelentések) Földi légkörzés, monszunszelek A légkör globális változásai és problémái (ózonréteg elvékonyodása, savas esők, éghajlatváltozás, szmog): okok és következmények Az éghajlatváltozás következményei Magyarországon, mérséklési és alkalmazkodási stratégiák	Troposzféra, sztratoszféra, üvegházhatás, üvegházgázok, izoterma, izobár, szél, ózonréteg, melegfront, hidegfront, ciklon, anticiklon, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, időjárás-előrejelzés, globális felmelegedés, passzátszél, nyugati(as) szél, sarki szél, tájfun, monszunszél, savas eső, tornádó, hurrikán, aszály, napenergia, szélenergia.	10

A vízburok	A vízburok témakörével kapcsolatos ismeretek mindennapi életben történő alkalmazásának erősítése, ezáltal az analizáló és szintetizáló gondolkodás, a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás, valamint az egyéni és közösségi felelősség fejlesztése A vízburok témakörével kapcsolatos egyszerű kísérletek elvégzésével, adott szempontok szerinti megfigyelésével és értelmezésével a levegőburok és a vízburok összefüggéseinek igazolása, ezáltal a rendszerben történő gondolkodás fejlesztése A vízburok témakörével kapcsolatos hagyományos és online hírek, cikkek elemzése kapcsán a mérlegelő gondolkodás és a felelős véleményalkotás fejlesztése A Föld vízkészlete, a felszíni és felszín alatti vizek főbb típusai és azok jellemzői A víz mint erőforrás: a gazdasági és társadalmi folyamatokat befolyásoló szerepe (ivóvízkészlet, vízenergia, ipartelepítő tényező, mezőgazdaság, migráció) A vízburokkal kapcsolatos környezeti veszélyek (belvíz, árvíz), a vízkészlet mennyiségi és minőségi védelme	tenger, óceán, felszín alatti víz, talajvíz, vízfogó és víztartó réteg, artézi víz, hévíz, ásványvíz, belvíz, tó, fertő, mocsár, láp, hullámzás, tengerjárás, tengeráramlás, deltatorkolat, tölcsértorkolat, vízgyűjtő, vízválasztó, vízhozam, vízállás, vízjárás, árvíz, holtág, öntözővíz, ivóvíz, ipari víz, szennyvíz, vízgazdálkodás, vízenergia. <u>Topográfia</u>: Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Japán-tenger, Karib (Antilla)-tenger, Kaszpi-tenger, La Manche, Mexikói-öböl, Perzsa (Arab)-öböl, Vörös-tenger Aral-tó, Bajkál-tó, Balaton, Boden-tó, Csád-tó, Fertő, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévízi-tó, Holt-tenger, Ladoga-tó, Nagy-tavak, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Tanganyika-tó, Tisza-tó, Velencei-tó, Viktória-tó Boszporusz, Duna–Majna–Rajna	10

		vízi út, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szuezi-csatorna Amazonas, Colorado, Duna, Elba, Jangce, Kongó, Mississippi, Ob, Pó, Rajna, Sárga-folyó, Temze, Volga Észak-atlanti áramlás, Golf-áramlás, Labrador-áramlás, Humboldt-áramlás	
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései	A geoszférák egymással kölcsönösen összefüggő folyamatainak komplex elemzésével a rendszerben történő gondolkodás, az analizáló, szintetizáló és logikai gondolkodás fejlesztése A geoszférák közötti kölcsönhatások kiemelésével a geoszférák fejlődésének időbeli szakaszaihoz kötődő, meghatározó jelentőségű földtörténeti események bemutatása A természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatásának ismerete által a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése Az egyes geoszférák folyamataihoz, jelenségeihez kapcsolódó veszélyek, veszélyhelyzetek reális értékelésének kialakítása Egyszerű talajtani kísérletek elvégzésével, értelmezésével és a geoszférák rendszerébe történő illesztésével a logikus és rendszerben történő gondolkodás fejlesztése A talajképződés az éghajlati, hidrológiai, földtani és domborzati tényezők kölcsönhatásának tükrében A talajok gazdasági jelentősége, talajpusztulás és talajvédelem A külső erők felszínformálása (víz, szél, jég) Az ember felszínformáló tevékenysége Egyes kőzettípusokhoz kapcsolódó felszínformáló folyamatok	Földtörténeti idő, kormeghatározás, jégkorszak, külső erők, belső erők, aprózódás, mállás, zonális talaj, azonális talaj, humusz, talajszennyezés, talajerózió, magas part, lapos part, turzás, lagúna, meder, hordalékszállítás, sodorvonal, szurdok, sziget, zátony, árvízvédelem, villámáradás, karsztjelenség, karsztformák, gleccser, jégtakaró, moréna, fjord, erdőhatár, hóhatár, szoláris és valódi éghajlati övezetesség, függőleges övezetesség.	20

	Karsztosodás, a karsztterületek környezeti és turisztikai jelentősége A földrajzi övezetesség: a tipikus éghajlati övek elhelyezkedése, jellemző tulajdonságai, függőleges övezetességű területek A természeti és társadalmi környezet jellemző kölcsönhatásai az egyes földrajzi övezetekben		
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században	Aktuális demográfiai adatok elemzésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése Aktuális hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése A demográfiai szakaszok (átmenetek) jellemzői, a népességszám és a korösszetétel társadalmi-gazdasági következményeinek elemzésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése A 21. század jellemző népességföldrajzi folyamatainak – pl. elvándorlás, városba áramlás, migráció – térbeli vonatkozásai, ezek okainak és összefüggéseinek feltárása A világ nyelvi, vallási és kulturális sokszínűsége – a kulturális identitás és a kulturális globalizáció földrajzi összefüggései A településtípusok szerepének, jellemzőinek átalakulása – tanya (farm), falu, város kapcsolatrendszerének bemutatása A 21. századi nagyvárosi élet ellentmondásai A Föld népességszámának növekedéséből, a területi különbségekből adódó globális problémák bemutatása, a kedvezőtlen következmények mérséklési lehetőségeinek feltárása A nagyvárosok növekedésének környezeti következményei, a környezetkárosítás mérséklésének lehetőségei, a problémák feltárásával a felelős környezeti szemlélet erősítése Nyitottság az egyes térségek demográfiai eredetű problémáinak megismerése iránt, felelős és tényeken alapuló véleményalkotás	A népesedési átmenet szakaszai, természetes szaporodás, népességrobbanás, népsűrűség, korfa, korszerkezet, világvallás, világnyelv, tanya, farm, falu, város, agglomeráció, világváros (globális város), urbanizáció (városodás, városiasodás), technopolisz, városszerkezet. <u>Topográfia</u>: BosWash megalopolisz, Jeruzsálem, Mekka, Vatikán	10

Összesen:		(NAT 2020 szerint 55 óra)	72 óra
10. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	A társadalmi-gazdasági fejlettség összehasonlításával, a fejlettség területi különbségeinek elemzésével földrajzi problémák iránti érzékenység kialakítása, az azokra történő reflektálás képességének fejlesztése A Föld különböző térségeiben kialakult eltérő társadalmi-gazdasági fejlettség okainak elemzése alapján az értékelő gondolkodás fejlesztése A gazdaság szerveződését befolyásoló telepítő tényezők változó szerepének, a gazdaság gyors térbeli átalakulásának bemutatásával a komplex gondolkodás képességének fejlesztése A gazdasági szektorok világgazdaságban betöltött szerepének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése A piacgazdaság kialakulásának és működésének bemutatásával a mindennapi életben hasznosítható gazdasági, pénzügyi és vállalkozói ismeretek és képességek kialakítása és fejlesztése A gazdasági integrációk és a regionális együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezők elemzésével az összefüggésekben gondolkodás képességének fejlesztése A nemzetközi szintű munkamegosztást kialakító okok és következmények értelmezésével a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése A globális világ kialakulásának és működésének feltételei, jellemző vonásai A globalizáció társadalmi-gazdasági és környezeti következményeinek, mindennapi életünkre gyakorolt hatásainak rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése A világpolitika és a világgazdaság működését befolyásoló nemzetközi szervezetek, együttműködések legfontosabb jellemzői	GDP, GNI, gazdasági szektorok, telepítő tényező, piac, piacgazdaság, munkamegosztás, transznacionális vállalat, beruházás, innováció, működőtőke, centrum, félperiféria, periféria, újonnan iparosodott országok, BRICS országok, ipari park, robotizáció. <u>Topográfia</u>: Európa Országok: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna Városok: Bécs, Berlin, Bern,	14

	A centrum- és perifériatérségek kapcsolatrendszerének bemutatásával a komplexitásban történő gondolkodás képességének fejlesztése Az amerikai, az európai és az ázsiai erőtér gazdaságilag meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak szerepe a globális világban A világgazdaság újonnan iparosodó térségeinek bemutatása, a fejlődés tényezőinek elemzése Egyedi fejlődési utak a sajátos szerepkörrel rendelkező országok példáján A perifériatérség társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemző vonásai, a felzárkózás nehézségei Más társadalmak kultúrájának megismerése iránti érdeklődés felkeltése, a különböző kultúrák iránti tolerancia fejlesztése	Birmingham, Brüsszel, Bukarest, Dublin, Frankfurt, Genf, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Moszkva, München, Oslo, Párizs, Prága, Riga, Róma, Rotterdam, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szentpétervár, Szófia, Tallinn, Torino, Trieszt, Varsó, Velence, Vilnius, Volgográd, Zágráb, Zürich Közép-angliai iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Ruhr-vidék Afrika Országok: Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria, Algéria, Tunézia Városok: Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó Amerika Országok: Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó, Venezuela, Panama, Chile, Kolumbia Városok: Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los	

		Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC, Atlanta, Dallas, Seattle, Santiago, Bogotá Ausztrália és Óceánia Országok: Ausztrália, Új-Zéland Városok: Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington Ázsia Országok: Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Kalkutta, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Manila, Mekka, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi	
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	Adatok elemzésével és összehasonlításával értékeli Magyarország társadalmi-gazdasági szerepét annak szűkebb és tágabb nemzetközi környezetében, a Kárpát-medencében és az Európai Unióban Magyarország természeti-társadalmi értékeinek bemutatásával és	Régió, idegenforgalmi régió, ipari park, logisztikai központ, agglomerálódó térség, területi fejlettségi különbség, eurorégió.	7

	rendszerezésével a nemzeti identitás erősítése Aktuális társadalmi és gazdasági folyamatok bemutatásával és rendszerezésével a véleményformálás és az értékelő gondolkodás fejlesztése A régiók jellemzőinek összehasonlításával a tanulók aktív közreműködésén, munkáltatásán alapuló tudásépítés fejlesztése (Budapest és az agglomeráció, Észak- és Dél-Alföld régió, Középhegységi régiók, Nyugat- és Dél-Dunántúl régió)	<u>Topográfia</u>: Régiók, megyék Főbb települések: Ajka, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros	
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban	Aktuális gazdasági, pénzügyi adatsorok elemzésével, értelmezésével és összehasonlításával a matematikai és logikai, valamint az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése	Működőtőke, pénztőke, befektetés, vállalkozás, részvény, kötvény, fix és változó	5

	Aktuális pénzügyi hírekre, információkra történő reflektálással a felelős véleményalkotás és a vitakultúra fejlesztése A mindennapi élethelyzetekből adódó pénzügyi döntéshelyzetek megismertetésével és értelmezésével a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése Az aktuális pénzügyi helyzetben elérhető befektetési lehetőségek összevetése az előnyök és a lehetséges veszélyek (befektetési háromszög) bemutatásával a felelős pénzügyi gondolkodás fejlesztése érdekében A személyes pénzügyi döntésekkel kapcsolatos témák feldolgozása során a megalapozott véleményalkotás az aktív pénzügyi gondolkodás, illetve a vitakészség fejlesztése érdekében A pénz és a pénzügyi szolgáltatások szerepének bemutatása szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, esetelemzések segítségével, a tényeken alapuló véleményformálás képességének fejlesztése A működőtőke és a pénztőke mozgásának, világgazdasági szerepének összehasonlítása Konkrét, az életkori sajátosságnak megfelelő tevékenységekhez költségvetés készítése, a kiadások mérlegelése A hitelfelvétel és a fejlesztés, illetve az eladósodási kockázat összefüggéseinek bemutatása, a mindennapok példái alapján, az egyén és a nemzetgazdaságok szintjén A globalizáció és a globális pénzügyi krízisek kialakulásának összefüggései	kamatozású hitel, kamat, hozam, kockázat, lekötöttség (likviditás), adósságcsapda, infláció, költségvetés, BUX-index, Dow Jones-index, THM, EBKM, IMF, Világbank, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő.	
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő dilemmái	A földrajzi eredetű helyi, regionális és globális természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti veszélyhelyzetek kialakulásának magyarázata és megértése alapján az összefüggésekben történő gondolkodás fejlesztése A geoszférákat ért környezetkárosító hatások rendszerezése és a folyamatok kölcsönhatásainak bemutatása alapján a környezettudatos és fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése A természetkárosítás és a természeti, illetve környezeti katasztrófák	Globális probléma, környezeti katasztrófa, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, túlfogyasztás, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom,	10

	társadalmi következményeinek bemutatásával a veszélyek és kockázatok reális értékelési képességének kialakítása és fejlesztése A környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának és a lokális szennyeződés globális következményeinek komplex értelmezése, a hatásaikra való felkészülés és védekezés képességének kialakítása és fejlesztése A globális problémákhoz vezető, Földünkön egy időben jelen lévő, különböző természeti és társadalmi-gazdasági eredetű folyamatok értelmezése, összefüggései, mérséklésük lehetséges módjai és azok nehézségei Az energiahatékony, az energia- és nyersanyag-takarékos, illetve „zöld” gazdálkodás és életvitel szemléletének megismerésével a környezettudatos állampolgári magatartás megalapozása A fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói közösség jellemzőinek bemutatásával a tudatos fogyasztóvá válás fejlesztése A hagyományos és elektronikus vásárlás fogyasztóvédelmi szempontú összevetése A környezet védelmében, illetve humanitárius céllal tevékenykedő hazai és nemzetközi szervezetek, a nemzetközi összefogás szükségessége A fenntartható gazdaság, a fenntartható gazdálkodás jellemzőinek bemutatásával a fenntartható szemléletű magatartás fejlesztése Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példái a környezet védelme érdekében	ENSZ, UNESCO, WHO, elsivatagosodás, ózonritkulás, savas csapadék, globális klímaváltozás, népességrobbanás.	
Összesen:		(NAT 2020 szerint 47 óra)	36 óra
Összes óraszám 9-10. évfolyamon		(102 a NAT 2020 szerint)	108 óra

Helyi tanterv az angol 7 évfolyamos nyelvi előkészítő osztályok számára

Általános bevezetés

1.1. Bevezetés

Az angolnyelv tantárgy kerettantervei az Élő idegen nyelv kerettanterveinek részeként íródtak, és az ott meghatározott céloknak, feladatoknak, módszereknek és kimeneti követelményeknek megvalósítását részletezik a különböző nevelési és oktatási szakaszokra vonatkozóan.

A nyelvi előkészítő 7. évfolyamára a tanuló különböző nyelvtanulási tapasztalatokkal érkezhet.

Kulcsfontosságú, hogy motivációját az angol nyelvtudás iránt felkeltsük és fenntartsuk egy olyan intenzív képzés esetén, amely a normál képzésnél jelentősebb mértékű előrehaladást ír elő.

A nyelvi előkészítő évfolyamra ugyanazok az alapelvek és célok vonatkoznak, mint amelyeket az egyéb nyelvi kerettantervek meghatároznak. Kiemelendő azonban, hogy bár a NYEK megemelt óraszáma gyorsabb haladást biztosít, az ebben az életkorban sem elsősorban a tananyag mértéktelenül való növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, valamint a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A NYEK célja az, hogy a tanuló számára az életkorának megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvi fejlesztést biztosítsa, és nem feltétlenül az, hogy a magasabb nyelvi szintekhez tartozó tartalmakat és szerkezeteket tanítsa előrehozottan vagy szövegkörnyezetükből kiragadva. A nyelvi előkészítő céljai továbbá, hogy a nyelvtanulás ezen az évfolyamon is fejlessze az idegen nyelvi tartalmakon keresztül a világ megismerésének és az ismeretek, a tudás átadásának igényét, a kreatív, mérlegelő és felelősségteljes gondolkodást, az önkifejezési vágyat, a nemzeti és az interkulturális tudatosságot, valamint a digitális kompetenciákat.

1.2. Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.
A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.
A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

1.3. Óraterv

évfolyam	NYEK.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
heti óraszám	18	5	5	5	5	5	5
hetek száma	36	36	36	36	36	36	32
éves óraszám	648	180	180	180	180	180	160
KER szint	A2.1	A2.2	B1.1	B1.1	B1.2	B1.2	B2

1.4. Tananyag-ajánlás:

A helyi tantervhez javasolt tananyagok kiválasztási szempontjai:
témái megegyeznek az érvényben lévő NAT 2020 téma előírásaival, valamint a hatályos kerettantervek követelményeivel
témakörei és feladattípusai korosztály relevánsak
minden szempontból megfelelnek a kommunikatív nyelvoktatás elvárásainak
egyenletesen és fokozatosan fejlesztik az idegen nyelvi kulcskompetencia komponenseit
alkalmasak az idegen nyelvi kompetencia mellett a többi kulcskompetencia fejlesztésére is
tartalmaznak az „e-learning”-hez is tananyagot
nem tartalmaznak negatív attitűdre buzdító, valamint erőszakra serkentő témákat, feladatokat
alkalmasak a kompetencia alapú oktatásra

Az évfolyamok leírása

2.1.1. NYEK évfolyam - Célok és feladatok

A nyelvi előkészítő NYEK 7. évfolyamára a tanuló különböző nyelvtanulási tapasztalatokkal érkezhet.

Kulcsfontosságú, hogy motivációját az angol nyelvtudás iránt felkeltsük és fenntartsuk egy olyan intenzív képzés esetén, amely a normál képzésnél jelentősebb mértékű előrehaladást ír elő.

A nyelvi előkészítő évfolyamra ugyanazok az alapelvek és célok vonatkoznak, mint amelyeket az egyéb nyelvi kerettantervek meghatároznak. Kiemelendő azonban, hogy bár a NYEK megemelt óraszáma gyorsabb haladást biztosít, az ebben az életkorban sem elsősorban a tananyag mértéktelenül való növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, valamint a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A NYEK célja az, hogy a tanuló számára az életkorának megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvi fejlesztést biztosítsa, és nem feltétlenül az, hogy a magasabb nyelvi szintekhez tartozó tartalmakat és szerkezeteket tanítsa előrehozottan vagy szövegkörnyezetükből kiragadva. A nyelvi előkészítő céljai továbbá, hogy a nyelvtanulás ezen az évfolyamon is fejlessze az idegen nyelvi tartalmakon keresztül a világ megismerésének és az ismeretek, a tudás átadásának igényét, a kreatív, mérlegelő és felelősségteljes gondolkodást, az önkifejezési vágyat, a nemzeti és az interkulturális tudatosságot, valamint a digitális kompetenciákat.

A NYEK 7. évfolyam végére a tanuló minden témakörben ismer és tudatosan alkalmaz nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Készül az aktív nyelvtanulás eszközeivel az egész életen át tartó tanulásra, valamint alkalmazza nyelvtudását és kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, kommunikációra.

A nyelvi előkészítő évfolyamos képzésnek a 7. évfolyam végére elvárt kimeneti szintje minimum a KER szerinti A2 nyelvi szint a tanulók életkori sajátosságaival összhangban. A korosztálynak és a nyelvi szintnek megfelelően a legnagyobb hangsúlyt a személyes, a környezeti és természeti, valamint az interkulturális és az osztálytermi tartalmak kapják, de már szerephez jutnak többek között az aktuális és a kereszttantervi témák is, melyekre a magasabb óraszám lehetőséget ad, a nyelvtanulás változatossága pedig szükségessé tesz.

A témakörök köré csoportosított tanulási eredményeken, fejlesztési területeken és javasolt tevékenységeken kívül a kerettanterv az évfolyamra kötelező nyelvi funkciókat, nyelvi elemeket, struktúrákat és általános tanulási eredményeket sorolja fel a következőkben.

2.1.2. A NYEK évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	170
Public matters	35
Topics concerning classroom activities	73
Cross-curricular topics and activities	45
English and language learning	33
Intercultural topics	75
Current topics	38
Entertainment	53
Science and technology, Communication	35
Gaining and sharing knowledge	55

Szabadon felhasználható óra keret	36
Összes óraszám:	648

2.1.3. Angol nyelvi funkciók a 7. évfolyamos NYEK-re:

köszönési formák értelmezése és kifejezése
köszönet kifejezése
köszönetre történő reakció megfogalmazása
bemutatkozás megfogalmazása
információkérés, információadás
megszólítás kifejezése és arra reagálás
bemutatkozás megfogalmazása
személyre vonatkozó információkérés, információadás
hogylét iránti érdeklődés és reakció
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása
jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása
telefon felvétele, telefonon való bemutatkozás
megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben
véleménykérés és arra reagálás
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése
képesség kifejezése
szükségesség kifejezése
lehetőség kifejezése
ígéret kifejezése
szándék, kívánság kifejezése
dicséret, kritika kifejezése
dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése
visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
betűzés kérése, betűzés
felkérés hangosabb, lassúbb beszédre
öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése
elégedettség, elégedetlenség, bosszúság
csodálkozás kifejezése
remény kifejezése
javaslat és arra reagálás
meghívás és arra reagálás
információkérés, -adás
egyetértés, egyet nem értés
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése
egymást követő események leírása
bizonyosság, bizonytalanság kifejezése

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7. évfolyamos NYEK-re:
létezés kifejezése jelen időben: ’to be’ létige
szokásos cselekvés, történés kifejezése jelen időben
cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Continuous
létezés kifejezése múlt időben: ’to be’ létige
Present Perfect Simple

cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple
jövő idejűség kifejezése: 'will'
felszólító mód: Egyes/Többesszám 1. személy (Let's go.)
birtoklás: birtokos névmások
birtoklás kifejezése múlt időben: 'have'
birtoklás kifejezése jövő időben: 'have'
időtartam
időbeli viszonyok
She létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige
minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás
modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel
modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigével
modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigével
modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigével
szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelen időben

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 7-8. évfolyam - Célok és feladatok
E nevelési-oktatási szakasz fő célja, hogy a nyelvi készségek további fejlesztése révén a tanuló eljusson a KER szerinti A2 nyelvi szintre. A megvalósítás az életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével összhangban kell, hogy történjen, és lehetőség szerint vegye figyelembe a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat is. A 7-8. évfolyamon tovább folytatódik a nyelvi ismeretek és a szókincs bővítése, valamint a nyelvtani ismeretek funkcionális szemléletű elsajátítása. A szakasz végére a tanuló az ismert nyelvi eszközök segítségével többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is. Felhasználja a tanult nyelvi elemeket és kommunikációs stratégiákat egyéni írásbeli és szóbeli közléseiben, valamint közvetíteni is tud az élő idegen nyelven.

2.2.1. Tanulási eredmények
Az angol nyelv tanításának egy lényeges területe a 7-8. évfolyamon a szövegértés további fejlesztése, az autentikus szövegekkel való munka tudatosítása. A szókincs és a nyelvtani ismeretek közvetítése szövegek révén, szövegkörnyezetbe ágyazva történik. Nagy hangsúlyt kap a felfedező tanulás, melynek során a tanuló önállóan, a nyelvtanulási stratégiák egyre bővülő tárával és azok egyre tudatosabb használatával fedezi fel a szöveg tartalmát, valamint a nyelvi eszközök jelentését és szabályszerűségeiket. A szélesebb körű nyelvtanulási, illetve nyelvhasználati stratégiák és azok tudatos használata tovább segítik a nyelvtanulót az önálló nyelvtanulóvá válásban és képessé teszik őt arra, hogy mindezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciái további fejlesztésére. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a

nyelvtanuló egyre több szövegtípussal ismerkedik meg, bővíti a szövegfajtákkal kapcsolatos ismereteit, és egyre inkább alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit is.
Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a témakörök a korábbi szakaszokhoz képest jelentősen bővülnek, mélyebben és összetettebben kerülnek feldolgozásra, igazodva a nyelvtanulót körülvevő világhoz, mindennapjaihoz, érdeklődéséhez és igényeihez. A feldolgozásra kerülő témák gyakran összhangban állnak más tanulási területek tartalmaival, és lehetővé teszik a nyelvtanuló számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban és árnyaltabban ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, bevonva a digitális eszközöket és mobilalkalmazásokat is. A témakörök feldolgozása során építeni kell a nyelvtanuló előzetes nyelvi tudására, a világról megszerzett ismereteire, valamint a más tantárgyakból megszerzett ismeretekre. Ezek elmélyítését segítik, ha a tanulók többször találkoznak angol nyelvű hírekkel, dokumentumfilmekkel, olyan beszámolókkal, melyek magyar híreket angol nyelven közvetítenek, vagy amelyek angol nyelven Magyarország országismereti jellemzőivel foglalkoznak. A tartalmak meghatározásánál, illetve a témakörök feldolgozásánál figyelembe kell venni a 7-8. évfolyamon idegen nyelvet tanulóknál egyre inkább megmutatkozó egyéni különbségeket is. Fokozott erőfeszítésre van szükség itt azért, hogy a nyelvtanulási motiváció a továbbtanulás, illetve pályaválasztás irányától függetlenül megmaradjon, és hogy a tanulók tudják, hogy bármilyen szakmai és személyes célt is állítanak maguk elé, a nyelvtudás segíti majd őket ezek elérésében. Mindez változatos és az egyéni különbségekhez illeszkedő nyelvórai tevékenységekkel és a tanulók érdeklődéséhez illeszkedő nyelvórán túli feladatokkal érhető el.
Ebben a szakaszban kevesebb hangsúly esik az osztálytermi helyzetek gyakorlására. A cél az, hogy segítsük a tanulót abban, hogy megtapasztalhassa, miként tudja a korábban megszerzett nyelvtudását művelődésre, információ-és ismeretszerzésre, tudásmegosztásra, kapcsolattartásra, kapcsolatok építésére, illetve szórakozásra használni. Osztálytermi helyzeteken kívüli, életszerű szituációk eljátszása (pl. közélet, szórakozás, interkulturális és országismereti témakörökben), valamint ismeretszerzés, tudásmegosztás céljából készített projektek segíthetik e cél megvalósítását. Ebben a szakaszban a nyelvtanulási stratégiák köre is bővül, így a nyelvtanuló arra is képessé válik, hogy valós nyelvtudását egyre inkább önállóan is fejlessze mind hagyományos, mind digitális csatornákon keresztül.
A nevelési-oktatási szakasz célja, tehát, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére elérje a KER szerinti A2 nyelvi szintet.

2.2.2. Angol nyelvi funkciók a 7-8. évfolyamra:

megszólítás kifejezése és arra reagálás
bemutatkozás megfogalmazása
személyre vonatkozó információkérés, információadás
hogylét iránti érdeklődés és reakció
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása
jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása
telefon felvétele, telefonon való bemutatkozás
megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben
véleménykérés és arra reagálás
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése
képesség kifejezése

szükségesség kifejezése
lehetőség kifejezése
ígéret kifejezése
szándék, kívánság kifejezése
dicséret, kritika kifejezése
dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése
visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
betűzés kérése, betűzés
felkérés hangosabb, lassúbb beszédre
öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése
elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése
csodálkozás kifejezése
remény kifejezése
javaslat és arra reagálás
meghívás és arra reagálás
információkérés, -adás
egyetértés, egyet nem értés
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése
egymást követő események leírása
bizonyosság, bizonytalanság kifejezése

2.2.3. Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7-8. évfolyamra:

Present Perfect Simple
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple
jövő idejűség kifejezése: 'will'
felszólító mód: Egyes/Többesszám 1. személy
birtoklás: birtokos névmások
birtoklás kifejezése múlt időben: 'have'
birtoklás kifejezése jövő időben: 'have'
időtartam: How long?
időbeli viszonyok: 'already', 'yet', 'just'
minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás
modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel
modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigével
modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigével
modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigével
szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelen időben

2.2.5. Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

2.2.6. A 7. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	70
Public matters	30
Topics concerning classroom activities	30
Cross-curricular topics and activities	30
szabadon használható keret	20
Összes óraszám:	180

2.2.7. A *8. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:*

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	13
Intercultural topics	25
Current topics	13
Entertainment	23
Gaining and sharing knowledge	20
szabadon használható keret	
Összes óraszám:	180

2.3. A 9-10 évfolyam leírása

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerinti B1 nyelvi szintet.
Az egyes témakörökön kívül a helyi tantervben megtalálhatók az adott szakasz végére elsajátítandó nyelvi funkciók, valamint nyelvi elemek és struktúrák, célnyelvi példákkal. A 9-10. évfolyamokra vonatkozó listákban nem jelennek meg az általános iskolában elsajátított elemek, de ezek további gyakorlása, tudatosítása elengedhetetlen a KER szerinti B1 szint eléréséhez.

2.3.1. Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz:

bemutatás
telefonálás
elismerés kifejezése
ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
aggódás, félelem kifejezése
üdvözletküldés
megszólítás, elbúcsúzás hivatalos levélben
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
elemek összekapcsolása szóban
kiemelés, hangsúlyozás
mondandó összefoglalása
beszélgetés lezárása
együttérzés kifejezése
szemrehányás kifejezése
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlása és elfogadása
tanács kérése és adása
reklamálás
engedélykérés és arra reagálás
feltételezés, kétely kifejezése
ok-okozat kifejezése
magyarázat kifejezése
emlékezés, nem emlékezés kifejezése

elkeseredés kifejezése
érdeklődés, érdektelenség kifejezése
bosszúság kifejezése

2.3.2. Nyelvi elemek, struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: ’to be’ létige; Present Simple; Present Continuous; Present Perfect Simple
cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben: ’to be’ létige (Past Tense); Past Simple; Past Continuous, Past Perfect
cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben: ’going to’; Future Simple, Future Continuous
modalitás: ’can’, ’must’ segédige; ’could’, ’may’, ’should/shouldn’t’; ’mustn’t’; ’can’, ’could’, ’be able to’; ’must’, ’may’, ’might’, ’can’t’
múltbeli szokások kifejezése: ’used to’ / ’would’
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelenidőben
függő beszéd múlt idejű igével
szenvedő szerkezet
mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám; számok, sorszámok; megszámlálható főnevek; megszámlálhatatlan főnevek; ’all’, ’both’, ’none’, ’neither’, ’every’, ’each’, ’enough’, ’too’, ’quite’
minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása; rendhagyó melléknevek fokozása; hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás; leírás
térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók, képleírás kifejezései
időbeli viszonyok: gyakoriság; időpontok/dátumok; időtartam; időpont meghatározása
logikai viszonyok: célhatározás kifejezése
szövegösszetartó eszközök: mutató névmások; kötőszavak, személyes névmások; ’some/any’; határozatlan névmások; további kötőszavak
birtoklás kifejezése múlt időben; jövő időben; genitive ’s’
visszakérdezés

2.3.3. Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

2.3.4. A 9. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle, people and society	45
Environment and nature	25
School and education	30
Holidays, travelling, tourism	30
Public matters, entertainment	30
szabadon felhasználható órakeret	20
Összes óraszám:	180

2.3.5. A 10. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	30
Intercultural topics	25
Cross-curricular topics and activities	25
Current topics	30
Science and technology, Communication	30
Gaining and sharing knowledge	30
szabadon felhasználható órakeret	10
Összes óraszám:	180

2.3. A 11-12 évfolyam

A 11. évfolyamra a tanuló már B1 nyelvtudással érkezik, és célja - nyelvtudása további fejlesztése mellett -, hogy legalább a középszintű, de felsőoktatási felvételi esetén az emelt szintű érettségi követelményeit sikeresen teljesítse. Középiskolai tanulmányai végére már elegendő tudással és tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy nyelvtudását hatékonyan fel tudja használni a körülötte lévő világ megismerésére, információszerzésre és -cserére, valamint valós kommunikációra és kapcsolatépítésre.

A szakasz végére célként kitűzött, KER szerinti B2 szint az önálló nyelvhasználat magasabb fokát jelenti. A tanuló tudja és érti, hogy ezt a célt akkor tudja elérni, ha a tanórán kívüli nyelvtanulási és nyelvhasználati lehetőségeit a lehető legjobban kihasználja: olvas, filmet néz, illetve digitális csatornákon keresztül használja a nyelvet lehetőleg minden nap. A személyes tartomány a nyelvtanuló számára kibővül oly módon, hogy már a közéleti, az oktatási és akár a szakmai tartományok vonatkozásában is tényleges nyelvhasználóként tud működni, és nyelvtudását egyéni céljainak megfelelően tudja alkalmazni. Egyre kevésbé akadályozzák a fizikai korlátok (például a környezeti zajok, vagy a kiejtés milyensége), a társadalmi/társasági tényezők (például beszédpartnereinek száma vagy egymáshoz viszonyított státusza), a 'mentális kontextus' (például a motiváció, a lelkiállapot), vagy egyéb paraméterek (például a felkészülés lehetősége, vagy egy vizsgaszituáció), és egyre sokszínűbb nyelvi tevékenységekben vesz részt, a nyelvi stratégiák széles körének aktív és tudatos beépítésével. Általános beszédprodukcióját ekkor már változatos, az érdeklődési körén túlmutató témákban is részletes, példákkal kiegészített és jól felépített szöveg jellemzi, szükség esetén megfelelő érveléssel alátámasztva. Képes az előre elgondoltaktól eltérni, mondandóját a beszédpartnerekhez, hallgatósághoz igazítani. Írásprodukciója is összetettebbé válik, élményeiről és különböző eseményekről részletes és világos leírást képes adni. Megtervezi és az adott szituációhoz illeszti az alkalmazott nyelvi eszközöket, hiányosságait egyre hatékonyabban kompenzálja, és javítja hibáit. Írás-, illetve beszédprodukciójában érzelmeit, személyes véleményét megjeleníti, számára ismerős helyzetekben helytállóan folytat célnyelvi információátadást és -cserét. Szóbeli beszélgetést hatékonyan és megfelelő eszközökkel kezdeményez, azt fenntartja és lezárja, a megértést biztosítja céljainak megfelelően. Egészében világosan ki tudja fejezni magát mind írásban, mind beszédben anélkül, hogy komoly korlátokba ütközne.

2.3.1. A nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

álláspont, vélemény kifejezése
érvek felvezetése
egyetértés mások érveivel
kétely, bizonytalanság kifejezése
mások érveivel való egyet nem értés
konklúzió levonása
statisztikai adatok elemzése grafikon, diagramm segítségével
reklamáció, panasz kifejezése
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése
érzések kifejezése
szükségesség kifejezése

dicséret, kritika kifejezése
javaslat és arra reagálás
információkérés
egymást követő események leírása
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
segítségkérés és arra reagálás

2.3.2. A nyelvi elemek és struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

cselekvés, történés kifejezése jövő időben: future continuous, future perfect
jövőidejűség kifejezése a múltban
cselekvés, történés kifejezése múlt időben
feltételes mód kifejezése
függő beszéd
vonatkozó névmások / mellékmondatok: relative pronouns and clauses
közvetett kérdések: indirect questions
műveltetés kifejezése: causative
igei vonzatok (gerunds and infinitives)
szövegkohéziós elemek
inverzió: inversion
képzők: negative prefixes
visszaható névmások: reflexive pronouns

2.3.3. Az egyes témakörök tanulása eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetett, elvontabb, akár anyanyelvűek kommunikációjából születő célnyelvi szöveget;
létrehoz összetett, akár elvontabb, a közvetlen vonatkozásokon túlmenő tartalmú célnyelvi szöveget;
életkorának megfelelő, a természeteshez közelítő interakciót folytat.

2.3.4. A 11. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle	23
Environment and nature	22
Holidays, travelling, tourism	22
Public matters, entertainment	20
English and language learning	23
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	15
Szabadon felhasználható keret	15
Összes óraszám:	180

2.3.5. A 12. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Science and technology, Communication	20
People and society	20
Financial matters	15
Carreer and employment	15
Gaining and sharing knowledge	20
Final exam preparation	50
Szabadon felhsználható keret	20
Összes óraszám:	160

Értékelési rendszer
A tanuló továbbhaladásának követelményeit az egyes iskolák pedagógiai programja tartalmazza.
Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire a 12. osztály végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenetet mérésekor a szókincs, beszédkészség, beszédértést és íráskészséget mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok
Minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

önértékelés (Portfolio)
társértékelés (pár-, csoportmunkában)
szóbeli értékelés;
írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
minősítő-szelektáló (szummatív)
összegző-lezáró értékelés (osztályzás)

A 12. évfolyam kötelező kimeneti szintje: B2. A tanulók középszintű érettségi vizsgát tehetnek.
A nyelvi funkciókhoz, a nyelvi elemekhez és struktúrákhoz, valamint a*z egyes témakörökhöz tartozó példákat és módszertani javaslatokat a kerettanterv tartalmazza.*

6 évfolyamos

Általános bevezetés

Az angol nyelv tantárgy kerettantervei az Élő idegen nyelv kerettanterveinek részeként íródtak, és az ott meghatározott céloknak, feladatoknak, módszereknek és kimeneti követelményeknek megvalósítását részletezik a különböző nevelési és oktatási szakaszokra vonatkozóan

Kapcsolódás a kompetenciákhoz
A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.
A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.
A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.
A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát,

önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.
A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Óraterv

évfolyam	7.	8.	9.	10.	11.	12.
heti óraszám	4	4	4	4	5	5
hetek száma	36	36	36	36	36	32
éves óraszám	144	144	144	144	180	160
KER szint	A2	B1.1	B1.1	B1.2	B1.2	B2

Tananyag-ajánlás:

A helyi tantervhez javasolt tananyagok kiválasztási szempontjai:
témái megegyeznek az érvényben lévő NAT 2020 téma előírásaival, valamint a hatályos kerettantervek követelményeivel
témakörei és feladattípusai korosztály relevánsak
minden szempontból megfelelnek a kommunikatív nyelvoktatás elvárásainak
egyenletesen és fokozatosan fejlesztik az idegen nyelvi kulcskompetencia komponenseit
alkalmasak az idegen nyelvi kompetencia mellett a többi kulcskompetencia fejlesztésére is
tartalmaznak az „e-learning”-hez is tananyagot
nem tartalmaznak negatív attitűdre buzdító, valamint erőszakra serkentő témákat, feladatokat
alkalmasak a kompetencia alapú oktatásra

Az évfolyamok leírása

2.1. A 7-8. évfolyam - Célok és feladatok
E nevelési-oktatási szakasz fő célja, hogy a nyelvi készségek további fejlesztése révén a tanuló eljusson a KER szerinti A2 nyelvi szintre. A megvalósítás az életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével összhangban kell, hogy történjen, és lehetőség szerint vegye figyelembe a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat is. A 7-8. évfolyamon tovább folytatódik a nyelvi ismeretek és a szókincs bővítése, valamint a nyelvtani ismeretek funkcionális szemléletű elsajátítása. A szakasz végére a tanuló az ismert nyelvi eszközök segítségével többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát

alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is. Felhasználja a tanult nyelvi elemeket és kommunikációs stratégiákat egyéni írásbeli és szóbeli közléseiben, valamint közvetíteni is tud az élő idegen nyelven.

Tanulási eredmények

Az angol nyelv tanításának egy lényeges területe a 7-8. évfolyamon a szövegértés további fejlesztése, az autentikus szövegekkel való munka tudatosítása. A szókincs és a nyelvtani ismeretek közvetítése szövegek révén, szövegkörnyezetbe ágyazva történik. Nagy hangsúlyt kap a felfedező tanulás, melynek során a tanuló önállóan, a nyelvtanulási stratégiák egyre bővülő tárával és azok egyre tudatosabb használatával fedezi fel a szöveg tartalmát, valamint a nyelvi eszközök jelentését és szabályszerűségeiket. A szélesebb körű nyelvtanulási, illetve nyelvhasználati stratégiák és azok tudatos használata tovább segítik a nyelvtanulót az önálló nyelvtanulóvá válásban és képessé teszik őt arra, hogy mindezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciái további fejlesztésére. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a nyelvtanuló egyre több szövegtípussal ismerkedik meg, bővíti a szövegfajtákkal kapcsolatos ismereteit, és egyre inkább alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit is.
Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a témakörök a korábbi szakaszokhoz képest jelentősen bővülnek, mélyebben és összetettebben kerülnek feldolgozásra, igazodva a nyelvtanulót körülvevő világhoz, mindennapjaihoz, érdeklődéséhez és igényeihez. A feldolgozásra kerülő témák gyakran összhangban állnak más tanulási területek tartalmaival, és lehetővé teszik a nyelvtanuló számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban és árnyaltabban ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, bevonva a digitális eszközöket és mobilalkalmazásokat is. A témakörök feldolgozása során építeni kell a nyelvtanuló előzetes nyelvi tudására, a világról megszerzett ismereteire, valamint a más tantárgyakból megszerzett ismeretekre. Ezek elmélyítését segítik, ha a tanulók többször találkoznak angol nyelvű hírekkel, dokumentumfilmekkel, olyan beszámolókkal, melyek magyar híreket angol nyelven közvetítenek, vagy amelyek angol nyelven Magyarország országismereti jellemzőivel foglalkoznak. A tartalmak meghatározásánál, illetve a témakörök feldolgozásánál figyelembe kell venni a 7-8. évfolyamon idegen nyelvet tanulóknál egyre inkább megmutatkozó egyéni különbségeket is. Fokozott erőfeszítésre van szükség itt azért, hogy a nyelvtanulási motiváció a továbbtanulás, illetve pályaválasztás irányától függetlenül megmaradjon, és hogy a tanulók tudják, hogy bármilyen szakmai és személyes célt is állítanak maguk elé, a nyelvtudás segíti majd őket ezek elérésében. Mindez változatos és az egyéni különbségekhez illeszkedő nyelvórai tevékenységekkel és a tanulók érdeklődéséhez illeszkedő nyelvórán túli feladatokkal érhető el.
Ebben a szakaszban kevesebb hangsúly esik az osztálytermi helyzetek gyakorlására. A cél az, hogy segítsük a tanulót abban, hogy megtapasztalhassa, miként tudja a korábban megszerzett nyelvtudását művelődésre, információ-és ismeretszerzésre, tudásmegosztásra, kapcsolattartásra, kapcsolatok építésére, illetve szórakozásra használni. Osztálytermi helyzeteken kívüli, életszerű szituációk eljátszása (pl. közélet, szórakozás, interkulturális és országismereti témakörökben), valamint ismeretszerzés, tudásmegosztás céljából készített projektek segíthetik e cél megvalósítását. Ebben a szakaszban a nyelvtanulási stratégiák köre is bővül, így a nyelvtanuló arra is képessé válik, hogy valós nyelvtudását egyre inkább önállóan is fejlessze mind hagyományos, mind digitális csatornákon keresztül.
A nevelési-oktatási szakasz célja, tehát, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére elérje a KER szerinti A2 nyelvi szintet.

A 7-8. évfolyamra megfogalmazott kötelező nyelvi funkciók, nyelvi elemek és struktúrák a következők:

Angol nyelvi funkciók
megszólítás kifejezése és arra reagálás
bemutatkozás megfogalmazása
személyre vonatkozó információkérés, információadás
hogylét iránti érdeklődés és reakció
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása
jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása
telefon felvétele, telefonon való bemutatkozás
megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben
véleménykérés és arra reagálás
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése
képesség kifejezése
szükségesség kifejezése
lehetőség kifejezése
ígéret kifejezése
szándék, kívánság kifejezése
dicséret, kritika kifejezése
dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű
visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
betűzés kérése, betűzés
felkérés hangosabb, lassúbb beszédre
öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése
elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése
csodálkozás kifejezése
remény kifejezése
javaslat és arra reagálás
meghívás és arra reagálás
információkérés, -adás
egyetértés, egyet nem értés
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése
egymást követő események leírása
bizonyosság, bizonytalanság kifejezése

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7-8. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

Present Perfect Simple
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple
jövő idejűség kifejezése: 'will'
felszólító mód: Egyes/Többesszám 1. személy
birtoklás: birtokos névmások
birtoklás kifejezése múlt időben: 'have'
birtoklás kifejezése jövő időben: 'have'
időtartam: How long?
időbeli viszonyok: 'already', 'yet', 'just'
minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás
modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel
modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigével
modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigével
modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigével
szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelen időben

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

A 7. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	39
Public matters	30
Topics concerning classroom activities	30
Cross-curricular topics and activities	30
szabadon használható keret	15
Összes óraszám:	144

A 8. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	25
Intercultural topics	25
Current topics	25
Entertainment	30
Gaining and sharing knowledge	24
szabadon használható keret	15
Összes óraszám:	144

A 9–10. évfolyam

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerinti B1 nyelvi szintet.
Az egyes témakörökön kívül a helyi tantervben megtalálhatók az adott szakasz végére elsajátítandó nyelvi funkciók, valamint nyelvi elemek és struktúrák, célnyelvi példákkal. A 9-10. évfolyamokra vonatkozó listákban nem jelennek meg az általános iskolában elsajátított elemek, de ezek további gyakorlása, tudatosítása elengedhetetlen a KER szerinti B1 szint eléréséhez.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

bemutatás
telefonálás
elismerés kifejezése
ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
aggódás, félelem kifejezése
üdvözletküldés
megszólítás, elbúcsúzás hivatalos levélben
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
elemek összekapcsolása szóban
kiemelés, hangsúlyozás
mondandó összefoglalása
beszélgetés lezárása
együttérzés kifejezése
szemrehányás kifejezése
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlása és elfogadása
tanács kérése és adása
reklamálás
engedélykérés és arra reagálás
feltételezés, kétely kifejezése
ok-okozat kifejezése
magyarázat kifejezése

emlékezés, nem emlékezés kifejezése
elkeseredés kifejezése
érdeklődés, érdektelenség kifejezése
bosszúság kifejezése

2.2.2.Nyelvi elemek, struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige; Present Simple; Present Continuous; Present Perfect Simple, Present Perfect Continuou;
cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben: 'to be' létige (Past Tense); Past Simple; Past Continuous, Past Perfect;
cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben: 'going to'; Future Simple, Future Continuous
modalitás: 'can', 'must' segédige; 'could', 'may', 'should/shouldn't'; 'mustn't; 'can', 'could', 'be able to'; 'must', 'may', 'might', 'can't'; 'should have /might have'
múltbeli szokások kifejezése: 'used to' / 'would'
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése
függő beszéd múlt idejű igével
szenvedő szerkezet
mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám; számok, sorszámok; megszámlálható főnevek; megszámlálhatatlan főnevek; 'all', 'both', 'none', 'neither', 'every', 'each', 'enough', 'too', 'quite'
minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása; rendhagyó melléknevek fokozása; hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás;
térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók, képleírás kifejezései
időbeli viszonyok: gyakoriság; időpontok/dátumok; 'already', 'yet', 'just'; időtartam: How long; időpont meghatározása
logikai viszonyok: célhatározás kifejezése
szövegösszetartó eszközök: mutató névmások; kötőszavak, személyes névmások; 'some/any'; határozatlan névmások; további kötőszavak
birtoklás kifejezése múlt időben; jövő időben
visszakérdezés.

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

A 9. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle, people and society	39
Environment and nature	19
School and education	24
Holidays, travelling, tourism	24
Public matters, entertainment	24
szabadon felhasználható órakeret	14
Összes óraszám:	144

A 10. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	25
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	25
Science and technology, Communication	25
Gaining and sharing knowledge	20
szabadon felhasználható órakeret	9
Összes óraszám:	144

A 11-12. évfolyam

A 11. évfolyamra a tanuló már B1 nyelvtudással érkezik, és célja - nyelvtudása további fejlesztése mellett -, hogy legalább a középszintű, de felsőoktatási felvételi esetén az emelt szintű érettségi követelményeit sikeresen teljesítse. Középiskolai tanulmányai végére már elegendő tudással és tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy nyelvtudását hatékonyan fel tudja használni a körülötte lévő világ megismerésére, információszerzésre és -cserére, valamint valós kommunikációra és kapcsolatépítésre.
A szakasz végére célként kitűzött, KER szerinti B2 szint az önálló nyelvhasználat magasabb fokát jelenti. A tanuló tudja és érti, hogy ezt a célt akkor tudja elérni, ha a tanórán kívüli nyelvtanulási és nyelvhasználati lehetőségeit a lehető legjobban kihasználja: olvas, filmet néz, illetve digitális csatornákon keresztül használja a nyelvet lehetőleg minden nap. A személyes tartomány a nyelvtanuló számára kibővül oly módon, hogy már a közéleti, az oktatási és akár a szakmai tartományok vonatkozásában is tényleges nyelvhasználóként tud működni, és nyelvtudását egyéni céljainak megfelelően tudja alkalmazni. Egyre kevésbé akadályozzák a fizikai korlátok (például a környezeti zajok, vagy a kiejtés milyensége), a társadalmi/társasági tényezők (például beszédpartnereinek száma vagy egymáshoz viszonyított státusza), a 'mentális kontextus' (például a motiváció, a lelkiállapot), vagy egyéb paraméterek (például a felkészülés lehetősége, vagy egy vizsgaszituáció), és egyre sokszínűbb nyelvi tevékenységekben vesz részt, a nyelvi stratégiák széles körének aktív és tudatos beépítésével. Általános beszédprodukcióját ekkor már változatos, az érdeklődési körén túlmutató témákban is részletes, példákkal kiegészített és jól felépített szöveg jellemzi,

szükség esetén megfelelő érveléssel alátámasztva. Képes az előre elgondoltaktól eltérni, mondandóját a beszédpartnerekhez, hallgatósághoz igazítani. Írásprodukciója is összetettebbé válik, élményeiről és különböző eseményekről részletes és világos leírást képes adni. Megtervezi és az adott szituációhoz illeszti az alkalmazott nyelvi eszközöket, hiányosságait egyre hatékonyabban kompenzálja, és javítja hibáit. Írás-, illetve beszédprodukciójában érzelmeit, személyes véleményét megjeleníti, számára ismerős helyzetekben helytállóan folytat célnyelvi információátadást és -cserét. Szóbeli beszélgetést hatékonyan és megfelelő eszközökkel kezdeményez, azt fenntartja és lezárja, a megértést biztosítja céljainak megfelelően. Egészében világosan ki tudja fejezni magát mind írásban, mind beszédben anélkül, hogy komoly korlátokba ütközne.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

álláspont, vélemény kifejezése
érvek felvezetése
egyetértés mások érveivel
kétely, bizonytalanság kifejezése
mások érveivel való egyet nem értés
konklúzió levonása
statisztikai adatok elemzése grafikon, diagramm segítségével
reklamáció, panasz kifejezése
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése
érzések kifejezése
szükségesség kifejezése
dicséret, kritika kifejezése
javaslat és arra reagálás
információkérés
egymást követő események leírása
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
segítségkérés és arra reagálás

Nyelvi elemek és struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

cselekvés, történés kifejezése jövő időben: future continuous, future perfect
jövőidejűség kifejezése a múltban: ’was/were going to’, ’was/were about to’, ’was/were to have’
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: past perfect continuous
feltételes mód kifejezése: third conditional, ’I wish’, ’if only’
függő beszéd: statements, questions, requests, offers, orders, reporting verbs
vonatkozó névmások / mellékmondatok: relative pronouns and clauses
közvetett kérdések: indirect questions
műveltetés kifejezése: causative
igei vonzatok (gerunds and infinitives)
szövegkohéziós elemek
inverzió: inversion
képzők: negative prefixes, adjective suffixes, noun suffixes
visszaható névmások: reflexive pronouns

Az egyes témakörök tanulása eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetett, elvontabb, akár anyanyelvűek kommunikációjából születő célnyelvi szöveget;
létrehoz összetett, akár elvontabb, a közvetlen vonatkozásokon túlmenő tartalmú célnyelvi szöveget;
életkorának megfelelő, a természeteshez közelítő interakciót folytat.

A 11. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle	23
Environment and nature	22
Holidays, travelling, tourism	22
Public matters, entertainment	20
English and language learning	23
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	15
Szabadon felhasználható keret	15
Összes óraszám:	180

A 12. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Science and technology, Communication	20
People and society	20
Financial matters	15
Carreer and employment	15
Gaining and sharing knowledge	20
Final exam preparation	50
Szabadon felhsználható keret	20
Összes óraszám:	160

Értékelési rendszer
A tanuló továbbhaladásának követelményeit az egyes iskolák pedagógiai programja tartalmazza.
Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire a 12. osztály végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenetet mérésekor a szókincs, beszédkészség, beszédértést és íráskészséget mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok
Minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

önértékelés (Portfolio)
társértékelés (pár-, csoportmunkában)
szóbeli értékelés;
írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
minősítő-szelektáló (szummatív)
összegző-lezáró értékelés (osztályzás)

A 12. évfolyam kötelező kimeneti szintje: B2. A tanulók középszintű érettségi vizsgát tehetnek.
A nyelvi funkciókhoz, a nyelvi elemekhez és struktúrákhoz, valamint a*z egyes témakörökhöz tartozó példákat és módszertani javaslatokat a kerettanterv tartalmazza.*

5 évfolyamos nyelvi előkészítő osztály

Általános bevezetés
A nyelvi előkészítő 5. évfolyamára a tanuló különböző nyelvtanulási tapasztalatokkal érkezhet.
Kulcsfontosságú, hogy motivációját az angol nyelvtudás iránt felkeltsük és fenntartsuk egy olyan intenzív képzés esetén, amely a normál képzésnél jelentősebb mértékű előrehaladást ír elő.
A nyelvi előkészítő évfolyamra ugyanazok az alapelvek és célok vonatkoznak, mint amelyeket az egyéb nyelvi kerettantervek meghatároznak. Kiemelendő azonban, hogy bár a NYEK megemelt óraszáma gyorsabb haladást biztosít, az ebben az életkorban sem elsősorban a tananyag mértéktelenül való növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, valamint a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A NYEK célja az, hogy a tanuló számára az életkorának megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvi fejlesztést biztosítsa, és nem feltétlenül az, hogy a magasabb nyelvi szintekhez tartozó tartalmakat és szerkezeteket tanítsa előrehozottan vagy szövegkörnyezetükből kiragadva. A nyelvi előkészítő céljai továbbá, hogy a nyelvtanulás ezen az évfolyamon is fejlessze az idegen nyelvi tartalmakon keresztül a világ megismerésének és az ismeretek, a tudás átadásának igényét, a kreatív, mérlegelő és felelősségteljes gondolkodást, az önkifejezési vágyat, a nemzeti és az interkulturális tudatosságot, valamint a digitális kompetenciákat.
A NYEK 5. évfolyam végére a tanuló minden témakörben ismer és tudatosan alkalmaz nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Készül az aktív nyelvtanulás eszközeivel az egész életen át tartó tanulásra, valamint alkalmazza nyelvtudását és kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, kommunikációra.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.
A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.
A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.
A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.
A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Óraterv

évfolyam	NYEK.	9.	10.	11.	12.

heti óraszám	18	5	5	5	5
hetek száma	36	36	36	36	32
éves óraszám	648	180	180	180	160
KER szint	A2.1	A2.2	B1	B2.1	B2.2

Tananyag-ajánlás:

A helyi tantervhez javasolt tananyagok kiválasztási szempontjai:
témái megegyeznek az érvényben lévő NAT 2020 téma előírásaival, valamint a hatályos kerettantervek követelményeivel
témakörei és feladattípusai korosztály relevánsak
minden szempontból megfelelnek a kommunikatív nyelvoktatás elvárásainak
egyenletesen és fokozatosan fejlesztik az idegen nyelvi kulcskompetencia komponenseit
alkalmasak az idegen nyelvi kompetencia mellett a többi kulcskompetencia fejlesztésére is
tartalmaznak az „e-learning”-hez is tananyagot
nem tartalmaznak negatív attitűdre buzdító, valamint erőszakra serkentő témákat, feladatokat
alkalmasak a kompetencia alapú oktatásra

Az évfolyamok leírása

2.1. A 9. NYEK évfolyam - Célok és feladatok
A nyelvi előkészítő NYEK 9. évfolyamára a tanuló különböző nyelvtanulási tapasztalatokkal érkezhet.
Kulcsfontosságú, hogy motivációját az angol nyelvtudás iránt felkeltsük és fenntartsuk egy olyan intenzív képzés esetén, amely a normál képzésnél jelentősebb mértékű előrehaladást ír elő.
A nyelvi előkészítő évfolyamra ugyanazok az alapelvek és célok vonatkoznak, mint amelyeket az egyéb nyelvi kerettantervek meghatároznak. Kiemelendő azonban, hogy bár a NYEK megemelt óraszáma gyorsabb haladást biztosít, az ebben az életkorban sem elsősorban a tananyag mértéktelenül való növelésére, hanem annak tényleges elmélyítésére, valamint a gyakorlásra szánt idő bővítésére szolgál. A NYEK célja az, hogy a tanuló számára az életkorának megfelelő minőségű és mennyiségű, kontextusba ágyazott nyelvi fejlesztést biztosítsa, és nem feltétlenül az, hogy a magasabb nyelvi szintekhez tartozó tartalmakat és szerkezeteket tanítsa előrehozottan vagy szövegkörnyezetükből kiragadva. A nyelvi előkészítő céljai továbbá, hogy a nyelvtanulás ezen az évfolyamon is fejlessze az idegen nyelvi tartalmakon keresztül a világ megismerésének és az ismeretek, a tudás átadásának igényét, a kreatív, mérlegelő és felelősségteljes gondolkodást, az önkifejezési vágyat, a nemzeti és az interkulturális tudatosságot, valamint a digitális kompetenciákat.

A NYEK 9. évfolyam végére a tanuló minden témakörben ismer és tudatosan alkalmaz nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Készül az aktív nyelvtanulás eszközeivel az egész életen át tartó tanulásra, valamint alkalmazza nyelvtudását és kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, kommunikációra.
A nyelvi előkészítő évfolyamos képzésnek a 9. évfolyam végére elvárt kimeneti szintje minimum a KER szerinti A2 nyelvi szint a tanulók életkori sajátosságaival összhangban. A

korosztálynak és a nyelvi szintnek megfelelően a legnagyobb hangsúlyt a személyes, a környezeti és természeti, valamint az interkulturális és az osztálytermi tartalmak kapják, de már szerephez jutnak többek között az aktuális és a kereszttantervi témák is, melyekre a magasabb óraszám lehetőséget ad, a nyelvtanulás változatossága pedig szükségessé tesz. A témakörök köré csoportosított tanulási eredményeken, fejlesztési területeken és javasolt tevékenységeken kívül a kerettanterv az évfolyamra kötelező nyelvi funkciókat, nyelvi elemeket, struktúrákat és általános tanulási eredményeket sorolja fel a következőkben.

A NYEK évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	170
Public matters	35
Topics concerning classroom activities	73
Cross-curricular topics and activities	45
English and language learning	33
Intercultural topics	75
Current topics	38
Entertainment	53
Science and technology, Communication	35
Gaining and sharing knowledge	55
Szabadon felhasználható óra keret	36
Összes óraszám:	648

Angol nyelvi funkciók a 7. évfolyamos NYEK-re:

köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése
köszönet kifejezése
köszönetre történő reakció megfogalmazása
bemutatkozás megfogalmazása
információkérés, információadás
megszólítás kifejezése és arra reagálás
bemutatkozás megfogalmazása
személyre vonatkozó információkérés, információadás
hogylét iránti érdeklődés és reakció
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása
jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása
telefon felvétele, telefonon való bemutatkozás
megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben
véleménykérés és arra reagálás
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése
képesség kifejezése
szükségesség kifejezése
lehetőség kifejezése
ígéret kifejezése
szándék, kívánság kifejezése

dicséret, kritika kifejezése
dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése
visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
betűzés kérése, betűzés
felkérés hangosabb, lassúbb beszédre
öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése
elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése
csodálkozás kifejezése
remény kifejezése
javaslat és arra reagálás
meghívás és arra reagálás
információkérés, -adás
egyetértés, egyet nem értés
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése
egymást követő események leírása
bizonyosság, bizonytalanság kifejezése

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7. évfolyamos NYEK-re:

létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige
szokásos cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Simple
cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present
létezés kifejezése múlt időben: 'to be' létige
Present Perfect Simple
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple
jövő idejűség kifejezése: 'will'
felszólító mód: Egyes/Többesszám 1. személy
birtoklás: birtokos névmások
birtoklás kifejezése múlt időben: 'have'
birtoklás kifejezése jövő időben: 'have'
időtartam: How long?
időbeli viszonyok: 'already', 'yet', 'just'
She létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige
minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása
modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel
modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigével
modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigével
modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigével
szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelen időben

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;

az adott tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 9-10. évfolyam

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerinti B1 nyelvi szintet.
Az egyes témakörökön kívül a helyi tantervben megtalálhatók az adott szakasz végére elsajátítandó nyelvi funkciók, valamint nyelvi elemek és struktúrák, célnyelvi példákkal. A 9-10. évfolyamokra vonatkozó listákban nem jelennek meg az általános iskolában elsajátított elemek, de ezek további gyakorlása, tudatosítása elengedhetetlen a KER szerinti B1 szint eléréséhez.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

bemutatás
telefonálás
elismerés kifejezése
ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
aggódás, félelem kifejezése
üdvözletküldés
megszólítás, elbúcsúzás hivatalos levélben
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
elemek összekapcsolása szóban
kiemelés, hangsúlyozás
mondandó összefoglalása
beszélgetés lezárása
együttérzés kifejezése
szemrehányás kifejezése
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlása és elfogadása
tanács kérése és adása
reklamálás
engedélykérés és arra reagálás
feltételezés, kétely kifejezése
ok-okozat kifejezése
magyarázat kifejezése
emlékezés, nem emlékezés kifejezése
elkeseredés kifejezése
érdeklődés, érdektelenség kifejezése
bosszúság kifejezése

Nyelvi elemek, struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: ’to be’ létige; Present Simple; Present Continuous; Present Perfect Simple, Present Perfect;

cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben: ’to be’ létige (Past Tense); Past Simple; Past Continuous, Past Perfect;
cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben: ’going to’; Future Simple, Future Continuous
modalitás: ’can’, ’must’ segédige; ’could’, ’may’, ’should/shouldn’t’; ’mustn’t’; ’can’, ’could’, ’be able to’; ’must’, ’may’, ’might’, ’can’t’; ’should have /might have’
múltbeli szokások kifejezése: ’used to’ / ’would’
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelenidőben
függő beszéd múlt idejű igével
szenvedő szerkezet
mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám; számok, sorszámok; megszámlálható főnevek; megszámlálhatatlan főnevek; ’all’, ’both’, ’none’, ’neither’, ’every’, ’each’, ’enough’, ’too’, ’quite’
minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása; rendhagyó melléknevek fokozása; hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás; leírás
térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók, képleírás kifejezései
időbeli viszonyok: gyakoriság; időpontok/dátumok; ’already’, ’yet’, ’just’; időpont meghatározása
logikai viszonyok: célhatározás kifejezése
szövegösszetartó eszközök: mutató névmások; kötőszavak, személyes névmások; ’some/any’; határozatlan névmások; további kötőszavak
birtoklás kifejezése múlt időben; jövő időben
visszakérdezés.

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

A 9. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle, people and society	45
Environment and nature	25
School and education	30
Holidays, travelling, tourism	30
Public matters, entertainment	30
szabadon felhasználható órakeret	20
Összes óraszám:	180

A 10. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	30
Intercultural topics	25

Cross-curricular topics and activities	25
Current topics	30
Science and technology, Communication	30
Gaining and sharing knowledge	30
szabadon felhasználható órakeret	10
Összes óraszám:	180

A 11-12. évfolyam

A 11. évfolyamra a tanuló már B1 nyelvtudással érkezik, és célja - nyelvtudása további fejlesztése mellett -, hogy legalább a középszintű, de felsőoktatási felvételi esetén az emelt szintű érettségi követelményeit sikeresen teljesítse. Középiskolai tanulmányai végére már elegendő tudással és tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy nyelvtudását hatékonyan fel tudja használni a körülötte lévő világ megismerésére, információszerzésre és -cserére, valamint valós kommunikációra és kapcsolatépítésre.
A szakasz végére célként kitűzött, KER szerinti B2 szint az önálló nyelvhasználat magasabb fokát jelenti. A tanuló tudja és érti, hogy ezt a célt akkor tudja elérni, ha a tanórán kívüli nyelvtanulási és nyelvhasználati lehetőségeit a lehető legjobban kihasználja: olvas, filmet néz, illetve digitális csatornákon keresztül használja a nyelvet lehetőleg minden nap. A személyes tartomány a nyelvtanuló számára kibővül oly módon, hogy már a közéleti, az oktatási és akár a szakmai tartományok vonatkozásában is tényleges nyelvhasználóként tud működni, és nyelvtudását egyéni céljainak megfelelően tudja alkalmazni. Egyre kevésbé akadályozzák a fizikai korlátok (például a környezeti zajok, vagy a kiejtés milyensége), a társadalmi/társasági tényezők (például beszédpartnereinek száma vagy egymáshoz viszonyított státusza), a 'mentális kontextus' (például a motiváció, a lelkiállapot), vagy egyéb paraméterek (például a felkészülés lehetősége, vagy egy vizsgaszituáció), és egyre sokszínűbb nyelvi tevékenységekben vesz részt, a nyelvi stratégiák széles körének aktív és tudatos beépítésével. Általános beszédprodukcióját ekkor már változatos, az érdeklődési körén túlmutató témákban is részletes, példákkal kiegészített és jól felépített szöveg jellemzi, szükség esetén megfelelő érveléssel alátámasztva. Képes az előre elgondoltaktól eltérni, mondandóját a beszédpartnerekhez, hallgatósághoz igazítani. Írásprodukciója is összetettebbé válik, élményeiről és különböző eseményekről részletes és világos leírást képes adni. Megtervezi és az adott szituációhoz illeszti az alkalmazott nyelvi eszközöket, hiányosságait egyre hatékonyabban kompenzálja, és javítja hibáit. Írás-, illetve beszédprodukciójában érzelmeit, személyes véleményét megjeleníti, számára ismerős helyzetekben helytállóan folytat célnyelvi információátadást és -cserét. Szóbeli beszélgetést hatékonyan és megfelelő eszközökkel kezdeményez, azt fenntartja és lezárja, a megértést biztosítja céljainak megfelelően. Egészében világosan ki tudja fejezni magát mind írásban, mind beszédben anélkül, hogy komoly korlátokba ütközne.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

álláspont, vélemény kifejezése
érvek felvezetése
egyetértés mások érveivel
kétely, bizonytalanság kifejezése
mások érveivel való egyet nem értés
konklúzió levonása
statisztikai adatok elemzése grafikon, diagramm segítségével
reklamáció, panasz kifejezése
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése
érzések kifejezése
szükségesség kifejezése

dicséret, kritika kifejezése
javaslat és arra reagálás
információkérés
egymást követő események leírása
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
segítségkérés és arra reagálás

Nyelvi elemek és struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

cselekvés, történés kifejezése jövő időben: future continuous, future perfect
jövőidejűség kifejezése a múltban: 'was/were going to', 'was/were about to', 'was/were to have'
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: past perfect continuous
feltételes mód kifejezése: third conditional, 'I wish', 'if only'
függő beszéd: statements, questions, requests, offers, orders, reporting verbs
vonatkozó névmások / mellékmondatok: relative pronouns and clauses
közvetett kérdések: indirect questions
műveltetés kifejezése: causative
igei vonzatok (gerunds and infinitives)
szövegkohéziós elemek
inverzió: inversion
képzők: negative prefixes, adjective suffixes, noun suffixes
visszaható névmások: reflexive pronouns

Az egyes témakörök tanulása eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetett, elvontabb, akár anyanyelvűek kommunikációjából születő célnyelvi szöveget;
létrehoz összetett, akár elvontabb, a közvetlen vonatkozásokon túlmenő tartalmú célnyelvi szöveget;
életkorának megfelelő, a természeteshez közelítő interakciót folytat.

A 11. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle	23
Environment and nature	22
Holidays, travelling, tourism	22
Public matters, entertainment	20
English and language learning	23
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	15
Szabadon felhasználható keret	15
Összes óraszám:	180

A 12. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Science and technology, Communication	20
People and society	20
Financial matters	15
Carreer and employment	15
Gaining and sharing knowledge	20
Final exam preparation	50
Szabadon felhsználható keret	20
Összes óraszám:	160

Értékelési rendszer
A tanuló továbbhaladásának követelményeit az egyes iskolák pedagógiai programja tartalmazza.
Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire a 12. osztály végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenetet mérésekor a szókincs, beszédkészség, beszédértést és íráskészséget mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok
Minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

önértékelés (Portfolio)
társértékelés (pár-, csoportmunkában)
szóbeli értékelés;
írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
minősítő-szelektáló (szummatív)
összegző-lezáró értékelés (osztályzás)

A 12. évfolyam kötelező kimeneti szintje: B2. A tanulók középszintű érettségi vizsgát tehetnek.
A nyelvi funkciókhoz, a nyelvi elemekhez és struktúrákhoz, valamint a*z egyes témakörökhöz tartozó példákat és módszertani javaslatokat a kerettanterv tartalmazza.*

négyévfolyamos

Általános bevezetés
Kapcsolódás a kompetenciákhoz
A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.
A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.
A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.
A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Óraterv

évfolyam	9.	10.	11.	12.
heti óraszám	4	4	5	5
hetek száma	36	36	36	32
éves óraszám	144	144	180	160
KER szint	A2	B1.	B2.1	B2.2

Tananyag-ajánlás:

A helyi tantervhez javasolt tananyagok kiválasztási szempontjai:
témái megegyeznek az érvényben lévő NAT 2020 téma előírásaival, valamint a hatályos kerettantervek követelményeivel
témakörei és feladattípusai korosztály relevánsak
minden szempontból megfelelnek a kommunikatív nyelvoktatás elvárásainak
egyenletesen és fokozatosan fejlesztik az idegen nyelvi kulcskompetencia komponenseit
alkalmasak az idegen nyelvi kompetencia mellett a többi kulcskompetencia fejlesztésére is
tartalmaznak az „e-learning”-hez is tananyagot
nem tartalmaznak negatív attitűdre buzdító, valamint erőszakra serkentő témákat, feladatokat
alkalmasak a kompetencia alapú oktatásra

Az évfolyamok leírása
A 9–10. évfolyam

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerinti B1 nyelvi szintet.
Az egyes témakörökön kívül a helyi tantervben megtalálhatók az adott szakasz végére elsajátítandó nyelvi funkciók, valamint nyelvi elemek és struktúrák, célnyelvi példákkal. A 9-10. évfolyamokra vonatkozó listákban nem jelennek meg az általános iskolában elsajátított elemek, de ezek további gyakorlása, tudatosítása elengedhetetlen a KER szerinti B1 szint eléréséhez.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

bemutatás
telefonálás
elismerés kifejezése
ismétléskérés kifejezése nem értés esetén
nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése
aggódás, félelem kifejezése
üdvözletküldés
megszólítás, elbúcsúzás hivatalos levélben
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
elemek összekapcsolása szóban
kiemelés, hangsúlyozás
mondandó összefoglalása
beszélgetés lezárása
együttérzés kifejezése
szemrehányás kifejezése
segítségkérés és arra reagálás
segítség felajánlása és elfogadása
tanács kérése és adása
reklamálás
engedélykérés és arra reagálás
feltételezés, kétely kifejezése
ok-okozat kifejezése
magyarázat kifejezése
emlékezés, nem emlékezés kifejezése
elkeseredés kifejezése
érdeklődés, érdektelenség kifejezése
bosszúság kifejezése

Nyelvi elemek, struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a szakasz végéig:

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: ’to be’ létige; Present Simple; Present Continuous; Present Perfect Simple, Present Perfect Continuous;
cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben: ’to be’ létige (Past Tense); Past Simple; Past Continuous, Past Perfect;
cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben: ’going to’; Future Simple, Future Continuous
modalitás: ’can’, ’must’ segédige; ’could’, ’may’, ’should/shouldn’t’; ’mustn’t’; ’can’, ’could’, ’be able to’; ’must’, ’may’, ’might’, ’can’t’; ’should have /might have’
múltbeli szokások kifejezése: ’used to’ / ’would’
feltételesség kifejezése
függő beszéd kifejezése jelenidőben (
függő beszéd múlt idejű igével
szenvedő szerkezet:
mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám; számok, sorszámok; megszámlálható főnevek; megszámlálhatatlan főnevek; ’all’, ’both’, ’none’, ’neither’, ’every’, ’each’, ’enough’, ’too’, ’quite’
minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása; rendhagyó melléknevek fokozása; hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás; leírás
térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók, képleírás kifejezései
időbeli viszonyok: gyakoriság; időpontok/dátumok; ’already’, ’yet’, ’just’; időpont meghatározása
logikai viszonyok: célhatározás kifejezése
szövegösszetartó eszközök: mutató névmások; kötőszavak, személyes névmások; ’some/any’; határozatlan névmások; további kötőszavak
birtoklás kifejezése múlt időben; jövő időben
visszakérdezés.

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban létrehoz összetettebb célnyelvi szöveget;
az adott tématartományban életkorának megfelelő interakciót folytat.

A 9. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle, people and society	39
Environment and nature	19
School and education	24
Holidays, travelling, tourism	24
Public matters, entertainment	24
szabadon felhasználható órakeret	14
Összes óraszám:	144

A 10. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
English and language learning	25
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	25
Science and technology, Communication	25
Gaining and sharing knowledge	20
szabadon felhasználható órakeret	9
Összes óraszám:	1144

A 11–12. évfolyam

A 11. évfolyamra a tanuló már B1 nyelvtudással érkezik, és célja - nyelvtudása további fejlesztése mellett -, hogy legalább a középszintű, de felsőoktatási felvételi esetén az emelt szintű érettségi követelményeit sikeresen teljesítse. Középiskolai tanulmányai végére már elegendő tudással és tapasztalattal rendelkezik ahhoz, hogy nyelvtudását hatékonyan fel tudja használni a körülötte lévő világ megismerésére, információszerzésre és -cserére, valamint valós kommunikációra és kapcsolatépítésre.
A szakasz végére célként kitűzött, KER szerinti B2 szint az önálló nyelvhasználat magasabb fokát jelenti. A tanuló tudja és érti, hogy ezt a célt akkor tudja elérni, ha a tanórán kívüli nyelvtanulási és nyelvhasználati lehetőségeit a lehető legjobban kihasználja: olvas, filmet néz, illetve digitális csatornákon keresztül használja a nyelvet lehetőleg minden nap. A személyes tartomány a nyelvtanuló számára kibővül oly módon, hogy már a közéleti, az oktatási és akár a szakmai tartományok vonatkozásában is tényleges nyelvhasználóként tud működni, és nyelvtudását egyéni céljainak megfelelően tudja alkalmazni. Egyre kevésbé akadályozzák a fizikai korlátok (például a környezeti zajok, vagy a kiejtés milyensége), a társadalmi/társasági tényezők (például beszédpartnereinek száma vagy egymáshoz viszonyított státusza), a ’mentális kontextus’ (például a motiváció, a lelkiállapot), vagy egyéb paraméterek (például a felkészülés lehetősége, vagy egy vizsgaszituáció), és egyre sokszínűbb nyelvi tevékenységekben vesz részt, a nyelvi stratégiák széles körének aktív és tudatos beépítésével. Általános beszédprodukcióját ekkor már változatos, az érdeklődési körén túlmutató témákban is részletes, példákkal kiegészített és jól felépített szöveg jellemzi,

szükség esetén megfelelő érveléssel alátámasztva. Képes az előre elgondoltaktól eltérni, mondandóját a beszédpartnerekhez, hallgatósághoz igazítani. Írásprodukciója is összetettebbé válik, élményeiről és különböző eseményekről részletes és világos leírást képes adni. Megtervezi és az adott szituációhoz illeszti az alkalmazott nyelvi eszközöket, hiányosságait egyre hatékonyabban kompenzálja, és javítja hibáit. Írás-, illetve beszédprodukciójában érzelmeit, személyes véleményét megjeleníti, számára ismerős helyzetekben helytállóan folytat célnyelvi információátadást és -cserét. Szóbeli beszélgetést hatékonyan és megfelelő eszközökkel kezdeményez, azt fenntartja és lezárja, a megértést biztosítja céljainak megfelelően. Egészében világosan ki tudja fejezni magát mind írásban, mind beszédben anélkül, hogy komoly korlátokba ütközne.

Nyelvi funkciók az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

álláspont, vélemény kifejezése
érvek felvezetése
egyetértés mások érveivel
kétely, bizonytalanság kifejezése
mások érveivel való egyet nem értés
konklúzió levonása
statisztikai adatok elemzése grafikon, diagramm segítségével
reklamáció, panasz kifejezése
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése
érzések kifejezése
szükségesség kifejezése
dicséret, kritika kifejezése
javaslat és arra reagálás
információkérés
egymást követő események leírása
beszédszándék jelzése beszélgetés közben
segítségkérés és arra reagálás

Nyelvi elemek és struktúrák az angol, mint első idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

cselekvés, történés kifejezése jövő időben: future continuous, future perfect
jövőidejűség kifejezése a múltban: 'was/were going to', 'was/were about to', 'was/were to have'
cselekvés, történés kifejezése múlt időben: past perfect continuous (
feltételes mód kifejezése: third conditional, 'I wish', 'if only'
függő beszéd: statements, questions, requests, offers, orders, reporting
vonatkozó névmások / mellékmondatok: relative pronouns and clauses
közvetett kérdések: indirect questions
műveltetés kifejezése: causative
igei vonzatok (gerunds and infinitives)
szövegkohéziós elemek
inverzió: inversion
képzők: negative prefixes, adjective suffixes, noun suffixes
visszaható névmások: reflexive pronouns

Az egyes témakörök tanulása eredményeként a tanuló:

az adott tématartományban megért összetett, elvontabb, akár anyanyelvűek kommunikációjából születő célnyelvi szöveget;
létrehoz összetett, akár elvontabb, a közvetlen vonatkozásokon túlmenő tartalmú célnyelvi szöveget;
életkorának megfelelő, a természeteshez közelítő interakciót folytat.

A 11. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics: family relations, lifestyle	23
Environment and nature	22
Holidays, travelling, tourism	22
Public matters, entertainment	20
English and language learning	23
Intercultural topics	20
Cross-curricular topics and activities	20
Current topics	15
Szabadon felhasználható keret	15
Összes óraszám:	180

A 12. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Science and technology, Communication	20
People and society	20
Financial matters	15
Carreer and employment	15
Gaining and sharing knowledge	20
Final exam preparation	50
Szabadon felhsználható keret	20
Összes óraszám:	160

Értékelési rendszer
A tanuló továbbhaladásának követelményeit az egyes iskolák pedagógiai programja tartalmazza.
Jelen helyi tanterv javaslata a továbbhaladás feltételeire a 12. osztály végén: a tanuló legyen képes az év végi kimenetet mérésekor a szókincs, beszédkészség, beszédértést és íráskészséget mérő feladatokat legalább 30 %-ban, a nyelvhelyességet 20 %-ban teljesíteni.

Értékelési szempontok
Minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

önértékelés (Portfolio)
társértékelés (pár-, csoportmunkában)
szóbeli értékelés;
írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
minősítő-szelektáló (szummatív)
összegző-lezáró értékelés (osztályzás)

A 12. évfolyam kötelező kimeneti szintje: B2. A tanulók középszintű érettségi vizsgát tehetnek.
A nyelvi funkciókhoz, a nyelvi elemekhez és struktúrákhoz, valamint a*z egyes témakörökhöz tartozó példákat és módszertani javaslatokat a kerettanterv tartalmazza.*

II. Idegennyelv
a) Német

Általános bevezetés
Célok és feladatok
A korszerű idegennyelv-oktatás elsődleges célja – a második élő idegen nyelvből is – a tanuló nyelvi cselekvőképességének kiterjesztése. Nyelvtudása segítse, hogy személyes és szakmai életében egyéni céljait elérhesse, saját gondolatait kifejezhesse, és mind valódi mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezzen, valamint kommunikáljon. A második idegen nyelv tanításánál is törekedni kell arra, hogy a tanuló megismerje és használja a

kommunikációs kompetencia tágabb összefüggéseit: a nyelvi elemek, a jel- és szabályrendszerek, valamint a nyelvhasználati stílusok és regiszterek társadalmilag elfogadott változatait.
A második élő idegen nyelv esetén a nevelési-oktatási szakasz fő célkitűzése az alapfokú, felhasználóképes nyelvtudás megszerzése, amelyben az iskolai nyelvtanításon túl fontos szerepet játszanak a digitális eszközök, az internet, és a nyelvórákon kívüli nyelvtanulási lehetőségek (idegen nyelvű filmek, könnyített olvasmányok, e-mail levelezés, idegen nyelvű színi előadások, internetes kutatási feladatok stb.). Mindezek feltételezik és fejlesztik az aktív, önálló tanulói magatartást, melynek kialakítása és megalapozása a nyelvórák egyik fontos feladata.
A második idegen nyelv tanítása a 9-12. évfolyamon szervesen épül a korábbi évfolyamokon megkezdett anyanyelvi fejlesztésre, annak eredményeire, valamint az első élő idegen nyelv tanulása során szerzett tapasztalatokra, és a kialakult tanulási stratégiákra. Továbbra is fontos szerepet játszik a nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre inkább középpontba kerül a valós élethelyzetekben, valamint a pályaválasztás és a továbbtanulás során felhasználható nyelvtudás és a nyelvi tudatosság.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz
A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. A tanuló megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.
A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.
A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.
A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.
A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési

készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.
A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a mérlegelő, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.
Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Tanulási eredmények
Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a 12. évfolyam végére a KER szerinti A2 nyelvi szint a kimeneti elvárás.
A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló ismer és egyre tudatosabban használ nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Készül továbbá az aktív nyelvtanulás eszközeivel az egész életen át tartó tanulásra. Életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hagyományos és digitális nyelvtanulási forrásokat használ, célnyelvi (könnyített) olvasmányokat olvas, továbbá kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, kommunikációra, közvetítésre, ismeretszerzésre és tudásmegosztásra.

Óraterv

évfolyam	9.	10.	11.	12.
heti óraszám	3	3	3	3
hetek száma	36	36	36	32
éves óraszám	108	108	108	96
KER szint	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2

Tananyag-ajánlás:

A helyi tantervhez javasolt tananyagok kiválasztási szempontjai:
témái megegyeznek az érvényben lévő NAT 2020 téma előírásaival, valamint a hatályos kerettantervek követelményeivel
témakörei és feladattípusai korosztály relevánsak
minden szempontból megfelelnek a kommunikatív nyelvoktatás elvárásainak
egyenletesen és fokozatosan fejlesztik az idegen nyelvi kulcskompetencia komponenseit
alkalmasak az idegen nyelvi kompetencia mellett a többi kulcskompetencia fejlesztésére is
tartalmaznak az „e-learning”-hez is tananyagot
nem tartalmaznak negatív attitűdre buzdító, valamint erőszakra serkentő témákat, feladatokat
alkalmasak a kompetencia alapú oktatásra

2. Az évfolyamok jellemzése
2.1. A 9–10. évfolyam
Ennek a nevelési-oktatási szakasznak az a fő célja, hogy a tanuló megismerkedjen a német nyelv alapvető szerkezeteivel, alapszókincsével, és előző nyelvtanulási tapasztalatai segítségével a második idegen nyelvből is fejleszthesse kommunikatív és interkulturális kompetenciáját. A nyelvi alapkészségek kialakítása mellett a középiskolában egyre hangsúlyosabbá válnak a társadalom és a nyelvhasználat valamint a jel– szabályrendszerek kapcsolatai, melyek fejlesztése összhangban áll a Nat-ban megfogalmazott egyéb kulcskompetenciákkal és nevelési célokkal. Ebben a szakaszban is fontos, hogy a nyelvtanulás az idegen nyelvi tartalmakon keresztül ébressze fel a tanulóban a világ megismerésének igényét, az ismeretek, a tudás átadásának lehetőségét, a kreatív, felelősségteljes gondolkodást, az önkifejezési vágyat, a nemzeti és az interkulturális tudatosságot, valamint a digitális kompetenciák kialakítását.
Nyelvtudásának fejlődésével egyidőben a tanuló ebben a szakaszban is tovább halad az önálló, tudatos nyelvhasználóvá válás útján. Egyre jobban érti, hogy a felnőtt élet, elsősorban a továbbtanulás és a szakmai boldogulás egyik alapvető kulcsa a használható nyelvtudás. Ezért a nyelvóráknak segíteniük kell a tanulót abban, hogy a másodikként tanult idegen nyelvet is egyre inkább személyes érdeklődéséhez kapcsolódó, valós kommunikációs helyzetekben használhassa.
Az egyre összetettebbé váló tartalmak megértésének, elsajátításának és használatának érdekében a diák sokféle, érdekes, kihívást jelentő feladatot old meg a nyelvórákon. A változatos munkaformák lehetőséget biztosítanak arra, hogy együtt dolgozzon társaival, például projektmunkákban, kiselőadásokban, vitafórumokon és ezek során használja kreativitását, problémamegoldó gondolkodását, illetve hogy kifejtse véleményét

hagyományos és digitális csatornákon is. Különösen fontos az irányító tanár támogató visszajelzése és az, hogy megtanulja saját és mások hibáit felismerni és azokat kijavítani, s így válik egyre inkább önállóvá a nyelvtanulás és a nyelvhasználat terén is. Az egyéni érdeklődés és igények figyelembevétele meghatározó, ezért a nyelvórákba be kell emelni olyan idegen nyelvi tartalmakat, lehetőségeket és eszközöket, amelyekkel a tanuló a nyelvórákon kívül szívesen foglalkozik.
Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a tanuló különböző szövegtípusokkal, olvasmányokkal ismerkedik meg. A gondosan kiválasztott, lehetőség szerint autentikus szövegek feldolgozása során fejlődik szövegalkotási, szövegértési, valamint interakciós készsége.
A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerinti A1+ szintet.
A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörökön kívül a kerettantervben megtalálhatók a kétéves szakaszban elsajátítandó nyelvi funkciók, valamint nyelvi elemek és struktúrák. A listákban olyan elemek kerülnek megjelenítésre, melyek figyelembe veszik a középiskolások életkori sajátosságait, valamint azokat az élethelyzeteket, melyekben a tanult idegen nyelvet vélhetően használni fogják.

2.1.1. Nyelvi funkciók a német mint második idegen nyelvre a 9-10. évfolyamon:
köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése
köszönet kifejezése
köszönetre történő reakció megfogalmazása
megszólítás kifejezése
bemutatkozás megfogalmazása
információkérés, információadás
hogylét iránti érdeklődés
hogylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása
jókívánságok kifejezése
főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok
megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegekben, pl. baráti levélben és e-mailben
véleménykérés és arra reagálás
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése
dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése
igenlő vagy nemleges válasz kifejezése
tudás, illetve nem tudás kifejezése
nem értés megfogalmazása
visszakérdezés kifejezése nem értés esetén
alapvető érzések kifejezése
betűzés kérésnek kifejezése
utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése
akarat, kívánság kifejezése
bánat / bosszúság kifejezése
öröm kifejezése
elégedettség / elégedetlenség kifejezése
elismerés és dicséret kifejezése
ítélet, kritika kifejezése

felkérés lassúbb, hangosabb beszédre
sajnálat kifejezése
meghívás és arra történő reakció kifejezése
javaslat és arra reagálás
kérés és arra történő reakció kifejezése
kínálás és arra történő reakció kifejezése

2.1.2. Nyelvi elemek, struktúrák a német mint második idegen nyelvre a 9-10. évfolyamon

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: ’sein’ létige, tőhangváltós igék, elváló igekötős igék
birtoklás: haben, birtokos névmás
felszólító mód: Imperativ
mennyiségi viszonyok: tőszámnevek és sorszámok, határozott és határozatlan mennyiség
térbeli viszonyok: irányok és helymeghatározás, elöljárószók
időbeli viszonyok: gyakoriság
szövegkohéziós eszközök: egyszerű kötőszavak , névmások
kérdőmondatok, kérdőszavak
modalitás: möchten, mögen és können igék E/1-ben és E/2-ben

2.1.3. Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben interakciót folytatva.

2.1.4. A 9. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Themen und Situationen im persönlichen Bereich: Verwandtschaftsbeziehungen, Lebensstil	17
Themen und Situationen im Bereich der Umgebung und Umwelt	17
Themen und Situationen im Bereich des Klassenraums	17
Reisen und Urlaub, Tourismus	17
Öffentliches Leben	17
Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen	17
szabadon felhasználható keret	6
Összes óraszám:	108

2.1.5. A 10. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Interkulturelle und landeskundliche Themen	20
Fächerübergreifende Themen und Situationen	20
Aktuelle Themen	20
Unterhaltung	20
Wissenserwerb, Wissensvermittlung	20
szabadon felhasználhgató keret	8
Összes óraszám:	108

2.2. A 11–12. évfolyam

A 11. évfolyamra már A1+ szintű nyelvtudással érkezik a második idegen nyelvből a tanuló, és célja az, hogy nyelvtudását tovább fejlessze. Középiskolai tanulmányai végére már rendelkezik bizonyos szintű tudással és tapasztalattal ahhoz, hogy nyelvtudását fel tudja használni a körülötte lévő világ megismerésére, információszerzésre és –cserére, valamint valós kommunikációra, kapcsolatépítésre.

Ebben a szakaszban új témakörként jelenik meg a tudomány és technika, a kommunikáció, a többi témakörnél a különbséget a tanulási eredmények bővülése, árnyaltabbá válása jelenti. Változatlanul fontos szerepet kap az önálló nyelvtanulás fejlesztése, mert a középiskolai évek végére a tanulónak második idegen nyelvből is képessé kell válnia nyelvtudása önálló fenntartására és továbbfejlesztésére, valamint arra, hogy nyelvtudását személyes és szakmai életében való használatra adaptálni tudja.

A szakasz végére a tanuló eléri a KER szerint meghatározott A2 szintet.

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörök mellett az évfolyamra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák kerültek megfogalmazásra. A listákban kizárólag az újonnan belépő elemek jelennek meg, melyek a 9-10. évfolyamokon meghatározottakra épülnek, azok további fejlesztését egészítik ki.

2.2.1. Nyelvi funkciók a német mint második idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:
információkérés, információadás
véleménykérés és arra reagálás
egyetértés kifejezése
egyet nem értés kifejezése
akarat kifejezése
képesség kifejezése
lehetőség kifejezése
remény kifejezése
bizonyosság, bizonytalanság kifejezése
kérés és arra történő reakció kifejezése
kínálás, illetve javaslat és arra történő reakció kifejezése
meghívás és arra történő reakció kifejezése
visszakérdezés kifejezése nem értés esetén
öröm kifejezése
bánat / bosszúság kifejezése
események leírása

2.2.2. Nyelvi elemek és struktúrák a német mint második idegen nyelvre a 11-12. évfolyamon:

cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben
cselekvés, történés, létezés kifejezése múlt időben
cselekvés, történés, létezés kifejezése jövő időben
birtoklás: gehören
felszólító mód: Imperativ
minőségi viszonyok, hasonlítás, melléknévragozás
térbeli viszonyok: irányok és helymeghatározás, elöljárószók részes és tárgyesettel
időbeli viszonyok: gyakoriság, időpontok
modalitás: mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen igék
esetviszonyok: Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
szövegkohéziós eszközök: egyszerű és páros kötőszavak és névmások
szöveggrammatikai eszközök: névmások, névelők, névmási határozók mint előre és vissza utaló elemek a szövegben (das, dieser, der/die/das, daran, damit)

2.2.3. Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

adott tématartományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
adott tématartományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
adott tématartományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

2.2.4. A 11. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Themen und Situationen im persönlichen Bereich: Verwandtschaftsbeziehungen, Lebensstil	17
Themen und Situationen im Bereich der Umgebung und Umwelt	17
Themen und Situationen im Bereich der Schule und Ausbildung	17
Reisen und Urlaub, Tourismus	17
Öffentliches Leben	17
Bezüge zur Zielsprache und zum Sprachenlernen	17
szabadon felhasználható keret	6
Összes óraszám:	108

2.2.5. A 12. évfolyamon a témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Interkulturelle und landeskundliche Themen	15
Fächerübergreifende Themen und Situationen	16
Aktuelle Themen	15
Wissenschaft und Technik, Kommunikation	15
Unterhaltung	16
Wissenserwerb, Wissensvermittlung	15
szabadon felhasználható keret	4
Összes óraszám:	96

Értékelési szempontok
Minden készséget, és a nyelvhelyességet külön-külön értékelünk.

Az értékelés módjai:

önértékelés (Portfolio)
társértékelés (pár-, csoportmunkában)
szóbeli értékelés;
írásbeli, főleg ösztönző-formáló (formatív) értékelés;
minősítő-szelektáló (szummatív)
összegző-lezáró értékelés (osztályzás)

A 12. évfolyam kötelező kimeneti szintje: A2.
A nyelvi funkciókhoz, a nyelvi elemekhez és struktúrákhoz, valamint a*z egyes témakörökhöz tartozó példákat és módszertani javaslatokat a kerettanterv tartalmazza.*

Helyi tantervek
Kerettantervek

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Orosz nyelv

Választott tankönyv:
Székely András – Székely Nyina: Sag za sagom tankönyvsorozata, az alábbi éves tananyagbontásban:
9-10. évfolyam: Sag za sagom 1.
11-12. évfolyam: Sag za sagom 2.

ÓRAKERET – 9-12. évfolyam				
Tantárgy	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Orosz nyelv (2. idegen nyelv)	3	3	3	3
Éves óraszám	108	108	108	96

9-10. évfolyam
Általános bevezetés:
- Fő cél, hogy a tanuló megismerkedjen az orosz nyelv alapvető szerkezeteivel, alapszókincsével, a cirill betűs írással és előző nyelvtanulási tapasztalatai segítségével a második idegen nyelvből is fejleszthesse kommunikatív és interkulturális kompetenciáját
- A második idegen nyelv tanításánál is törekedni kell arra, hogy a tanuló megismerje és használja a kommunikációs kompetencia tágabb összefüggéseit: a nyelvi elemek, a jel- és

szabályrendszerek, valamint a nyelvhasználati stílusok és regiszterek társadalmilag elfogadott változatait.
- A második élő idegen nyelv esetén a nevelési-oktatási szakasz fő célkitűzése az alapfokú, felhasználóképes nyelvtudás megszerzése.
- A második idegen nyelv tanítása a 9-12. évfolyamon szervesen épül a korábbi évfolyamokon megkezdett anyanyelvi fejlesztésre, annak eredményeire, valamint az első élő idegen nyelv tanulása során szerzett tapasztalatokra, és a kialakult tanulási stratégiákra.
- Fontos szerepet játszik a nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása és erősítése
- A változatos munkaformák lehetőséget biztosítanak arra, hogy együtt dolgozzon társaival

A témakörök áttekintő táblázata:

9. évfolyam		
TÉMAKÖR NEVE	ISMERETEK	Javasolt óraszám
I. Személyes vonatkozások, család	Bemutatkozás. Családtagok bemutatása. Az orosz nevek. Családi élet, családi kapcsolatok. A családi élet mindennapjai, otthoni teendők. Az Это mutatószó: Это книга. Это мальчик. Nemek, élő/élettelen kategóriák: Он/она/оно. Вижу стол/мальчика.	15
II. Ember és táradalom	a másik ember bemutatása, jellemzése, barátok öltözködés, divat Foglalkozások A birtokos névmások: мой, твой, его, её наш, ваш, их. A чей birtokos kérdő névmás. A főnevek birtokos esete: книга мальчика, книги мальчика/мальчиков. У меня есть… A tagadás rendszerének tudatosítása: у меня нет.../ не было.../ не будет...	15
Környe-zetünk	Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) Az otthon (lakószoba, lakás, ház). Bútorok és háztartási gépek. Térbeli viszonyok на столе, в машине, в школу, на улицу A melléknevek neme, száma, ragozása. Melléknevek egyeztetése. A какой kérdőszó.	15
Az iskola	Iskolai helyiségek. Tantárgyak, osztályzatok. Az igei paradigmarendszer kijelentő módban. A „e” és „и”-soros igék jelen idejű alakjai.	10
Életmód	Étkezés, étel- és italfajták Napirend Tőszámnevek (1-100)	15

	Határozatlan számnevek: много, мало, несколько	
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport Olvasás, rádió, tévé A főnevek többes száma, ragozása. A személyes névmások alany-, tárgy- és részeshatározós esete. Életkor kifejezése: Ей 21 год. Ему 3 года. Мне 11 лет. Az orosz esetviszonyok alapvető alakjai egyes és többes számban néhány elöljárószóval és azok nélkül: Это книга. Я вижу книгу. Книга мальчика на столе. Я даю книгу мальчику. Я гуляю с мальчиком. В книге красивая картина.	20
Utazás, turizmus	Földrészek, országok направо, налево, прямо Hátravetett jelzős szerkezetek: человек высокого роста.	10
VIII. Gazdaság	Vásárlás (boltban, piacon). Élelmiszerek, boltok. Mértékegységek, csomagolás, pénznemek rész-egész, birtoklás kifejezése	8
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli /helyesírási különbségek felismerése a célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
hallás utáni szövegértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget
beszédkészség	felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben interakciót folytatva életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre
íráskészség	adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete

civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja

A tanév végére elérni kívánt szint: A1

A témakörök áttekintő táblázata:

10. évfolyam		
TÉMAKÖR NEVE	ISMERETEK	Javasolt óraszám
Ember és társadalom	Öltözködés, divat Emberek külső jellemzése A birtokos névmások: мой, твой, его, её наш, ваш, их. A чей birtokos kérdő névmás. У меня есть… A főnevek birtokos esete: книга мальчика, книги мальчика/мальчиков. A tagadás rendszerének tudatosítása: у меня нет.../не было.../не будет	15
Személyes vonatkozások	A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel. Az igei paradigmarendszer kijelentő módban. A „e” és „и”-soros igék jelen idejű alakjai. Az igék múlt idejű alakjai.	10
Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei,a tömegközlekedés Utazás vonattal направо, налево, прямо на столе, в машине, в школу, на улицу от..., до..., около..., у..., далеко, близко от... рядом с..., перед, за, под, над, вверх, вниз, в лесу, в саду, на мосту.	15
Iskola	Rendszeres napi elfoglaltságok. Az idő kifejezése (óra, perc): пять минут первого, половины третьего Az időkifejezés hivatalos formája. Вчера, сегодня, завтра Часто, всегда, никогда Весь день, каждый год, ежедневно, по понедельникам, раз/два раза в год До, после, через, ... (тому) назад	15
Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős programok (sport, színház, múzeum, koncert, mozi). vendégségben, étteremben: étlap, ételek, italok, árak Melléknevek vonzata: рад подарку, знаком с мной... Állapot kifejezése: Мне холодно, весело. Здесь жарко.	15
Életmód	Az orvosnál. Testrészek, betegségek. Egészséges életmód. A főnevek birtokos esete: книга мальчика, книги	20

	мальчика/мальчиков. A tagadás rendszerének tudatosítása: у меня нет.../не было.../не будет...	
Környe-zetünk	A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek. Szentpétervár nevezetességei. Időjárás, éghajlat. Szabálytalan ragozású főnevek: человек-люди, ребёнок-дети, мать, дочь, сын, брат, сестра... Боже мой! Господи! Az Этот mutató névmás.	10
VIII. Tudomány és technika	Háztartási eszközök Telefonálás Az összetett jövő idő. A felszólító mód képzése t.sz. 1. személyben: Давай/те пойдём в ... A felszólító mód képzése e.sz. és t.sz. 2. személyben: Слушай(те)! Прочитай(те)! Открой(те)!	8
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget
hallás utáni szövegértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket
beszédkészség	felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben interakciót folytatva életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az adott tématartományhoz tartozó témákban
íráskészség	adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait

	a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja

A tanév végére elérni kívánt szint: A2

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A2 szintű nyelvtudás A tanuló képes egyszerű hangzó szövegekből kiszűrni a lényeget és néhány konkrét információt. Részt tud venni nagyon rövid beszélgetésekben, képes feltenni és megválaszolni kérdéseket kiszámítható, mindennapi helyzetekben, képes gondolatokat és információt cserélni ismerős témákról. Képes ismerős témakörökben rövid összefüggő szóbeli megnyilatkozásra egyszerű, begyakorolt mondatszerkezetek, betanult fordulatok, alapvető szókincs segítségével. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, megtalálja a szükséges információkat egyszerű szövegekben, különböző szövegtípusokban. Összefüggő mondatokat, rövid tényközlő szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról minta alapján.

11-12. évfolyam
Általános bevezetés
- Fontos szerepet kap az önálló nyelvtanulás fejlesztése
- Célja az, hogy nyelvtudását további fejlessze
- Új témakörként jelenik meg a tudomány és technika, a kommunikáció; a többi témakörnél a különbséget a tanulási eredmények bővülése jelenti.

A témakörök áttekintő táblázata:

11. évfolyam		
TÉMAKÖR NEVE	ISMERETEK	Javasolt óraszám
I. Személyes vonatkozások	Családi kapcsolatok, a családi élet eseményei Házimunkák Életkor kifejezése: Ей 21 год. Ему 3 года. Мне 11 лет. Határozatlan számnevek: много, мало, несколько, чуть-чуть, немножко	15
II. Ember és társadalom	Emberi kapcsolatok Külső és belső tulajdonságok Párkeresés A свой birtokos névmás Мамин, папин, медвежий A birtokos melléknevek felismerése	15
III. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős sport és szórakozás Élvonalbeli sportolók Az Этот mutató névmás Határozatlan névmások Általánosító névmások	15
IV. Tudomány, technika	A számítógép-használat alapszókincse, kifejezései Az igeszemlélet: folyamatos és befejezett igealakok Az egyszerű jövő idő	10
V. Utazás, turizmus	Utazás, útitervek, nyári/téli pihenés Utazás repülővel Melléknevek fokozása: красивее, умнее, лучше, хуже, ближе, дальше ... A melléknevek rövid alakja Középfokú hasonlítás	15
VI. Környezetünk	A vidéki élet Növények és állatok Házikedvencek A mozgás térben való leírása: иду по улице, поднимается по эскалатору о..., об..., по..., при...,	20

	напротив, навстречу A dátum kifejezése (1): évszámok. A dátum kifejezése (2): nap, hónap, év. A dátum kifejezése (3) a когда kérdésre. До, после, через, ... назад, С утра до вечера, постоянно, без перерыва	
VII. Iskola	Saját iskola bemutatása Tantárgyak, iskolai eredmények A nyelvtanulás fontossága A körülbelüliség kifejezése: примерно / приблизительно..., человек пять, около пяти человек Számnév +melléknév +főnév típusú szerkezetek: 5 новых учеников A gyűjtőszámnevek	10
VIII. Gazdaság és pénzügyek	A munka világa A pénz szerepe a családban Vásárlás, reklamáció A мочь és az уметь igék. Можно-Нельзя Надо/нужно-Не надо/Не нужно Хочу...	8
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért hosszabb, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget
hallás utáni szövegértés készsége	értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján
beszédkészség	elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
íráskészség	rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az adott témakörben egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük

	kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete

A témakörök áttekintő táblázata:

12. évfolyam		
TÉMAKÖR NEVE	ISMERETEK	Javasolt óraszám
I. **Ember és társadalom**	A munkahelykeresés formái Divatos szakmák és foglalkozások Önéletrajz és állásinterjú A feltételes mód használata Az igepárok tudatosítása: говорить/сказать, давать/дать, садиться/сесть... Cselekvő melléknévi igenevek Szenvedő melléknévi igenevek A szenvedő szerkezet A határozói igenév	15
II. Utazás, turizmus	Városi intézmények, lakóhelytípusok Közlekedési lehetőségek Közlekedési baleset Az alapvető mozgást jelentő igék fajtái és azok használata: идти/ходить, ехать/ездить, нести/носить, вести/водить További mozgást jelentő igék Mozgást jelentő igék igekötővel	12
III. Környezetünk	Természeti jelenségek, katasztrófák Globális problémák Szelektív hulladékgyűjtés A felsőfokú kiemelő szerkezet Állapot kifejezése: Мне холодно, весело. Здесь жарко.	12
IV. Iskola	Felsőoktatás, iskolatípusok Oktatási rendszerek összehasonlítása Vizsgák, vizsgatípusok Nyelvtanulás jelentősége	10

	Можно-Нельзя Надо/нужно-Не надо/Не нужно Хочу... А мочь és az уметь igék. Собираюсь... Должен Приходится..., Обязан..., Мне хочется... Нам неохота... Если бы...	
V. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Irodalom, zene, film A média szerepe Függő beszéd Он сказал, что... Он спросил, сколько/где/почему ... Он поспросил, чтобы... Он спросил, есть ли ...	15
VI. Tudomány és technika	A technikai fejlődés pozitív és negatív hatásai A számítógép-használat szakkifejezései Gyűjtőszámnevek Melléknévi alakú határozatlan számnevek (многое)	15
VII. Életmód	Hagyományok, tradíciók Nemzeti ünnepek, jelképek A singularia/pluralia tantum egyes eseteinek tudatosítása: мебель, посуда, очки, ножницы, каникулы	10
VIII. Gazdaság és pénzügyek	Földrajz és gazdaság Fontosabb iparterületek Jellegzetes városok Banki ügyintézés чтобы, для того тот, кто... то, что... зато..., а то... то, ... то, . хотя..., несмотря на..., благодаря тому что	7
Összes óraszám		96

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért hosszabb, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget
hallás utáni szövegértés készsége	értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján
beszédkészség	elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak

	megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben a célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
íráskészség	rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az adott témakörben egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését; kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete

A tanév végére elérni kívánt szint: B1-B2

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	B1-B2 szintű nyelvtudás A tanuló képes a rádióban és tévében elhangzó, aktuális eseményekről szóló hírműsorok lényegének megértésére. Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben. Képes világos és részletes szöveget alkotni változatos témakörökben, kifejteni véleményét aktuális témákról a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével. Megérti a világosan megfogalmazott, mindennapi szövegek fontosabb információit, amelyek ismert témáról szólnak, gyakori helyzetekhez kapcsolódnak. Alkalmas a középszintű érettségi vizsga teljesítésére.

Helyi tantervek
Kerettantervek

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és

változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Latin nyelv

Latin nyelv a négy évfolyamos osztályok számára

Heti óraszámok:	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.
Négy évfolyamos	3	3	3	3

9-10. évfolyam

- Fő cél, hogy a tanuló megismerkedjen a latin nyelv tanulása során az ókori görög és római műveltséggel, és ennek a magyar és európai kultúrára gyakorolt hatásával.
- A tanulók anyanyelvi kompetenciája fejlődjön a latin nyelvtan szabályrendszerének megértésével és a mondatok elemzésével. A magyar és a latin nyelv sajátosságainak összevetésével fejlődjön a tudatos nyelvhasználat és a logikai kompetencia.
- A tanulók elsősorban adaptált latin szöveg megértése és magyar fordítása során használják a célnyelvet. A szövegek értelmezése révén nyitottabbá válnak más kultúrák iránt. Nevelési és tantárgyi integráció elsősorban magyar nyelv és irodalom, történelem, rajz és vizuális kultúra, valamint az informatika tantárgyakkal valósítható meg.

9. évfolyam		
TEMATIKAI EGYSÉG	GRAMMATIKA	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Latin nyelvű szövegek helyes, hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasásának fejlesztése. A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemeztetése. A tanult nyelvek (magyar nyelv és idegen nyelv) közötti hasonlóságok és különbségek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények
A latin kiejtés szabályainak elsajátítása (a hosszúságok és hangsúlyok biztos alkalmazása, hangos olvasás a hagyományos magyarországi ejtés szerint, diktálás utáni írás). Az esetek és alapfunkcióik (a magyar nyelvi és az élő idegen nyelvi párhuzamok feldolgozása, pl. szövegkiegészítéssel). Az I-V. declinatiós főnevek, az I-II-III. declinatiós melléknevek szótári alakja, ragozása (a párhuzamok és kivételek felfedezése táblázatok alkalmazásával, jelzős szerkezet, birtokviszony). A locativus és a vocativus (helység- és személynevek keresése). A melléknév- és főnévegyeztetés (a melléknév és a főnév sorrendje, párhuzamos ragozásuk gyakorlása pl. ragozás szóban, írásban, hiányos szerkesztéssel). A melléknevek fokozása, az adverbium képzése és fokozása (a kivételek fontosságának rögzítése). A névmások rendszerbe foglalása: személyes, birtokos, visszaható, a vonatkozói névmás, a fontosabb mutató névmások (a ragozási sajátosságok, párhuzamok rögzítése).

A tő- és sorszámnevek 1-20-ig (a melléknévragozás és a névmási ragozás jegyeinek felfedezése). A leggyakoribb praepositiók, módosítószavak, kötőszavak felismerése. A coniugatiók rendszerének – indicativus és coniunctivus, teljes activum és passivum, I. imperativus activi – feldolgozása Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Declinatio, nominativus, accusativus, genitivus, dativus, ablativus, singularis, pluralis, masculinum, femininum, neutrum, vocativus, locativus, adverbium, appositio praedicativa, attributum praedicativum, praepositiók, coniugatio, imperativus activum, passivum, praesens, praeteritum, futurum, indicativus, coniunctivus, imperativus, imperfectum, perfectum, instans, infinitivus

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÖVEGFELDOLGOZÁS	Órakeret 108 óra
Tantárgyi Fejlesztési célok	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátíttatása, a memorizálás segítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Egyszerűbb olvasmányok, szerkesztett szövegek megfelelő hangsúllyal és helyes kiejtéssel történő olvasása (pl. mitológiai témák, a görög és római hétköznapok és ünnepek világa, ókori és magyar történelmi hősök stb.) Szentenciák, szállóigék és néhány hosszabb memoriter megtanulása (pl. Pater Noster, versek, versrészletek). A verselés szerepe, versek olvasása a szótagok hosszának kiemelésével (skandálás). A metrumolvasás szabályainak (pl. elisio) egyre önállóbb alkalmazása (egyéni és közös olvasás, hanganyagok felhasználása). A grammatika, a fordítási készség és a skandálás gyakorlása Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szócikkek feldolgozása, szófajok keresése, a szavak csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása). A tanult szövegek megértéséhez szükséges szavak (legalább 250 szó) fokozatos elsajátítása és gyakorlása, a kötőszavak pontos jelentésbeli és használata tanári segítséggel. A fordítástechnika fokozatos elsajátítása latinról magyar nyelvre fordítással és néhány mondat magyarról latin nyelvre fordításának gyakorlásával. Néhány memoriter elsajátítása és értő előadása; ismerkedés memoriterek tanulási stratégiáival (pl. szentenciák, szállóigék, Pater Noster, versek, versrészletek).		
Kulcsfogalmak/	Sententia, fabula, iambus, hexameter, pentameter, distichon, memoriter,	

fogalmak	szócsalád, szókezdő elem, metrika, művészi tagolás, skandálás.

TEMATIKAI EGYSÉG	MŰVELŐDÉS	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	
A latin használatának időbeli és térbeli kiterjedése és mai szerepe (a szövegekben előforduló továbbélő szavak, kifejezések kiemelése). Az ókori görögök és rómaiak életmódjának néhány sajátossága (az alábbi témakörök a használt tankönyvek függvényében változhatnak). Az ókori Róma vallási élete (pl. a jóslás szerepe, papi testületek). Mondák a rómaiak eredetéről, Róma alapítása, római hősök. A köztársaságkori Róma államszervezete. Róma városának sajátosságai, látványosságok, a római ház, a római építészet jellegzetességei. A római időszámítás. Család, iskola és etikai alapértékek az ókori Rómában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Indoeurópai nyelvcsalád, Lares, pontifex, Vesta-szűz, augur, haruspex, patricius, plebeius, cliens, senatus, Capitolium, Forum Romanum, Traianus oszlopa, Colosseum, Ara Pacis Augustae, Pantheon, diadalív, vízvezeték, fürdő, atrium, peritsylium, porta, ala, gladiator, kocsihajtás, vadállatviadal, Kalendae, Nonae, Idus, pater familias, mater familias, praenomen, nomen gentile, cognomen, toga virilis, ludus, schola, ludimagister, paedagogus, virtus, humanitas,

Négy osztályos gimnáziumi tanterv

9. évfolyam — Éves óraszám: 108

	A témakör óraszáma
Írás, olvasás	5
A trójai mondakör	20
Névszóragozás	
Birtokos szerkezet	
I. és II. declinatio	
Róma eredete	15
Melléknévragozás	
III. declinatio	
Róma városa	20
A négy igecsoport	
A létige ragozása	
i-tövű névszók	
Vallás, műveltség	15
A múlt és jövő idő	
Személyes és birtokos névmások	
Vonatkozó és visszaható névmások	
Vocativus és locativus, határozószó	
Tisztségek, ünnepek	18
IV-V. declinatio	
Passivum	
Coniunctivus	
Mondák	15
Melléknév és adverbium fokozás	

10. évfolyam		
TEMATIKAI EGYSÉG	GRAMMATIKA	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Latin nyelvű szövegek helyes, hagyományos magyar ejtés szerinti felolvasásának fejlesztése. A grammatikai-stilisztikai kifejezések rendszerszerű használata, a grammatikai és stilisztikai elemzőkészség kialakítása. A latin nyelv nyelvtani jelenségeinek sokoldalú feldolgoztatása. A latin mondatok elemeztetése, az áttekintő, a rendszerező és a szintetizáló képesség fejlesztése. A névszó- és igeragozási ismeretek segítségével a tudásszintnek megfelelő latin mondatok elemeztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Az igenevek közül a participiumok, az infinitivusok mondattani szerepének magyarázata. A szövegekben előforduló esettani jelenségek értelmezése. Az appositio praedicativa és az attributum praedicativum funkciója a mondatszerkesztésben. A szövegekben előforduló rendhagyó igealakok (a rendhagyó és a szabályos alakok párhuzama). A szenvedő szerkezet felismerése és fordítása mondatok elemzése révén (a szószerinti és a magyaros fordítás párhuzamos gyakorlása). A mondatrövidítő szerkezetek (nominativus cum infinitivo, accusativus cum infinitivo, ablativus absolutus, participium coniunctum) fő szerkezeti elemeinek felismerése mondatelemzéssel. Ismerkedés a consecutio temporum szabályaival. A szövegekben előforduló alá- és mellérendelő mondatok, kötőszavak felismerése, elemzése (a mondatok értelmezése tanári segítséggel, ágrajz készítése). Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szófajok keresése, a szavak grammatikai szempontú csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása). A grammatika tárgykörébe tartozó tartalmak keresése az interneten.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Declinatio, nominativus, accusativus, genitivus, dativus, ablativus, singularis, pluralis, masculinum, femininum, neutrum, vocativus, locativus, adverbium, appositio praedicativa, attributum praedicativum, praepositiók, coniugatio, imperativus activum, passivum, praesens, praeteritum, futurum, indicativus, coniunctivus, imperativus, imperfectum, perfectum, instans, infinitivus, participium, participium coniunctum, ablativus absolutus, nominativus cum infinitivo, accusativus cum infinitivo, ut finale, cum historicum, praesens historicum	

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÖVEGFELDOLGOZÁS	Órakeret 108 óra
Tantárgyi Fejlesztési célok	Alapszintű szövegelemző készség kialakítása, a tárgyalt latin nyelvi kategóriák megértetése. A szövegelemző és fordítási készség fejlesztése ismert, kommentárral	

	ellátott és kommentár nélküli szövegeken. A szótárhasználat elsajátíttatása kis-, közép és internetes szótár segítségével. A fordítástechnika javítása rövid mondatok magyarról latinra fordításával. Verses vagy prózai szöveg (memoriter) tanulási technikájának elsajátíttatása, a memorizálás segítése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Phaedrus állatmeséi közül 2-3 megismerése (pl. De vulpe et corvo, Canis per flumen natans). Szemelvények Plautus komédiáiból (pl. Miles gloriosus: pl. I. 1. 25-38., Aulularia 385-396). Szemelvények Catullus költészetéből (pl. Carm. 5., 51., 85., 109.) Szemelvények Livius Ab urbe condita című művéből (pl. Mucius Scaevola, Manlius Torquatus és a gall, Hannibal, Coriolanus). Kezdetben könnyített, később eredeti szövegek. A verselés szerepe, versek olvasása a szótagok hosszának kiemelésével (skandálás). A metrumolvasás szabályainak (pl. elisio) egyre önállóbb alkalmazása (egyéni és közös olvasás, hanganyagok felhasználása). A grammatika, a fordítási készség és a skandálás gyakorlása Ovidiustól származó szemelvényekkel (pl. Donec eris felix ...; Róma alapítása [Fasti IV.], Ianus, Arion, az Ara Pacis felszentelése, Daedalus és Icarus [Fasti I.]). A fordítási készség fejlesztése római prózaíróktól származó könnyített szövegrészekkel, megfelelő kommentárral (pl. Cornelius Nepos alapján; Cato De agricultura című művéből; a Res gestae Divi Augusti-ból). Feliratos emlékek olvasása (a tájékozódás szintjén). Latin-magyar középszótár, internetes szótárak használata tanári irányítással, szócikkek feldolgozása, szófajok keresése, a szavak csoportosítása (etimológia, szócsalád, tematikai szócsoport, idegen nyelvi párhuzamok felkutatása). A tanult szövegek megértéséhez szükséges szavak (legalább 250 szó) fokozatos elsajátítása és gyakorlása, a kötőszavak pontos jelentésbeli és használata tanári segítséggel. A fordítástechnika fokozatos elsajátítása latinról magyar nyelvre fordítással és néhány mondat magyarról latin nyelvre fordításának gyakorlásával. A jogi és az egyházi latin néhány szakkifejezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sententia, fabula, iambus, hexameter, pentameter, distichon, memoriter, szócsalád, szókezdő elem, metrika, művészi tagolás, skandálás.

TEMATIKAI EGYSÉG	MŰVELŐDÉS	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A görög-római kultúrának mint az európai műveltség egyik alapjának és a magyarországi latin hagyományok jelentőségének megismertetése. A görög és a római kultúra egymáshoz való viszonyának megértetése néhány szempontból. Római életmód, az ókori Róma jellegzetességeinek megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények
A latin használatának időbeli és térbeli kiterjedése és mai szerepe (a szövegekben előforduló továbbélő szavak, kifejezések kiemelése). A köztársaságkori Róma államszervezete. Róma városának sajátosságai, látványosságok, a római ház, a római építészet jellegzetességei.

A római komédia az európai művelődéstörténetben (a görög újkomédia hatása Plautusra, Plautus művészete és utóélete). Catullus költészete (a szerelmi szenvedély Catullusnál, Sappho és Catullus, Catullus néhány verse több fordításban). Titus Livius történeti munkájából származó szemelvények feldolgozása (római hősök és Róma történetének sajátos ábrázolása, a szerző utóélete).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Indoeurópai nyelvcsalád, Lares, pontifex, Vesta-szűz, augur, haruspex, patricius, plebeius, cliens, senatus, Capitolium, Forum Romanum, Traianus oszlopa, Colosseum, Ara Pacis Augustae, Pantheon, diadalív, vízvezeték, fürdő, atrium, peritsylium, porta, ala, gladiator, kocsihajtás, vadállatviadal, Kalendae, Nonae, Idus, pater familias, mater familias, praenomen, nomen gentile, cognomen, toga virilis, ludus, schola, ludimagister, paedagogus, virtus, humanitas

10. évfolyam

Éves óraszám: 108

	A témakör óraszáma
Phaedrus és az állatmese	20
A participium	
Deponens igék	
Ablativus absolutus	
Publius Ovidius Naso: Metamorphoses	22
Az igevonzatok	
Accusativus cum infinitivo	
Nominativus cum infinitivo	
Caius Iulius Caesar: De bello Gallico	22
A passzív szerkezet	
Titus Livius : Ab urbe condita	22
Esettan, mondattan	
Caius Valerius Catullus: Carmina	22
A coniugatio periphrastica	
Szóképzés	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók legyenek képesek felismerni és felhasználni a latin nyelv legfontosabb alaktani jellegzetességeit, ismerjék fel az igeneveket és a mondatrövidítő szerkezeteket, valamint legyenek képesek az egyszerű és összetett mondatok értelmezésére. Tudjanak ismert latin szöveget helyes intonációval, verses szöveget a megfelelő időmérték szerint felolvasni. Legyenek képesek ismeretlen nyelvtani elemeket nem tartalmazó mondatok készségszintű elemzésére és magyarra fordítására tanári segítséggel vagy kommentárral, az alapszókincs megfelelő elsajátítása mellett. Tudjanak memoritereket felidézni és egyszerű latin mondatokat önálló megalkotni. A tanulók rendelkezzenek alapvető információkkal a görög és a római kultúra kapcsolatáról, életmódjukról.

	10. évfolyam, minimumszint

Latin nyelv	A2

Általános bevezetés 11-12.évfolyam

A tanulókban erősödik az európai kultúra értékeinek tisztelete, és a magyarországi latin hagyományok megismerésével a magyarság Európához tartozásának tudata. Ezzel együtt belátják a görög-római és zsidó-keresztény gyökerű európai műveltség etikai normáit, felismerik a normakövetés jelentőségét.

A tanulók idegen nyelvi kompetenciáinak fejlődésével együtt élményszerűvé válhat a latin nyelvű irodalmi alkotások megismerése és elemzése. A hosszabb-rövidebb irodalmi szövegek esztétikai értékeinek vizsgálata segíti a tanulókat abban, hogy más tantárgyak (magyar irodalom, vizuális kultúra) keretében is felismerjék ezeket.

A latintanulás révén a tanulók jobban megbecsülik az emberi értékeket. Könnyebben megértik a közösség érdekében gyakorolt méltányosság szerepét, és maguk is részt vállalnak közélettel kapcsolatos vitákban. Nyelvtanulási problémáikat igyekeznek szakszerű terminológiával megfogalmazni, és a problémákra adott válaszok alapján tudásukat fejleszteni. Fejlődőben lévő empatikus készségük más problémák megoldásában is segíti őket.

11. évfolyam		
TEMATIKAI EGYSÉG	GRAMMATIKA	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A latin nyelvtani jelenségek ismeretének elmélyítése, sokoldalú alkalmaztatása. A grammatikai elemzőkészség fejlesztése, a mondattani és az esettani ismeretek kibővítése, rendszereztetése. A magyar nyelv, az élő idegen nyelvek és a latin nyelv közötti logikai-nyelvészeti (a szókincsben megfigyelhető, grammatikai) párhuzamok kerestetése. Az önálló tanulás, a digitális képességek, valamint az internetes keresés és szerkesztés fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Ismerkedés a restituált ejtéssel. A deponens és semideponens igék (az igék kettőssége – a szabályos ige szenvedő alakjával történő párhuzamba állítása révén). A rendhagyó igék (sum, possum, volo, nolo, malo, fero) feldolgozása táblázatba rendezés segítségével. Az I. imperativus passivi, a II. imperativus és a supinumok mondattani szerepének magyarázata (a fordítások sokszínűségének bizonyítása, pl. célhatározás, tekintethatározó). A gerundium, a gerundivum és a gerundivumos szerkezet mondattani szerepe (pl. gerundivumos szerkezet átalakítása tárggyal álló gerundiummá és viszont). A coniugatio periphrastica (két eddig különálló nyelvtan összekapcsolása, a kellés kifejezési módjainak gyakorlása). A mondatrövidítő szerkezetek (nominativus cum infinitivo, accusativus cum indfinitivo, ablativus absolutus, participium coniunctum, ablativus absolutus mancus) transzformálása egyszerű példákon. A szövegekben előforduló egyszerű és összetett (alá- és mellérendelő mondatok) mondatok,		

kötőszavak rendszerezése (egyszerű mondatok, ún. mintamondat modellek fordítása). Az esettani jelenségek kibővítése (a gyakoribb esetek ismert szövegekben történő felismerése és fordítása). Latin-magyar középszótár használata, tanári irányítás nélkül közepes nehézségű szövegek fordítása. Internetes szótárak segítségével transzformációs feladatok elvégzése. A grammatika tárgykörébe tartozó tartalmak keresése az interneten.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Deponens, semideponens, supinum, gerundium, gerundivum, coniugatio periphrastica, consecutio temporum, coniunctivus hortativus, coniunctivus optativus, coniunctivus dubitativus, oratio recta, oratio obliqua, ablativus absolutus mancus, accusativus fajták (pl. loci, temporis), genitivus (pl. possesivus, qualitatis, quantitatis, subiectivus, obiectivus, partitivus), dativus (pl. commodi, incommodi, auctoris, finalis), ablativus (pl. loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, instrumenti, sociativus, modi, mensurae, limitationis).

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÖVEGFELDOLGOZÁS	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A teljes szókincs elsajátíttatása, alkalmazása. A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. A megismert fordításstechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése. Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. Bilinguis szövegek olvasásának elsajátíttatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Hosszabb szemelvények Vergilius Aeneiséből (pl. I., II., IV., VI., IX., XII. énekekből). Válogatás Vergilius Georgica és Eclogae című műveiből (pl. Orpheus és Eurydice története, Cyrene nympha története). Ismerkedés Cicero műveivel a fordítási készség fejlesztésére, kommentárral ellátott és kommentár nélküli szövegek segítségével (pl. hosszabb részletek az In Verrem, In Catilinam I. című beszédeiből, részletek leveleiből és filozófiai értekezéseiből). Válogatás Martialis epigrammáiból (pl. III. 8., 26., VIII. 69.). A stilisztikai-verstani ismeretek rendszerezése (verslábak, metrumok, strófaszerkezetek). A gyakoribb strófák felismerése, s a metrumolvasás szabályainak alkalmazásával történő felolvasása. Latin nyelvű feliratok – az ókortól napjainkig, különös tekintettel Pannoniára. A szövegelemző és fordítási készség további fejlesztésére ismert és kommentár nélküli szövegeken. A szójegyzék szavainak – legalább 250 szó évente – folyamatos elsajátítása. A fordítástechnika fejlesztése ismert és kommentár nélküli szövegeken változatos módszerekkel A magyarról latin nyelvre történő fordítás gyakorlása néhány mondat fordításával. A megismert szerzők műveiből hosszabb verses és prózai szövegek memoriterként való megtanulása, azok rendszeres felelevenítése. Stíluselemzés, a szöveg művészi tagolásának áttekintése. A stilisztikai – verstani ismeretek (verslábak, metrumok, strófaszerkezetek) rendszerezése. A megismert metrumok és strófák felismerése, és az ismeretek alkalmazása költemények olvasásánál.	

Szövegelemző, fordítást segítő gyakorlatok az IKT segítségével. Latin szerzők műveinek keresése e-könyvtárakban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Körmondat (periodus), prózaritmus, retorika, retorikai eszköz, szónoki kérdés, költői kérdés, in medias res, atticizmus, asianizmus, eklektikus stílus, archaikus nyelvezet, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, elemző olvasás, elemzőfordítás, stilisztikai alakzat (schemae et tropi), interpretálás, eredeti szöveg, műfordítás, metrika, skandálás, strófa, kakofónia.

TEMATIKAI EGYSÉG	MŰVELŐDÉS	Órakeret 108 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben. Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Vergilius műveiből származó szemelvények sokoldalú feldolgozása (Dido és Aeneas kapcsolata, a túlvilághit az Aeneisben, az Aeneis esztétikai értékei, Orpheus mítosza Vergiliusnál, az eclogák értékelése). Cicero beszédeiből, leveleiből és filozófiai műveiből származó szemelvények feldolgozása (a szerző pályafutásának, filozófiai és etikai nézeteinek értékelése, utóéletének jelentősége). Martialis epigrammái (görög előzmények, Martialis jelentősége az epigramma történetében). Pannoniából származó feliratos emlékek (Pannonia sajátosságai, az ókori Pannonia emlékei mai múzeumokban). Az ókeresztény irodalom (a latin liturgia, Aurelius Augustinus jelentősége az európai vallás- és művelődéstörténetben).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sztoicizmus, epikureizmus, clementia Caesaris, pius vagy impius Aeneas, tanköltemény, ekloga, bukolikus téma, idill, történetírás, commentarius, pater patriae, eklektikus filozófia, oratio, atomos, tanköltemény, clementia Caesaris, pius vagy impius Aeneas, ekloga, körmondat, oratio, carpe diem, aurea mediocritas, carmen et error, poeta natus, poeta doctus „staccato” stílus, sine ira et studio, tacitusi tömörség, antik szatíra, himnusz, archaikus nyelvezet.	

11. évfolyam

Éves óraszám: 108

	A témakör óraszáma
Marcus Tullius Cicero	40
Levelezés, szónoklás	
A passzív imperativus	
Publius Vergilius Maro	40
Aeneis I.-VI. ének	
Esettan, mondattan	
Marcus Valerius Martialis	28
Epigrammák	
Alárendelt mellékmondat	

12. évfolyam

TEMATIKAI EGYSÉG	GRAMMATIKA	Órakeret 96 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ezüstkori és az egyházi latin nyelv alapvető sajátosságainak megismertetése. A latin szóképzés formáinak és gyakorlatának megismertetése, a szóképzés logikai rendszerének megértetése. Érettségi követelmények megismerése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
A tiltás gazdag kifejezési formái (gyűjtés olvasmányokból). A coniunctivusok önálló használata. (pl. hortativus, optativus, dubitativus). A főmondati és a mellékmondati coniunctivusok szerepének megkülönböztetése. A passivum – a szenvedő szerkezet szerkesztése (mondatok átalakítása: activ-passiv, passiv-activ). A consecutio temporum szabályainak alkalmazása (a szabályok elemzése latin mondatokban, egyszerű, hiányos mondatok megoldása). Az oratio recta és obliqua értelmezése (párhuzam az élő idegen nyelvekkel). Az ezüstkori és az egyházi latin nyelv sajátosságai (a stiláris jegyek elkülönítése szövegekben). A szóképzés formái, gyakorlata (az ige-, főnév-, melléknévképzők, képzett szavak keresése).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Deponens, semideponens, supinum, gerundium, gerundivum, coniugatio periphrastica, consecutio temporum, coniunctivus hortativus, coniunctivus optativus, coniunctivus dubitativus, oratio recta, oratio obliqua, ablativus absolutus mancus, accusativus fajták (pl. loci, temporis), genitivus (pl. possesivus, qualitatis, quantitatis, subiectivus, obiectivus, partitivus), dativus (pl. commodi, incommodi, auctoris, finalis), ablativus (pl. loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, instrumenti, sociativus, modi, mensurae, limitationis).	

TEMATIKAI EGYSÉG	SZÖVEGFELDOLGOZÁS	Órakeret 96 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A teljes szókincs elsajátíttatása, alkalmazása. A szótárhasználat fejlesztése különböző szótárak önálló használatával. A megismert fordítástechnikai és szövegelemző módszerek folyamatos gyakorlásával a szövegértési és fordítási készség fejlesztése. Eredeti latin szövegek önálló olvastatása, szabatos magyar fordíttatása tanári segítséggel vagy megfelelő kommentárral. Bilinguis szövegek olvasásának elsajátíttatása	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Válogatás Horatius ódáiból, leveleiből, egyéb alkotásaiból (pl. Carmina I.1., I.9., I.11., I.22., I. 37., II.3., II.10., III.9., III.30.; Epod.7.; Epist. I.4.; részletek a Sat. I. 1., Epist.. II.3. költeményekből). Részletek Seneca műveiből (pl. De ira III. 36., Cons. ad Pol. IV., Epist. mor. XVII., XLVII.). Szemelvények Petronius Satyricon című regényéből (pl. XIX-XXXII., LXII.). Szemelvények Plinius Minor leveleiből (pl. I.6., IV.13., VI.16.). Részletek Tacitus műveiből (pl. Annales I. I-VIII., XV. 62-64). Ókeresztény szerzők szövegei (pl. Augustinus: Confessiones VIII., 28-30., Ambrosius Hymni II., VII., liturgikus szövegek).		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Körmondat (periodus), prózaritmus, retorika, retorikai eszköz, szónoki kérdés, költői kérdés, in medias res, atticizmus, asianizmus, eklektikus stílus, archaikus nyelvezet, stilisztikai példatár, szinonima, főnevesülés, elemző olvasás, elemzőfordítás, stilisztikai alakzat (schemae et tropi), interpretálás, eredeti szöveg, műfordítás, metrika, skandálás, strófa, kakofónia.

TEMATIKAI EGYSÉG	MŰVELŐDÉS	Órakeret 96 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A római hagyományok szerepének felismertetése a tárgyalt szerzők műveiben. Irodalmi művek iránti befogadókészség és elemzőkészség erősítése. Az európaiság gyökereinek mélyebb megértetése a tárgyalt szerzők hatását értékelve.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
Horatius költeményeinek feldolgozása (pályafutásának sajátosságai, filozófiai nézeteinek megjelenítése költeményeiben, alkotásainak esztétikai értékei, a szerző utóélete, műfordítási problémák). Seneca értelmezése (a sztoikus filozófia, Seneca sajátos stílusa, életének megítélése, utóélete). Szemelvények Plinius Minor leveleiből (a kor tükröződése a szerző írásaiban, az irodalmi levél műfaja). Tacitus történeti műveiből származó szemelvény olvasása (műveinek értéke, a szerző utóélete).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sztoicizmus, epikureizmus, clementia Caesaris, pius vagy impius Aeneas, tanköltemény, ekloga, bukolikus téma, idill, történetírás, commentarius, pater patriae, eklektikus filozófia, oratio, atomos, tanköltemény, clementia Caesaris, pius vagy impius Aeneas, ekloga, körmondat, oratio, carpe diem, aurea mediocritas, carmen et error, poeta natus, poeta doctus „staccato” stílus, sine ira et studio, tacitusi tömörség, antik szatíra, himnusz, archaikus nyelvezet.	

12. évfolyam

Éves óraszám: 96

	A témakör óraszáma
Lucius Annaeus Seneca	15
Epistulae morales	
Plinius Caecilius Secundus	15
Levelek	
Cornelius Tacitus	15
Annales	
Quintus Horatius Flaccus	25
Carmina, Epodi, Epistulae, Satirae	
Nyelvtani és irodalmi rendszerezés, érettségi feladatok	26

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók legyenek képesek ismert latin szöveg szókészletének és nyelvtani elemeinek felismerésére és magyarázatára. Váljanak képessé ismeretlen szövegben található alaktani, mondattani és szövegszerkesztési jelenségek felismerésére és magyarázatára, majd fordítására. Ismerjék a szóképzés logikai rendszerét. A tanulók tudjanak megfelelő időmérték szerint felolvasni ismert prózai és verses szöveget, ismerjék fel és magyarázzák meg a szöveg szókészletének és szerkesztésének jellegzetességeit. Legyenek képesek szótárt használva ismeretlen latin szöveget jó magyarsággal lefordítani.

	12. évfolyam, minimumszint
Latin nyelv	B1

Helyi tantervek
Kerettantervek

A gimnáziumban az általános műveltséget megalapozó, valamint az érettségi vizsgára és a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére felkészítő nevelés-oktatás folyik. Ez az intézménytípus fejlesztő célú képzési tartalmakkal, problémakezelési módokkal, hatékony és változatos tanítási-tanulási módszerekkel készíti fel tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is, így kialakítja a tanulókban az egész életen át tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet.

Francia

9-10.. évfolyam
Általános bevezetés:
- fő cél, hogy a tanuló megismerkedjen az francia nyelv alapvető szerkezeteivel, alapszókincsével, és előző nyelvtanulási tapasztalatai segítségével a második idegen nyelvből is fejleszthesse kommunikatív és interkulturális kompetenciáját
- A második idegen nyelv tanításánál is törekedni kell arra, hogy a tanuló megismerje és használja a kommunikációs kompetencia tágabb összefüggéseit: a nyelvi elemek, a jel- és szabályrendszerek, valamint a nyelvhasználati stílusok és regiszterek társadalmilag elfogadott változatait.
- A második élő idegen nyelv esetén a nevelési-oktatási szakasz fő célkitűzése az alapfokú, felhasználóképes nyelvtudás megszerzése.
- A második idegen nyelv tanítása a 9-12. évfolyamon szervesen épül a korábbi évfolyamokon megkezdett anyanyelvi fejlesztésre, annak eredményeire, valamint az első élő idegen nyelv tanulása során szerzett tapasztalatokra, és a kialakult tanulási stratégiákra.
- Fontos szerepet játszik a nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása és erősítése
- A változatos munkaformák lehetőséget biztosítanak arra, hogy együtt dolgozzon társaival

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	ISMERETEK	Javasolt óraszám
9.évfolyam – heti 3 óra		

Személyes vonatkozások, család	- a tanuló személye, bemutatkozás, a család bemutatása, - etre, avoir, verbes en – er - masculin, féminin, - les adejctifs, - les articles défnis - les pronoms persnonnels - poser des questions - répondre á des questions - les adjectifs posssessifs	12
Ember és táradalom	- a másik ember bemutatása, jellemzése, barátok - öltözködés, divat - les vetements, les couleurs - mettre, porter, enlever - vásárlás - poser des questions - répondre á des questions - négation - singulier, pluriel - correspondance - les adjectifs possessifs	12
Környezetünk	- Az otthon,a lakóhely és környéke (a lakószoba,a lakás,a házbemutatása) - la maison, les meubles, les prepositons de lieu - étre – il y a,	15
Az iskola	- l'école - le matieres préférées, les gouts - aimer, préférer, détester	10

Életmód	- Ételek, kedvenc ételek - les legumes, les fruits, les aliments, les produits latiers, les boissons - l'artcle partitif - manger, boire, prendre, acheter - les nombres - Napirend - verbes pronomnaux - l'heure – exprimer l'heure - questions sur le temps - indicateurs temporels - commencer, finir, contnuer, - les jours de la semaines, les mois, , l'heure - l'emploi du temps d'un lycéen - futur proche - la place du pronom avec le futur proche et le structure IL FAUT	20
Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé - l'expression du gout - aimer, adorer, préférer, détester	15
Utazás, turizmus	- le nom des pays - voyager, partir, aller	8

	- les prepositons devant les noms des pays	
Gazdaság	- vásárlás, szolgáltatások - les magasins, les nombres au dessus de 100 - les quantités, les repas - les artcles – revison - les quantatifs – un peu de, bc de, queques, boire, l faut, prendre, - preposition – chez, á, (aller á, chez)	15
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli /helyesírási különbségek felismerése A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata	
hallás utáni szövegértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget	
beszédkészség	- felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben interakciót folytatva - életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata -az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;	
íráskészség	adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;	

szókincs	- a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete	
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal; megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait; a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.	

A tanév végére elérni kívánt szint: A1-A2

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	ISMERETEK	Javasolt óraszám
10. évfolyam – heti 3 óra		
Ember és társadalom	- le corps, le visage - les adjectfs - révision – caracteriser, féminin, masculin, - la beauté - hasonlóságok, különbségek emberek közt -öltözködés, divat - ismélés – porter, mettre, enlever - porquoi, parce que - les faits divers – les accidents, les incendes, les les vols - construire des récits, décrire au passé - le passé composé avec avoir et et etre	15
Személyes vonatkozások	- faire des projets – le futur simple - parler de l'avenir - prendre des resolutions - mes projets	12
Utazás, turizmus	- A közlekedéseszközei,lehetőségei,a tömegközlekedés	20

	- les moyens de transport, les articles avec les moyens de transport - prendre, voyager - se déplacer en ville - exprimer la directon - la circulation - prépositons de lieu - situer dans l'espace, nuancer evec des adverbes - construire un récit, décrire au passé - le week-end les vacances, partir, voyager revisons – le prepositins - passé composé - imparfait ou passé composé	
Iskola	- revison - les matieres - le systeme scolaire en France et en Hongrie - exprimer le gout - les prepositons Á et De synhtese - imparfait - passé composé ou imparfait	10
Szabadidő, művelődés, szórakozás	- les beaux-arts–les musées, le Musée du Louvre, le Musée d'Orsay - passé composé, imparfait - apporter, emporter, amener, emmener, - les superlatif, caracteriser, décrire – révison - le cinéma, le festival de Cannes - les genres des films, exprimer le gout - la subordonnée relative - la mise en relief - l'exclamation - la phrase hypotetique	12

	- l'accord du participe passé avec avoir - exprimer la surprise, la colere, la peur	
Életmód	- parler de la nourriture - comprendre un menu - commender un repas - parler de se gouts culinaires - la nourriure, le repas, les boissons, - le prepositions, les articles - les habitudes alimentaires - les pronoms indéfinis, le pronom EN - indicateurs temporelles	10
Környezetünk	- la météo - la géographie, la météoroligie - parler du temps qu'il fait - le furur simple	10
Tudomány és technika	- les appareils, les appareils ménagers - les nouvelles technologies - décrire un appareil - comprendre un mode d'emploi - décrire des fonctions technque - les adjectifs indéfinis - le style indirect - le téléphone et la communication électronique - les blogs - les questions – synthese - différents situatons au téléphone	15
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget	
hallás utáni szövegértés készsége	adott tématartományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;	
beszédkészség	- felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben interakciót folytatva - életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata -az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre; - felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az adott tématartományhoz tartozó témákban	
íráskészség	adott tématartományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;	
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete	
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal; megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait; a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.	

A tanév végére elérni kívánt szint: A2

Általános bevezetés 11-12.évfolyam

- fontos szerepet kap az önálló nyelvtanulás fejlesztése
- célja az, hogy nyelvtudását további fejlessze
- új témakörként jelenik meg a tudomány és technika, a kommunikáció; a többi témakörnél a különbséget a tanulási eredmények bővülése, árnyaltabbá válása jelenti.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	ISMERETEK	Javasolt óraszám
11. évfolyam – heti 3 óra		
I. Személyes vonatkozások	- les taches ménageres – les appareils ménagers - le partage des taches dans la famille - le subjonctif - les structures impersonnles	15
II. Ember és társadalom	- les fetes - souhaiter, féliciter - parler d'une fete - le conditionel présent - le pronom DONT - caraccteriser une personne - caracterser les parties du corps - exprimer des mouvements, des acitons, caracteriser des vetemenst, - parler avec son corps - le gérondif - les adjectifs et les pronoms indéfnis	20
III. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- le télévisons, les émissions	30

	- exprimer ses gouts et ses opinions - les pronoms possessifs - le factitif - les sports - qualifier un évenement sportif - parler des sports – argument contre et pour faire du sport - exprimer sa joie, sa tristesse, sa satisfaction, son insatisfaction	
IV. Tudomány, technika	- le courrier, la poste - différents types du courrier - écrire ou ne pas écrire - les prepositions – révision - le gérondif	10
V. Utazás, turizmus	- les monuments de Paris - décrire des monuments - parler du tourisme - exprimer ses gouts ses opinions - la forme passive	12
V. Környezetünk	- les animaux sauvages, domestiues, de compagnies - les parties du corps des animaux - les plantes, les arbres fruitiers	20

	- la pollution, la connséquence de la pollution - la protection de l'environnement	
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért hosszabb, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget	
hallás utáni szövegértés készsége	értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;	
beszédkészség	elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben; kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja; az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata	
íráskészség	rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az adott tématartományban;egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy	

	cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését; kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;	
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal; megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait; a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.	
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete	

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	ISMERETEK	Javasolt óraszám
12. évfolyam – heti 3 óra		
I. Személyes vonatkozások	Les ages de la vie Parler du passé, du présent, de l'avenir Revison : renseigment personnles, la famille les relations familiales	20
II. Ember és társadalom	l'amour, la haine Entrer en contact, fixer un rendez-vous La rencontre sur Internet Relation entre les generations	14

	Les élections, les institutions, l'administration locale Demander des informations, promettre, convaincre	
III. Környezetünk	L'habitation Les prepositions de lieu La vie urbaine (ville ou campagne) protester, exprimer son désaccord	15
IV. A munka világa	Les activités professionelles, rechercje d'un emploi Les professons	10
V. Életmód	Révision – les habitudes alimentaires, la gastronomie Être malade ou en bonne santé	13
VI. Szabadidő	Revision – le sport, le cinéma, la télévision, les livres	12
VII. Utazás, turizmus	Révison – les transports en commun, les vacances, le voyage	8
VIII. Tudomány és technika	La télécommunication et la multimédia – la role de l'informatique dans la vie	10
IX. Gazdaság	les services – les services bancaires, postaux Révisons – les achats	8
Összes óraszám		108

Fejlesztendő területek

olvasásértés készsége	adott tématartományban megért hosszabb, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget	
hallás utáni szövegértés készsége	értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;	
beszédkészség	elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt	

	lineárisan összefűzve a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben; kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja; az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata	
íráskészség	rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az adott tématartományban;egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését; kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;	
civilizációs ismeretek	találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal; megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait; a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.	
szókincs	a témakörre jellemző résztvevőkre, helyszínekre, tárgyakra, eseményekre, cselekvésekre vonatkozó szókincs ismerete	

11. ÉVFOLYAM

A dráma és színház tanítása komplex művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amely interakciókon keresztül játék, cselekvés és tapasztalat útján valósítja meg célját, amelynek középpontjában maga a dramatikus tevékenységben megvalósuló tanulás áll. A dramatikus tevékenységeknek nagyon sok formája ismert. A játék, a cselekvő részvétel, a problémaközpontú tematikus foglalkozások következtében megélt egyéni és közösségi élményeken keresztül, az aktív tevékenységeknek köszönhetően fejlődnek a tanulók alkotó és befogadó, valamint kommunikációs és szocializációs készségei, képességei. A dramatikus formák alkalmazásának következtében a tanulók önmagukkal és a társadalommal harmonikus kapcsolatban élő állampolgárrá válnak, az emberi kapcsolatokban, a családi életben sikeresen együttműködő emberként boldogulnak.
Fontos a megfelelő értelmezői eszköztár elsajátítása, és annak tudatos és adekvát használata is, az eligazodás képességének megteremtése a kortárs kultúrában.
A 12. évfolyamon kétféle választható kerettantervi óratábla áll a pedagógusok rendelkezésére. Az A változatban a dráma és színház tantárgy a művészeti, művészetpedagógiai nevelés területén vállal nagy szerepet a cselekvéssel, élménnyel történő tanulás felhasználásával a diákok személyiségfejlesztésében, a művészeti élmények befogadásában, az önkifejezésben, a művészettel élés igényének kialakításában stb. A B változatban a gyakorlati tevékenységek mellett hangsúlyosan megjelennek a dráma- és színháztörténet, dráma- és színházelmélet, színjátékos tevékenység területei, amelyekkel való ismerkedésben továbbra is a dramatikus formák használhatóak. Ez segíti az érettségi vizsgára való elméleti és gyakorlati felkészülést is. A tantárgy tanulása során érintett témakörök az A és B változatban nem különböznek, de az egyes témakörökre ajánlott óraszám igen. Munkaközösségünk a B változat mellett tette le voksát.
A tárgy fejlesztési feladatai és ismeretei elsősorban tevékenység-központú, komplex, folyamatos és rendszeres képzési egységekre bontott, egész évre kiterjedő gyakorlati képzés során sajátíthatók el. Ezért a tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg. A feltüntetett témakörök és fejlesztési feladatok megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a tanterv óraszámajánlásai az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást. A témakörök, illetve a fejlesztési feladatok és ismeretek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak, képzettségének megfelelően, a szaktanár döntése alapján, akár integrált formában, ugyanazon tevékenységek keretében is feldolgozhatóak; egy fejlesztési feladat pedig több tevékenység során is vizsgálható.

A 11. évfolyamon a művészetek (dráma és színház) tantárgy alapóraszáma: 36 óra. (Heti 1 óra.)

Témakör	*Fogalmak*	*Óraszám*
Szabályjátékok	tempó és ritmus, együttműködés, egyensúly, átadás és átvétel, impulzus, hatás és	*1*

	ellenhatás, bizalom, önismeret, társismeret	
Dramatikus játékok (szöveggel, hanggal, bábbal, zenével, mozgással, tánccal)	drámajáték, kommunikáció, interakció, szituáció, önkifejezés, gesztus, mimika, testbeszéd	*3*
Rögtönzés	probléma, viszony, hierarchia, státusz, státuszkülönbség, figura tartása, típus és egyénítés	*3*
Saját történetek feldolgozása	döntési helyzet, elágazási pont, variáció, kontraszt, cselekmény, cselekménynszál, hatás, időkezelés, idősíkváltás, flashback, fókusz, keret, jelentés, mondandó, tanulság	*1*
Műalkotások feldolgozása	konfliktus, konfliktusrendszer, ellentét, párhuzam, metafora, szimbólum, csomópont, fordulat, tükrözés	*2*
Dramaturgiai ismeretek	dráma, drámaiság, dramatizálás, dramaturgia, dramaturg; feszültség, várakozás, fokozás, késleltetés, kitérő (epizód), akadály (gát), felismerés; expozíció, bonyodalom, válság (krízis), drámai vétség (hübrisz), sorsfordulat, katasztrófa	*2*
A színház kifejezőeszközei (szöveg, hang, báb, zene, mozgás, tánc)	jelenet, típus, egyénítés, ellentét, párhuzam, feszültség, státus, sűrítés, variáció, színpadi tér, stilizáció, konkrét és absztrahált mozgás, hatás, katarzis	*3*
Dráma- és színháztörténet	realista színjáték, abszurd, groteszk, performansz, a választott dráma- és színháztörténeti ismeretanyag szakszókincse	*8*
Dráma- és színházelmélet	a dráma műneme, a tanult drámaszerkezetek (pl. arisztotelészi dramaturgia, shakespeare-i dramaturgia, a brechti dramaturgia, az abszurd dramaturgia)	*5*
Kortárs dráma és színház	hivatásos színház, kőszínház, alternatív színház, amatőr színház, diákszínjátszás	*2*
Színjátékos tevékenység (vers- és prózamondás, jelenet, előadás)	színházi kommunikáció, pódiumszínpad, előadóművészet, megjelenítés, részleges megjelenítés, stilizáció	*3*
Sínházi előadás megtekintése	opera, balett, kortárs táncszínház, mozgásszínház, összművészet, rendező, díszlettervező, jelmeztervező, szcenikus, koreográfus, színpadmester, világosító, ügyelő, súgó, kellékes	*3*
Összes óraszám		*36*

ÉNEK-ZENE

A változat
7-10. évfolyam

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömével, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.
Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül. Az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzenén és igényes műzenén alapul.

A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.
A feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzenénk és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka az iskolában, vagy az iskolán kívül megszerzett zenei gyakorlatra épülhet, amely ösztönözheti őket énekkarokban és házizenélésen való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene órán a elsősorban nem ismeretszerzésre törekszünk, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok átadására.

Az ének-zene tanítása specifikuma, hogy a tanítás során a fejlesztési célok nem válnak el élesen az órakeret által jelölt tananyagegységekre. Minden órán sor kerül a különböző kompetenciák fejlesztésére. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, összetett módon jelennek meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja.
Tárgyi feltételek:
Szaktanterem pianínóval vagy zongorával, a mozgáshoz alakítható tanterem, ötvonalas tábla, ritmushangszerek, jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, számítógép internet kapcsolattal, hangtár.

7–8. évfolyam

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy helyi tanterve:
erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása.
A kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.
Fejlesztési célok

Reprodukció. Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulókban az éneklés örömének és helyes szokásainak kialakítása játszotta a fő szerepet.

Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába.
A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 7. és 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan e művek stílusára. A tanulók a zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás. A felső tagozat zenehallgatási anyagára a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílus jellegzetességeinek megismertetése, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, célszerű részletek meghallgatása. A többszöri meghallgatás és a feldolgozás által ösztönözzük a tanulókat órán kívüli meghallgatására is.

7. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Hozott éneklési készség egységesítése, fejlesztése, éneklés csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sokszínű énekhangok egységesítése az énekelt dalanyagon keresztül. A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból, népies műdalok. 5-6 dallam Más népek dalai, orosz, szlovák, német, lengyel népdalok, Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.4-5 dallam Többszólamúság: kánonok, reneszánsz társasdalok rövid részletei. A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a barokk és a romantika korából. 4-5 dallam A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, vers megzenésítések irodalmi alapja. Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti nyelven.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társasdal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék,.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Zenei reprodukálás, esetlegesen önálló rögtönzés, ritmusalkotás, dallamalkotás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok reprodukálása és alkotása, szinkópálás. Dallam, a hétfokú hangsorok megismertetése. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása, egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés)	Matematika: absztrakt gondolkodás fejlesztése. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmuselemek elnevezése, tempóváltások, ütemváltások.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újra alkotásának képessége elemi szinten. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében. A változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták, a dalanyaghoz köthetően Dallami és harmóniaelemek, harmóniai változások megfigyelése. Hangközök, kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).	Matematika: törtek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, egyre hosszabb idejű koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák (fegyelem, elfogadás, figyelem, türelem)fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, periódus. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzenéje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag)	Magyar nyelv és irodalom: középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. Erkölcstan: műalkotások erkölcsi üzenete. Vizuális kultúra: művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés megkezdése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: A középkor és a reneszánsz zenéje, barokk zene, bécsi klasszicizmus, 5-6. osztályos tudás szintre hozása. A romantika zenéje: nemzeti romantika, operarészletek, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény. A 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	Magyar nyelv és irodalom: romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. Vizuális kultúra: művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	madrigál, oratórium, kantáta, vonósnégyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.

Ajánlott zenehallgatási anyag
A felsorolás ajánlásokat tartalmaz.
Európán kívüli kultúrák népzenéje
Gregorián énekek, korai többszólamú művek részletei
Johann Sebastian Bach: 3. Brandenburgi verseny, BWV 1048 – 3. tétel
Jean Baptist Lully: Az úrhatnám polgár – balett
Georg Friedrich Händel: Messiás (Messiah), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja
Joseph Haydn: Évszakok (Die Jahreszeiten), Hob. XXI:3 – Szüreti kórus
Franz Schubert: Die Schöne Müllerin – dalciklus
Frederic Chopin: H-dúr nocturne, op. 32. No. 1
Erkel Ferenc: Hunyadi László - részletek
Liszt Ferenc valamelyik szimfonikus költeménye
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Kodály és Bartók választott művei

8. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség erősítése, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar népdalokból az életkornak megfelelő csoportokból válogatva (pl. táncnóta, szerelmi dal, búcsúzó dal, keserves). Más népek dalai (pl. francia, német, szlovák, népdalok, más földrészek népzenéje, afroamerikai zene). 4-5 dallam Zongorakíséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai. Többszólamúság: kánonok, Bárdos, Kodály könnyű kétszólamú gyakorlatainak megszólaltatása. Példák a populáris zenéből. 4-5 dallam A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, vers megzenésítések irodalmi alapja. Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti nyelven.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A jazz énekes műfajai, beat, pop, rock zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamalkotási készség továbbfejlesztése, formaérzék alakítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Zenei reprodukálás, esetlegesen önálló rögtönzés, ritmusalkotás, dallamalkotás.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok és dallam alkotása és reprodukálása.	Matematika: absztrakt gondolkodás

Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció, szinkópálás. Dallam: hétfokú hangsorok blues skála megismertetése. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel. Pl.: szekvencia alkotása), megkezdett dallam folytatása, (pl. kérdés és felelet rögtönzése).	fejlesztése. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmuselemek elnevezése, tempóváltások, ütemváltások elnevezései. hangsorok nevei, kérdés-felelet a zenében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újra alkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének követése alapján.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: az ismert ütemfajták használata. Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: tanult hangközök megnevezése, reprodukálása	Matematika: törtek. Alkotómunka, Kreativitás fejlesztése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A zenei jelrendszer ritmikai és dallami elnevezései.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, egyre hosszabb idejű odafigyelést igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák (fegyelem, elfogadás, figyelem, türelem)fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok bővítése A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. A 20. sz. különböző stílusirányzatainak bemutatása egy-egy művön keresztül. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése, a különleges előadói megoldások előtérbe helyezésével. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: önálló ismeretszerzés, gyűjtőmunka irányítása, kapcsolódva más műveltségi területekhez.	Magyar: középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. Történelem: zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. Idegen nyelvek: énekes művek eredeti nyelven. Erkölcstan: erkölcsi üzenetek. Vizuális kultúra: stíluskorszakok és stílusirányzatok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével, a klasszikus és az igényes könnyűzene befogadásának erősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése. A jazz műfajaiból válogatás, a könnyűzene műfajaiból válogatás. A rockopera, filmzene jelenléte a 20. században. A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése. A meghallgatott szemelvények felismerése. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).	Magyar nyelv és irodalom: romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. Vizuális kultúra: művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	táncjáték, kamarazene, jazz, rock, beat, pop, rockopera, filmzene.

Ajánlott zenehallgatási anyag
A felsorolás ajánlásokat tartalmaz.
Európán kívüli kultúrák népzenéje
Debussy: Gyermekkuckó
Maurice Ravel: Bolero
Erik Satie: Gymnopedie No. 1.
Bartók Béla: Divertimento, BB 118, 1. tétel.
Kodály Zoltán: Székelyfonó – Görög Ilona balladája

Igor Sztravinszkij: A katona története (Histoire du soldat) – elbeszélésre, játékra és táncra
John Cage: 4’33”
Ligeti György: Atmosphères, Lux aeterna
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete (Threnody for the Victims of Hiroshima)
Benjamin Britten: Variációk és fúga egy Purcell-témára (The Young Person’s Guide to the Orchestra: Variations and Fugue on a Theme of Henry Purcell), op. 34
Andrew Lloyd Webber valamely művének részlete
Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az énekes anyagból legalább15 dalt és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük. Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat tanári irányítással szolmizálva olvassák. Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten. A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 20 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.

9-10. évfolyam

Az ének-zene tantárgy 9–10. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák fejlesztésében pedig a következőket képes támogatni: esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás.
Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (énekes néphagyomány felelevenítése, projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi-egyházi ünnepeken való aktív részvétel, osztályéneklési verseny, osztályindulók éneklése, „ki mit tud” stb.).
A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, a kerettantervben ajánlott művek közül inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

9. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények, az azok elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése, a motivált és örömteli éneklés kialakítása. A népdalkincs további bővítése. A dalanyag kiválasztásában irányadó az érettségi követelmény.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar népzene és történeti dallamok - válogatás az alábbi témákból összesen 5-6 dal: régi rétegű és új stílusú népdalok, jeles napok dalai, keservesek, balladák, zsoltár típusú népdalok más népek dalai. Zeneirodalmi szemelvényekből, a megismert stíluskorszakból 2-3 dal, vagy dalrészlet, (összességében 5-6 dal)vagy néhány rövid zenei téma éneklése tiszta intonációval, az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról. A válogatás az alábbi témakörökből történhet: gregorián, reneszánsz, barokk, Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális művek előadása, vagy hangszeres művek, témáinak éneklése a zenehallgatás anyagából válogatva, igazítva a tervezést a csoport zenei képzettségéhez.	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövegének értelmezése, költői eszközök megfigyelése a zenei alkotásokban, magyar népballadák, Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel.

A katolikus szentmise dallamainak megszólaltatása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: jeles napok, ballada, sirató, egyházzene (zsoltár, korál, népének,); világi zene (trubadúrének, ungaresca), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése, ritmus-és dallamvisszhang, ritmus- és dallamfelismerés, memorizálási gyakorlatok, ritmuslánc, dallamlánc alkotása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül történő személyiségfejlesztés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Ritmus, metrum: Egyszerű és összetettebb metrumokhoz kapcsolódó imitációs és improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel. Dallam: Szövegalkotás egyszerűbb, ismert dallamra, jellegzetes ritmusokra, dallamalkotás egyszerű szövegre. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőkészség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt. Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotása, osztinató, dudabasszus. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.	Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás egyszerű dallamra, vers megzenésítése, szöveg hangsúlyok, prozódia. Matematika: absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei ritmikán és formákon keresztül. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű és összetett ritmusok, metrumfajták, szimmetrikus és aszimmetrikus hangsúlyozás, egyszerű dallamalkotás, homofónia, polifónia,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei kottaírásról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A zenei lejegyzés változásai. A neuma és a kulcsok megismerése az ötvonalas rendszertől eltérő notációk: tabulatúra, csak tájékoztatási szinten. Ritmikai elemek: metrum, tempó, Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése, tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából. Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.	Vizuális kultúra: vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	neuma, notáció, ritmus, partitúra, előadási jelek, előadási módok elnevezései,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zene rendszerezésének különböző szempontjainak megismertetése a zenei klasszicizmus koráig (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció) A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével a zenei klasszicizmus koráig. Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata, A zene funkciói (művészi zene – szórakoztató zene, liturgia, önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömének kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek). Csoportos műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás (művészi érték – giccs). Népzene és műzene kapcsolatai, Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a liturgiában, zene a főúri rezidenciákon, polgárosodás hatása a zenére, nemzetállamok kialakulása és a zene, koncerttermek, operaházak. Idegen nyelvek: énekes zene idegen nyelven. Informatika: információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, szerkesztési és műfaji fogalmak a korszakokra lebontva,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló véleménykifejtés alapján a zeneművek közös	

	elemzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése. Népzene: Népdal, a népi hangszerek, népies műdal. Műzene: Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál). Barokk hangszeres műfajok és az opera kialakulása (basso continuo, monódia, fúga, korál, passió, concerto) XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lőcsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából). Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven. filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, a hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával.	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai, humor. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a liturgiában, zene a főúri rezidenciákon, polgárosodás hatása a zenére. Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: zenei információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegyek, műfajok, szerkesztési módok a korszakokra lebontva.

Ajánlott zenehallgatási anyag
Népdalok, népi hangszerek hangjai, nemzetiségek zenéje, népies műdal, verbunkos zene.
Klasszikus zenei anyag:
Gregorián ének (pl. Dies irae sequentia, Ave Maria himnusz, Ut queant laxis).
Reneszánsz kórusművek, misék,
Victoria: Ave Maria
Palestrina: Missa Papae Marcelli,
Lasso: Eco
Johann Sebastian Bach: János passió.
Johann Sebastian Bach: d-moll toccata és fúga, BWV 565.
Georg Friedrich Händel: Júdás Maccabeus – oratórium, részletek.
Joseph Haydn: Vonósnégyesek, Op. 76, Hob. III:75–80.

Wolfgang Amadeus Mozart egy választott operájának részletei
Ludwig van Beethoven: IX. (d-moll) szimfónia, Op. 125. – zárótétel.

10. évfolyam
Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Az előző évben megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar népzene és történeti dallamok - válogatás az alábbi témákból összesen 5-6 dal: régi rétegű és új stílusú népdalok, virágénekek, diákdalok, verbunkos dallamok. népies műdalok más népek dalai. Zeneirodalmi szemelvényekből, a megismert stíluskorszakból 2-3 dal, vagy dalrészlet, (összességében 5-6 dal)vagy néhány rövid zenei téma tiszta éneklése A válogatás az alábbi témakörökből történhet:	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika.

zenei romantika, XX. századi dallamok populáris dalok. Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális és hangszeres művek, kánonok, témái a zenehallgatás anyagából válogatva. Katolikus szentmise dallamainak éneklése.	Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: népies műdal, verbunk, csárdás; romantikus dal, szórakoztató zene dalai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.	

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ritmus, metrum: Egyszerű és összetettebb metrumokhoz kapcsolódó imitációs és improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel. Dallam: Szövegalkotás egyszerűbb, ismert dallamra, jellegzetes ritmusokra, dallamalkotás egyszerű szövegre. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőkészség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt. Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotása, osztinató, dudabasszus. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.	Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia. Idegen nyelvek: idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából. Matematika: absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztésmódok, Metrumfajták, (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szabályos és szabálytalan hangsúlyozás. Prozódia. Hangközök, hangzatok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában és az előző évben megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek,	

	zenei ismeretek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A zenei lejegyzés változásai. A neuma és a kulcsok megismerése az ötvonalas rendszertől eltérő notációkról információs szinten. Ritmikai elemek, metrum, tempó: Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése, tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából. Harmóniai elemek: Egyszerű harmóniai változás megfigyeltetése. dúr-moll, tonika-domináns, Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.	Vizuális kultúra: vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Partitúra, notáció, tánctípus, beat, swing, ritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zene rendszerezése szempontok szerint (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció,) A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel. Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (pl.: zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés – improvizáció, A ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömének kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek). Csoportos műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás (művészi érték – giccs). Különböző zenei stílusok kapcsolódási pontjai.	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra:

Jazzhangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, bigband. Egy zeneműrészlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).	önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, abszolút zene – programzene, komolyzene – populáris zene, tánczene, alkalmazott zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zeneű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló elemzés, vélemény kifejtése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Népzene: Népdal, hangszeres népzene, népies műdal. Műzene: Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés). A századforduló és a XX. század zenéje – a stílusegység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene). Korunk zenéje a második világháborútól napjainkig. A klasszikus zenén túl, válogatás az alábbi anyagból: a jazz fontosabb műfajai a kezdetektől napjainkig, a beat és a klasszikus rock, a zenés színház – rockopera, a szórakoztató zene műfajai, filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai. Hangversenylátogatás.	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai,. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak. Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: zenei információgyűjtés az internet segítségével).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegy, műfaj.

Ajánlott zenehallgatási anyag
Klasszikus zenei anyag
Népdalok, hangszeres népzene, nemzetiségek zenéje, népies műdal, verbunkos zene.
Romantikus szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák).
Franz Schubert: Téli utazás (Winterreise) D. 911– részletek.
Franz Schubert: Erlkönig, Op. 1. D. 328.
Erkel Ferenc: Bánk bán – részletek.
Robert Schumann: Dichterliebe, Op. 48. – részletek.
Liszt Ferenc: Velence és Nápoly, in: Vándorévek II. kötet (Années de pélerinage II.).
Giuseppe Verdi: Nabucco – Rabszolgák kórusa.
Wagner, Richard: A nürnbergi mesterdalnokok (Die Meistersinger von Nürnberg) – nyitány
Claude Debussy: Clair de lune (Holdfény).
Maurice Ravel: Bolero.
Carl Orff: Carmina Burana.
Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus.
Kurtág György: Négy dal Pilinszki János verseire
Arvo Pärt: Magnificat.
Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians).
Eötvös Péter: Mese (1968), Tücsökzene (1970).

Populáris zenei szemelvények: ajánlás a kerettantervben, abból szabadon választható.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók az énekes anyagból 20 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan. Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is. Egyszerűbb többszólamú kórusművek, vagy azok részleteit, kánonokat csoportosan énekelnek. A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket. A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket felismerik és értelmezik, tanári segítséggel reprodukálják. Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni. A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak. A tanulók több zenei stílust, korszakot, zeneművet megismernek (min. 10 alkotás). Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban. A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni. Különbséget tudnak tenni világi zene, egyházzene, szórakoztató zene,

	alkalmazott zene, programzene között. A két év során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján megismerik a zenei stílusok jellemzőit, kronologikus és műfaji rendszer alakul ki az eddig megszerzett és ebben az időszakban kiegészített zenei ismeretekben.

Kazincbarcika, 2020. június 24.

Készítette:
Molnárné Marczis Erzsébet
ÉNEK-ZENE

A változat
9-10. évfolyam

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömével, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.
Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül. Az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzenén és igényes műzenén alapul.

A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.
A feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzenénk és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka az iskolában, vagy az iskolán kívül megszerzett zenei gyakorlatra épülhet, amely ösztönözheti őket énekkarokban és házizenélésen való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene órán a elsősorban nem ismeretszerzésre törekszünk, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok átadására.

Az ének-zene tanítása specifikuma, hogy a tanítás során a fejlesztési célok nem válnak el élesen az órakeret által jelölt tananyagegységekre. Minden órán sor kerül a különböző kompetenciák fejlesztésére. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, összetett módon jelennek meg. A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése a közoktatás gyakorlatában természetesen átfedik egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja.

Az ének-zene tantárgy 9–10. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák fejlesztésében pedig a következőket képes támogatni: esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás.
A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, a kerettantervben ajánlott művek közül inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Tárgyi feltételek
Szaktanterem pianínóval vagy zongorával, a mozgáshoz alakítható tanterem, ötvonalas tábla, ritmushangszerek, jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, számítógép internet kapcsolattal, hangtár.

9. évfolyam

Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények, az azok elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése, a motivált és örömteli éneklés kialakítása. A népdalkincs további bővítése. A dalanyag kiválasztásában irányadó az érettségi követelmény.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar népzene és történeti dallamok - válogatás az alábbi témákból összesen 5-6 dal: régi rétegű és új stílusú népdalok, jeles napok dalai, keservesek, balladák, zsoltár típusú népdalok más népek dalai. Zeneirodalmi szemelvényekből, a megismert stíluskorszakból 2-3 dal, vagy dalrészlet, (összességében 5-6 dal)vagy néhány rövid zenei téma éneklése tiszta intonációval, az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról. A válogatás az alábbi témakörökből történhet: gregorián, reneszánsz, barokk, Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális művek előadása, vagy hangszeres művek, témáinak éneklése a zenehallgatás anyagából válogatva, igazítva a tervezést a csoport zenei képzettségéhez. A katolikus szentmise dallamainak megszólaltatása.	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövegének értelmezése, költői eszközök megfigyelése a zenei alkotásokban, magyar népballadák, Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: jeles napok, ballada, sirató, egyházzene (zsoltár, korál, népének,); világi zene (trubadúrének, ungaresca), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése, ritmus-és dallamvisszhang, ritmus- és dallamfelismerés, memorizálási gyakorlatok, ritmuslánc, dallamlánc alkotása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül történő személyiségfejlesztés.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Ritmus, metrum: Egyszerű és összetettebb metrumokhoz kapcsolódó imitációs és improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel. Dallam: Szövegalkotás egyszerűbb, ismert dallamra, jellegzetes ritmusokra, dallamalkotás egyszerű szövegre. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőkészség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt. Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotása, osztinátó, dudabasszus. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.	Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás egyszerű dallamra, vers megzenésítése, szöveg hangsúlyok, prozódia. Matematika: absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei ritmikán és formákon keresztül. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű és összetett ritmusok, metrumfajták, szimmetrikus és aszimmetrikus hangsúlyozás, egyszerű dallamalkotás, homofónia, polifónia,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei kottaírásról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A zenei lejegyzés változásai. A neuma és a kulcsok megismerése az ötvonalas rendszertől eltérő notációk: tabulatúra, csak tájékoztatási szinten. Ritmikai elemek: metrum, tempó, Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése, tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából. Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.	Vizuális kultúra: vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	neuma, notáció, ritmus, partitúra, előadási jelek, előadási módok elnevezései,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zene rendszerezésének különböző szempontjainak megismertetése a zenei klasszicizmus koráig (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció) A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével a zenei klasszicizmus koráig. Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata, A zene funkciói (művészi zene – szórakoztató zene, liturgia, önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömének kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek). Csoportos műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás (művészi érték – giccs). Népzene és műzene kapcsolatai, Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a liturgiában, zene a főúri rezidenciákon, polgárosodás hatása a zenére, nemzetállamok kialakulása és a zene, koncerttermek, operaházak. Idegen nyelvek: énekes zene idegen nyelven. Informatika: információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, szerkesztési és műfaji fogalmak a korszakokra lebontva,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló véleménykifejtés alapján a zeneművek közös	

	elemzése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése. Népzene: Népdal, a népi hangszerek, népies műdal. Műzene: Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. Középkor és reneszánsz – az egyszólamúságból a többszólamúság első virágkoráig (gregorián, reneszánsz műfajok: motetta, madrigál). Barokk hangszeres műfajok és az opera kialakulása (basso continuo, monódia, fúga, korál, passió, concerto) XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lőcsei kézirat, Vietórisz-kódex anyagából). Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta elvű formai építkezés, kamarazene, szimfónia, opera buffa), Haydn, Mozart, Beethoven. filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai. A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése, a hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával.	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai, humor. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a liturgiában, zene a főúri rezidenciákon, polgárosodás hatása a zenére. Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: zenei információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegyek, műfajok, szerkesztési módok a korszakokra lebontva.

Ajánlott zenehallgatási anyag
Népdalok, népi hangszerek hangjai, nemzetiségek zenéje, népies műdal, verbunkos zene.
Klasszikus zenei anyag:
Gregorián ének (pl. Dies irae sequentia, Ave Maria himnusz, Ut queant laxis).
Reneszánsz kórusművek, misék,
Victoria: Ave Maria
Palestrina: Missa Papae Marcelli,
Lasso: Eco
Johann Sebastian Bach: János passió.
Johann Sebastian Bach: d-moll toccata és fúga, BWV 565.
Georg Friedrich Händel: Júdás Maccabeus – oratórium, részletek.
Joseph Haydn: Vonósnégyesek, Op. 76, Hob. III:75–80.

Wolfgang Amadeus Mozart egy választott operájának részletei
Ludwig van Beethoven: IX. (d-moll) szimfónia, Op. 125. – zárótétel.

10. évfolyam
Heti óraszám: 1 óra
Éves óraszám: 36 óra

Témakörök	Órakeret
Zenei reprodukció	
Éneklés	13
Generatív tevékenység - Kreatív zenei tevékenység	4
Felismerő kottaolvasás	3
Zenei befogadás	
Befogadói kompetenciák	4
Zenehallgatás	12
Összesen:	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Az előző évben megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar népzene és történeti dallamok - válogatás az alábbi témákból összesen 5-6 dal: régi rétegű és új stílusú népdalok, virágénekek, diákdalok, verbunkos dallamok. népies műdalok más népek dalai. Zeneirodalmi szemelvényekből, a megismert stíluskorszakból 2-3 dal, vagy dalrészlet, (összességében 5-6 dal)vagy néhány rövid zenei téma tiszta éneklése A válogatás az alábbi témakörökből történhet: zenei romantika, XX. századi dallamok populáris dalok. Egyszólamú és egyszerűbb szerkezetű többszólamú világi és egyházi vokális és hangszeres művek, kánonok, témái a zenehallgatás anyagából válogatva. Katolikus szentmise dallamainak éneklése.	Magyar nyelv és irodalom: verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika. Idegen nyelvek: más népek dalai eredeti szöveggel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: népies műdal, verbunk, csárdás; romantikus dal, szórakoztató zene dalai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.	

Ismeretek, fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Ritmus, metrum: Egyszerű és összetettebb metrumokhoz kapcsolódó imitációs és improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel. Dallam: Szövegalkotás egyszerűbb, ismert dallamra, jellegzetes ritmusokra, dallamalkotás egyszerű szövegre. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása, a zenei kifejezőkészség eszközeinek bemutatásával, klasszikus és populáris műfajokban egyaránt. Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotása, osztinató, dudabasszus. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.	Magyar nyelv és irodalom: szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveg hangsúlyok, prozódia. Idegen nyelvek: idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából. Matematika: absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztésmódok, Metrumfajták, (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szabályos és szabálytalan hangsúlyozás. Prozódia. Hangközök, hangzatok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, nélkülözhetetlen zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában és az előző évben megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A zenei lejegyzés változásai. A neuma és a kulcsok megismerése az ötvonalas rendszertől eltérő notációkról információs szinten. Ritmikai elemek, metrum, tempó: Táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése, tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából. Harmóniai elemek: Egyszerű harmóniai változás megfigyeltetése. dúr-moll, tonika-domináns, Vokális és hangszeres partitúrák megismerése a zenehallgatás kottakép követésével, témák azonosításával, előadói jelek és az előadási mód megfigyelésével.	Vizuális kultúra: vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Partitúra, notáció, tánctípus, beat, swing, ritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zene rendszerezése szempontok szerint (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció,) A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel. Az alkotás – zenei reprodukció – befogadás viszonya (pl.: zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés – improvizáció, A ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. A felfedezés örömének kialakítása a folyamatos tanári tartalomközlés helyett (zeneszerzők, életutak, életművek). Csoportos műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás (művészi érték – giccs). Különböző zenei stílusok kapcsolódási pontjai. Jazzhangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, bigband. Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás).	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: információgyűjtés az internet segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, abszolút zene – programzene, komolyzene – populáris zene, tánczene, alkalmazott zene.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló elemzés, vélemény kifejtése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Népzene: Népdal, hangszeres népzene, népies műdal. Műzene: Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. Romantika – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás, az érzelmek szélsőséges megjelenítése, miniatűr kompozíciók és monumentalitás – formai és dallami jellemzők: szabad formák, kromatikus dallamalkotás, díszítés). A századforduló és a XX. század zenéje – a stílusegység felbomlása, új zenei irányzatok (impresszionizmus, verizmus, dodekafónia, avantgárd, experimentális zene, expresszionizmus, elektronikus zene). Korunk zenéje a második világháborútól napjainkig. A klasszikus zenén túl, válogatás az alábbi anyagból: a jazz fontosabb műfajai a kezdetektől napjainkig, a beat és a klasszikus rock, a zenés színház – rockopera, a szórakoztató zene műfajai, filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai. Hangversenylátogatás.	Magyar nyelv és irodalom: a műzene irodalmi kapcsolódásai,. Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak. Idegen nyelvek: zenehallgatási anyag idegen nyelven. Vizuális kultúra: önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Informatika: zenei információgyűjtés az internet segítségével).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegy, műfaj.

Ajánlott zenehallgatási anyag
Klasszikus zenei anyag
Népdalok, hangszeres népzene, nemzetiségek zenéje, népies műdal, verbunkos zene.
Romantikus szerzők nemzeti táncai (Chopin, Brahms, Dvořák).

Franz Schubert: Téli utazás (Winterreise) D. 911– részletek.
Franz Schubert: Erlkönig, Op. 1. D. 328.
Erkel Ferenc: Bánk bán – részletek.
Robert Schumann: Dichterliebe, Op. 48. – részletek.
Liszt Ferenc: Velence és Nápoly (Venezia e Napoli), in: Vándorévek II. kötet (Années de pélerinage II.).
Giuseppe Verdi: Nabucco – Rabszolgák kórusa.
Wagner, Richard: A nürnbergi mesterdalnokok (Die Meistersinger von Nürnberg) – nyitány
Szergej Rahmanyinov: Vocalise, Op. 34, No. 14.
Claude Debussy: Clair de lune (Holdfény).
Maurice Ravel: Bolero.
Carl Orff: Carmina Burana.
Bartók Béla: Divertimento, BB 118, 1. tétel.
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus.
Conlon Nancarrow: Etüdök gépzongorára (Studies for prepared player piano).
Kurtág György: Négy dal Pilinszki János verseire
Arvo Pärt: Magnificat.
Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians).
Eötvös Péter: Mese (1968), Tücsökzene (1970).

Populáris zenei szemelvények: ajánlás a kerettantervben, és szabadon választható.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók az énekes anyagból 20 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan. Képesek néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézésére egy-egy témán, műfajon, stíluskörön belül is. Egyszerűbb többszólamú kórusművek, vagy azok részleteit, kánonokat csoportosan énekelnek. A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezés, a forma, a műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket. A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket felismerik és értelmezik, tanári segítséggel reprodukálják. Képesek a műalkotások üzenetét felismerni, a bennük megjelenő sors- és magatartásmintákat értelmezni, gondolatiságukat, morális és humánus tartalmukat megérteni. A kiemelkedő zenei műalkotások megismerése által korunk kulturális sokszínűségében eligazodnak. A tanulók több zenei stílust, korszakot, zeneművet megismernek (min. 10 alkotás). Tudnak tájékozódni a legfontosabb műfajokban és a stíluskorszakokban. A műveket kontextusba helyezve képesek saját élményeket is felidézni, választásaikat meg tudják indokolni. Különbséget tudnak tenni világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, alkalmazott zene, programzene között. A két év során az áttekintést segítő különböző szempontok alapján

	megismerik a zenei stílusok jellemzőit, kronologikus és műfaji rendszer alakul ki az eddig megszerzett és ebben az időszakban kiegészített zenei ismeretekben.

Vizuális kultúra helyi tanterv 7-10. évfolyamnak

Témakör neve	Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalmak	Óra-szám
7. évfolyam: heti 1 óra, összesen: 36 óra			
1. Vizuális művészeti jelenségek - Alkotások, stílusok	Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok megfigyelése, elemzése (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) és felhasználása az alkotás során.	képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv	6
2. Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése. Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése (pl. tabló, prezentáció) egyénileg vagy csoportmunkában. A gyűjtemények bemutatása, vitatható műalkotások kapcsán az érvelés gyakorlása. Példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva önálló alkotómunka más elvont fogalom megjelenítése céljából.	Vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr	5
3.Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl.	címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner,	4

	storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.	kameraállás, kameramozgás	
4. Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival, (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései). A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének és kezdeti animációs filmek technikatörténeti hátterének megismerése után (pl. Muybridge, Lumiere, Funny faces) stop motion típusú animációs kisfilmek készítése csoportban.	állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva, axonometria	5
5.Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	Példák alapján a nyomtatott és online sajtó tervezésekor (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang-és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában. Nem vizuális információk (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása (pl. rajz, festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, „hangulathőmérő”).	verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés	6

6.Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.	metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus	4
7.Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	Példák alapján épített terek, téri helyzetek (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének (pl. 2D és 3D) lehetőségeivel kísérletezve (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz „rekonstrukció”). A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása (pl. térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétgyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.	építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései	6
Összesen:			36 óra
8. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36 óra			
1. Vizuális művészeti jelenségek - Alkotások, stílusok	Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, térség, mű célja) szerint. Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció).	képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv	6

2. Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	Adott alkotó, vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj, vagy médiumcsere, életműbe illő „hamisítvány" kreálása, öltözet kollekció tervezése) Adott látvány, tárgy együttes vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. Matisse: Csendélet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus,) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot) A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotásainak megismerése (Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.), egy-egy alkotáshoz televíziós műveltségi vetélkedők stílusában változatos tesztkérdések írása egyénileg vagy csoportban. Egyéni felkészülés után a vetélkedő eljátszása	Vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr	6
3.Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	Példák alapján a technikai képalkotó, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.	címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner, kameraállás, kameramozgás	4
4. Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	A tér, térbeliség (pl. kórházi folyosó, vágyott szoba, metróállomás) ábrázolása az egy iránypontos perspektíva szabályaival. Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel,	állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis, perspektíva,	4

	műalkotások szereplőivel). A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása szögletes testek rajzi megjelenítésében. Egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások (pl. Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei) szerkezeti elvének megfigyelése után változatok önálló alkotása.	axonometria	
5.Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	Különböző helyzetekben (tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához (pl. tabló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció). Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).	verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrítés	6
6.Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	Személyes tárgyak (pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet) elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel (pl. stíluslap, divatrajz). Lakóhelyének (vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének) jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban (pl. festett	metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus	6

	faldekoráció tervezése a kiindulásként használt magyar tájegység közösségi tere, épülete számára).		
7.Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	Személyes tárgy (pl. fülhallgató, toll, telefontok) áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.	építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései	4
Összesen:			36 óra
9. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36 óra			
1. Korszak, stílus, műfaj	Adott vagy választott – vizuális művészet által is feldolgozott – problémák, jelenségek (pl. személyes, környezeti, tudományos, társadalmi, művészeti) önálló feldolgozása és tudatos, vizuális jellegű bemutatása (pl. prezentáció, hagyományos tabló, táblaképpel kísért kiselőadás) a szakszerű kutatás lépéseinek érvényesítésével (pl. cél megfogalmazása, információgyűjtés, beleértve a felhasznált forrás megjelenítését, elemzés, szelektálás, lényegkiemelés). A probléma/téma megfelelő, hatásos bemutatása érdekében az optimális műfaj, stílus, kifejezési eszköz megválasztása, tervezett felhasználása, csoportmunkában is	interaktív mű, parafrázis, művészi hatás	7
2. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet	A személyes érdeklődésben jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretek által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel A XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásainak (Szervátius Tibor, Schaar Erzsébet, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Melocco Miklós és Kovács Margit munkái) megismerése anyaghasználat és kifejezés	koncepció, önreflexió/ társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet	5

	tekintetében. Összefüggések keresése a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában Szabad kísérletezés elvont tartalmak megjelenítésére önállóan tervezett anyaghasználattal alkotott plasztikus mű létrehozásával		
3. A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás	Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél továbbgondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő szereplők szemszögéből, antireklám/antikampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés), mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében csoportmunkában	média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípia, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság	4
4. Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség	Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is Választott, személyes tartalmakat bemutató online megjelenések (pl. blog, vlog, személyes profil közösségi médiában) elemzése vizualitás és tartalomszervezés (pl. kép és szöveg aránya, menürendszer/címek és tartalmak megfelelése, színek kommunikációs funkciója, interaktivitás, hipertextualitás) szempontjából, és a tapasztalatok bemutatása és megvitatása egyénileg vagy csoportmunkában	újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság	4
5. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás	Az építészettörténet különböző korszakaiból (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) választott példák	térszervezés, design, divat, identitás, brand, designgondolkodás	8

	összehasonlító vizsgálata, csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. funkció, szerkezet, építőanyag, térlefedés, tömeg, homlokzattagolás), a tapasztalatok különböző játékos vizuális megjelenítésével (pl. gyors szabadkézi rajz, alaprajz rekonstruálása, makett készítése) Az organikus építészet célkitűzéseinek és formanyelvének (Le Corbusier, Hundertwasser, Gaudi) megfigyelése után valós vagy fiktív gyárépület rajzának kreatív, funkcióváltoztató átalakítása rajzban Kós Károly, Makovecz Imre és Csete György munkásságának megismerése után közösségi tér és környezetének megtervezése organikus szemlélettel. A tervek alapján makett készítése szabadon választott anyag- és eszközhasználattal		
6. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya	Lokális vagy globális környezeti problémára (pl. természet, levegő, víz, fény, közlekedés, fogyasztói szemlélet, nagyvárosi lét, civilizációs fenyegetettség) reflektáló alkotás, produktum (pl. köztéri alkotás, akció, interaktív tér, esemény, szerkezet, közösségi médium kampány, installáció) tervének, makettjének létrehozása. A tervek megfelelő elkészítése érdekében a választott probléma (pl. vízpocsékolás, ballagók lufieregetése, szemetes járda, buszmegálló-rongálás), helyszín (pl. település, köztér, parkoló, víztorony, iskola) és az ideális megjelenítés eszközeinek (pl. eseményművészet, reklám, látvány, hang, filmnyelvi eszközök) tanulmányozása, felmérése egyénileg és csoportmunkában A történeti korok és a modern társadalmak környezetalakítási jellemzőinek mérlegelő felhasználásával, esztétikai és funkcionális szempontok érvényesítésével saját, közvetlen	fenntartható fejlődés, személyes/ közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimál tér	8

	környezetben megoldásra váró környezeti problémák (pl. kocogók, futók számára megfelelő hely, szemétgyűjtés, -tárolás, csomagolóanyagok mennyiségének csökkentése) megoldásához tervek, koncepciók elkészítése, csoportmunkában is, a koncepció jól értelmezhető vizuális és szöveges bemutatásával		
Összesen:			36 óra
10. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36 óra			
1.Korszak, stílus, műfaj	Meglévő művészettörténeti tudás felhasználásával és célirányos megfigyelések, elemzések alapján reflektív alkotások létrehozása (pl. grafika, fotó, film, festmény, fotósorozat, kollázs), adott történelmi korok, korszakok jellemző problémáinak, jelenségeinek (pl. szabadság, érték, szakralitás, humánum, szülő-gyermek viszony, bűn, identitás, szépség) változását tükröző vizuális művészeti megjelenések megértése és mások számára is érthető bemutatása érdekében, mindezt csoportmunkában is Egy választott művészettörténeti korszakra, stílusirányzatra (pl. gótika, reneszánsz, barokk, realizmus, századforduló izmusai, op-art, pop-art, land-art, hiperrealizmus) jellemző probléma (pl. valósághoz, transzcendenshez, társadalmi vagy tudományos változásokhoz való viszony) kapcsán önálló információgyűjtés, a probléma, téma önálló értelmezése a vizualitás lehetőségeit is felhasználva (pl. fotósorozattal, poszterrel, prezentációval), reflektálva napjaink kifejezési nyelvére	képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv	6
2. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció,	A XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásainak (Szervátius Tibor, Schaar Erzsébet, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Melocco Miklós és Kovács Margit munkái) megismerése	koncepció, önreflexió/ társadalmi reflexió, posztmodern	7

személyes és társadalmi üzenet	anyaghasználat és kifejezés tekintetében. Összefüggések keresése a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában Szabad kísérletezés elvont tartalmak megjelenítésére önállóan tervezett anyaghasználattal alkotott plasztikus mű létrehozásával	jelenségek, kísérleti művészet	
3. A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információ feldolgozása	Egyszerű animációs technikák (pl. tárgymozgatás, papírkivágás, homokba rajzolás) felhasználásával változatos célokat következetesen szolgáló mozgókép (pl. reklámfilm, zenei klip, adott vers inspirálta filmetűd) elkészítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípia, eredeti megoldások, célközönség elérése) A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm	média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípia, célközönség/ célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság	4
4. Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség	A sztárjelenség kulturális hátterének elemző vizsgálata példák alapján, a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. fiktív szuperhős bemutatása különböző vizuális eszközökkel, szelfikészítés különböző kifejezési szándék érdekében, youtuber-témák gyűjtése különböző szempontok szerint, vlog készítése szokatlan/abszurd témában), a személyes célok következetes alkalmazása érdekében (pl. profilkészítés, kreatív „instasztori” készítése)	újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság	3
5. Design, divat, identitás – Tervezett	Személyes példák alapján az aktuális divatot és annak rövid távú változásait befolyásoló tényezők (pl. tárgyi	térszervezés, design, divat, identitás, brand,	8

környezet, azonosulás	környezet, fogyasztói szokások, társadalmi-gazdasági-kulturális háttér) elemző vizsgálata kreatív feladatokban (pl. stíluslap készítése, karakterteremtés adott szempontoknak megfelelően, fiktív brand tervezése adott cél érdekében) a saját identitás erősítése céljából A XIX-XX. századi magyar tárgykultúra egy-egy jellemző termékének, gyártójának (pl. Zsolnay épületkerámia, Hollóházi és Herendi porcelán, Csepel biciklik és motorkerékpárok, Ikarusz busz, Kandó mozdony, Ganz gépgyártás, Tisza cipő) megismerése és társakkal való megismertetése prezentáció formájában. Az adott termék formatervezésében tetten érhető társadalmi vonatkozások, a forma és funkció viszonya, a termékek ikonikus jellegének, az e mögött álló okok, a kultúrkörben betöltött szerep bemutatása. A fentiekből választott témakör tárgyának értelmezése és alkotómunkában történő újrafogalmazása. A tervezett és létrehozott alkotásban saját korunk elvárásaira való reagálás	designgondolkodás	
6. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya	A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is A műemlékvédelem korszerű irányelveinek megismerése. A lakóhelyen vagy annak környékén található, felújításra váró épületről prezentáció tartása az épületet konzerváló vagy funkcióváltó átépítéssel kapcsolatban.	fenntartható fejlődés, személyes/ közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimál tér	8

Összesen:			36 óra

Mozgóképkultúra és médiaismeret helyi tanterv a 12. évfolyamnak

12. évfolyam: heti 1 óra, összesen 34 óra			
Témakör neve	Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalmak	óra-szám
1. A média fogalma és kifejezőeszközei: műfajok, eszközök, írott és elektronikus sajtó; a hír fogalma, típusai; a hírérték.	a média fogalmának értelmezése a média és a valóság viszonya problémájának felvetése: a média, mint közvetítő közeg dokumentáló, valóságközvetítő lehetőségeinek és szórakoztató természetének vizsgálata, elemzése a jellegzetes médiaműfajok ismertetése a hír és a hírérték fogalmának értelmezése, a hír szerkezeti felépítésének jellemzői a politikai, tudományos, közérdekű hírek és a bulvárhírek közötti különbségek és hasonlóságok vizsgálata	médium, média, tömegmédia, nyomtatott és elektronikus média, reprodukció és ábrázolás, dokumentum, fikció, tömegkommunikáció, nyilvánosság, közvélemény, közérdekűség, hír, hírfolyam;	3
2. A tömegkommunikáció fogalma, eszközei: nyilvánosság, hálózati kommunikáció, nonprofit és kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média szerepe; a tömegtájékoztatás eszközei, felelőssége; az online kommunikáció lehetőségei és veszélyei.	a tömegkommunikáció fogalmának ismertetése a közönségek, közösségek és fogyasztók, a közvélemény és a társadalmi nyilvánosság fogalmának vizsgálata a médiaszövegek által sugalmazott értelmezési keretek felismerése a médianyilvánosság sokszínűsége jelentőségének felismertetése a nonprofit, a kereskedelmi, a közszolgálati és a közösségi média jellemzőinek megismertetése a médiafogyasztás, a nézettség és a közönségarány fogalmának értelmezése	tömegkommunikáció, társadalmi nyilvánosság, közönségek, fogyasztók, közvélemény, nonprofit, kereskedelmi, közszolgálati és közösségi média, nézettség, közönségarány, műsorrend, online kommunikáció	3

3. Tudatos médiahasználat az egyén és a társadalom szempontjából: szellemi önvédelem, a kereskedelmi célú médiatartalmak kezelése – tudatos fogyasztói magatartás kialakítása; az információbiztonság, a közszféra és a magánszféra a médiában.	az internetnek, mint sajátos közvetítő közegnek a vizsgálata az internet vizsgálata azon szempontok alapján, amennyiben az nem lineáris és aktivitást követel meg a felhasználótól az önreprezentáció adta lehetőségek és veszélyek felismerési képességének kialakítása az online térhez kapcsolódó függőségek felismerése	internet, közvetítő közeg, bullying, gyűlöletbeszéd, kommunikáció, információ és dezinformáció, képernyőidő, digitális lábnyom;	2
4. A média társadalmi szerepe, használata: médiaetika, médiaszabályozás, információáramlás irányítása, a véleményformálás lehetőségei, feladatai.	a média társadalmi szerepeinek, fő funkcióinak megismertetése a médiaoptimizmus és médiapesszimizmus szemléletének, a nagy és a korlátozott hatások elméleteinek értelmezése annak vizsgálata, hogy mennyiben szabályozza a közönség, azaz a piac és mennyiben a törvényi szabályozás a média működését a média önszabályozásának vizsgálata a véleménynyilvánítás formáinak és etikájának vizsgálata, az algoritmikusok szerepének felismerése a közösségi médiahasználatban, az algoritmusok hatásainak értelmezése	médiatörvény, filmtörvény, algoritönszabályozás, médiaetika, közösségi médiahasználatot vezérlő algoritmusok, FOMO jelenség blogger, vlogger, YouTuber, influencer, kommentelés, véleménybuborék, visszhangkamara;	2
5. A mozgóképi közlésmód kifejezőeszközei; szövegépítkezés a hagyományos és az új médiában, képi eszközök a digitalizáció	a filmelbeszélés dramaturgiai egységeinek ismerete és alkalmazása a képkivágás, kameraállás és kameramozgás jelentésmódosító szerepének vizsgálata	montázs, filmelbeszélés, képkivágás, kameraállás, digitális kép;	6

előtt és most; az audiovizuális elemek esztétikai szerepe a művészi alkotásoknál és céljai a kereskedelmi célú tartalomszolgáltatásban.	a montázs jelentésteremtő funkciójának megismertetése mozgókép-szövegszerkesztési gyakorlatok a digitális képalkotás előnyeinek és hátrányainak áttekintése		
6. Kultúra és tömegkultúra: hatása az egyénre és a társadalomra; esztétikai minőség és a fogyasztói társadalom kölcsönhatása; jelenségek a médiában és a filmművészetben – sztárok, szerepek, sztereotípiák, életformák; a virtuális valóság.	a kultúra fogalmának értelmezése a civilizáció, a kultúra és a művészet fogalma közötti különbségek megértése a szerzői (magas vagy elit) illetve a műfaji (populáris vagy tömegkultúra fogalmának vizsgálata a fogyasztói társadalmat jellemző jelenségének, a giccsnek a megvitatása a mozgóképkultúrában annak vizsgálata, hogyan közvetít a média sztereotípiákat és életformákat a média „sztárcsináló” szerepének bemutatása a sztár, a celeb és az influencer fogalmának elválasztása	kultúra, civilizáció, művészet, magas- vagy elitkultúra, populáris vagy tömegkultúra, archetípus, kultúraközvetítés, szerzői és műfaji, giccs, sztár, celeb; influencer	8
7. A magyar film: alkotók és alkotások; a magyar filmművészet jelentősége és értékei a nemzeti kultúrában; a magyar film korszakai, sajátosságai; jeles magyar rendezők és színészek.	a magyar filmtörténet fő korszakainak és azok jellemzőinek ismertetése a magyar filmtörténet néhány kiemelkedő alkotásának és azok alkotóinak ismertetése a szerzői film és a közönségfilm szerepének áttekintése, megítélésének változása a magyar filmgyártás történetében a magyar filmek helyének és sikereinek ismertetése a nemzetközi filmgyártásban a magyar film helyének és szerepének ismertetése a	fikció és dokumentum, neorealizmus, modern film, Budapesti iskola, szerzői film, kísérleti film, közönségfilm, történelmi parabola, irodalmi adaptáció, filmszatíra, animációs film;	10

	nemzeti kultúrában		

Digitális kultúra
7–8. évfolyam

A digitális írástudás témaköreinek feldolgozása – az életkornak, ezáltal a magasabb absztrakciós szintnek, valamint a nagyobb közismereti tudásnak megfelelően – lehetővé teszi összetettebb problémák megoldását. Új elemként jelenik meg az adatok táblázatos elrendezése, vektorgrafikus ábrák beillesztése, valamint kitekintés a webes dokumentumok világába. A digitális írástudás alapjainak elsajátítását a 8. évfolyam végére lényegében lezárjuk.

A problémamegoldás fejlesztésében új témakörként jelenik meg a táblázatkezelés, amely alapszinten ugyan, de kerek egészet alkot. Az algoritmizálás, programozás témakörében a tanulók már csoportmunkában önállóan fejlesztenek blokkalapú programokat, megismerkednek az 5–6. osztályban tanulttól eltérő platformmal is. A 8. osztály végére a blokkprogramozás mint algoritmizálási, kódolási eszköz lezárásra kerül.

Témakör neve	Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalmak	Óraszám
7. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
Algoritmizálás és blokkprogramozás	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása Animáció, grafika programozása	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkozás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás	8

	Mozgások vezérlése Tesztelés, elemzés Az objektumorientált gondolkozás megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata		
Online kommunikáció	Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával	online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások	2
Robotika	Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével Szenzorok funkciói, paraméterei, használata Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során	robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus	4
Szövegszerkesztés	Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Mentés különböző formátumokba Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása	4
Bemutatókészítés	Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés	prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei,	4

	Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása	
Multimédiás elemek készítése	Kép, hang és video digitális rögzítése (képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés) és javítása Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba Feladatleírás, illetve minta alapján vektorgrafikus ábra készítése. Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek	képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika, görbék, csomópontok, csomópontműveletek	3
Táblázatkezelés	Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok	táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok	6
Az információs társadalom, e-Világ	Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése Az információ szerepe a modern társadalomban Információkeresési technikák, stratégiák, többszempontú keresés	e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom,	3

	A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai	adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség	
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben	adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés	2
Összesen:			36 óra
8. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
Algoritmizálás és blokkprogramozás	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás,	8

	kapcsolata Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása Animáció, grafika programozása Mozgások vezérlése Tesztelés, elemzés Az objektumorientált gondolkozás megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkozás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás	
Online kommunikáció	Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával	online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások	2
Robotika	Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével Szenzorok funkciói, paraméterei, használata Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során	robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus	4
Szövegszerkesztés	Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb	szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat	4

	Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Mentés különböző formátumokba Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása	
Bemutatókészítés	Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása	4
Multimédiás elemek készítése	Kép, hang és video digitális rögzítése (képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés) és javítása Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, szerkesztése és illesztése különböző típusú dokumentumokba Feladatleírás, illetve minta alapján vektorgrafikus ábra készítése. Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek	képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika, görbék, csomópontok, csomópontműveletek	3
Táblázatkezelés	Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút	táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése,	6

	cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok	függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok	
Az információs társadalom, e-Világ	Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése Az információ szerepe a modern társadalomban Információkeresési technikák, stratégiák, többszempontú keresés A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai	e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség	3
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben	adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár, kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok,	2

		etikus információkezelés	
Összesen:			36 óra
Összes óraszám 7-8. évfolyamon			72 óra

9–10. évfolyam

A 8. évfolyam végére a tanulók a digitális írástudás alapjainak elsajátítását lezárták. A 9–10. évfolyamon feladatunk a tanulók tudásának egy szintre hozása, felkészítése a középiskolában elvárt, a korábbinál bonyolultabb feladatok megoldására. Ugyancsak feladatunk az új környezetben a tanulók közötti együttműködés fejlesztése. A differenciált fejlesztés lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók egy-egy részterületen, egyéni érdeklődésüknek megfelelően elmélyültebb munkát végezzenek.
A programozás és algoritmizálás témaköreiben a tanulók új kihívással találkoznak. Míg korábban a blokkprogramozás segítségével gyakran közvetlenül vezéreltek eszközöket, most magasabb szintű absztrakciót igénylő feladatokat oldanak meg hagyományosnak nevezhető, azaz a programkód közvetlen beírását elváró fejlesztői környezetben. Célszerű a fejlesztői környezetet és a programozási nyelvet úgy megválasztani, hogy az lehetőséget adjon az elterjedt grafikus felületek alkalmazására, továbbá könnyen kezelhető és hiteles, azaz akár ipari környezetben is elterjedt legyen.

9. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírása egy lehetséges módjának megismerése Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása, tesztelése Az objektumorientált szemlélet megalapozása	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, sorozat, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás	16

	Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata		
Információs társadalom, e-Világ	Az információ megjelenési formái, jellemzői Az információhitelesség ellenőrzésének egyszerű módjai A személyes adatok védelmének fontosabb szabályai Személyhez köthető információk és azok védelme	adat, információ, csatorna, személyes adat, e-ügyintézés, e-személyi igazolvány, e-kereskedelem, e-szolgáltatások, elektronikus aláírás, álhír, lánclevél	2
Mobiltechnológiai ismeretek	A mobiltechnológia körébe tartozó eszközök ismerete Mobileszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása Mobileszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok használata Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés	mobiltechnológia, mobileszköz, alkalmazás, applikáció, alkalmazás telepítése, alkalmazás eltávolítása, kezelőfelület, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat	3
Szövegszerkesztés	Tipográfiai ismeretek Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése Adatok kezelése, szűrése, rendezése körlevél készítése céljából. Körlevél készítése Hosszú dokumentumok készítése, formázása. Élőfej és élőláb kialakítása, lábjegyzet, tartalomjegyzék létrehozása Más tantárgyhoz kapcsolódó feladatok	karakterformázás, bekezdésformázás, élőfej és élőláb, oldal elrendezése, stílus, sablon, körlevél, lábjegyzet, tartalomjegyzék, szakasztörés, hasáb	8
Számítógépes grafika	Digitális képek jellemzőinek és tárolásának megismerése A rasztergrafikus kép jellemzői: felbontás, színmélység Rasztergrafikus rajzolóprogram használata Színrendszerek, alakzatok színezése, átlátszóság, takarás, vágás Dokumentumszerkesztő program alakzataival ábra készítése minta vagy leírás alapján Rasztergrafikus és vektorgrafikus ábra tárolási módszerének ismerete	Rajzolóeszközök, színrendszerek, képfájlformátumok, felbontás, színmélység, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap, átlátszóság, takarás, vágás, elforgatás, eltolás, tükrözés,	10

	Alakzatok egymáshoz képest történő elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk Vektorgrafikus szerkesztőprogram használata Alakzatok rajzolása: rajzolóeszközök, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap Vektorgrafikus ábra elkészítése minta vagy leírás alapján Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése Alakzat tulajdonságainak módosítása: méret, szegély, kitöltés, feliratozás, átlátszóság, transzformációk: elforgatás, tükrözés Alakzatok egymáshoz viszonyított elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, eltolás, forgatás, csoportosítás, kettőzés, klónozás Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek Raszter- és vektorgrafikus ábrák konverziója Elemi műveletek 3D-s modellel	feliratozás, igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk, rasztergrafika, vektorgrafika, vonal, kör, ellipszis, sokszög, törött vonal, spirál, csillag, szín, színátmenet, vastagság, vonalvégződés, szaggatottság, csoportosítás, kettőzés, klónozás, csomópont, csomópontműveletek, 3D-s alakzat.	
Multimédiás dokumentumok készítése	Multimédia állományok manipulálása Az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása Más tantárgyak projektfeladatainak bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával	fénykép, video, hangállomány készítése; fotó-, hang-, video , multimédia-szerkesztő; digitális képfeldolgozás, -megosztás	3
Online kommunikáció	Az online kommunikáció jellemzői Az identitás kérdésének összetettebb problémái az online kommunikáció során Az online közösségek szerepe, működése	chat, online közösség, kisegítő lehetőségek (az operációs rendszerben), digitális identitás, önérvényesítés, tolerancia	3
Publikálás a világhálón	Egy webes tartalomkezelő rendszer önálló használata Webdokumentum szerkezetének és alapelemeinek ismerete Webdokumentum tartalmának és stílusának szerkesztési lehetőségei, szétválasztásuk jelentősége Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok, fájlformátumok	böngészőprogram, tartalomkezelő rendszer, weblap részei, weblap szerkezete, címsorok, bekezdések, felsorolások, táblázat, link, képek	10

	Az internetes publikálás módszereinek megismerése, szabályai Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása tartalomkezelő rendszerben Weblapkészítés HTML nyelven weblapszerkesztővel Stíluslap csatolása weblaphoz, és a benne lévő stílusok használata a dokumentum formázásához Összetett webdokumentum készítése	elhelyezése, stílusok, weblap szerkezeti elemek, weblap elemeinek formázása stílusokkal, szín és háttér beállítása, szövegformázás, táblázatok használata, hivatkozás készítése	
Táblázatkezelés	Adatok táblázatos elrendezése Adatok bevitele, javítása, másolása, formázása Szám, szöveg, logikai típusok. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása Számítási műveletek adatokkal, képletek szerkesztése Cellahivatkozások használata Függvények használata, paraméterezése Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel. Statisztikai függvények, feltételtől függő számítások, adatok keresése Más tantárgyakban felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Diagram létrehozása, szerkesztése	cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet, szöveg, szám- és logikai típus, számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum; relatív, vegyes és abszolút cellahivatkozás; saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, függvények egymásba ágyazása, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők	8
Adatbázis-kezelés	Strukturált adattárolás Adattípusok: szöveg, szám, dátum és idő, logikai Közérdekű adatbázisok elérése, adatok lekérdezése Szűrési feltételek megadása Hozzáférési jogosultság szerint adatlekérés, módosítás, törlés	adatbázis, adattábla, sor, rekord, oszlop, mező, adattípus, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; szűrés, szűrési feltétel, logikai	4

		műveletek; hozzáférési jogosultság	
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai; a károsító hatások csökkentése Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése A digitális eszközök főbb egységei Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei Operációs rendszer segédprogramjai Állomány- és mappatömörítés Digitális kártevők elleni védekezés Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, használata a csoportmunkában Állományok kezelése és megosztása a felhőben	ergonómia, periféria, kommunikációs eszközök; lokális, illetve hálózati fájl- és mappaműveletek; tömörítés, digitális kártevők és védekezés ellenük, mobileszközök operációs rendszere, felhőszolgáltatások, szinkronizálás, etikus információkezelés	4
Összesen:			72 óra
10. évfolyam: heti 1 óra, összesen 36			
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírása egy lehetséges módjának megismerése Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, sorozat, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás	8

	Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása, tesztelése Az objektumorientált szemlélet megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata		
Információs társadalom, e-Világ	Az információ megjelenési formái, jellemzői Az információhitelesség ellenőrzésének egyszerű módjai A személyes adatok védelmének fontosabb szabályai Személyhez köthető információk és azok védelme	adat, információ, csatorna, személyes adat, e-ügyintézés, e-személyi igazolvány, e-kereskedelem, e-szolgáltatások, elektronikus aláírás, álhír, lánclevél	2
Mobiltechnológiai ismeretek	A mobiltechnológia körébe tartozó eszközök ismerete Mobileszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása Mobileszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok használata Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés	mobiltechnológia, mobileszköz, alkalmazás, applikáció, alkalmazás telepítése, alkalmazás eltávolítása, kezelőfelület, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat	2
Szövegszerkesztés	Tipográfiai ismeretek Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése Adatok kezelése, szűrése, rendezése körlevél készítése céljából. Körlevél készítése Hosszú dokumentumok készítése, formázása. Élőfej és élőláb kialakítása, lábjegyzet, tartalomjegyzék létrehozása Más tantárgyhoz kapcsolódó feladatok	karakterformázás, bekezdésformázás, élőfej és élőláb, oldal elrendezése, stílus, sablon, körlevél, lábjegyzet, tartalomjegyzék, szakasztörés, hasáb	4
Számítógépes grafika	Digitális képek jellemzőinek és tárolásának megismerése A rasztergrafikus kép jellemzői: felbontás, színmélység Rasztergrafikus rajzolóprogram használata Színrendszerek, alakzatok színezése, átlátszóság, takarás, vágás		5

	Dokumentumszerkesztő program alakzataival ábra készítése minta vagy leírás alapján Rasztergrafikus és vektorgrafikus ábra tárolási módszerének ismerete Alakzatok egymáshoz képest történő elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk Vektorgrafikus szerkesztőprogram használata Alakzatok rajzolása: rajzolóeszközök, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap Vektorgrafikus ábra elkészítése minta vagy leírás alapján Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése Alakzat tulajdonságainak módosítása: méret, szegély, kitöltés, feliratozás, átlátszóság, transzformációk: elforgatás, tükrözés Alakzatok egymáshoz viszonyított elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, eltolás, forgatás, csoportosítás, kettőzés, klónozás Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek Raszter- és vektorgrafikus ábrák konverziója Elemi műveletek 3D-s modellel		
Multimédiás dokumentumok készítése	Multimédia állományok manipulálása Az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása Más tantárgyak projektfeladatainak bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával	fénykép, video, hangállomány készítése; fotó-, hang-, video , multimédia-szerkesztő; digitális képfeldolgozás, -megosztás	2
Publikálás a világhálón	Egy webes tartalomkezelő rendszer önálló használata Webdokumentum szerkezetének és alapelemeinek ismerete Webdokumentum tartalmának és stílusának szerkesztési lehetőségei, szétválasztásuk jelentősége Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok, fájlformátumok Az internetes publikálás módszereinek megismerése, szabályai Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása	böngészőprogram, tartalomkezelő rendszer, weblap részei, weblap szerkezete, címsorok, bekezdések, felsorolások, táblázat, link, képek elhelyezése, stílusok, weblap szerkezeti elemek, weblap	5

	tartalomkezelő rendszerben Weblapkészítés HTML nyelven weblapszerkesztővel Stíluslap csatolása weblaphoz, és a benne lévő stílusok használata a dokumentum formázásához Összetett webdokumentum készítése	elemeinek formázása stílusokkal, szín és háttér beállítása, szövegformázás, táblázatok használata, hivatkozás készítése	
Táblázatkezelés	Adatok táblázatos elrendezése Adatok bevitele, javítása, másolása, formázása Szám, szöveg, logikai típusok. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása Számítási műveletek adatokkal, képletek szerkesztése Cellahivatkozások használata Függvények használata, paraméterezése Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel. Statisztikai függvények, feltételtől függő számítások, adatok keresése Más tantárgyakban felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Diagram létrehozása, szerkesztése	cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet, szöveg, szám- és logikai típus, számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum; relatív, vegyes és abszolút cellahivatkozás; saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, függvények egymásba ágyazása, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők	4
Adatbázis-kezelés	Strukturált adattárolás Adattípusok: szöveg, szám, dátum és idő, logikai Közérdekű adatbázisok elérése, adatok lekérdezése Szűrési feltételek megadása Hozzáférési jogosultság szerint adatlekérés, módosítás, törlés	adatbázis, adattábla, sor, rekord, oszlop, mező, adattípus, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; szűrés, szűrési feltétel, logikai műveletek; hozzáférési jogosultság	4

Összesen:			36 óra
Összes óraszám 9-10. évfolyamon			108 óra

11. évfolyam

A 11. évfolyamon a digitális kultúra tantárgy oktatását jelentősen befolyásolja a tanulók továbbtanulási szándéka. Azoknak a tanulóknak, akik digitális kultúra tantárgyból közép- vagy emelt szinten érettségi vizsgát kívánnak tenni, fel kell készülniük az érettségi vizsga követelményrendszerére. Esetükben a tananyagot ez a követelményrendszer is befolyásolja, így például az ott elvárt elméleti ismeretek rendszerezett feldolgozása is szükséges. Másrészt a tanulók a gimnázium befejezése után vagy továbbtanulnak, vagy a munka világában helyezkednek el, így valamennyi gimnazista számára fontos azoknak a kompetenciáknak a fejlesztése, amelyeket a felsőoktatási intézmények vagy a munkahelyek a digitális eszközök alkalmazásának terén elvárnak.

Míg korábban a diákok kész, főleg weben át elérhető adatbázisokkal találkoztak, abból kértek le, módosítottak adatokat, addig a 11. évfolyamon új elemként jelenik meg a strukturált adatbázis-kezelés. A diákok olyan elemi adatbázis-kezelési feladatokkal ismerkednek meg, melyekkel jól szemléltethető nagy mennyiségű, strukturált adat tárolása, feldolgozása az információszerzés érdekében.

A 11. évfolyamon fontos szerepet kell kapniuk az olyan összetett problémák digitális eszközökkel történő megoldásának, amelyek akár egy munkahelyen, akár egy felsőoktatási intézményben végzett kutatómunka során felmerülnek. A tanulók egyre több olyan projektmunkát végeznek, amelyekben együttműködve egy valós, de az informatikától gyakran távol eső probléma feldolgozása során kell egyszerre többféle digitális eszközt és programot használniuk.

Témakör neve	Fejlesztési feladatok és ismeretek	Fogalmak	Óraszám
11. évfolyam: heti 2 óra, összesen 72			
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései. Szöveges specifikáció készítése A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek használata. Algoritmus leírása egy algoritmusleíró eszköz segítségével Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata Az elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése és használata Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, vektor, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, objektumorientáltság, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás,	20

	Egyszerű típusalgoritmus használata A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, feltételes ciklusok Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása Tesztelés, elemzés Objektumorientált szemlélet Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	hatékonyságvizsgálat	
Információs társadalom, e-Világ	Az információhitelesség ellenőrzésének összetett eljárásai A személyes adatokkal kapcsolatos etikai szabályok és törvényi előírások Az egyén és a közösség kapcsolata az információs társadalomban Az e-szolgáltatások főbb ismérvei	e-gazdaság, e-kereskedelem, e-közigazgatás, digitális állampolgárság, e-szolgáltatások, ügyfélkapu, GDPR, adatbiztonság, információvédelem	4
Mobiltechnológiai ismeretek	A mobileszközök kezelőfelületének használata, személyre szabása, egyedi igényekhez beállítása Mobileszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása Alkalmazások erőforrásigényének felmérése Mobileszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok célszerű használata Alkalmazás kezelőfelületének és feladatainak specifikálása Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés	mobiltechnológia, mobileszköz; alkalmazás, applikáció; alkalmazás telepítése, eltávolítása, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat, alkalmazás erőforrásigénye, alkalmazásspecifikáció	4
Szövegszerkesztés	Tipográfiai ismeretek Hosszú dokumentumok készítése, formázása Közösen használt dokumentum kezelése, tárolása Korrektúra alkalmazása, változások követése. Verziókövetés Más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok, formanyomtatványok, hivatalos	karakterformázás, bekezdésformázás, oldal kialakítása, stílus, sablon, megosztott dokumentum, megjegyzés, korrektúra,	6

	dokumentumok	változások követése	
Online kommunikáció	Veszélyhelyzetek az online kommunikáció folyamatában A kollaboráció jellemzői, alkalmazási példák A fogyatékkal élők online kommunikációját segítő hardver- és szoftvereszközök Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása tartalomkezelő rendszerben	felolvasóprogram, személyi asszisztens (operációs rendszerekben), kollaboráció, kooperáció, csapatmunka, személyiséglopás, online zaklatás tartalomkezelő rendszerek	4
Táblázatkezelés	Szám, szöveg, logikai típusok Számformátumok alkalmazása. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása. Egyéni számformátum kialakítása Saját képletek szerkesztése, cellahivatkozások használata Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel Adatok bevitele különböző forrásokból Más tantárgyakban felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Adatok elemzése, csoportosítása Nagy adathalmazok kezelése. Keresés, rendezés, szűrés Számítások végzése nagy adathalmazokon Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei	cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet, adatimportálás; szöveg-, szám- és logikai típus; számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum, egyéni számformátum, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, adatok keresése, rendezés, szűrés, adatok kiemelése formázással, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők	12
Adatbázis-kezelés	Strukturált adattárolás	adatbázis, adattábla; sor,	20

	Adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai Táblakapcsolatok létrehozása, felhasználása Lekérdezések készítése Szűrési feltételek megadása Függvényhasználat adatok összesítésére Jelentések készítése Adatok módosítása, hozzáfűzése, törlése Közérdekű adatbázisok elérése	rekord; oszlop, mező; adattípus, kapcsolat, importálás, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; összeg, átlag, szélsőérték, darabszám, szűrés, szűrési feltétel, logikai műveletek, hozzáférési jogosultság	
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai; a károsító hatások csökkentése A digitális eszközök főbb egységei, azok fejlődéstörténetének főbb állomásai Operációs rendszer segédprogramjai Állomány- és mappatömörítés Digitális kártevők elleni védekezés Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, használata a csoportmunkában Állományok kezelése és megosztása a felhőben, jogosultságok kiosztása, kezelése	ergonómia; lokális, illetve hálózati fájl- és mappaműveletek; tömörítés, digitális kártevők és védekezés ellenük, mobileszközök operációs rendszere, felhőszolgáltatások, szinkronizálás, jogosultságok, etikus információkezelés, távmunka digitális eszközökkel	2
Összes óraszám 11. évfolyamon			72 óra

Nyelvi előkészítő évfolyamok

7. nyelvi évfolyam

7. nyelvi évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
Algoritmizálás és blokkprogramozás	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírásának egy lehetséges módja Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolata Az elemi adatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok. Egyszerű algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása Animáció, grafika programozása Mozgások vezérlése Tesztelés, elemzés Az objektumorientált gondolkozás megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, elemi adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, animáció, grafika programozása, objektumorientált gondolkozás, típusfeladatok, tesztelés, elemzés, hibajavítás	24
Online kommunikáció	Online kommunikációs csatornák használata, online kapcsolattartás Etikus és hatékony online kommunikáció a csoportmunka érdekében Online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök Adattárolás és megosztás felhőszolgáltatások használatával	online identitás, e-mail, chat, felhőszolgáltatások	4

Robotika	Algoritmusok megvalósítása, modellezése egyszerű eszközök segítségével Szenzorok funkciói, paraméterei, használata Szenzorok, robotok vezérlésének kódolása blokkprogramozással Vezérlési feladatok megoldása objektumokkal, eseményvezérelten Az együttműködési készség fejlesztése csoportos feladatmegoldások és projektmunkák során	robot, szenzor, blokkprogramozás, vezérlési szerkezetek, vezérlés, elágazás, ciklus	12
Szövegszerkesztés	Szöveget, képet, ábrát, táblázatot tartalmazó dokumentumok létrehozása, formázása Feladatleírás, illetve minta alapján dokumentumok szerkesztése Szövegszerkesztési alapelvek. A szöveg tipográfiája, tipográfiai ismeretek. Szöveges dokumentumok szerkezete, objektumok. Élőfej és élőláb Táblázat beszúrása a szövegbe. A táblázat formázása Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Mentés különböző formátumokba Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	szövegszerkesztési alapelvek, tipográfia, dokumentumok szerkezete, objektumok, élőfej, élőláb, táblázat szövegben, táblázat tulajdonságai, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, webes dokumentumkészítés, információforrások etikus felhasználása	12
Bemutatókészítés	Szöveget, táblázatot, ábrát, képet, hangot, animációt, videót tartalmazó prezentáció létrehozása, formázása, paramétereinek beállítása Feladatleírás, illetve minta alapján prezentáció szerkesztése Bemutatószerkesztési alapelvek. A mondandóhoz illeszkedő megjelenítés Automatikusan és az interaktívan vezérelt lejátszás beállítása a bemutatóban Iskolai, hétköznapi problémák közös megoldása, a csoportmunka támogatása Az információforrások etikus felhasználásának kérdései	prezentáció, multimédiás objektum, dokumentumformátumok, csoportmunka eszközei, lényegkiemelés, dokumentum belső szerkezete, információforrások etikus felhasználása	12
Multimédiás elemek készítése	Kép, hang és video digitális rögzítése (képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés) és javítása Multimédia alapelemek: fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása előadásokhoz és bemutatókhoz Raszter- és vektorgrafikai ábra összehasonlítása, szerkesztése és illesztése	képek szkennelése, digitális fotózás, videofelvétel-készítés, fotó, hang, video készítése, szerkesztése, felhasználása, rasztergrafika, vektorgrafika,	12

	különböző típusú dokumentumokba Feladatleírás, illetve minta alapján vektorgrafikus ábra készítése. Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében. Csomópontműveletek	görbék, csomópontok, csomópontműveletek	
Táblázatkezelés	Az adatok csoportosítási, esztétikus megjelenítési lehetőségei Táblázatkezelési alapfogalmak: cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adattípus. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása Statisztikai adatelemzés, statisztikai számítások. Statisztikai függvények használata táblázatkezelőkben Adatok feldolgozását segítő számítási műveletek Feladatok a cellahivatkozások használatára. Relatív és abszolút cellahivatkozás. Saját képletek szerkesztése. Függvények használata, paraméterezés Más tantárgyaknál felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Az adatok grafikus ábrázolási lehetőségei. Diagram létrehozása, szerkesztése. Diagramtípusok	táblázatkezelési alapfogalmak, cella, oszlop, sor, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, adatok táblázatos formába rendezése, adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, relatív és abszolút cellahivatkozás, saját képletek szerkesztése, függvények használata, paraméterezés, adatok csoportosítása, diagram létrehozása, diagram szerkesztése, diagramtípusok	18
Az információs társadalom, e-Világ	Az információs technológiai fejlesztés gazdasági, környezeti, kulturális hatásainak felismerése Az információ szerepe a modern társadalomban Információkeresési technikák, stratégiák, többszempontú keresés A digitális eszközök egészségre és személyiségre gyakorolt hatásai Az adatbiztonság és adatvédelem tudatos felhasználói magatartásának szabályai	e-Világ, e-kereskedelem, e-bank, e-állampolgárság, virtuális személyiség, információs társadalom, adatvédelem, internetes bűnözés, digitális eszközöktől való függőség	6
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata Az informatikai eszközök be- és kiviteli perifériái, a háttértárak, továbbá a kommunikációs eszközök. A felhasználás szempontjából fontos működési elvek és paraméterek Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei	adat, információ, hír, digitalizálás, digitalizálás minősége, kódolás, kódolási problémák, ergonómia, be- és kikapcsolás folyamata, be- és kiviteli periféria, háttértár,	8

	Az operációs rendszer segédprogramjai. Az állományok és könyvtárak tömörítése Az operációs rendszerek, helyi hálózatok erőforrásainak használata, jogosultságok ismerete. Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés Felhőszolgáltatások igénybevétele, felhasználási területei, virtuális személyiség és a hozzá tartozó jogosultságok szerepe, kezelése. Alkalmazások a virtuális térben. Állományok tárolása, kezelése és megosztása a felhőben	kommunikációs eszközök, működési elv, működési paraméterek, hálózatok felhasználási területei, mobileszközök operációs rendszere, operációs rendszerek eszközkezelése, operációs rendszer segédprogramjai, állományok és könyvtárak tömörítése, helyi hálózat, jogosultságok, etikus információkezelés	
Összesen:			108 óra

9. nyelvi évfolyam

9. nyelvi évfolyam: heti 3 óra, összesen 108			
Algoritmizálás, formális programozási nyelv használata	Az algoritmikus gondolkodást segítő informatikai eszközök és szoftverek használata Hétköznapi tevékenységekből a folyamat és az adatok absztrakciója A problémamegoldó tevékenység tervezési és szervezési kérdései A problémamegoldáshoz tartozó algoritmuselemek megismerése. Algoritmus leírása egy lehetséges módjának megismerése Az algoritmus végrehajtásához szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának vizsgálata Az elemi adatok és sorozatok megkülönböztetése, kezelése és használata Szekvencia, elágazások és ciklusok Példák típusalgoritmus használatára A vezérlési szerkezetek megfelelői egy formális programozási környezetben Elágazások, feltételek kezelése, többirányú elágazás, ciklusok Változók, értékadás. Eljárások, függvények alkalmazása A program megtervezése, kódolása, tesztelése Az objektumorientált szemlélet megalapozása Mások által készített alkalmazások paramétereinek a program működésére gyakorolt hatásának vizsgálata	algoritmuselemek, tervezési folyamat, adatok absztrakciója, algoritmusleírási mód, szekvencia, elágazás, ciklus, egész szám, valós szám, karakter, szöveg, sorozat, logikai adat, egyszerű algoritmusok tervezése, vezérlési szerkezetek, eljárás, függvény, kódolás, típusfeladatok, tesztelés, hibajavítás	24
Információs társadalom, e-Világ	Az információ megjelenési formái, jellemzői Az információhitelesség ellenőrzésének egyszerű módjai A személyes adatok védelmének fontosabb szabályai Személyhez köthető információk és azok védelme	adat, információ, csatorna, személyes adat, e-ügyintézés, e-személyi igazolvány, e-kereskedelem, e-szolgáltatások, elektronikus aláírás, álhír, lánclevél	3
Mobiltechnológiai ismeretek	A mobiltechnológia körébe tartozó eszközök ismerete Mobileszközök kezelése, alkalmazások futtatása, telepítése, eltávolítása Mobileszközökre tervezett oktató- és oktatást segítő programok használata	mobiltechnológia, mobileszköz, alkalmazás, applikáció, alkalmazás	5

	Mobiltechnológiai eszközök segítségével megvalósított együttműködés	telepítése, alkalmazás eltávolítása, kezelőfelület, oktatóprogramok, oktatást segítő programok, hálózati kapcsolat	
Szövegszerkesztés	Tipográfiai ismeretek Önéletrajz, kérvény, hivatalos levél, formanyomtatvány készítése Adatok kezelése, szűrése, rendezése körlevél készítése céljából. Körlevél készítése Hosszú dokumentumok készítése, formázása. Élőfej és élőláb kialakítása, lábjegyzet, tartalomjegyzék létrehozása Más tantárgyhoz kapcsolódó feladatok	karakterformázás, bekezdésformázás, élőfej és élőláb, oldal elrendezése, stílus, sablon, körlevél, lábjegyzet, tartalomjegyzék, szakasztörés, hasáb	12
Számítógépes grafika	Digitális képek jellemzőinek és tárolásának megismerése A rasztergrafikus kép jellemzői: felbontás, színmélység Rasztergrafikus rajzolóprogram használata Színrendszerek, alakzatok színezése, átlátszóság, takarás, vágás Dokumentumszerkesztő program alakzataival ábra készítése minta vagy leírás alapján Rasztergrafikus és vektorgrafikus ábra tárolási módszerének ismerete Alakzatok egymáshoz képest történő elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk Vektorgrafikus szerkesztőprogram használata Alakzatok rajzolása: rajzolóeszközök, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap Vektorgrafikus ábra elkészítése minta vagy leírás alapján Vektorgrafikus ábrakészítés algoritmikus tervezése Alakzat tulajdonságainak módosítása: méret, szegély, kitöltés, feliratozás, átlátszóság, transzformációk: elforgatás, tükrözés Alakzatok egymáshoz viszonyított elrendezése: igazítás, elosztás, rétegek, eltolás, forgatás, csoportosítás, kettőzés, klónozás Görbék, csomópontok felhasználása rajzok készítésében.	Rajzolóeszközök, színrendszerek, képfájlformátumok, felbontás, színmélység, pont, szakasz, ellipszis, kör, téglalap, átlátszóság, takarás, vágás, elforgatás, eltolás, tükrözés, feliratozás, igazítás, elosztás, rétegek, transzformációk, rasztergrafika, vektorgrafika, vonal, kör, ellipszis, sokszög, törött vonal, spirál, csillag, szín, színátmenet, vastagság, vonalvégződés, szaggatottság, csoportosítás, kettőzés, klónozás, csomópont, csomópontműveletek, 3D-s alakzat	15

	Csomópontműveletek Raszter- és vektorgrafikus ábrák konverziója Elemi műveletek 3D-s modellel		
Multimédiás dokumentumok készítése	Multimédia állományok manipulálása Az információkeresés során gyűjtött multimédiás alapelemek felhasználásával új dokumentumok létrehozása Más tantárgyak projektfeladatainak bemutatása multimédiás dokumentumok alkalmazásával	fénykép, video, hangállomány készítése; fotó-, hang-, video , multimédia-szerkesztő; digitális képfeldolgozás, -megosztás	5
Online kommunikáció	Az online kommunikáció jellemzői Az identitás kérdésének összetettebb problémái az online kommunikáció során Az online közösségek szerepe, működése	chat, online közösség, kisegítő lehetőségek (az operációs rendszerben), digitális identitás, önérvényesítés, tolerancia	5
Publikálás a világhálón	Egy webes tartalomkezelő rendszer önálló használata Webdokumentum szerkezetének és alapelemeinek ismerete Webdokumentum tartalmának és stílusának szerkesztési lehetőségei, szétválasztásuk jelentősége Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok, fájlformátumok Az internetes publikálás módszereinek megismerése, szabályai Szövegek, képek, fotóalbumok, hang- és videoanyagok, weblapok publikálása tartalomkezelő rendszerben Weblapkészítés HTML nyelven weblapszerkesztővel Stíluslap csatolása weblaphoz, és a benne lévő stílusok használata a dokumentum formázásához Összetett webdokumentum készítése	böngészőprogram, tartalomkezelő rendszer, weblap részei, weblap szerkezete, címsorok, bekezdések, felsorolások, táblázat, link, képek elhelyezése, stílusok, weblap szerkezeti elemek, weblap elemeinek formázása stílusokkal, szín és háttér beállítása, szövegformázás, táblázatok használata, hivatkozás készítése	15
Táblázatkezelés	Adatok táblázatos elrendezése Adatok bevitele, javítása, másolása, formázása Szám, szöveg, logikai típusok. Dátum- és idő-, pénznem-, százalékformátumok alkalmazása	cella, oszlop, sor, cellatartomány, munkalap, munkafüzet, szöveg, szám- és logikai típus,	12

	Számítási műveletek adatokkal, képletek szerkesztése Cellahivatkozások használata Függvények használata, paraméterezése Hétköznapi problémák megoldása táblázatkezelővel. Statisztikai függvények, feltételtől függő számítások, adatok keresése Más tantárgyakban felmerülő problémák megoldása a táblázatkezelő program segítségével Diagram létrehozása, szerkesztése	számformátumok, dátum- és időformátum, százalékformátum, pénznemformátum; relatív, vegyes és abszolút cellahivatkozás; saját képlet szerkesztése, függvények használata, függvény paraméterezése, függvények egymásba ágyazása, diagram létrehozása, diagramtípusok, diagram-összetevők	
Adatbázis-kezelés	Strukturált adattárolás Adattípusok: szöveg, szám, dátum és idő, logikai Közérdekű adatbázisok elérése, adatok lekérdezése Szűrési feltételek megadása Hozzáférési jogosultság szerint adatlekérés, módosítás, törlés	adatbázis, adattábla, sor, rekord, oszlop, mező, adattípus, lekérdezés, jelentés; adattípusok: szöveg, szám, dátum, idő, logikai; szűrés, szűrési feltétel, logikai műveletek; hozzáférési jogosultság	6
A digitális eszközök használata	Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásai; a károsító hatások csökkentése ; A digitális eszközök főbb egységei Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése Az informatikai eszközök, mobileszközök operációs rendszerei Operációs rendszer segédprogramjai Állomány- és mappatömörítés Digitális kártevők elleni védekezés Tudatos felhasználói magatartás erősítése, a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása; etikus információkezelés	ergonómia, periféria, kommunikációs eszközök; lokális, illetve hálózati fájl- és mappaműveletek; tömörítés, digitális kártevők és védekezés ellenük, mobileszközök operációs rendszere, felhőszolgáltatások, szinkronizálás, etikus	6

	Felhőszolgáltatások igénybevétele, használata a csoportmunkában Állományok kezelése és megosztása a felhőben	információkezelés	
Összesen:			108 óra

Testnevelés helyi tanterv

A testnevelés tartalmi kerete a mozgáshoz fűződő felnőttkori pozitív viszonyulást, az egészségtudatos magatartás igényének, napi életritmusba ágyazott struktúrájának kiépülését teszi lehetővé. A Nat-ban megfogalmazott nevelési célok mentén a kulcskompetenciák kialakítása a középfokú nevelési-oktatási szakaszban is folytatódik.

A testnevelés tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A testnevelés tantárgy eredményességéhez fontos a mély és értő (motoros) tanulás képességének elsajátítása. A kommunikációs kompetenciák: A testnevelés – az érthetőség, az árnyaltság és a pontosság elvárásainak mentén – fejleszti a nyelvi kommunikáció minőségét. A digitális kompetenciák példaként említhető a teljesítmény monitorozás, a mozgáselemzés, az információkeresés, -szűrés és -feldolgozás digitális eszközökkel történő megvalósítása. A matematikai, gondolkodási kompetenciák nyílt jellegű mozgáskészségek (pl. sportjátékok) változatos döntéshozatali játékhelyzeteiben és a kognitív típusú testnevelési játékokban. A testnevelés tantárgy a személyes és társas kompetenciák fejlesztésének egyik terepe. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló megtanulja értékként kezelni az olimpiai eszmét, az olimpiai játékokon elért eredményeket. Értékesnek tartja a magyar, az európai és a világ testkulturális örökségét. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák A testnevelés és egészségfejlesztés a tanuló ügyességét, erejét, állóképességét, szomatikus, mentális és érzelmi teherbírását fejlesztve teszi képessé az egyént a különböző munkatevékenységek elvégzésére.

Testnevelés helyi tanterv 7. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, összesen 180 óra a 7. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	16
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	22
Torna jellegű feladatmegoldások	22
Sportjátékok	35

Testnevelési és népi játékok	15
Önvédelmi és küzdősportok	19
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	15
Úszás /gyógytestnevelés	36
Összes óraszám:	180

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám
I.Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel	menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, stresszkezelés, szergyakorlatok	16
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban,	flop technika, olimpiai versenyszámok, világcsúcs, résztáv,	22

	variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgásképesség-fejlesztéssel A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászónájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés) Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből társhoz, célra és távolságra Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról Magasugrás átlépő technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal	pihenőidő; nyugalmi, munka- és terheléses pulzus; változatott iramú futás, ferde hajítás, függőleges és vízszintes vektor, támaszhelyzet, koordináció, kondíció	
III. Torna jellegű feladatmegoldások	A torna jellegű mozgásformák egészségfejlesztő szerepének tudatosítása A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A téri tájékozódó képesség és egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően	futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport	22

	(Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek megismerése A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása (Választható anyagként) Alapvető ugrások elsajátítása minitrampolinon A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: Keresztbe állított ugrószekrényen guggoló átugrás Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok Gyűrűn: (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből Mászókulcsolással mászás kötélen, vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek		

	felfelé; mászóversenyek		
IV. Sportjátékok	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Kézilabda A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során Beugrásos és felugrásos kapura dobások előzetes lendületszerzésből Az egy és két kézzel történő labdaátadások pontosságának, távolságának növelése helyben és mozgásból, alkalmazásuk gyors indulásokban és lerohanásokban A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban) Labdavezetés irány- és iramváltásokkal, indulócselek összekapcsolása kapura dobásokkal Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban	védőtávolság, félaktív védő, aktív védő, felső egyenes nyitás, feladás, sáncolás, egyenes leütés, gyorsindítás, lerohanás, bedőlés, bevetődés, hármas nyolcas, átadócsel, rúgócsel, alakzatbontásos és építéses passzgyakorlat, területnyitás, beugrásos és felugrásos kapura lövés,	35

	A kapus alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben Röplabda A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre Távolról érkező labda megjátszása társnak (nyitásfogadás, ellenfél térfeléről érkező labda) alkar- és kosárérintéssel A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben Kisjátékokban (2-2, 3-3, 4-4) a nyitásfogadás, feladás elsajátításával törekvés a három érintéssel történő labdamegjátszásra Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása		
V. Testnevelési és népi játékok	A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása Egyszerű fogó- és futójátékok (pl. labdavezetéses fogók) A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon) A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű	döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés	15

	célzó játékokban Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő, egyre összetettebb mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban) Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a támadó szerepek készségszintű elsajátítása, a védőtől való elszakadás gyors iram- és irányváltásokkal Célfelületre törekvő emberfölényes és létszámazonos pontszerző kisjátékokban a védő szerepek készségszintű elsajátítása (a passzsávok lezárása, a labdás emberrel szembeni védekezés, az emberfogás alapjai, a célfelület védelme) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal		
VI. Önvédelmi és küzdősportok	A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása	jogszerű önvédelem, egyensúlyi helyzet kibillentése, fair play, oldalsó csúsztatott esés, nagy külső horogdobás nagy belső horogdobás	19

	Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal Dzsúdógurulás alaptechnikájának megismerése, végrehajtása harántterpeszállásból mindkét irányba, előre és hátra A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal		
VII. Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása Az időjárás, az öltözködés, a sporttáplálkozás és a sporttevékenység összefüggéseinek megértése Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás) Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás,) Térképolvasás alapjainak, a tájolók megfelelő használatának elsajátítása, a turistajelzések ismerete, alkalmazása Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata Szabadtéri akadálypályák leküzdése A környezet- és természetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás tudatosítása Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Egy tradicionális, természetben űzhető sportág történetének, meghatározó magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése	tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség	15
VIII. Úszás-	Úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok	aerob és anaerob	36

Gyógytestnevelés	alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése. Tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik; Rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal.	állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár	

Testnevelés helyi tanterv 8. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, összesen 180 óra 8. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	16
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	22
Torna jellegű feladatmegoldások	22
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	15
Önvédelmi és küzdősportok	19
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	15
Úszás /gyógytestnevelés	36

Összes óraszám:	180

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám
I.Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	A bemelegítés és a harmonikus erőfejlesztés egészségmegőrző hatásának tudatosítása, alapelveinek elsajátítása A leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemek elnevezésének, technikai végrehajtásának önálló alkalmazása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok ismertetés utáni pontos és rendszeres végrehajtása, alkalmazása 5-6 gyakorlatból álló gimnasztikai gyakorlatok összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas és kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A gyakorlatvezetési módszerek megértése, a gyakorlatok tanári utasításoknak megfelelő végrehajtása, alkalmazása A terhelések után végzett nyújtó hatású gyakorlatok jelentőségének ismerete, azok összeállítása tanári segítséggel	menet- és futásgyakorlatok; oszlop-, sor-, kör-, szétszórt alakzat; utasítás, szóban közlés, bemutatás, bemutattatás, stresszkezelés, szergyakorlatok	16
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása Futóiskolai gyakorlatok (taposó futás, ollózó futás, saroklendítés, térdemelés, keresztező futás), futófeladatok (repülő és fokozó futás) különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgáskészség- és mozgásképesség-fejlesztéssel A tartós futás egészségmegőrző, ideális testtömeg elérését, megtartását elősegítő intenzitászónájának megismerése, ellenőrzése (pulzusmérés) Egyenletes futások tempótartással 8-12 percig, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos	elrugaszkodó láb, lendítő láb, térdelőrajt, hibás rajt, váltójel, váltótávolság, tempóérzék, pulzus, átlépő technika, lépő technika, nekifutási távolság, optimális sebesség, kidobási	22

	lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon Dobógyakorlatok könnyített és nehezített szerekkel egy és két kézzel, rögzített helyzetből és lendületből társhoz, célra és távolságra Távolugrás közepes (6–10 lépés) és hosszabb (10–14 lépés) nekifutással, lépő technikával homokba, szivacsba, emelt elugró helyről és elugró gerendáról Magasugrás átlépő technikával 5–9 lépés lendületszerzéssel Súlylökés 3–4 kg-os szerrel, egy kézzel helyből szemből és oldalról, oldalt beszökkenéssel Kislabdahajítás 5–7 lépéses dobóritmussal, két-három keresztlépéssel célra és távolságra Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal	vonal, bástya, dobószektor, hasmánt technika	
III. Torna jellegű feladatmegoldások	A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése, a segítségadás elsajátítása Az önkontroll, az együttműködés és a segítségnyújtás fontosságának kialakítása Differenciált gyakorlás a testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően (Csak lányok) Gimnasztikus – lépéseket, járásokat, testsúly-áthelyezéseket, szökkenéseket, ugrásokat, fordulatokat tartalmazó – gyakorlatok kivitelezése A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása minitrampolinon A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal	futólagos kézállás, csúsztatás, vetődés, összekötő elemek, erőfejlesztés, izomcsoport	22

	Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre Kézen átfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: Keresztbe állított ugrószekrényen guggoló átugrás Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel is; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetekből Gyűrűn: (Fiúknak) Magas gyűrűn: alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; homorított leugrás hátra, lendületből Mászókulcsolással mászás kötélen		
IV. Sportjátékok	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása A folyamatos csapatjáték kialakítása az adott sportág versenyszabályai mellett A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés 1-1 elleni játékszituációkban a labdatartás, labdafedezés célszerű és tudatos alkalmazása Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása Kisjátékokban védőként a támadó és a célfelület helyzetéhez igazodó helyezkedés tudatos alkalmazása Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és	hosszú- és rövidindulás, egy- és kétütemű megállás, sarkazás, indulócsel, fektetett dobás, labda fedezése, bedobás, szabaddobás ütőfogás, labdahúzás és -lövés, kapuelőtér	35

	végrehajtása tanári kontrollal Kosárlabda A labda nélküli technikai elemek, mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések megtanulása, végrehajtása kontrollált környezetben, egyszerűbb játékszituációkban Labdavezetés irányváltásokkal, ritmusos labdavezetés, rövid és hosszú indulás, együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, sarkazás, labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok elsajátítása megadott feltételekkel Labdaátadások kétkezes mellsővel és felsővel, egykezes felső és alsó, illetve egykezes tolt átadással helyben, különböző irányokba történő kilépéssel és mozgásból mozgó társnak (páros és hármas lefutás) A helyből történő kosárra dobás, egy-két labdaleütésből, majd folyamatos labdavezetésből és társtól kapott labdából történő fektetett dobás technikájának ismerete, gyakorlati elsajátítása 1-1 elleni játék gyakorlása a támadó és védő játékosok személyének meghatározásával, indulási joggal rendelkező, majd indulási joggal nem rendelkező támadó esetében (adogatóval) 2-0-ás és 3-0-ás gyorsindulások labda nélküli támadó mozgásának elsajátítása (páros lefutás, hármas lefutás, hármas nyolcas) Létszámazonos kisjátékokban a támadó és védő szerepek gyakorlása Alapvető szabályok, mint a lépésszabály, a kétszer indulás szabálya, az ellenféllel történő szabálytalanságok módjainak ismerete, törekvés a szabályok betartására Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos szabálymódosításokkal Floorball Labda nélküli technikai elemek, mint az alapállás, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással elsajátítása Labdabiztonságot növelő gyakorlatok		

	Labda terelése egyenes vonalban és irányváltoztatással Labdaütések palánkra és társnak Lövések és húzások közötti különbség megéreztetése Folyamatos labdaátadások társnak Kapura lövések helyből, labdavezetésből és kapott labdából Kapus alaphelyzetének kialakítása, kapura lőtt labdák védése nagypályán kézzel, kispályán állásban ütővel, lábbal, féltérdelő pozícióból ütővel, lábbal 1-1, 2-1 elleni kisjátékok, a támadójátékosok együttműködése és a védőjátékos helyezkedésének gyakorlása		
V. Testnevelési és népi játékok	A testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása Egyszerű fogó- és futójátékok (pl. labdavezetéses fogók) A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon) A tanulók fokozott kreativitására, együttműködésre épülő, összetett kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Labdás manipulatív mozgásformákkal (pl. labdavezetés) megvalósuló, dinamikus és statikus akadályokat felhasználó fogó- és futójátékokban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A támadó és védő szerepek alkalmazását elősegítő páros és csoportos versengések A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére törekedve, időkényszer bekapcsolásával elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl.	döntéshelyzet, játékstratégia, szabálykövető magatartás, fair play, célfelülethez igazított emberfogás, üres területre helyezkedés	15

	váltó- és sorversenyek)		
VI. Önvédelmi és küzdősportok	A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett. Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Az állásban és egyéb kiindulóhelyzetekben végrehajtható, a reakcióidőt, a gyorsaságot, az egyensúlyérzéket, az erőt fejlesztő, társérintés nélküli páros, csoportos és csapat jellegű eszközös küzdőjátékok, játékos feladatmegoldások szabálykövető végrehajtása A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák gyakorlása egyénileg, társakkal Birkózás A birkózásban használatos különböző fogásmódok megismerése (kapocsfogás, tenyérbefogás, csuklófogás, alkarfogás, könyökfogás) A gerincoszlop mozgékonyságát, a nyakizmok erejét növelő, birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok jártasság szintű végrehajtása Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül Hídban forgási kísérletek Hídból kifordulás fejtámaszba Hídba vetődés fejtámaszból társ segítségével Birkózó alapállás technikájának elsajátítása Birkózó alapfogásban (páros felkarfogás) társ tolása, majd húzása egyenes vonalban (előre-hátra)	lefogás, rézsútleszorítás, oldalsó leszorítás, karberántás, könyökfelütés, kibújás, oldalsó leszorítások, csuklófeszítés, tatami, tompítás, birkózófogás, fogáskeresés, fogásbontás, egyensúlybontás, társemelés,	19

	Grundbirkózás párokban, csoportban birkózó fogásban végrehajtott húzások-tolások alkalmazásával Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben Mögé kerülés karberántással: támadó és védekező technika Mögé kerülés: könyökfelütéssel, kibújással		
VII. Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása Az egészségmegőrző mozgásformák kategóriáinak intenzitás szerinti beazonosítása, szerepének megismerése az egészségtudatos életvezetésben A szabadban végezhető sportágak ismeretének további bővítése (futás, túrázás, tájfutás erdőben, streetball, asztalitenisz, tollaslabda, jóga, kerékpározás) Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás,) Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek tudatos használata Szabadtéri akadálypályák leküzdése Az alternatív környezetben űzhető sportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal	tájoló, égtájak, folyadékpótlás, napsugárzás, egészség	15
VIII. Úszás-Gyógytestnevelés	Úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése. Tudatosan, összehangoltan végzi a korrekciós gyakorlatait és uszodai tevékenységét, azok megvalósítása automatikussá, mindennapi életének részévé válik; Rendszeresen végez számára megfelelő vízi játékokat, Segédeszközök felhasználásával, folyamatos hibajavítással, felzárkóztatással a tanulási folyamat hatékonyságának növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása és végrehajtása tanári kontrollal.	aerob és anaerob állóképesség, vízilabda, vízből mentés, hidrosztatika, hidrodinamika káros életviteli szokások, gerincferdülés, helytelen testtartások, terheléshatár	36

Testnevelés helyi tanterv 9. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, összesen 180 óra 9. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	16
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	22
Torna jellegű feladatmegoldások /ritmikus gimnasztika és aerobic választható	22
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	15
Önvédelmi és küzdősportok	19
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	15
Úszás /gyógytestnevelés	36
Összes óraszám:	180

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám
I. Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	Térbeli alakzatok – rendgyakorlatok Alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változtatással, rendgyakorlatok zene nélkül és zenére is. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok 8-16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és	légzőgyakorlatok, relaxáció, utasítás, szóban közlés, dinamikus és statikus	16

	hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izomzatának optimális és precíz működése által. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok a mozgásütem változtatásával, a kiinduló helyzet és kartartás változtatásával, a kéziszerek – súlyzó, bordásfal, pad, medicinlabda – alkalmazásával. A dinamikus és statikus erőkifejtés megkülönböztetése. A különböző erőadagolás változatos gyakorlatai alkalmazása. Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan, állandó gyakorlási jelleggel. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Aerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az elrugaszkodás (dobbantás) gyorsaságának fejlesztése. Az egyensúlyozás továbbfejlesztésére a statikus helyzetek időtartamának és bonyolultságának növelése. Az esztétikus mozgások előadásmódja segítésére a testtartást biztosító kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások gyakorlása. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az 1–8. osztályban elért egyéni szint szerinti fejlődést követő rendszeres kontrollal.	gimnasztika, szergyakorlatok, sor- és oszlopalakzat, kéziszer-gyakorlatok	
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	Futások, rajtok A képességfejlesztés gyakorlatai Az 5 8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5□4□3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávos állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása. A sportági technika gyakorlása Futások 30 60 m-en. A térdelőrajt szabályos végrehajtása a rövid és hosszú sprintszámokban. A váltófutás botátadási technikáinak a váltótávolság kialakításának	álló- és térdelőrajt, edzésmódszer, hajítás, vetés, lökés, lendületszerzés, nekifutási távolság, induló jel, lépéshossz, lépésfrekvencia, sebesség, gyorsulás, tempó,	22

	(segédjelek alkalmazásával), és a váltás szabályainak gyakorlása. A gátfutás lendítő és elrugaszkodó lábmozgásának ismerete. A rövid, közép- és hosszú távok közötti futótechnika megkülönböztetése. A tartós futás technikájának kontrollja, az egyéni tartós futás sebességének kialakítása az önálló gyakorlás elősegítése érdekében. Játékok és versenyek Rajtversenyek, sprintversenyek. Fogójátékok. Egyéni, sor- és váltóversenyek gyors-, akadály- és váltófutással. Egyéb testnevelési játékok futófeladatokkal. Ugrások, szökdelések A képességfejlesztés gyakorlatai az 5 8. osztályban végzett ugróiskolai feladatok továbbfejlesztése, koordináltabban, nagyobb kiterjedéssel, erővel és tudatosabban, egylépéses sorozatelugrás, illetve kétlépéses sorozat felugrás. A sportági technika gyakorlása Az ugrás előtti utolsó három lépés ritmusának kialakítása. Az elrugaszkodó láb és a lendítő láb, kar megfelelő mozgásának összehangolása. A lépő távolugró technika végrehajtása, aktív leérkezéssel. Az egyéni nekifutás próbái nagyobb elugró terület kijelölése mellett. Az átlépő technika végrehajtása 5 7 lépéses íven történő nekifutás. A flop-technika gyakorlása, s az egyéni nekifutó távolság kimérése és rögzítése. Az egyéni magasugró technikák megismerése, mozgástapasztalat szerzése növekvő teljesítményre törekvés nélkül. Játékok és versenyek Távolugróversenyek helyből és egyéni nekifutással. Magasugróversenyek egyéni nekifutással. (érintő ugrások) Egyéni, sor- és váltóversenyek ugró és szökdelő feladatokkal. Egyéb testnevelési játékok ugrásokkal és szökdelésekkel. Dobások A képességfejlesztés gyakorlatai Különböző szerekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző	kézi időmérés, elektromos időmérés, előkészítő gyakorlat, rávezető gyakorlat, állóképesség, gyorsaság, erő, aerob, anaerob, hajlékonyság, biomechanika, futóiskola, futófeladatok, keresztlépés, kimért pálya, dobószektor	

	kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kézi súlyzókkal, , erőgépekkel. A sportági technika gyakorlása Célba és távolságra dobások hajító, lökő és vető mozdulattal Hajítás nekifutással, öt lépéses dobóritmusban. A lekészítés technikájának és az impulzus lépés, beszökkenés szerepének ismerete. A háttal felállásból történő lökés technikájának ismerete. Szabályos lökés végrehajtása oldal vagy háttal felállásból súlygolyóval vagy medicinlabdával. Az egy- és kétkezes vetések technikái. Az ideális kirepülési szög elérése a különböző dobásoknál. szerepük a jobb eredmény elérésében.		
III. Torna jellegű feladatmeg-oldások /választható Ritmikus gimnasztika/	A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A korábbi követelményeken túlmutató mozgásanyag tanulása és gyakorlása. Az elemek nehézségi fokának emelése differenciáltan A téri tájékozódó képesség és az egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A segítségadás biztonságos és szakszerű módjainak megismerése és elsajátítása a különböző tornaszereken, tanári felügyelettel történő alkalmazás A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása A testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően differenciált gyakorlás Mászókulcsolással mászás 4–5 m magasságig (lányok), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek 3–5 m magasságig (fiúk) felfelé-lefelé, mászóversenyek A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak	kézen átfordulás, fejen átfordulás, emelés fejállásba, tarkóbillenés, átguggolás, támaszugrások első és második íve, után lépés, térdelőállások, lebegőállások, vállátfordulás, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz, felkarfüggés, terpeszpedzés, felkarállás,	22

	összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal Emelés fejállásba – kísérletek Fellendülés kézállásba, a kézállás megtartása 1-2 mp-ig Kézenátfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel, kézen- és fejenátfordulás segítséggel, tarkóbillenés segítséggel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Híd, mérlegállás különböző kiinduló helyzetekből, a spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése Vetődések, átguggolások A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek alkalmazása Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: A korábban elsajátított ugrások továbbfejlesztése, az első és második ív növelése Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Lányoknak keresztbe, fiúknak hosszába állított ugrószerényen terpeszátugrás Lányoknak: Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás Ülések, térdelések, térdelő- és fekvőtámaszok, támadóállások, lebegőállások Járások előre, hátra, oldalra után lépésekkel, különböző kartartásokkal és karlendítésekkel Fordulatok állásban, guggolásban Tarkóállási kísérletek segítséggel Leugrások feladatokkal Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok	vetődési leugrás, kanyarlati leugrás,	

	Fiúknak: Gyűrűn: Magas gyűrűn: alaplendület, lebegőfüggés, emelés lefüggésbe, ereszkedés hátsó lefüggésbe, emelés lebegőfüggésbe Vállátfordulás előre Lebegőfüggésből lendületvétel, homorított leugrás Korláton: Terpeszülés, támaszok (nyújtott támasz, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz), felkarfüggés Alaplendület támaszban és felkarfüggésben Támlázás, terpeszpedzés, szökkenés Felkarállás Gurulás előre terpeszülésből terpeszülésbe Lendület előre terpeszülésbe Vetődési leugrás, kanyarlati leugrás Aerobik: A kondicionális és koordinációs képességek (dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ritmus, ízületi hajlékonyság) szinten tartása, illetve további fejlesztése Alaplépések elsajátítása, lépéskombinációk végrehajtása szökdelések forgással, kéz- és lábmozgásokkal, irány- és helyzetváltoztatásokkal, a zenével összhangban történő végrehajtással Sorozatok összeállítása, ismétlése zenére Az aerobikedzés felépítésének megismerése, a különböző edzésszakaszok (bemelegítő, aerob, erősítő-tónusfokozó, nyújtó) alap-mozgásanyagának elsajátítása Az aerobik jellegű foglalkozások gyakorlatvezetését elősegítő verbális és nonverbális jelzések megismerése		
IV. Sportjátékok	A labdajátékokra felkészítő mozgásfeladatok Speciálisan előkészítő, rávezető, képességfejlesztő feladatok és testnevelési játékok A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágták, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal,	játékrendszer, egyéni és csapattaktika, területvédekezés,	35

	váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez. Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játékai: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikái gyakorlása testnevelési játékokban, kidobós, fogójátékok labdával, labdaszerző és védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb kooperatív, kreatív testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). A sportjátékokra való előkészítésen túlmutató, stratégiai jellegű, az életszerepekre felkészítő és inklúzióra érzékenyítő játékok. Bemelegítés labdajáték foglalkozásra – részleges tanári irányítással A bemelegítési modell ismételt gyakorlása és az önálló bemelegítésre való felkészítés. A modell minimális tartalma: sportjáték-specifikus futó-ugrómozgások, labda nélküli és labdás gyakorlatok az ízületek átmozgatására, labdavezetések variációi helyben és haladással, páros, mikro csoportos labdás gyakorlatok, bemelegítő testnevelési játékok labda nélkül és labdával, az adott labdajáték specifikus technikai és taktikai előkészítő gyakorlatai. A választott labdajátékok technikai és taktikai elemeinek gyakorlása, tökéletesítése, alkalmazása új variációkban, szituációkban. Kosárlabdázás Technikai elemek Fokozódó lendületben, magasságban, távolságban csökkenő hibaszázalékkal végrehajtott technikai elemek.	emberfogás, elzárás, gyorsindulás, lerohanás, pozíciós játék, alakzatbontás és alakzatépítés, területvédekezés, emberfogásos védekezés, helyezkedés	

	Taktikai elemek Kisebb csapatrészekben azonos létszámmal egymás elleni játék teljes anyagának beépítése az 5:5 elleni játékba, félpályás és egészpályás gyakorlatokkal. Emberfölényes helyzetek támadásban, védekezésben. Emberfogás, területvédekezés. Ötletjáték támadásban. A speciális feladatok megoldása (feldobás, alap- és oldalvonal-bedobás, büntetődobás utáni támadás és védekezés). Kézilabdázás Technikai elemek végrehajtása fokozódó lendülettel, erőközléssel, magasabban és távolabbra, csökkenő hibaszázalékkal Labda nélkül: Gyorsfutások közben, a társ futómozgásának követése. Térnyerésre törekvés indulócselekkel mindkét irányba. A kapus mozgástechnikája. Labdával: Alaphelyzetek, alapmozgások, támadó, illetve védő játékos esetén. Labdakezelési gyakorlatok 2,3,4-es csoportokban, 1,2 kézzel. Átadások talajról és felugrásból cselezés után. Indulócsel, átadócsel, lövőcsel, cselkapcsolatok alkalmazása mindkét oldalra. Kapura lövések bevetődésből is. Taktikai elemek növekvő együttműködéssel és eredményességgel Támadó taktika: Zárás, leválás alkalmazása. Támadásbefejezések lerohanásból rendezetlen védelem elleni játékból. Szélsőbefutások. Beállós játék. A test-test elleni játék a támadásban. Védekező taktika: Vegyes védekezés alkalmazása a játékban. Ütközés talajon és levegőben. 4:2 elleni védekezési rendszer. A test-test elleni játék a védelemben.		
V. Testnevelési és népi játékok	A különböző testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása A dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen a figyelemmegosztást igénylő fogó- és futójátékokban a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése Az azonos pályán párhuzamosan zajló 2 vagy több önálló fogó- és futójátékban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása	szélességi és mélységi mozgás, szabályalkotás, támadó és védő szerep, dinamikus és statikus célfelületek	15

	A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon) Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer bekapcsolásával Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal A támadó és védő szerepek gyors váltakozására épülő, azokhoz való alkalmazkodást segítő páros, csoportos versengő játékok A védekezés és támadás hatékonyságát növelő csapattaktikai elemekre épülő kooperativitást igénylő versengő játékok gyakorlása 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Önálló tanulói kreativitáson alapuló szabályalkotás (pl. célfelület fajtája, átadási módok, pálya méretei és alakja, csapatok létszáma stb...) pontszerző kisjátékokban Önálló tanulói szabályalkotásra épülő különböző haladási, megfogási, kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos, manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő összetett mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban		
VI. Önvédelmi és küzdősportok	Előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok a küzdésekhez Az 5 8. osztályos mozgásfeladatok variációinak gyakorlása, továbbfejlesztésük. Azon testi és pszichés képességek megerősítése, amik alkalmassá teszik a tanulót a bonyolultabb	fair play, társas felelősségvállalás, egyéni határok	19

	gyakorlatok végrehajtására. Alap kézgyakorlatok, húzó-taszító gyakorlatok, lenyomó-emelő gyakorlatok, esések-zuhanások sérülésmentes elsajátítása, egészségi és élettani szabályok betartása. Küzdőgyakorlatok szerrel, szer nélkül társakkal vagy önállóan. Alapvető önvédelmi technikákat elsajátító gyakorlatok játékos és változó körülmények között. A gyakorlatok tanulása saját képességek figyelembevétele mellett történik. Grundbirkózás A 7 8. osztályos kerettantervben felsorolt fogások, kitolások, kihúzások, emelések, szabadulások gyakorlása, cselekvésbiztos végrehajtása. Újabb elemkapcsolatok megismerése, megoldása. Az egyensúlyhelyzetek tudatos kihasználása, mögékerülések, kiemelések állásból, térdelésből, földharcban. Dzsúdó Eséstechnikák, földharctechnikák, állástechnikák, önvédelmi fogások a 7 8. osztályban felsoroltak szerint. A technikák alkalmazása új variációkban, fokozódó erőkifejtéssel és bővülő szabályismerettel, önfegyelemmel. A tanult variációk mellett – a szabályok adta kereteken belül – önálló megoldások, kreatív alkalmazások támogatása a küzdelmek során, az állásharcban, földharcban. Az általános és küzdőjellegű sportágak gyakorlását megelőző specifikus bemelegítő mozgások ismerete. Az eszközökkel végrehajtható küzdőfeladatok ismerete (tornabot, súlyzó, gumikötél, medicinlabda). A balesetveszélyes helyzetek felismerése, megelőzése. A küzdőfeladatok közben felmerülő saját és társas problémák konstruktív megoldása, és az ellentmondásos helyzetek szabálytudatos kezelése. A sportszerűség, sikerorientáltság, kudarctűrés megfogalmazásának képessége. A felmerülő vitákban érvelés a sportszerű magatartás mellett.	megismerése, bokasöprés, eséstechnikák, támadási technikák, önvédelem	
VII. Alternatív környezetben	A környezetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása a társak körében	tervezés, tudatosság, kihívás,	15

űzhető mozgásformák	Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrázás, túrakenuzás, kerékpártúrák) Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek, fitnesztermek tudatos használata. Egyszerűbb edzéstervek önálló összeállítása, végrehajtása A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása A különböző rekreációs mozgásformák megismerése és alkalmazása az élethosszig tartó sportolás és egészséges életvitel iránti igény kialakításához Az alternatív környezetben űzhető sportok tudatos alkalmazása a mindennapi stresszhelyzetek feloldásában Az alternatív környezetben űzhető sportágak specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása	kitartás, rekreáció, stresszkezelés,	
VIII. Úszás/Gyógytestnevelés	Természetes mozgások, szervezett játékok végzése vízben. Vízbe és vízben ugrások egyénileg, párban, csoportban, változó kiinduló helyzetből. Járások, futások, forgások, irányváltások egyénileg, párban és csoportosban. Ugrások társ(ak) segítségével. Egyénileg, párban és csoportban, szerrel és szer nélkül végezhető, nagy vízbiztonságot igénylő játékok. Alkotó játékok (gúlaépítés). Sor- és váltóversenyek szerrel és szer nélkül az úszótechnika részleges (pl. csak lábmunka) vagy teljes alkalmazásával. Képességfejlesztés Gyakorlatok a medencén kívül – a technikát előkészítő izomfejlesztő gyakorlatok eszközzel és eszköz nélkül. Fittségnövelő gyakorlatok eszköz nélkül vagy különböző eszközök segítségével (aquafitness). Magasabb szintű kondicionális képzés – az 1–8. osztályban begyakorolt úszómozgás terhelést növelő eszközökkel. Az úszás technikája	rajt technikák, fordulók, edzéstervezés, tudatos életvitel	36

	Gyakorlás három úszásnemben, a technika csiszolása a gazdaságosabb erőközlés érdekében. Az úszás távjának növelése, a haladás és pihenő arányának javítása, az úszás adta monotónia tűrése. Úszások 800,1000,1200 m-en választott technikával. A szabályos rajtok (fejesugrás, vízből indulás) és az úszás összekötése optimális sebességmegtartással. Az úszásnemnek megfelelő és szabályos fordulók (bukó, átcsapós) és a célbaérés elsajátítása. Úszóversenyek Bemelegítés az úszásra – szárazföldi és vizes gyakorlatok. Egyszerűsített versenyek edzésen (pl. fejesugrás nélkül). Iskolai versenyek – könnyített versenyszabályokkal. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés, életvédelem Úszó-gyógyúszó gyakorlatok testtartásjavító jelleggel. Relaxációs gyakorlatok vízben (lebegés stb.). Tájékozódás a vízben – vízből mentés. Víz alatti gyakorlatok – tárgyak felhozása, növekvő távolságról. Tárgyak „vonszolása”, húzása a vízben. Mentőugrások elsajátítása. Sérült megközelítésének és megragadásának szabályai. Továbbhaladás passzív társsal a vízben, növekvő távolságon. A vízből mentés technikájának csiszolása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az egyén számára legmegfelelőbb úszásnem gyakorlása eredményeképp a pozitív fizikai, szellemi és érzelmi hatás lehetőségeinek, cselekvései motívumának széles körű ismerete. Az egyéni teljesítőképesség határai átlépésének lehetősége (önismeret, önfejlesztés) – élethossziglan fenntartható attitűd tudatosulása. Az úszás preventív, rekreációs előnyeinek ismerete, és az élethossziglan fenntartható rutin megértése. A vízből mentés felelősségének, veszélyeinek és szabályainak, pontos menetének ismerete.		

	A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata, a hibajavítás megértése. A saját test mozgatása a vízben és víz alatt, és az ezzel kapcsolatos félelmek megfogalmazása, átélése és leküzdése. Vizes vetélkedőkben, játékokban – a társak és a csoport irányítása a csoport közös érdekeinek figyelembe vételével – asszertív, aktív részvétel.		

Testnevelés helyi tanterv 10. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, összesen 180 óra 10. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	16
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	22
Torna jellegű feladatmegoldások /ritmikus gimnasztika és aerobic választható	22
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	15
Önvédelmi és küzdősportok	19
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	15
Úszás /gyógytestnevelés	36
Összes óraszám:	180

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám

I. Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	Leggyakrabban alkalmazott statikus és dinamikus gimnasztikai elemekből gyakorlatok tervezése segítséggel, azok önálló végrehajtása 4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszer-gyakorlatok tervezése segítséggel Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt alakzat) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását elősegítő gyakorlatok önálló összeállítása, azok önálló gyakorlása A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló hosszabb távú edzésprogramok, tervek tanári segítséggel történő összeállítása, célzott alkalmazása A gyakorlatvezetési módok megértése, elsajátítása, egyszerűbb gyakorlatok esetén azok alkalmazása Légzőgyakorlatok végrehajtása A különböző sportsérülések megelőzésével, rehabilitációjával összefüggő elemi szintű eljárások tudatos alkalmazása tanári segítséggel Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös, majd önálló összeállítása és végrehajtása Terhelések után a különböző testrészek izomzatának nyújtását szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, végrehajtása tanári kontrollal A sportágspecifikus bemelegítések önálló összeállítása, levezetése társaknak tanári kontrollal A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák önálló alkalmazása Relaxációs technikák tudatos alkalmazása Zenés bemelegítés összeállítása tanári segítséggel	légzőgyakorlatok, relaxáció, utasítás, szóban közlés, dinamikus és statikus gimnasztika, szergyakorlatok, sor- és oszlopalakzat, kéziszer-gyakorlatok	16
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	A futó-, dobó- és ugróiskolai gyakorlatok mozgáskészség-, mozgásképesség- és egészségfejlesztésben betöltött szerepének tudatosítása Az egészségmegőrzést, a testtömegkontrollt támogató intenzitászónában végzett tartós futások tanári segítséggel történő rendszeres végrehajtása	álló- és térdelőrajt, edzésmódszer, hajítás, vetés, lökés,	22

	Egyénileg választott három versenyszám eredményre történő végrehajtása és azok összevetése korábbi saját eredményekkel Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása Az atlétika sportágtörténetének, világcsúcsainak, kiemelkedő külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése Futások: Futóiskolai gyakorlatok (térdemelés, saroklendítés, taposó futás, ollózó futás, keresztezőfutás) és futófeladatok (repülő- és fokozófutások kar- és lábmunkájának fejlesztése, dinamikai jellemzőinek növelése, különböző irányokba és kombinációkban, variációkban, egyenes vonalon, íveken és irányváltással Rajtgyakorlatok, rajtversenyek különböző testhelyzetekből 20–30 m távolságra, térdelőrajt rajttámlából versenyszerűen, időre 20–40 m kifutással. Vágtafutások 60–100 m-en ismétléssel, mozgásképesség-fejlesztéssel Váltóversenyek rövidített (pl.: 4×50 m, 4×200 m) távokon alsó vagy felső botátadással. Váltósorrend és váltótávolság segítséggel történő kialakítása Folyamatos futások 10-12 percen keresztül egyenletes ritmusban és tempóváltással Egyenletes futások tempótartással megadott időre, futások 100–400 m-es távolságon egyenletes és változó iramban Ugrások: Ugróiskola-gyakorlatok kis és közepes lendületből, az elrugaszkodás és lendítések dinamikus mutatóinak és térbeli irányának javítása (indiánszökdelés, indiánszökdelés azonos lábról 2-4 lépésre, indiánszökdelés sasszéval előre és felugrásra törekedve, egy- és háromlépéses sorozatelugrások, váltott lábú elugrások, szökdelések, ugrások sorozatban akadályokon és akadályok felett egy és páros lábon) Hasmánt, átlépő és flop felugrások gumiszalagra emelt elugró helyről (svédszekrény tető, dobbantó). Hasmánt, átlépő és flop magasugrás 5–9 lépés nekifutásból gumiszalagra, lécre Távolugrás lépő technika dinamikai és technikai javítása 10–14 lépés nekifutással. Versenyszerű ugrások eredményre. Ismerkedés a homorító és ollózó technika alapjaival emelt elugró helyről, közepes távolságról (4–8 lépés) nekifutással	lendületszerzés, nekifutási távolság, induló jel, lépéshossz, lépésfrekvencia, sebesség, gyorsulás, tempó, kézi időmérés, elektromos időmérés, előkészítő gyakorlat, rávezető gyakorlat, állóképesség, gyorsaság, erő, aerob, anaerob, hajlékonyság, biomechanika, futóiskola, futófeladatok, keresztlépés, kimért pálya, dobószektor	

	Ismerkedés a hármasugrás technikájával, elugrások a gödörtől 4-8-mre kijelölt sávból. Dobások (tárgyi feltételektől függően a hajítás mellé egy lökő vagy vető technika választása kötelező): Lökő, vető és hajító mozgások különböző testhelyzetekből, helyből és lendületből medicinlabdával, könnyített és nehezített dobószerekkel, egy és két kézzel Kislabda- vagy gerelyhajítás helyből, 1 és 2 keresztlépéssel járásból és lendületből célra és távolságra. Ismerkedés a lekészítés mozdulatával Súlylökés 3 kg-os (lányok) és 5 kg-os (fiúk) szerrel, oldalt beszökkenéssel vagy háttal becsúszással. Ismerkedés a forgással történő lökés technikájával		
III. Torna jellegű feladatmeg-oldások /választható Ritmikus gimnasztika/	A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A korábbi követelményeken túlmutató mozgásanyag tanulása és gyakorlása. Az elemek nehézségi fokának emelése differenciáltan A téri tájékozódó képesség és az egyensúlyérzék, valamint a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából fontos motorikus képességek (erő, ízületi mozgékonyság, izomérzékelés) további fejlesztése A segítségadás biztonságos és szakszerű módjainak megismerése és elsajátítása a különböző tornaszereken, tanári felügyelettel történő alkalmazás A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtése A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása A testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően differenciált gyakorlás Mászókulcsolással mászás 4–5 m magasságig (lányok), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek 3–5 m magasságig (fiúk) felfelé-lefelé, mászóversenyek A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása (Választható anyagként) Az alapugrások elsajátítása minitrampolinon vagy gumiasztalon	kézenátfordulás, fejenátfordulás, emelés fejállásba, tarkóbillenés, átguggolás, támaszugrások első és második íve, utánlépés, térdelőállások, lebegőállások, vállátfordulás, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz, felkarfüggés, terpeszpedzés, felkarállás, vetődési leugrás, kanyarlati leugrás,	22

	További tornaszer(ek) választása a helyi lehetőségeknek megfelelően, a diákok képességeihez igazodó differenciálással. Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal Emelés fejállásba – kísérletek Fellendülés kézállásba, a kézállás megtartása 1-2 mp-ig Kézenátfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel, kézen- és fejenátfordulás segítséggel, tarkóbillenés segítséggel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Híd, mérlegállás különböző kiinduló helyzetekből, a spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése Vetődések, átguggolások A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek alkalmazása Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: A korábban elsajátított ugrások továbbfejlesztése, az első és második ív növelése Gurulóátfordulás előre ugródeszkáról történő elrugaszkodással Hosszába állított ugrószekrényen felguggolás, leterpesztés Lányoknak keresztbe, fiúknak hosszába állított ugrószerényen terpeszátugrás Lányoknak: Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás Ülések, térdelések, térdelő- és fekvőtámaszok, támadóállások, lebegőállások Járások előre, hátra, oldalra utánlépésekkel, különböző kartartásokkal és karlendítésekkel Fordulatok állásban, guggolásban Tarkóállási kísérletek segítséggel		

	Leugrások feladatokkal Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok Fiúknak: Gyűrűn: Magas gyűrűn: alaplendület, lebegőfüggés, emelés lefüggésbe, ereszkedés hátsó lefüggésbe, emelés lebegőfüggésbe Vállátfordulás előre Lebegőfüggésből lendületvétel, homorított leugrás Korláton: Terpeszülés, támaszok (nyújtott támasz, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz), felkarfüggés Alaplendület támaszban és felkarfüggésben Támlázás, terpeszpedzés, szökkenés Felkarállás Gurulás előre terpeszülésből terpeszülésbe Lendület előre terpeszülésbe Vetődési leugrás, kanyarlati leugrás Aerobik: A kondicionális és koordinációs képességek (dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ritmus, ízületi hajlékonyság) szinten tartása, illetve további fejlesztése Alaplépések elsajátítása, lépéskombinációk végrehajtása szökdelések forgással, kéz- és lábmozgásokkal, irány- és helyzetváltoztatásokkal, a zenével összhangban történő végrehajtással Sorozatok összeállítása, ismétlése zenére Az aerobikedzés felépítésének megismerése, a különböző edzésszakaszok (bemelegítő, aerob, erősítő-tónusfokozó, nyújtó) alap-mozgásanyagának elsajátítása Az aerobik jellegű foglalkozások gyakorlatvezetését elősegítő verbális és nonverbális jelzések megismerése		
IV. Sportjátékok	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai, alaptaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása	játékrendszer, egyéni és	35

	A folyamatos csapatjáték kialakítása a tanulók által meghatározott szabálymódosítások mellett A nagyobb létszámú (5–7 fő/csapat) sportjátékoknál az ellenfél erős és gyenge oldalának felismerése, a támadó taktika tudatos igazítása az ellenfél védekező magatartásához A sportjátékokban az 1-1, 2-1, 2-2 elleni játékhelyzetek jelentőségének, a hatékony csapatjátékkal történő összefüggéseinek tudatosítása A játékhelyzetnek megfelelő 1-1, 2-1, 2-2 elleni technikai és taktikai elemek felismerése, tudatos gyakorlása a folyamatos sportjátékokban Sportjáték előkészítő kisjátékaiban a labda nélküli játékosok üres területre történő szélességi és mélységi mozgásába a kooperatív elemek bekapcsolása A dinamikusan változó helyzetű, típusú és méretű célfelületet alkalmazó kisjátékokban a védekező játékos gyors helyezkedése a megváltozott játékhelyzethez Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) tudatos alkalmazása, gyakorlása Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése Mérkőzésjátékokban és az azokat előkészítő kisjátékokban a divergens gondolkodásra épülő feladatmegoldások gyakorlása Tanári irányítással tanulói szabályalkotás Szabályok tudatos alkalmazása (játékvezetés gyakorlása) A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása Kézilabda: A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, indulások-megállások, ütközések, cselezések irányváltással és lefordulással, felugrások-leérkezések – célszerű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységek során A figyelem megosztását igénylő összetett labdás koordinációs gyakorlatok egy és több labdával (pl. háromszög, négyszög, „y” koordinációs alakzatokban) 1-1, 2-1, 2-2 elleni játékok (labdavezetés, irány- és iramváltások, indulócselek alkalmazása) kapura lövéssel összekapcsolva	csapattaktika, területvédekezés, emberfogás, elzárás, gyorsindulás, lerohanás, pozíciós játék, alakzatbontás és alakzatépítés, területvédekezés, emberfogásos védekezés, helyezkedés	

	Kapura dobások bedőlésből, bevetődésből, ejtésből, majd különböző lendületszerzési módot követő felugrásból, beugrásból, félaktív, majd aktív védőjátékos ellen Alapvető szabályok készségszintű elsajátítása, alkalmazása játéktevékenységben Területvédekezés (6-0, 5-1) alkalmazása játékban A kapus-alaptechnikák alkalmazása játékhelyzetekben Kosárlabda: A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében A folyamatos játékban történő szabálytalanságok felismerése, a fair play alkalmazása Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitásra épülő szabálymódosításokkal		
V. Testnevelési és népi játékok	A különböző testnevelési játékok baleset-megelőzési szabályainak tudatosítása, következetes betartása A dinamikusan változó méretű, alakú játékterületen a figyelemmegosztást igénylő fogó- és futójátékokban a teljes játékteret felölelő mozgásútvonalak kialakítása, az üres területek felismerése, a játéktér határainak érzékelése Az azonos pályán párhuzamosan zajló 2 vagy több önálló fogó- és futójátékban az irányváltoztatások, az elindulások-megállások, cselezések ütközés nélküli megvalósítása A játékhelyzethez igazodó legmegfelelőbb együttműködési lehetőségek kiválasztására épülő testnevelési játékok gyakorlása (pl. 3 csapat egymás ellen, joker játékosok az oldalvonalon)	szélességi és mélységi mozgás, szabályalkotás, támadó és védő szerep, dinamikus és statikus célfelületek	15

	Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer bekapcsolásával Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal A támadó és védő szerepek gyors váltakozására épülő, azokhoz való alkalmazkodást segítő páros, csoportos versengő játékok A védekezés és támadás hatékonyságát növelő csapattaktikai elemekre épülő kooperativitást igénylő versengő játékok gyakorlása 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Önálló tanulói kreativitáson alapuló szabályalkotás (pl. célfelület fajtája, átadási módok, pálya méretei és alakja, csapatok létszáma stb...) pontszerző kisjátékokban Önálló tanulói szabályalkotásra épülő különböző haladási, megfogási, kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos, manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő összetett mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban		
VI. Önvédelmi és küzdősportok	A küzdőfeladatokban az életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Konfliktuskerülő magatartás kialakítása, a támadások tudatos megelőzése, kikerülése A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot,	fair play, társas felelősségvállalás, egyéni határok megismerése, bokasöprés,	19

	az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő, páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával Küzdőtávolság megtartására és csökkentésére irányuló összetett játékok, sarok- és oldalszituáció megoldását segítő, támadást és védekezést segítő küzdőjátékok Térérzékelést segítő összetett játékok küzdőtechnikák alkalmazásával, eszköz nélkül és eszközzel Egy és több választásos reakciót fejlesztő páros játékok küzdőtechnikák alkalmazásával Az ellenfél mozgásritmusának érzékelését fejlesztő játékok A jogszerű önvédelem fogalmi keretrendszerének, lehetőségeinek, jogi szabályozásának elsajátítása A küzdő jellegű feladatok balesetvédelmi szabályainak következetes betartása A fizikai kontaktussal, a társ erőkifejtésének érzékelésével, annak legyőzési szándékával kapcsolatos egyszerű húzásokra, tolásokra, ütésekre, rúgásokra, védekezésekre, ellentámadásokra épülő páros küzdőjátékok rendszeres képességfejlesztő célú alkalmazása Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák jártasságszintű elsajátítása Különböző támadási technikák (lefogások, ütések) elleni megfelelő védekező mozgás jártasságszintű elsajátítása Dzsúdógurulás alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása haránterpeszállásból indulva, mindkét irányba, előre és hátra A grundbirkózás alaptechnikáinak, szabályrendszerének jártasságszintű alkalmazása a küzdőfeladatokban A küzdősportok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása Birkózás A gerincoszlop mozgékonyságát a nyakizmok erejét növelő birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül	eséstechnikák, támadási technikák, őnvédelem	

	Hídban forgás Hídba vetődés fejtámaszból Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögékerülés birkózás térdelésben) eszközzel vagy anélkül Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban Mögékerülés karberántással: támadó és védekező technika Mögékerülés: könyökfelütéssel, kibújással Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben A tanult rézsút és oldalsó leszorítástechnikák gyakorlása a különböző mini judo jellegű földharcjátékokban Dzsúdó Társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással) Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyak alatt) és oldalsó leszorítás technika végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások A bokasöprés, a nagy külső horogdobás és a nagy belső horogdobás technikájának elsajátítása passzív ellenfélen		
VII. Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	A környezetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása a társak körében Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrázás, túrakenuzás, kerékpártúrák) Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek, fitnesztermek tudatos használata. Egyszerűbb edzéstervek önálló összeállítása, végrehajtása A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása A különböző rekreációs mozgásformák megismerése és alkalmazása az élethosszig tartó sportolás és egészséges életvitel iránti igény kialakításához	tervezés, tudatosság, kihívás, kitartás, rekreáció, stresszkezelés,	15

	Az alternatív környezetben űzhető sportok tudatos alkalmazása a mindennapi stresszhelyzetek feloldásában Az alternatív környezetben űzhető sportágak specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása		
VIII. Úszás/Gyógytestnevelés	Az öltözői rend és az uszodai magatartás, valamint a helyes higiéniai, öltözködési szokások automatizálása A különböző uszodai tevékenységek egészségfejlesztő hatásaival és egészségtani kockázataival összefüggő ismeretanyag elmélyítése A kitartás, önfegyelem és küzdőképesség, valamint az állóképesség és a monotóniatűrés továbbfejlesztése A balesetek megelőzésére tett intézkedések ismerete és betartása A természetes vizekben úszás veszélyeinek ismerete (vízbe ugrások veszélyei, áramlatok, hullámzás stb.) Alapvető vízből mentési, életmentési ismeretek elsajátítása. Vízből mentés gyakorlása passzív társsal A korábban tanult úszásnem(ek) folyamatos gyakorlása, technikájának javítása A tanult úszásnemekhez kapcsolódó rajttechnikák és fordulások elsajátítása A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően Aerob állóképesség fejlesztése az úszás ritmusának alakításával Anaerob állóképesség fejlesztése rövid távok többszöri, erőteljes leúszásával Úszóversenyek. Merülési versenyek, víz alatti úszóversenyek Az úszás specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak összeállítása tanári segítséggel, a gyakorlatok önálló végrehajtása	rajt technikák, fordulók, edzéstervezés, tudatos életvitel	36

Testnevelés helyi tanterv 11. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, összesen 180 óra 11. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám

Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	16
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	22
Torna jellegű feladatmegoldások /ritmikus gimnasztika és aerobic választható	22
Sportjátékok	35
Testnevelési és népi játékok	15
Önvédelmi és küzdősportok	19
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	15
Úszás /gyógytestnevelés	36
Összes óraszám:	180

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám
I. Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok tervezése, Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló hosszabb távú edzésprogramok tanári kontroll alatt történő összeállítása, célzott alkalmazása Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös összeállítása és önálló végrehajtása Terhelések utáni nyújtó gyakorlatok tervezése, önálló végrehajtása A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák rendszeres és tudatos alkalmazása	légzőgyakorlatok, relaxáció, utasítás, szóban közlés, dinamikus és statikus gimnasztika, szergyakorlatok, sor- és oszlopalakzat, kéziszer-gyakorlatok	16

	Relaxációs technikák tudatos alkalmazása Zenés bemelegítés összeállítása, végrehajtása önállóan		
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok tudatos és önálló alkalmazása a speciális bemelegítésben és mozgáskészség-, illetve mozgásképesség-fejlesztésben Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak segítséggel, vagy önálló végrehajtása Futások: A futóiskolai gyakorlatok és futófeladatok harmonikus végrehajtása ön- és társmegfigyelés segítségével Térdelő- és állórajt szabályos végrehajtása, rajtversenyek különböző testhelyzetekből Váltófutások felső váltás technikával versenyszerűen Folyamatos futások 8–12 percen keresztül egyenletes ritmusban és tempóváltással Az egészségmegőrzést, a testtömegkontrollt támogató intenzitászónában végzett tartós futások tanári segítséggel hosszabb távú edzésprogramokba történő összeállítása, rendszeres alkalmazása Ugrások: Az ugróiskolai gyakorlatok harmonikus végrehajtása a mozgásképesség és készség fejlesztésével, ön- és társmegfigyelés segítségével A megismert távolugró technikák gyakorlása, versenyszerű ugrások eredményre, az egyénileg kiválasztott technikával A megismert magasugró technikák gyakorlása, versenyszerű ugrások eredményre, az egyénileg kiválasztott technikával Dobások: Lökő és hajító mozgások különböző testhelyzetekből, helyből és lendületből medicinlabdával, könnyített és nehezített dobószerekkel, egy és két kézzel Kislabdahajítás versenyszerűen távolságra, 5 lépés nekifutással Súlylökés gyakorlása különböző technikákkal. Versenyszerű lökések 4 kg-os (lányok) és 6 kg-os (fiúk) szerrel, választott technikával	álló- és térdelőrajt, edzésmódszer, hajítás, vetés, lökés, lendületszerzés, nekifutási távolság, induló jel, lépéshossz, lépésfrekvencia, sebesség, gyorsulás, tempó, kézi időmérés, elektromos időmérés, előkészítő gyakorlat, rávezető gyakorlat, állóképesség, gyorsaság, erő, aerob, anaerob, hajlékonyság, biomechanika, futóiskola, futófeladatok, keresztlépés, kimért pálya, dobószektor	22

III. Torna jellegű feladatmeg-oldások /választható Ritmikus gimnasztika/	A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A korábbi követelményekben megfogalmazott mozgásanyag elmélyítése, készségszintre emelése és gyakorlása Az elemek nehézségi fokának emelése differenciáltan A segítségadás készségszintű alkalmazása A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása A testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően differenciált gyakorlás Mászókulcsolással mászás 3–5 m magasságig (lányok), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek 4–5 m magasságig (fiúk) felfelé-lefelé, mászóversenyek A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe, gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal Emelés fejállásba (fiúk), emelés fejállásba segítséggel (lányok) Fellendülés kézállásba Kézenátfordulás oldalra, az ügyesebbik irányba, megközelítőleg nyújtott testtel, fejenátfordulás segítséggel, tarkóbillenés segítséggel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Híd, mérlegállás különböző kiinduló helyzetekből, a spárga kísérletek (leányok) Vetődések, átguggolások, átterpesztések A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek alkalmazása Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: Az előző évfolyamokon tanultak gyakorlása, az elugrás távolságának, az ugrás hosszának és	billenés, nyílugrás, húzódás-tolódás támaszba, saslendület előre-hátra, malomforgás tempó, ritmus, lépéskombináció, sasszé, dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ízületi hajlékonyság	22

	magasságának növelésével Lányoknak: Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel, mérlegállás, járás guggolásban, támaszhelyzeten át fel- és leugrás Ülések, térdelések, térdelő- és fekvőtámaszok, támadóállások, lebegőállások Járások előre, hátra, oldalra utánlépésekkel, különböző kartartásokkal és karlendítésekkel Fordulatok állásban, guggolásban Felugrás mellső oldalállásból oldaltámaszba, majd egyik láb átlendítéssel és 90 fokos fordulattal terpeszülés Leugrások feladatokkal Segítséggel vagy önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok Felemáskorláton: Támaszok, harántülés, térdfüggés, fekvőfüggés, függőtámasz Függésből lendületvétel, átguggolás, átterpesztés fekvőfüggésbe Felugrás támaszba és függésbe Leugrás támaszból. Alugrás. Fiúknak: Gyűrűn: Magas gyűrűn: alaplendület, lebegőfüggés, emelés lefüggésbe, ereszkedés hátsó lefüggésbe, emelés lebegőfüggésbe Lebegőfüggésből lendületvétel, homorított leugrás Vállátfordulás előre Segítséggel húzódás-tolódás támaszba Korláton: Terpeszülés, támaszok (nyújtott támasz, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz), felkarfüggés Alaplendület támaszban és felkarfüggésben Támlázás, terpeszpedzés, szökkenés Saslendület segítséggel előre vagy hátra		

	Felkarállás Kanyarlati leugrás Ritmikus gimnasztika: A korábban tanult mozgások magasabb szintű végrehajtása Egy választott szerrel alapvető technikai elemek készségszintű elsajátítása, alkalmazása Testtechnikai elemek elsajátítása: járások, ugrások: érintőjárás, hintalépés, keringő lépés, szökkenő hármaslépés, ördögugrás, őzugrás forgások: fordulatok állásban és különböző testhelyzetekben egyensúlyelemek: lebegőállások, mérlegállások, lábemelések, lendítések hajlékonysági elemek: törzshajlítások, kar- és törzshullámok Szertechnikai elemek megismerése, elsajátítása: kötél: áthajtások, lendítések, körzések, dobások-elkapások karika: lendítés, karikakörzések, pörgetések, gurítások talajon, dobások-elkapások labda: gurítások testen és talajon, dobások-elkapások, leütések buzogány: kis körzések, malomkörzések, dobások-elkapások, lendítés szalag: kígyókörzések, spirálkörzések, lendítések, dobások-elkapások A kondicionális és koordinációs képességek (dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ritmus, ízületi hajlékonyság) szinten tartása, illetve további fejlesztése Önállóan összeállított gyakorlat megtanulása zenére, esztétikus és harmonikus végrehajtása		
IV. Sportjátékok	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai, alap- és csapattaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása A folyamatos csapatjáték kialakítása a tanulók által meghatározott szabálymódosítások mellett A nagyobb létszámú (5-7 fő/csapat) sportjátékoknál az ellenfél erős és gyenge oldalának felismerése, a támadó taktika tudatos igazítása az ellenfél védekező magatartásához A játékhelyzetnek megfelelő 1-1, 2-1, 2-2 elleni technikai és taktikai elemek hatékony és célszerű alkalmazása a folyamatos sportjátékokban Sportjáték előkészítő kisjátékaiban a labdás és labda nélküli játékosok üres területre történő mozgásában a kooperatív elemek alkalmazása	játékrendszerek, játékvezetés, létszámazonos kisjáték, elzárás-leválás, feladás, leütés, felső egyenes nyitás, sánc, forgásszabály beugrásos és, támadó és	35

	A dinamikusan változó helyzetű, típusú és méretű célfelületet alkalmazó kisjátékokban a védekező játékos gyors helyezkedése a megváltozott játékhelyzethez Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) játékhelyzethez adaptált alkalmazása, gyakorlása Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése Mérkőzésjátékokban és az azokat előkészítő kisjátékokban a divergens (ötletjáték) és konvergens (posztokhoz kötött mozgásfeladatok) gondolkodásra épülő feladatmegoldások összehangolt gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotás tanári kontrollal Játékvezetés gyakorlása A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása <u>Röplabda:</u> A kosárérintés, az alkarérintés, az alsó egyenes nyitás gyakorlása célfelület beiktatásával, készségszintű alkalmazása különböző játékhelyzetekben A felső egyenes nyitás alaptechnikájának elsajátítása, gyakorlása célfelületre Távolról érkező labda megjátszása a hálóhoz közel helyezkedő feladóhoz alkar- és kosárérintéssel Helyezkedési módok automatikus felismerése a különböző csapatlétszámú játékokban. A 6-6 elleni játék alapfelállásának ismerete Forgásszabály önálló és tudatos alkalmazása A csapattársak közötti kommunikáció gyakorlása az eredményes játék érdekében 3-3 és 4-4 elleni játék könnyített szabályokkal <u>Kosárlabda:</u> A labda nélküli technikai elemek – mint az alaphelyzet, a támadó és védekező lábmunka, a védőtől való elszakadás iram- és irányváltásokkal, lefordulások, felugrások egy és két lábról, leérkezések – készségszintű alkalmazása a folyamatos játéktevékenységben A mély és magas labdavezetés egyszerű formában, majd ütemtartással, a rövid- és hosszúindulás, az együtemű megállás folyamatos labdavezetésből, a kétütemű megállás egy és két labdaleütésből, a sarkazás, a labdavezetés közben történő egyszerűbb	védekező stratégia, alapfelállás, pozíció játék	

	irányváltoztatási módok célszerű és hatékony alkalmazása a mérkőzésjátékokban Labdaátadások különböző módjainak a játékhelyzethez igazított eredményes végrehajtása Egy- és kétütemű megállásból tempódobás gyakorlása, alkalmazása játékban Emberelőnyös és létszámazonos helyzetekben gyorsindulások, lerohanások kosárra dobással befejezve Fektetett dobás gyakorlása félaktív vagy aktív védő játékos jelenlétében A folyamatos játékban történő szabálytalanságok felismerése, a fair play alkalmazása Létszámazonos mérkőzésjátékok változatos, tanulói kreativitásra épülő szabálymódosításokkal		
V. Testnevelési és népi játékok	Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer bekapcsolásával Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal A támadó és védő szerepek gyors váltakozására épülő, azokhoz való alkalmazkodást segítő páros, csoportos versengő játékok A védekezés és támadás hatékonyságát növelő csapattaktikai elemekre épülő kooperativitást igénylő versengő játékok gyakorlása 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotásra épülő (pl. célfelület fajtája, átadási módok, pálya méretei és alakja, csapatok létszáma stb...) pontszerző kisjátékokban a játékhelyzethez adaptált támadó és védő szerepek gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotásra épülő különböző haladási, megfogási, kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása	besegítés, szabálykövető magatartás, kreatív játék, játékalkotás, dinamikus és statikus célfelületek, szélességi és mélységi mozgás	15

	Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő összetett mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)		
VI. Önvédelmi és küzdősportok	Életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Konfliktuskerülő magatartás kialakítása, a támadások tudatos megelőzése, kikerülése A küzdőjátékokban jellemző támadó és védő szerepek gyakorlását elősegítő, a gyorsaságot, az egyszerű reagálási képességet, az egyensúlyérzéket fejlesztő, páros, csoportos és csapat jellegű feladatmegoldások alkalmazása társérintés bekapcsolásával Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása, valamint a társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással) Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák készségszintű elsajátítása Különböző támadási technikák (lefogások, ütések) elleni megfelelő védekező mozgás adaptív, készségszintű elsajátítása A grundbirkózás alaptechnikáinak, szabályrendszerének jártasságszintű alkalmazása a küzdőfeladatokban <u>Birkózás</u> A gerincoszlop mozgékonyságát a nyakizmok erejét növelő birkózásra előkészítő speciális hídgyakorlatok készségszintű végrehajtása Hanyatt fekvésből felhidalás kéz segítségével, majd anélkül Hídban forgás Hídba vetődés fejtámaszból Birkózó alapfogásban társ egyensúlyának kibillentése húzások, tolások kombinált alkalmazásával Páros földharcjátékok (pl. hátára, hasára fordítás, eszközszerzés, mögékerülés, birkózás	fair play, társas felelősségvállalás, egyéni határok megismerése, rézsútleszorítások, oldalsó leszorítások,	19

	térdelésben) eszközzel vagy anélkül Állásban végrehajtható megfogások és szabadulások alaptechnikájának jártasságszintű elsajátítása a páros gyakorlatokban Mögékerülés karberántással: támadó és védekező technika Mögékerülés: könyökfelütéssel, kibújással Parter helyzetből induló birkózótechnikák megismerése, gyakorlása a páros küzdelmekben A tanult rézsút és oldalsó leszorítástechnikák gyakorlása a különböző mini judo jellegű földharcjátékokban		
VII. Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	A környezetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása a társak körében Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrázás, túrakenuzás, kerékpártúrák) Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek, fitnesztermek tudatos használata. Egyszerűbb edzéstervek önálló összeállítása, végrehajtása A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása A különböző rekreációs mozgásformák megismerése és alkalmazása az élethosszig tartó sportolás és egészséges életvitel iránti igény kialakításához Az alternatív környezetben űzhető sportok tudatos alkalmazása a mindennapi stresszhelyzetek feloldásában Az alternatív környezetben űzhető sportágak specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása	tervezés, tudatosság, kihívás, kitartás, rekreáció, stresszkezelés,	15
VIII. Úszás/Gyógytestnevelés	A tanulók tanári segítséggel, majd önállóan tudnak összeállítani úszó feladatsorokat, amelyek elősegítik betegségük, elváltozásuk pozitív irányú megváltoztatását különböző úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az állóképesség növelése. A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően	rajt technikák, fordulók, edzéstervezés, tudatos életvitel	36

	Aerob állóképesség további fejlesztése az úszás ritmusának alakításával		

Testnevelés helyi tanterv 12. évfolyam

Testnevelés heti 5 óra, 32 hét, összesen 160 óra 12. évfolyamon

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	12
Atlétikai jellegű feladatmegoldások	20
Torna jellegű feladatmegoldások /ritmikus gimnasztika és aerobic választható	20
Sportjátékok	31
Testnevelési és népi játékok	14
Önvédelmi és küzdősportok	18
Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	12
Úszás /gyógytestnevelés	32
Összes óraszám:	160

Témakör neve	FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK	FOGALMAK	Óra szám
I.Gimnasztika és rendgyakorlatok – prevenció, relaxáció	4-8 ütemű szabad-, társas és kéziszergyakorlatok tervezése, vezetése a társaknak Alakzatok (oszlop-, vonal-, kör- és szétszórt) alkalmazó gyakorlása Menet- és futásgyakorlatok különböző alakzatokban Mozgékonyság, hajlékonyság fejlesztése statikus és dinamikus szabad-, társas, kéziszer- és	légzőgyakorlatok, relaxáció, utasítás, szóban közlés, dinamikus és	12

	egyszerű szergyakorlatokkal (zsámoly, pad, bordásfal) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítését, nyújtását szolgáló hosszabb távú edzésprogramok, tervek önálló, de tanári kontroll alatt történő összeállítása, célzott alkalmazása Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok közös összeállítása és önálló végrehajtása Különböző testrészek bemelegítését szolgáló gyakorlatok önálló összeállítása, végrehajtása, vezetése a társaknak Terhelések utáni nyújtó gyakorlatok tervezése, vezetése A mindennapi stressz fogalmi keretrendszerének ismeretében a pozitív megküzdési stratégiák rendszeres és tudatos alkalmazása Relaxációs technikák tudatos alkalmazása Zenés bemelegítés összeállítása önállóan	statikus gimnasztika, szergyakorlatok, sor- és oszlopalakzat, kéziszergyakorlatok	
II. Atlétikai jellegű feladatmegoldások	A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok tudatos és önálló alkalmazása a speciális bemelegítésben és mozgáskészség-, illetve mozgásképesség-fejlesztésben Az atlétika jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása Futások: A futóiskolai gyakorlatok és futófeladatok harmonikus végrehajtása ön- és társmegfigyelés segítségével Rajtok és rajtversenyek különböző testhelyzetekből Váltófutások versenyszerűen Folyamatos futások 8–12 percen keresztül egyenletes ritmusban és tempóváltással Az egészségmegőrzést, a testtömegkontrollt támogató intenzitászónában végzett tartós futások tanári segítséggel hosszabb távú edzésprogramokba történő összeállítása, rendszeres alkalmazása Ugrások: Az ugróiskolai gyakorlatok harmonikus végrehajtása a mozgásképesség és készség fejlesztésével, ön- és társmegfigyelés segítségével A megismert elugrótechnikák gyakorlása, versenyszerű ugrások eredményre az egyénileg	álló- és térdelőrajt, edzésmódszer, hajítás, vetés, lökés, lendületszerzés, nekifutási távolság, induló jel, lépéshossz, lépésfrekvencia, sebesség, gyorsulás, tempó, kézi időmérés, elektromos időmérés, előkészítő gyakorlat, rávezető gyakorlat,	20

	kiválasztott technikával A megismert magasugró technikák gyakorlása, versenyszerű ugrások eredményre, az egyénileg kiválasztott technikával Dobások: Lökő, vető és hajító mozgások különböző testhelyzetekből, helyből és lendületből medicinlabdával, könnyített és nehezített dobószerekkel, egy és két kézzel Kislabda versenyszerűen távolságra 5 lépés nekifutással Súlylökés gyakorlása különböző technikákkal. Versenyszerű lökéssel 4 kg-os (lányok) és 6 kg-os (fiúk) szerrel választott technikával	állóképesség, gyorsaság, erő, aerob, anaerob, hajlékonyság, biomechanika, futóiskola, futófeladatok, keresztlépés, kimért pálya, dobószektor	
III. Torna jellegű feladatmegoldások /választható Ritmikus gimnasztika/	A torna jellegű feladatmegoldások statikus és dinamikus erőfejlesztő gyakorlatai főbb izomcsoportokat érintő hatásainak beazonosítása A korábbi követelményekben megfogalmazott mozgásanyag elmélyítése, készségszintre emelése és gyakorlása Az elemek nehézségi fokának emelése differenciáltan A segítségadás készségszintű alkalmazása A rendelkezésre álló és a célnak megfelelő tornaszereken statikus testhelyzetek, támlázások, támaszcserék, lendületek, ellendülések, fellendülések, fel-, le- és átugrások végrehajtása A testalkatnak, az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően differenciált gyakorlás Mászókulcsolással mászás 3–5 m magasságig (lányok), vándormászás felfelé és lefelé; függeszkedési kísérletek 4–5 m magasságig (fiúk) felfelé-lefelé, mászóversenyek A torna jellegű feladatmegoldások specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása Talajon: Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből különböző testhelyzetekbe; gurulóátfordulások sorozatban is Fejállás különböző kiinduló helyzetekből, különböző lábtartásokkal	billenés, nyílugrás, húzódás-tolódás támaszba, saslendület előre-hátra, malomforgás tempó, ritmus, lépéskombináció, sasszé, dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ízületi hajlékonyság	20

	Emelés fejállásba (fiúk), emelés fejállásba segítséggel (lányok) Fellendülés kézállásba Kézenátfordulás oldalra, mindkét irányba, megközelítőleg nyújtott testtel, kézen- és fejenátfordulás segítséggel, tarkóbillenés segítséggel Repülő gurulóátfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúk) Híd, mérlegállás különböző kiinduló helyzetekből, a spárga kísérletek végrehajtásának tökéletesítése Vetődések, átguggolások, átterpesztések A tornagyakorlatok nemre jellemző összekötő elemeinek alkalmazása Összefüggő talajgyakorlat összekötő elemekkel Ugrószekrényen: Az előző évfolyamokon tanultak gyakorlása, az elugrás távolságának, az ugrás hosszának és magasságának növelésével Lányoknak: Gerendán: Érintőjárás; hármas lépés fordulatokkal, szökdelésekkel; mérlegállás; járás guggolásban; támaszhelyzeten át fel- és leugrás Ülések, térdelések, térdelő- és fekvőtámaszok, támadóállások, lebegőállások Járások előre, hátra, oldalra utánlépésekkel, különböző kartartásokkal és karlendítésekkel Fordulatok állásban, guggolásban Tarkóállási kísérletek segítséggel Felugrás mellső oldalállásból oldaltámaszba, majd egyik láb átlendítéssel és 90 fokos fordulattal terpeszülés Leugrások feladatokkal Önállóan összeállított összefüggő gyakorlatok Felemáskorláton: Támaszok, harántülés, térdfüggés, fekvőfüggés, függőtámasz Függésből lendületvétel, átguggolás, átterpesztés fekvőfüggésbe Felugrás támaszba és függésbe Leugrás támaszból. Alugrás. Nyílugrás		

	Fiúknak: Gyűrűn: Magas gyűrűn: alaplendület, lebegőfüggés, emelés lefüggésbe, ereszkedés hátsó lefüggésbe, emelés lebegőfüggésbe Lebegőfüggésből lendületvétel, homorított leugrás Vállátfordulás előre Húzódás-tolódás támaszba Lendület előre támaszba, segítséggel Korláton: Terpeszülés, támaszok (nyújtott támasz, hajlított támasz, lebegőtámasz, felkar-lebegőtámasz), felkarfüggés Alaplendület támaszban és felkarfüggésben Támlázás, terpeszpedzés, szökkenés Lendület előre támaszba, segítséggel Saslendület előre-hátra Felkarállás Vetődési leugrás, kanyarlati leugrás Ritmikus gimnasztika: A korábban tanult mozgások magasabb szintű végrehajtása Egy választott szerrel alapvető technikai elemek készségszintű elsajátítása, alkalmazása Testtechnikai elemek elsajátítása: járások, ugrások: érintőjárás, hintalépés, keringő lépés, szökkenő hármaslépés, ördögugrás, őzugrás forgások: fordulatok állásban és különböző testhelyzetekben egyensúlyelemek: lebegőállások, mérlegállások, lábemelések, lendítések hajlékonysági elemek: törzshajlítások, kar- és törzshullámok Szertechnikai elemek megismerése, elsajátítása: kötél: áthajtások, lendítések, körzések, dobások-elkapások karika: lendítés, karikakörzések, pörgetések, gurítások talajon, dobások-elkapások labda: gurítások testen és talajon, dobások-elkapások, leütések		

	buzogány: kis körzések, malomkörzések, dobások-elkapások, lendítés szalag: kígyókörzések, spirálkörzések, lendítések, dobások-elkapások A kondicionális és koordinációs képességek (dinamikus erő, statikus erő, egyensúlyozási képesség, ritmus, ízületi hajlékonyság) szinten tartása, illetve további fejlesztése Önállóan összeállított gyakorlat megtanulása zenére, esztétikus és harmonikus végrehajtása		
IV. Sportjátékok	Két választott sportjáték alapvető sportágspecifikus technikai, alap- és csapattaktikai elemeinek, szabályainak készségszintű elsajátítása, alkalmazása A folyamatos csapatjáték kialakítása a tanulók által meghatározott szabálymódosítások mellett A nagyobb létszámú (5-7 fő/csapat) sportjátékoknál az ellenfél erős és gyenge oldalának felismerése, a támadó taktika tudatos igazítása az ellenfél védekező magatartásához A játékhelyzetnek megfelelő 1-1, 2-1, 2-2 elleni technikai és taktikai elemek hatékony és célszerű alkalmazása a folyamatos sportjátékokban Sportjáték előkészítő kisjátékaiban a labdás és labda nélküli játékosok üres területre történő mozgásában a kooperatív elemek alkalmazása A dinamikusan változó helyzetű, típusú és méretű célfelületet alkalmazó kisjátékokban a védekező játékos gyors helyezkedése a megváltozott játékhelyzethez Játéktevékenységekben az egyéni és csapatvédekezés alapvető formáinak (emberfogás és területvédekezés) játékhelyzethez adaptált alkalmazása, gyakorlása Két választott sportjáték történetének, meghatározó külföldi és magyar személyiségeinek, olimpikonjainak megismerése Mérkőzésjátékokban és az azokat előkészítő kisjátékokban a divergens (ötletjáték) és konvergens (posztokhoz kötött mozgásfeladatok) gondolkodásra épülő feladatmegoldások összehangolt gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotás tanári kontrollal Játékvezetés gyakorlása A sportjátékok specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása Labdarúgás A labda nélküli technikai elemek – mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltoztatások, támadó és védő alapmozgások növekvő mozgássebesség és	játékrendszerek, játékvezetés, emberelőnyös és létszámazonos kisjáték, elzárás-leválás, leütés, felső egyenes nyitás, sánc, beugrásos és felugrásos kapura lövés, támadó és védekező stratégia, alapfelállás, pozíciós játék	31

	dinamika (növekvő energiabefektetéssel) mellett – tudatos és célszerű alkalmazása a kisjátékokban és a mérkőzésjátékokban Labdavezetések, -átadások és -átvételek megfelelő módjainak (lábfej különböző részeivel, talppal, combbal, mellkassal, fejjel) növekvő sebességgel, dinamikával történő végrehajtása a kisjátékokban és a mérkőzésjátékokban Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, valamint létszámfölényes és létszámazonos játékhelyzetekben A területvédekezés és emberfogásos védekezés váltott alkalmazása a játékhelyzethez igazítva a folyamatos játék során A területszerzéssel történő emberelőnyös kisjátékokban az üres passzsávok hatékony megjátszása időkényszer alatt, a védekező játékos mozgásirányának alkalmazkodása a területszerzéssel járó játékhelyzetekhez A kapusalaphelyzet gyakorlása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás alkalmazása a folyamatos játékhoz igazítva Floorball Labda nélküli és labdás technikai elemek – mint az alapállás, a támadó és védő alapmozgások, a helyes ütőfogás, ütővel való haladás, indulások-megállások, cselezések irányváltoztatással – alkalmazása kisjátékokban, mérkőzésjátékokban Labdavezetések, átadások, átvételek készségszintű alkalmazása kisjátékokban és mérkőzésjátékokban Mozgások passzív, félaktív és aktív védő ellen (2-1, 3-2) Labdatartást fejlesztő játékok A kapus és a védő játékosok együttműködése, a különböző védekezési formák megismerése Emberfogásos védekezés és területvédekezés kisjátékokban és mérkőzésjátékokban Létszámelőnyös, létszámhátrányos és létszámazonos játékok		
V. Testnevelési és népi játékok	Statikus és dinamikus célfelületek eltalálására törekvő, a sportjátékok speciális mozgástartalmaira épülő dobások, rúgások, ütések változatos tömegű és méretű eszközöket felhasználva, fokozatosan nehezedő gyakorlási feltételek mellett egyéni és csapatszintű célzó játékokban A labdával és egyéb eszközökkel történő manipulatív mozgásformák gyakoroltatása	besegítés, szabálykövető magatartás, kreatív játék, játékalkotás, dinamikus és	14

	egyénileg, párban és csoportokban, törekedve a mozgásvégrehajtás hibaszázalékának csökkentésére időkényszer bekapcsolásával Az egyszerű és összetett sportági technikák gyakorlása a páros és csoportos játékokban (pl. váltó- és sorversenyek) A tartó- és mozgatórendszer izomzatának erősítése, kúszásokat, mászásokat, statikus helyzeteket tartalmazó váltó- és sorversenyekkel, futó- és fogójátékokkal A támadó és védő szerepek gyors váltakozására épülő, azokhoz való alkalmazkodást segítő páros, csoportos versengő játékok A védekezés és támadás hatékonyságát növelő csapattaktikai elemekre épülő kooperativitást igénylő versengő játékok gyakorlása 1-1 elleni játékhelyzetek kialakítására épülő testnevelési játékok gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotásra épülő (pl. célfelület fajtája, átadási módok, pálya méretei és alakja, csapatok létszáma stb...) pontszerző kisjátékokban a játékhelyzethez adaptált támadó és védő szerepek gyakorlása Önálló tanulói szabályalkotásra épülő különböző haladási, megfogási, kimentési módokat megvalósító fogójátékok gyakorlása Az egyszerű és választásos reakcióidőt fejlesztő páros és csoportos manipulatív mozgásformákkal kombinált versengések alkalmazása A logikai, algoritmikus és egyéb problémamegoldó gondolkodást igénylő összetett mozgásos játékok gyakorlása (pl. amőba váltóversenyben, táblajátékok mozgásos változatban)	statikus célfelületek, szélességi és mélységi mozgás	
VI. Önvédelmi és küzdősportok	Életkornak megfelelő asszertivitás kialakítása a társak iránti tisztelet és tolerancia megtartása mellett Siker és kudarc feldolgozása megfelelő önkontrollt tanúsítva Konfliktuskerülő magatartás kialakítása, a támadások tudatos megelőzése, kikerülése Az előre, hátra és oldalra történő eséstechnikák készségszintű elsajátítása, valamint a társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással) Az eséstechnikák vezető műveleteinek, baleset-megelőzést szolgáló legfontosabb technikai mozzanatainak átismétlése, elméleti tudatosítása Oldalra esés, terpeszállásból indított eséstechnikák készségszintű elsajátítása	fair play, társas felelősségvállalás, egyéni határok megismerése, bokasöprés, nagy külső horogdobás, nagy belső horogdobás	18

	Különböző támadási technikák (lefogások, ütések) elleni megfelelő védekező mozgás adaptív, készségszintű elsajátítása Dzsúdógurulás alaptechnikájának készségszintű elsajátítása harántterpeszállásból indulva, mindkét irányba, előre és hátra Dzsúdó A társas eséstechnikák gyakorlása (pl.: társ által kötéllel lábat meghúzva, térdelőtámaszból a társ általi kézkihúzással) Földharctechnikák, rézsútos (egyik kéz karra fog, másik kéz a nyak alatt) és oldalsó leszorítás technika végrehajtása társon, valamint ezekből való szabadulások A bokasöprés, a nagy külső horogdobás és a nagy belső horogdobás technikájának gyakorlása passzív, majd aktív ellenfélen		
VII. Alternatív környezetben űzhető mozgásformák	A környezetvédelmi szabályok betartása és betartatása, a környezettudatos gondolkodás kialakítása a társak körében Téli és nyári rekreációs sportok megismerése, készségszintű elsajátítása (síelés, korcsolyázás, jégkorong, kajakozás, túrázás, túrakenuzás, kerékpártúrák) Erdei tornapályák, szabadtéri kondipark gépeinek, fitnesztermek tudatos használata. Egyszerűbb edzéstervek önálló összeállítása, végrehajtása A szabad levegőn végzett mozgásformák egészségfejlesztő hatásának, szerepének tudatosítása A különböző rekreációs mozgásformák megismerése és alkalmazása az élethosszig tartó sportolás és egészséges életvitel iránti igény kialakításához Az alternatív környezetben űzhető sportok tudatos alkalmazása a mindennapi stresszhelyzetek feloldásában Az alternatív környezetben űzhető sportágak specifikus bemelegítő, levezető, nyújtó gyakorlatainak önálló végrehajtása	tervezés, tudatosság, kihívás, kitartás, rekreáció, stresszkezelés,	12
VIII. Úszás/Gyógytestnevelés	A tanulók tanári segítséggel, majd önállóan tudnak összeállítani úszó feladatsorokat, amelyek elősegítik betegségük, elváltozásuk pozitív irányú megváltoztatását különböző úszásnemek technikajavító gyakorlatai, valamint az egyéb vízben végzett gyakorlatok alkalmazásával, a tanuló elváltozásainak figyelembevételével valósul meg a tartó- és mozgatószervrendszer izomzatának erősítése, a légzőrendszer fejlesztése, az	edzéstervezés, tudatos életvitel	32

	állóképesség növelése. A folyamatos úszások távolságának, időtartamának fokozatos növelése Differenciált gyakorlás az egyéni fejlődésnek és a pszichés állapotnak megfelelően Aerob állóképesség további fejlesztése az úszás ritmusának alakításával		